

**T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK(OMU-KTÜ ORTAK) ANA BİLİM DALI**

ŞAHSA SIKI SIKIYA BAĞLI HAKLARIN KULLANILMASI

Yüksek Lisans Tezi

Kübra ÖZTEKİN

Danışman
Dr. Öğretim Üyesi Zeynep ÖZCAN

SAMSUN

2022

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK(OMU-KTÜ ORTAK) ANA BİLİM DALI

ŞAHSA SIKI SIKIYA BAĞLI HAKLARIN KULLANILMASI

Yüksek Lisans Tezi

Kübra ÖZTEKİN

Danışman

Dr. Öğretim Üyesi Zeynep ÖZCAN

SAMSUN

2022

TEZ KABUL VE ONAYI

Kübra ÖZTEKİN tarafından, **Dr. Öğretim Üyesi Zeynep ÖZCAN** danışmanlığında hazırlanan “**Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Kullanılması**” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından 31.1.2022 tarihinde yapılan sınav sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı Adı Soyadı		
	Üniversitesi		
	Ana Bilim/Ana Sanat Dalı	İmza	Sonuç
Başkan	Prof. Dr. Mustafa TİFTİK		☒
	Ondokuz Mayıs Üniversitesi		Kabul
	Özel Hukuk Anabilim Dalı		☐
			Ret
Üye (Danışman)	Dr. Öğr. Üyesi Zeynep ÖZCAN		☒
	Ondokuz Mayıs Üniversitesi		Kabul
	Özel Hukuk Anabilim Dalı		☐
			Ret
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Elif ŞEN		☒
	Çankırı Karatekin Üniversitesi		Kabul
	Özel Hukuk Anabilim Dalı		☐
			Ret

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından uygun görülmüştür.

ONAY

... / ... / ...

Prof. Dr. Ali BOLAT
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım Yüksek Lisans tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin Kaynaklar'da gösterilenlerden oluştuğunu, her unsurun enstitü yazım kılavuzuna uygun yazıldığını ve TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 3. bölüm 9. maddesinde belirtilen durumlara aykırı davranılmadığını taahhüt ve beyan ederim.

Etik Kurul Gerekli mi ?

Evet (Gerekli ise ekler kısmına ekleyiniz)

Hayır

İmza

27 /12 / 2021

Kübra ÖZTEKİN

TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI

Tez Başlığı : Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Kullanılması

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışması için şahsım tarafından 27/12/2021 tarihinde intihal tespit programından alınmış olan özgünlük raporu sonucunda;

Benzerlik oranı : % 20

Tek kaynak oranı : % 2 çıkmıştır.

İmza

27 /12 / 2021

Dr. Öğr. Üyesi Zeynep ÖZCAN

ÖZET

ŞAHSA SIKI SIKIYA BAĞLI HAKLARIN KULLANILMASI

Kübra ÖZTEKİN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Özel Hukuk(OMU-KTÜ Ortak) Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans, Kasım/2021

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Zeynep ÖZCAN

Özel hukukun önemli konularından biri olan şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar kapsamında hukuk sistemimizdeki tek yasal düzenleme, 4721 sayılı TMK m.16/T'dir. Bu fıkrada ilgili kavrama yönelik herhangi bir tanımlamaya yer verilmemiş; yalnızca sınırlı ehliyetsizlerin bu hakları kullanmada yasal temsilcilerinin rızasına bağlı olmadıkları hususu düzenlenmiştir.

Çalışmanın konusunu oluşturan şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara ilişkin kanuni düzenlemedeki yetersizlik ve hangi hakların bu kapsamda olduğu konusundaki belirsizlik sebebiyle, gerçek kişilerin fiil ehliyetlerine göre bu hakların kullanımının ne şekilde gerçekleşeceği noktasında görüş ayrılıkları doğmuştur. Bununla birlikte, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılmasına yönelik Türk hukukundaki incelemelerin yetersiz sayıda olması ve bunların sonucu olarak da uygulamada bu hakların kullanılmasına ilişkin farklı nitelikteki yargı kararları, Çalışmada bu konunun incelenmesini, kavramın tanımının, esaslarının ve kullanımının belirlenerek mevcut ihtilaflara çözümcül ve pratikte fayda sağlayan bir bakış açısı kazandırılması amaçlanmıştır.

Bu amaca yönelik olarak, öncelikle yasal bir tanımlı yapılmamış olan şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların öğretide yapılan tanımlamalarına yer verilmiş, ardından bu hakların benzer nitelikteki diğer hak grupları ile farkları, hakkın ihtiva ettiği özelliklere ilişkin istisnalar, sınırlı ehliyetsizler dışındaki ehliyet gruplarının şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmaları noktasındaki özellikler, tüzel kişilerin ilgili haklara sahip olma ehliyeti ve hangi şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları ne şekilde kullanabilecekleri konuları açıklığa kavuşturulmaya çalışılmıştır.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hak kavramına ilişkin olarak ortaya konulan tüm esasların ardından, ilgili kavramın bir özel hukuk kavramı olması sebebiyle öncelikli olarak özel hukuk ve bilhassa Medeni Hukuk alanındaki her bir şahsa sıkı sıkıya bağlı ayrı konu başlığı şeklinde incelenmiştir. İncelenen haklara ilişkin varsa tartışmalara ve görüş ayrılıklarına yer verilerek bir kanaate ulaşılması hedeflenmiş, hakkın ihtiva ettiği özellikler, hukuki mahiyeti, farklı ehliyet gruplarının ilgili şahsa sıkı sıkıya bağlı hakkı ne şekilde kullanabileceğine yönelik belirlemelere, her bir şahsa sıkı sıkıya bağlı hak açısından ayrıca temas edilmiş ve şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılmasına ilişkin esaslar belirlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, 4721 sayılı kanun, sınırlı ehliyetsizler, yasal temsilci, fiil ehliyeti.

ABSTRACT

USE OF STRICTLY CONTRACTED RIGHTS

Kübra ÖZTEKİN

Ondokuz Mayıs University

Institute of Graduate Studies

Department of Private Law (Omu-Ktu Joint)

Master, November/2021

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Zeynep ÖZCAN

The only legal regulation in our legal system within the scope of strictly personal rights, which is one of the important subjects of private law, is Article 16/I of the TMK No. 4721. This paragraph does not include any definition of the related concept; it is regulated that only limited incompetent persons do not depend on the consent of their legal representatives in exercising these rights.

Due to the inadequacy of the legal regulation regarding the rights that are closely tied to the individual, which is the subject of the study, and the uncertainty about which rights are within this scope, there have been differences of opinion on how these rights will be exercised according to the capacity to act of real persons. However, the insufficient number of examinations in Turkish law regarding the use of personal rights and, as a result of these, different judicial decisions regarding the use of these rights in practice, the examination of this issue in the study, the definition, principles and use of the concept, which provides a solution to existing conflicts and provides practical benefits. intended to provide perspective.

For this purpose, first of all, the definitions of strictly personal rights, which have not been legally defined, are included in the doctrine, then the differences of these rights with other right groups of similar nature, exceptions regarding the features of the right, the strictly personal rights of the competence groups except for the limited incapacities. It has been tried to clarify the features of the legal persons to use the rights, the capacity of legal persons to have the relevant rights and how they can use the rights that are closely tied to which person.

After all the principles set forth regarding the concept of right tied to the individual, since the related concept is a concept of private law, it has been examined primarily as a separate topic that is closely tied to each individual in the field of private law and especially Civil Law. It was aimed to reach an opinion by including discussions and differences of opinion regarding the rights examined, the characteristics of the right, its legal nature, determinations of how different groups of competence can use the right that is closely tied to the person concerned, and the right closely tied to each individual was discussed separately. It has been tried to determine the principles regarding the use of personal rights.

Keywords: strictly contracted rights, legislation no. 4721, limited licenses, legal representative, capacity to act.

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Özel Hukuk alanında önemli bir yer teşkil eden, ancak öğreti ve uygulamada güncel ve kapsamlı olarak incelenmemiş bulunan, bu sebeple tezin konusunu oluşturan şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılması hususu, bu çalışmada ele alınmıştır. Bu çalışmanın öncelikle Türk Hukuku'na fayda sağlamasını ve istifade edilebilecek bir kaynak olmasını dilerim.

Hukuk fakültesine girdiğim ilk günden beri akademik olarak ilerlemeyi arzu ettim ve bu doğrultuda çaba gösterdim. Henüz bu yolun çok başındayım. Akademik yaşamın ilk basamağı olarak görülen yüksek lisans eğitimimin çalışması olan bu tez, öncelikle titiz incelemeleri, kıymetli eleştirileri, her konuda ve soruda yol göstericiliği ve rehberliği sayesinde saygıdeğer Hocam Sayın Dr. Öğretim Üyesi Zeynep ÖZCAN sayesinde tamamlanmıştır. Tezin danışmanlığını üstlenen, süreç boyunca tüm ilgi ve anlayışı ile bu çalışmanın ortaya çıkmasında büyük desteği olan Sayın Hocama içtenlikle teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimimizin ders sürecinde bizleri faydalı çalışmalara yöneltten, akademik yaşantımızda nitelikli çalışmalar ortaya koymamız için bizlere tecrübelerinden istifade etme olanağı sağlayan Kıymetli Hocalarım Sayın Prof. Dr. Mustafa TİFTİK ve Sayın Dr. Öğretim Üyesi Hatice KARACAN ÇETİN'e değerli katkıları için teşekkür ederim.

Bu çalışmada kaynak tedarik etme sürecinde zorluk yaşadığım dönemde bana anlayış ve samimiyetle inisiyatif gösteren ve bu hususta yardımlarını esirgemeyen Milli Kütüphane Okuyucu Bankosunun tüm memurlarına ve özellikle kıymetli müdiresi Ayfer Hanım'a teşekkürlerimi sunarım.

Bir buçuk senelik bir süreçte tamamlanan bu çalışmada, sabırlı olmamı öğütledikleri, düştüğümde ayağa kalkmamı sağladıkları, bana daimi güvenleri için kıymetli arkadaşlarıma ve değerli aileme; sonsuz destekleri için sayelerinde ne kadar şanslı olduğumu her gün daha iyi anladığım ikinci annem ve babam olan kıymetli Huriye ÖZTEKİN ve Ahmet Hamdi ÖZTEKİN'e teşekkürü borç bilirim.

İlmin kıymetini, hayatın anlamını sorgulamayı, saygıyı, merhameti, zorlukların ardında aydınlıkların olduğunu bana öğrettikleri için, her kaygımı ve gözyaşımı şefkatle dindirmeye çalıştıkları için, hedeflediğim yollarda elimi bir an olsun bırakmadıkları, gülen gözleri ve sıcak kalpleri ile hayatımın her alanında

arkamda oldukları için kıymetli annem Ülkü GENÇKURT ve babam Mahmut Halil GENÇKURT'a minnettarım. Onlar sayesinde sabrı öğrendim, duaları ve destekleri sayesinde bu çalışma ortaya çıktı. Onların evladı olduğum için ne kadar şükretsem az kalır.

Bu dünyaya onlarla kardeş olarak geldiğim için kendimi her zaman şanslı hissettiğim, bunaldığım, yorulduğum ve bu çalışmanın ortaya çıktığı süreçte sorumluluğumda olan diğer işler için hayatımı kolaylaştırdıkları, sevecen kalpleri ve bana olan güvenleri ile daima destek oldukları için sevgili kız kardeşlerim Zehra GENÇKURT ve Gülizar Dila GENÇKURT'a teşekkür ederim. Bana "ablalık" duygusunu yaşatmaları bile onlara teşekkür etmem için yeterli.

Bu çalışmanın ortaya çıkarıldığı zaman zarfında ilk günden son güne en büyük destekçim olduğum için, böylesi zorlu bir süreci dahi benim için eğlenceli hale getirmeye çalıştığı, benimle kütüphanelerde sabahladığı, hayatımdaki tüm engelleri önümden bir bir kaldırmaya kendisini adadığı, kendime inanmadığım zamanlarda bile bana olan inancımı bir an olsun yitirmediği için en büyük teşekkürüm çok kıymetli eşim Emir Yasin ÖZTEKİN'e. Tüm hedef ve planlarımda, akademik yaşantımda ve hayatımın her alanında bana her zaman inandı. Yeni bir şehre uyum sağlamam için elinden geleni ardına koymaması, hiçbir olumsuzluğu mesele haline getirmemesi ve güven veren duruşu ile ayakta kalmamı sağlaması sebebiyle kendisine minnettarım. Akademik yaşantımın ilk adımı olan bu çalışma, onun desteği olmasaydı ortaya çıkmazdı. Sonsuz teşekkürler...

Kübra ÖZTEKİN

Ankara, 2021

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAYI	i
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI	ii
TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR	v
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR.....	xii

GİRİŞ

I. Konunun Takdimi.....	14
II. Konunun Önemi	15
III. Konunun Sınırlandırılması.....	16

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞAHSA SIKI SIKIYA BAĞLI HAK KAVRAMI, TARİHSEL GELİŞİMİ, ÖZELLİKLERİ VE TÜRK HUKUKU'NDA YER ALAN YASAL DÜZENLEME

I. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hak Kavramı.....	17
A. Genel Olarak	17
B. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hak Kavramının Tarihsel Gelişimi.....	21
1. Hakların Temsil Yolu İle Kullanılması	21
2. İrade Özerkliği Düşüncesi ve Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar.....	23
C. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hak Kavramına İlişkin Terim Sorunu	24
D. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakkın Tanımı	26
1. Türk Medeni Kanunu Kapsamında Tanımı	26
2. Öğretide Yer Verilen Tanımlar	27
3. Kanaatimizce Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hak Tanımı	28
E. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Benzer Nitelikteki Diğer Haklardan Ayrımı	29
1. Şahsi Haklar (Kişisel, Nisbi) ve Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar.....	29
2. Şahısvarlığı Hakları ve Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar.....	30
3. Şahsa Bağlı Haklar ve Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar.....	32
4. Kişilik Hakkı ve Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar	33
5. Şahsi (Kişisel) Edim ve Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar.....	35
II. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Özellikleri ve Bu Haklara İlişkin Türk Hukukunda Yer Alan Yasal Düzenleme.....	36
A. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Özellikleri	36
1. Kişi Olması Sebebiyle Sebebiyle İlgili Hakka Sahip Olunması	36

2. İlgili Hakkın Şahısvarlığı Hakkı Olması	37
3. İlgili Hakkın Duygusal Nitelikte Kişilik Haklarından Olması	38
4. İlgili Hakkın Mutlak Bir Hak Olup Olmaması Sorunu	39
5. Maddi Olmayan Mallar Üzerindeki Hakların Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hak Olup Olmaması.....	39
B. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hak Kavramına İlişkin Türk Hukukunda Yer Alan Yasal Düzenleme	40
1. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Kullanımında Yasal Temsilci Rızası	41
2. TMK m.16 ve Bu Hükmün TMK m.448 İle İlişkisi.....	42

İKİNCİ BÖLÜM

ŞAHSA SIKI SIKIYA BAĞLI HAKLARIN KULLANILMASI VE SONUÇLARI

I. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Kullanılması.....	44
A. Genel Olarak	44
B. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Kullanılmasına İlişkin Tasniflendirmeler .	45
II. Temsilin Mümkün Olup Olmamasına Göre Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Kullanılması.....	46
A. Mutlak Olarak Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar	47
1. Yasal Temsilcinin Rızasını Gerektirmeyen Mutlak Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar	47
2. Yasal Temsilcinin Rızasını Gerektiren Mutlak Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar	48
B. Nisbi Olarak Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar	49
1. Hak Sahibi Tarafından Tek Başına Kullanılabilen Nisbi Olarak Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar	50
2. Yasal Temsilciyle Birlikte Kullanılabilen Nisbi Olarak Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar.....	51
III. İleri Sürülme Şekli Bakımından Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Kullanılması	51
A. Kullanılmaları İçin Şahsın İrade Açıklamasının Yeterli Olduğu Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar	51
B. Kullanılmaları İçin Bir Devlet Organının Katılımının Gerektiği Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar	52
IV. Şahısların Fiil Ehliyetleri Bakımından Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Kullanılması.....	52
A. Gerçek Kişilerin Fiil Ehliyeti Bakımından Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Kullanılması	52
1. Tam Ehliyetliler Bakımından Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Kullanılması	52
2. Türk Medeni Kanunu'ndaki Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklara İlişkin Hükmün Sınırlı Ehliyetsizler Bakımından Düzenlenmiş Olması.....	54

3. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Tam Ehliyetliler Tarafından Kullanılması	54
4. Tam Ehliyetsizler Bakımından Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Kullanılması	57
a. Tam Ehliyetsizlerin Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları Bakımından Yasal Boşluk Olup Olmadığı Sorunu	57
(1) TMK m.15 ve TMK m.448’de Yer Alan Düzenlemeler	58
(2) Haklara Sahip Olma Ehliyeti	58
b. Temsilci Aracılığıyla Kullanılıp Kullanılamaması	60
c. Temsilci Aracılığıyla Kullanılabilecek Hakların Belirlenmesi	64
(1) Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakkın Kişiliğe Olan Bağlılığının Derecesi	65
(2) Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakkın Hak Sahibini ve Kişiliğini Koruma Gereksinimi	66
5. Sınırlı Ehliyetsizler Bakımından Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Kullanılması	67
a. TMK m.16 Hükmü	67
b. Sınırlı Ehliyetsizlerin Dava Ehliyeti	68
c. Sınırlı Ehliyetsiz Tarafından Temsilciye Yetki Verilmesi	70
B. Tüzel Kişilerin Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları Kullanma Ehliyeti	72
1. Tüzel Kişilerin Hak Ehliyeti	72
2. Tüzel Kişilerin Fiil Ehliyeti	74
3. Tüzel Kişilerin Manevi Tazminat Talebinde Bulunması	75
4. Tüzel Kişilerin Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları Organları Aracılığıyla Kullanılması	77
V. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Temsilci Aracılığıyla Kullanılabilirliği Ve Bu Hakların Temsilci Aracılığıyla Kullanımının Sonuçları	79
A. Hakların Yasal Temsilci Aracılığıyla Kullanılması	79
B. Hakların İradi Temsilci Aracılığı İle Kullanılması	80
C. Hakların Temsilci Aracılığı İle Kullanılmasının Sonuçları	81
1. Evlenme	83
2. Ölüme Bağlı Tasarruf Yapma	84
VI. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Kullanılmasına İlişkin Sonuçlar	86
A. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Temsille Bağdaşmazlığı	86
B. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Ölümle Sona Ermesi	89
C. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Devredilememesi	92
D. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklardan Vazgeçilememe	93
E. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklarda Rehnedilememe ve Hacedilememe	93

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖZEL HUKUK VE KAMU HUKUKU ALANINDA ŞAHSA SIKI SIKIYA BAĞLI HAKLAR

I. Özel Hukuk Alanında Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar	95
A. Medeni Hukuk Alanında Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar.....	95
1. Kişiler Hukuku Alanında Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar	95
a. Ergin Kılınma	95
b. Kişilik Hakkına Saldırı Karşısında Kişiliğin Korunması	96
(1) Manevi Tazminat Talebi.....	98
(2) Tıbbi Müdahalelere Rıza	100
c. Adın Korunması.....	107
d. Adın Değiştirilmesi	109
e. Kişisel Durum Sicilinde Yapılacak Düzeltmeler.....	114
f. Dernek Kurma, Derneğe Üyelik, Oy Hakkı ve Üyelikten Çıkma Hakkı	116
g. Vakıf Kurma.....	117
2. Aile Hukuku Alanında Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar	119
a. Nişanlanma	119
b. Nişanın Bozulması.....	123
c. Nişanın Bozulması Sonucu Olarak Manevi Tazminat Talebi	123
d. On Altı Yaşını Dolduran Kimsenin Hakimden Evlenme İzni İstemesi	124
e. Evlenme	125
f. Evlenmenin Butlanı.....	127
g. Boşanma Davası	131
(1) Sınırlı Ehliyetsizler Bakımından Boşanma Davası.....	132
(2) Tam Ehliyetsizler Bakımından Boşanma Davası	134
h. Boşanma Sebeplerinde Eşin Af Beyanı.....	137
i. Boşanmada Manevi Tazminat Talep Etme Hakkı.....	138
j. Birlikte Yaşamaya Ara Verilmesi Hakkı.....	138
k. Mal Rejimi Sözleşmesi Yapma Hakkı.....	139
l. Nafaka Talep Etme Hakkı	141
m. Soybağının Kurulması ve Reddi.....	143
(1) Soybağının Reddi.....	143
(2) Evlilik Dışı Doğan Çocuğun Tanınması	145
(3) Tanımanın İptali Davası.....	145
(4) Babalık Davası Açma Hakkı.....	147
(5) Evlat Edinme.....	148
(6) Evlatlık İlişkisinin Kaldırılması	151
(7) Çocuk İle Kişisel İlişki Kurulması.....	152

(8) Velayet Hakkı	152
(9) Ergin Kimsenin Dinini Seçme Hakkı	153
n. Hakkında Kısıtlama Talep Edilen Kimsenin İlgili Yargılama Sürecini Yürütmesi	153
o. Koruma Amacıyla Özgürlüğün Kısıtlanmasına İtiraz	154
p. Vesayet Altında Bulunan Kimsenin Görüşünün Alınması.....	154
q. Vesayet Makamına Şikayet ve Denetim Makamına İtirazda Bulunma Hakkı	155
r. Vesayetin Kaldırılmasını Talep Hakkı	155
s. Vesayet Altındaki Kimsenin Vasinin Görevden Alınmasını Talep Hakkı	155
3. Miras Hukukunda Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar.....	156
a. Vasiyetname.....	157
(1) Miras Sözleşmesi	158
(2) Vasiyetten Dönme.....	159
(3) Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi Atanması	160
(4) Mirastan Yoksunluk Halinde Af.....	160
(5) Mirasın Açılmasından Önce Yapılan Sözleşmelere Katılım veya İzin	161
4. Borçlar Hukukunda Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar	161
a. Bağışlamanın ve Bağışlama Sözü Vermenin Geri Alınması	162
b. Kefalet Sözleşmesinde Eşin Rızası.....	164
B. Ticaret Hukuku Alanında Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar.....	166
C. Medeni Usul Hukuku Alanında Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar	167
D. İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Alanında Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar...	169
II. Kamu Hukuku Alanında Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar	172
A. Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Alanında Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar	172
1. Şikâyet Hakkı	173
2. Şikâyetten Vazgeçme Hakkı.....	178
3. Davaya Katılma Hakkı	180
4. Hükümden Önceki Son Sözün Sanığa Verilmesi	181
5. Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması	182
6. Kanun Yollarına Başvurma Hakkı	182
B. Anayasa Hukuku Alanında Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar	183
SONUÇ	
KAYNAKÇA.....	195
ÖZ GEÇMİŞ	206

KISALTMALAR

Art.	: Artikel
AY	: 2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası
AYM	: Anayasa Mahkemesi
b.	: Bent
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
CD.	: Ceza Dairesi
CGK.	: Ceza Genel Kurulu
CMK	: 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu
CMUK	: 1412 Sayılı Mülga Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu
Çev.	: Çeviren
DK	: 5253 Sayılı Dernekler Kanunu
dn.	: Dipnot
E.	: Esas
E.T.	: Erişim Tarihi
eMK	: 743 Sayılı Mülga Medeni Kanun
EY	: Evlendirme Yönetmeliği
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HHY	: Hasta Hakları Yönetmeliği
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
K.	: Karar
Krş.	: Karşılaştırınız
m.	: Madde
N.	: Paragraf numarası

NHK	: 5490 Sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu
No.	: Numara
NPHK	: 2827 Sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Kanun
ODASANHK	: 2238 sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun
RG.	: Resmi Gazete
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfa sayısı
STİSK	: 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu
T.	: Tarih
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TŞSTİDK	: 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
ÜYTUÜYTMHY	: Üremeye Yardımcı Tedavi Uygulamaları ve Üremeye Yardımcı Tedavi Merkezleri Hakkında Yönetmelik
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve devamı
Y.	: Yıl
ZGB	: Schweizerisches Zivilgesetzbuch (İsviçre Medeni Kanunu)

GİRİŞ

I. Konunun Takdimi

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, hak sahibine kişiliği sebebiyle tanınmış, bizatihi hak sahibi tarafından kullanılması gerekliliği esasına dayanması nedeniyle hak sahibinin şahsı ile sıkı bir bağ içinde olan, bir başkasına devredilemeyen, vazgeçilemeyen ve miras yolu ile de intikal etmeyen haklardır¹.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların tanımı, Türk Medeni Kanunu'nda yapılmamış olup, bu kavrama ilişkin tek düzenleme olan madde 16'da ise yalnızca sınırlı ehliyetsizlerin bu hakları kullanmada yasal temsilcilerinin iznine bağlı olmadıkları ve bu hakları bağımsız olarak kullanabilecekleri öngörülmüştür. Kavramın tanımına kanunda yer verilmediği gibi, bu hakların kapsamına hangi hakların girdiği noktasında da herhangi bir belirlemeye gidilmemiş, bu sebeple öğretide hakların mahiyetlerinden ve ilgili hakların kanuni düzenlemelerinden çıkarım ve yorum yolu ile ilgili hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olup olmadığı tespiti yapılmıştır.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılması hususunda bir belirleme yapabilmek için öncelikle bu hakların özellikleri, diğer haklarla olan benzerlik ve farklılıkları, hakkın esasları, istisnaları ve hukuk sisteminde bu haklara ilişkin doğrudan veya dolaylı düzenlemelerin incelenmesi zaruret haline gelmektedir. Zira bu hakların tanımı yapılmayıp, bu tür hakların neler olduğu yasal çerçevede belirtilmemiştir. Bu sebeple özellik, benzerlik ve farklılıklarından hareketle bu haklar ele alınmalıdır.

Kanun hükmünde şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılmasına ilişkin yalnızca sınırlı ehliyetsizler grubundaki kişilerin kullanımına yer verildiğinden, diğer ehliyet grubundaki gerçek kişilerin ve tüzel kişilerin bu haklara sahip olup olamayacağı, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakka sahip olmak bu kişiler için mümkünse hangi haklara bu kişilerin sahip olabileceği ve ilgili hakları sınırlı ehliyetsizler dışındaki kişilerin kullanımını esaslarının hangi kurala göre belirleneceği konusu önem kazanmakta, çelişki ve tartışmaların giderilmesini zorunlu kılmaktadır.

Özellikleri ile ele alınan kavramın bir özel hukuk, bilhassa Medeni Hukuk kavramı olması sebebiyle ağırlıklı olarak Medeni Hukuk alanındaki, sayıca az olsa da özel hukukun diğer alanlarındaki ve son olarak da önemlerine binaen Kamu

---

¹ Şahsa sıkı sıkıya bağlı hak kavramına ilişkin tanımlamalar için bkz. Birinci Bölüm, I, D.

Hukuku alanındaki şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların her birinin müstakil olarak incelenmesi, haklara ilişkin ehliyetlerin, kullanım esaslarının, düzenlemelerin ve hatta ilgili hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olup olmadığı yönündeki tartışmaların, şahsa sıkı sıkıya bağlı hak kabul edilmesi halinde mutlak anlamda mı nisbi anlamda mı şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olduklarının belirlenmesi de önem taşımaktadır.

Bu çalışma, şahsa sıkı sıkıya bağlı hak kavramının netleştirilmesini, sergilediği özellikleri, benzer kavramlardan ayrımını, kullanım esaslarını ve şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olarak nitelendirilebilecek tüm hakların kendilerine özgü özelliklerini ve kullanılmasına ilişkin esasların belirlenmesini, tartışmaların aydınlatılmasını ve ortaya konulmasını amaçlamaktadır.

II. Konunun Önemi

Kanunen tanımı ve kapsamı belirlenmemiş olan şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, uygulamada, yargı kararlarında ve öğretide de oldukça tartışmalı başlıklardan biridir. Özellikle hakkın kullanımına ilişkin esasların belirlenmesindeki görüş ayrılıkları, farklı ehliyet grubundaki kimselerin bu haklara sahip olup olmadıkları, sahip olunan şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların ne şekilde kullanılabilceği, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların temel esaslarına hangi haklar bağlamında ve ne gibi durumlarda istisnalar getirilebileceği gibi konuların ortaya çıkardığı tartışma ve çelişkilerin yanısıra, Türk hukuk doktrininde de bu konunun kapsamıyla incelenmesinde eksiklikler bulunması, kavrama ilişkin esas ve detayların sayıca oldukça az esere konu edilmesi, bu konunun tez çalışması olarak ele alınması seçiminde büyük rol oynamıştır.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hak kavramına ilişkin tartışma ve görüş ayrılıkları, kavramın ilk ortaya çıkışı ve Medeni Kanun'da ilk ifade edilmiş şekliyle beri güncelliğini korumakta, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakkın kullanımına ve her şahsa sıkı sıkıya bağlı hakkın arz ettiği özelliklere yönelik tartışmalar günümüzde de devam etmektedir.

Tartışma ve görüş ayrılıkları hakların kullanılması hususunda yargı kararlarına da yansımış ve uygulamada görüş ayrılıkları sebebiyle bir hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı olup olmadığının veya şahsa sıkı sıkıya bağlı olarak kabul edilen hakların kullanımı noktasında pek çok farklı yargısal sonuca ulaşılmıştır. Dolayısıyla bir görüş birliği tam manasıyla sağlanamamıştır. Uygulamadaki önemi, mevcut çelişkiler ve görüş ayrılıklarına binaen konunun incelenmesi önemli hale gelmiştir.

Literatürdeki görüş farklılıklarına da yer verilerek kavrama yönelik anlayışın netleştirilmesi ve uygulama açısından da mevcut birtakım sorunlara çözüm önerileri getirilebilmesi amaçlanmıştır.

III. Konunun Sınırlandırılması

Bu çalışmada öncelikle şahsa sıkı sıkıya bağlı hak kavramının gelişimi, tarihsel geçmişine kısa bir bakış, bu kavramın ortaya çıkmasına sebebiyet veren düşünceler, hakkın belirtilmesine ilişkin kavramın Türk hukukundaki ifade edilmiş şekilleri, kavrama ilişkin tanımlamalar, şahsa sıkı sıkıya bağlı hak kavramının benzer özellik arz eden diğer hak ve kavramlardan ayrımı, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların özellikleri ve kavrama ilişkin Türk Hukukundaki yasal düzenlemelere yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılması ve sonuçları anlatılmaya çalışılmış, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılmasına yönelik olarak istisnai şekilde temsilin mümkün olup olmadığı, ileri sürülme şekilleri bakımından kullanılabilirliği, bunun yanısıra kişilerin ehliyet grupları bakımından şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılabilirliğine yönelik esaslar ifade edilmiş ve belirlenmiştir. Gerçek kişilerin yanında tüzel kişilerin şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanma ehliyetleri de bu kapsamda incelenmiştir. Önemi ve bir istisna teşkil etmesi sebebiyle şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda temsilin rolünün bulunup bulunmadığı, eğer varsa temsilci aracılığıyla bu hakların kullanılmasının neticeleri ele alınmıştır. Son olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılmasından doğan hüküm ve sonuçlar belirlenmiştir.

Çalışmanın son bölümünde ise, özel hukuktaki şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar ve önemlerine binaen kamu hukukundaki belli başlı şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar ayrı ayrı ele alınarak arz ettikleri özellikler belirlenmiş, farklı ehliyet gruplarının bu hakları kullanma esasları, doktrin görüşleri ve yargı uygulamalarına değinilmiştir.

Sonuç kısmında ise çalışmanın tümünden elde edilen çıkarımlara yer verilmiştir

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞAHSA SIKI SIKIYA BAĞLI HAK KAVRAMI, TARİHSEL GELİŞİMİ, ÖZELLİKLERİ VE TÜRK HUKUKU'NDA YER ALAN YASAL DÜZENLEME

I. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hak Kavramı

A. Genel Olarak

Hukukun şüphesiz en önemli ve temel kavramlarından biri hak kavramıdır. Zira Arapça kökenli olan “hukuk” kelimesi “hak” sözcüğünün çoğuludur².

Hak kavramı, doktrinde çeşitli görüş ve şekillerde tanımlanmaya ve açıklanmaya çalışılmış, ancak tek bir tanım veya görüş benimsenmemiştir.

Öğretide yer alan görüşlerden ilki hak kavramını, hukuk düzeninin bireylere tanıdığı bir irade hakimiyeti olarak ifade eden “*irade teorisi*”dir³. Windscheid’in savunucusu olduğu bu teoriye göre bireyin hak sahibi olması, başkalarını kendi iradesi doğrultusunda harekete zorlayabilmekle mümkündür. Bu teoriden farklı olarak *Jhering* tarafından savunulan “*menfaat teorisi*”ne göre hak, hukuken korunan menfaat olarak tanımlanmıştır⁴. İlk görüş hakkın içeriğini belirtmediği, yalnızca dış görünüşünü ifade ettiği, ikinci görüş ise iradeye önem vermediği ve yalnızca menfaati göz önünde bulundurduğu için eleştirilmiştir. Bu görüşlere yöneltilen eleştiriler de dikkate alınarak bugün artık karma nitelikte bir görüş çoğunluk tarafından benimsenmekte ve hak kavramı “hukuk düzenince korunan ve sahibine bu korunmadan yararlanma yetkisi tanınan menfaat” olarak tanımlanmaktadır⁵.

---

² (<https://sozluk.gov.tr>), (E.T. 21.01.2021); Hak ve hukuk kelimeleri arasındaki ilişkiye farklı dillerde de rastlamak mümkündür. Öyle ki bazı dillerde hak ve hukuk kavramları aynı kelimeler ile ifade edilmektedir. Mesela Almanca’da “*Recht*”, Latince’de “*ius*” Fransızca’da “*droit*” kelimeleri hem hak hem de hukuk manalarına gelmektedir. Bu dillerde hakkı ifade etmek için subjektif, hukuku ifade etmek için objektif sıfatları kullanılarak ayırım sağlanmaktadır. Bkz. Mustafa Dural ve Suat Sarı, *Türk Özel Hukuku, Temel Kavramlar ve Medeni Kanununun Başlangıç Hükümleri*, C. I, 15. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2020, s.4, N.20; M.Kemal Oğuzman ve Nami Barlas, *Medeni Hukuk Giriş Kaynaklar Temel Kavramlar*, 26. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020, s.143, N. 461.

³ Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.148 N. 916 vd.; Ergun Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 2425, İstanbul 1978, s.231; İhsan Erdoğan ve A. Dilşad Keskin, *Türk Medeni Hukuku (Başlangıç Hükümleri- Kişiler Hukuku)*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2018, s.112.

⁴ Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.113; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.149 N. 919 vd.; Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.231.

⁵ Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.148 N. 916 vd.; Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.144 N.464 vd.; Ahmet M. Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, Turhan Kitabevi, 2. Bası, Ankara, 2018, s.48; Bülent Köprülü, *Medeni Hukuk, Genel Prensipler-Kişinin Hukuku*, Acar Matbaacılık Tesisleri, 2. Bası, İstanbul 1984, s.13 vd.; Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.235; Rona Serozan, *Medeni Hukuk*,

Genel kabul gören hak tanımının unsurları hukuken korunan menfaat ve bu menfaatten yararlanma yetkisi olup, kişinin menfaatten yararlanma yetkisini iradesi doğrultusunda yönelttiği alan hakkın konusunu oluşturmaktadır⁶. Korunan menfaatin ve bu korumayı sağlayan yetkinin farklı niteliklere, konulara, içerik ve amaçlara sahip olması yönüyle haklar, değişik ayrımlara tabi tutularak sınıflandırılmaktadır⁷.

Hakların özellik, konu, nitelik ve içeriklerine göre sınıflandırılmalarında bir hak türünün birden fazla sınıflandırma içinde yer alması da mümkündür. Bu çalışmanın konusunu oluşturan şahsa sıkı sıkıya bağlı hak kavramı öncelikle dayandığı hukuk alanına göre ekseriyetle özel hukuk haklarındanır. Her ne kadar kamu hukuku hakları arasında şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar bulunuyorsa da bu, daha istisnai bir durumdur. Şahsa sıkı sıkıya bağlı hak kavramı özü itibariyle bir özel hukuk kavramıdır⁸.

Hakların konuları itibariyle tutuldukları ayrıma göre şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, kişivarlığı hakları içerisinde yer alır⁹. Zira şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, detaylı şekilde ele alınacağı üzere kişinin daha çok manevi dünyasına ilişkin olan ve

---

Vedat Kitapçılık, 8. Bası, İstanbul 2018, s.191 vd.; Ferit H. Saymen, *Türk Medeni Hukuku Umumi Prensipler*, C. I, İstanbul Üniversitesi Yayınları No. 351, İstanbul 1948, s.181; Selahattin Sulhi Tekinay, *Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku*, Filiz Kitabevi, Altıncı Bası, İstanbul 1992, s.125 vd; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.111; Şaban Kayıhan ve Mustafa Ünlütepe, *Medeni Hukuka Giriş ve Türk Medeni Kanunu'nun Başlangıç Hükümleri*, Seçkin Yayınevi, 4. Baskı, Ankara, 2019, s.225; Yalçın Kavak, *Medeni Hukukun Temel Kavram ve Kurumları*, İstanbul, 2018, s.108.

⁶ Serap Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1993, s.2.

⁷ Haklar, doktrinde dayandığı hukuk dalına göre özel hukuk-kamu hukuku hakları; niteliklerine göre mutlak haklar-nisbi haklar; konularına göre malvarlığı hakları-kişivarlığı hakları; devir edilebilmelerine göre devredilebilen-devredilemeyen haklar; kullanılabilirlik kişiye göre kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar-başkasınca kullanılabilirlik haklar; hak sahibinin belirlenme şekline göre bağımsız haklar-bağlı haklar; sağladıkları yetkinin içeriğine göre yararlanma hakları-düzenleme hakları gibi farklı ayrımlara tabi tutulmuşlardır. Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.150 vd.; Hak çeşitlerine ilişkin ayrımlar için bkz. Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.146 vd.; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.150 vd.; Köprülü, *Medeni Hukuk*, s.53 vd.; Zahit İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 2718, Üçüncü Bası, İstanbul 1980, s.245 vd.; Saymen, *Türk Medeni Hukuku Umumi Prensipler*, s.185 vd.; Tekinay, *Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku*, s.129 vd.; Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.238 vd.; Serozan, *Medeni Hukuk*, s.211 vd.; Aydın Zevkliler, Beşir Acabey ve Emre Gökyayla, *Medeni Hukuk*, Seçkin Yayınları, 6. Baskı, Ankara 2000, s.111 vd.; Hüseyin Hatemi, *Medeni Hukuk'a Giriş*, Vedat Kitapçılık, 7. Bası, İstanbul 2013, s.115 vd; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.118 vd.; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, 49 vd.; Kayıhan ve Ünlütepe, *Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri*, s.228; Kavak, *Medeni Hukukun Temel Kavram ve Kurumları*, s.111 vd.

⁸ Ekrem Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayısı*, C.15, S.2, İstanbul 2016, s.124.

⁹ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.2.

değeri para ile ölçülemeyen haklardır¹⁰. Her ne kadar bu hakların kullanılması neticesinde birtakım parasal sonuçlar elde ediliyorsa da bu durum, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların doğrudan malvarlığı hakları arasında yer alması sonucunu doğurmaz¹¹.

Hak sahibinin haklarını ileri sürebileceği; bu hakları ihlal etmemek ve uygun davranmakla yükümlü bulunan kişilerin kapsamı açısından haklar, mutlak ve nisbi olarak da ayrıma tutulmaktadır. Mutlak haklar, herkes tarafından ihlal edilebilen dolayısıyla hak sahibi tarafından herkese karşı ileri sürülebilen haklardır¹². Nisbi haklar ise belirli bir kişi ya da sınırlı bir çevreye, bir hukuki ilişki çerçevesinde ileri sürülebilen, yalnızca bu kişi veya kişilerce ihlal edilebilen haklardır¹³. Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar genel olarak mutlak haklardandır¹⁴. Bazı şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar nisbi hak özelliği taşıyabilmektedir¹⁵.

Haklar, sahibi tarafından bir başkasına devredilebilen ve devredilemeyen olarak da ayrıma tabi tutulmuştur. Hak sahibinin iradesi ya da miras yolu ile başkasına geçebilen haklar devredilebilen haklardır¹⁶. Malvarlığı hakları, devredilebilen haklardır¹⁷. Ancak bazı haklar sahibinin iradesi yahut miras yolu ile bir başkasına devredilemeyen, hak sahibinin ölümü ile sona eren haklardır. Bu haklar devredilemeyen hak veya kişiyle kaim¹⁸ bir hak olarak tanımlanmaktadır. Şahsa sıkı

---

¹⁰ Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.162. N.540; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.173, N.1009.

¹¹ Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.126.

¹² Hüseyin Altaş, *Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri*, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s.84 vd.; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.112-113; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.152 N. 930 vd.; Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Umumi Esaslar*, Cilt I, Cüz 1, İstanbul Matbaacılık, Beşinci Bası, İstanbul 1956, s.210; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.120; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, 51; Kavak, *Medeni Hukukun Temel Kavram ve Kurumları*, s.113.

¹³ Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.162 N.542 vd.; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.152 N. 930 vd.; Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Umumi Esaslar*, s.210; Altaş, *Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri*, s.84 vd.; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.112-113; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.122; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, 52; Kavak, *Medeni Hukukun Temel Kavram ve Kurumları*, s.125.

¹⁴ Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.127.

¹⁵ Soybağının reddi davası veya nişanın bozulması nedeniyle manevi tazminat talebi yalnızca belirli şahıslara yönlendirilebildiğinden şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan nisbi olanlara örnek olarak gösterilebilir.

¹⁶ Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.54; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.117; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.173 N. 1010.

¹⁷ Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.117; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, s.86; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.54; Kavak, *Medeni Hukukun Temel Kavram ve Kurumları*, s.129; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.173 N. 1010; Helvacı ve Erlüle, *Medeni Hukuk*, s.53.

¹⁸ Kişiyeye kaim bazı irtifaklar da şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarla ortak özellikler taşısa da, iki kavram birbirine karıştırılmamalıdır. Zira kişiyeye kaim irtifaklarda hak sahibi, hakkını bizzat kullanmaya mecbur değildir. Kişiyeye kaim haklara ilişkin bkz. M. Kemal Oğuzman, Özer Seliçi ve Saibe Oktay-Özdemir, *Eşya Hukuku*, Filiz Kitabevi, 21. Baskı, İstanbul 2018, s.827 vd.; Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.241.

sıkıya bağı haklar da devredilemeyen¹⁹, yalnızca hak sahibi tarafından kullanılabilen ve miras yolu ile de intikal etmeyen haklardandır²⁰.

Hak sahibinin hakkını bir başka hakla veya durumla bağı kalmaksızın doğrudan kullanabildiği haklar bağımsız haklar, bir diğerk hakka sahip olması veya bir ilişkide taraf olması sebebi ile sahip olduğu haklar ise bağımlı haklardır²¹. Şahsa sıkı sıkıya bağı haklar bağımsız haklardandır²². Bu haklara sahip olmak bir başka hak ya da ilişkinin varlığına bağı değildir.

Hakların kullanılmalarnın etkisi bakımından yapılan sınıflandırmada haklar alelade haklar ve yenilik doğuran (inşai) haklar olarak ikiye ayrılmaktadır. Bazı haklar; hak konusu üzerinde hakimiyet sağlar, bazı haklar bir edimi talep yetkisi verir. Bunun yanında bazı haklar ise kullanıldığında yeni bir hukuki durum meydana getirir. Bu haklar yenilik doğuran haklardır²³. Ancak çalışmanın konusunu oluşturan şahsa sıkı sıkıya bağı hakları bu sınıflandırmada kesin bir ayrıma tabi tutmak mümkün değildir.²⁴ Zira bazı şahsa sıkı sıkıya bağı haklar herhangi bir özellik göstermezken bazıları yenilik doğuran nitelikte olabilmektedir. Nişanlanma, evlenme, boşanma, tanıma, soybağının reddi gibi bazı şahsa sıkı sıkıya bağı haklar yenilik doğuran haklardan iken bazı şahsa sıkı sıkıya bağı haklar, mesela kişilik haklarını koruyucu talepler, adın korunması vb. haklar, herhangi bir yenilik doğurucu etkiye sahip olmayıp alelade haklardandır. Şahsa sıkı sıkıya bağı haklardan yenilik doğurucu özellik taşıyanların da evlenme hakkında olduğu gibi kurucu yenilik doğuran hak niteliğini taşıırken, boşanma gibi haklar da bozucu yenilik doğuran hak

---

¹⁹ Şahsa sıkı sıkıya bağı hakların devredilemeyen haklar olmasının yanında bu haklar kimi zaman kullanılmaları ile mali bir sonuca yönelmiş olabilir. Mesela manevi tazminat talebi şahsa sıkı sıkıya bağı bir haktır. Bu hakkın kullanılması ve neticede manevi tazminat talebinin karşı tarafça kabul edilmesi ile veya dava sonucu mahkemenin manevi tazminata hükmetmesi ile bu hak başkalarına devredilebilecek ya da miras yoluyla intikal edebilecektir. Zira bu husus, karşı tarafça kabul edilen manevi tazminat talebi bakımından TMK m.25/4'te ifade edilmektedir. Bkz. Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.174 N.577; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.174 N.1011; Manevi tazminat talebinin devrine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. İkinci Bölüm, VI, C.

²⁰ Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.125; Tekinay, *Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku*, s.131.

²¹ Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.174 N.578; tanım atfı yap. Köprülü, *Medeni Hukuk*, s.66; Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.243; Serozan, *Medeni Hukuk*, §4, s.231, N.25; Kavak, *Medeni Hukukun Temel Kavram ve Kurumları*, s.142.

²² Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.127.

²³ Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.166 N.555; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.168 N.994; Kavak, *Medeni Hukukun Temel Kavram ve Kurumları*, s.134 vd.; Serap Helvacı ve Fulya Erlüle, *Medeni Hukuk*, Legal Kitabevi, 5. Bası, Ankara, 2018, s.27; Hasan Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, Der Yayınları, 6. Basım, İstanbul, 2016, s.96.

²⁴ Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.127.

niteliğini taşır²⁵.

Son olarak hakları kullanma yetkisine göre şahsen kullanılması zorunlu olan ve başkası tarafından kullanılabilir haklar ayrımında şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, şahsen kullanılması zorunlu olan haklardır. Zira bu tür hakların en belirgin özelliklerinden birisi de bu hakların temsil yolu ile kullanılmamasıdır. Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılmasına karar verme yetkisinin bir başka kimseye bırakılması, bu hakların kişilik kavramıyla çok yakından ilişkili olması sebebi ile bağdaşmaz²⁶.

B. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hak Kavramının Tarihsel Gelişimi

1. Hakların Temsil Yolu İle Kullanılması

Günümüz modern kanunlarının aksine, Roma hukuku, bir kimse tarafından yapılan hukuki işlemin başkasının şahsında etki etmesini, bir başka deyişle temsil müessesesini tanımamaktaydı²⁷. Dolayısıyla bir hukuki işlemde bizzat bulunmayan kimsenin, o hukuki işleme ilişkin herhangi bir sıfatı bulunmamaktaydı²⁸.

Roma hukukunda temsil müessesesi tanınmamakla birlikte, dolaylı temsil mümkün bulunmaktaydı²⁹. Bu durumda küçüklerin malları vasiler tarafından idare edilmekte, vekil bir başkası adına hukuki işlemde bulunabilmekte ve bunların neticesinde de hukuki işlemin sonuç ve hükümlerinin bu işlemi yapan kimsenin şahsında doğmasının ardından, küçük veya vekil atayan asıl alakadarn şahsına intikal edebilmesi için ikinci bir hukuki işlemin yapılması gerekmekteydi³⁰. Dolayısıyla günümüz modern hukuk sistemlerinde temsil yoluyla ulaşılabilmesi mümkün olan hukuki neticeye, Roma hukukunda dolaylı yoldan ulaşılmaktaydı³¹.

Roma hukukunda temsilin tanınmaması hususu, esasen Roma ailesinin

---

²⁵ Ekrem Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.127; Yenilik doğuran haklarla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Dural/Sarı, *Temel Kavramlar*, s.167 vd.; Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.166 vd.

²⁶ Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.172 N.571; Köprülü, *Medeni Hukuk*, s.65; Altaş, *Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri*, s.106; Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.242.

²⁷ Esat Arsebük, *Medeni Hukuk Başlangıç ve Şahsın Hukuku*, C. I, Tan Matbaası, İstanbul 1938, s.281; Paul Koschaker ve Kudret Ayiter, *Roma Özel Hukukunun Ana Hatları*, Sevinç Matbaası, Ankara 1977, s.68; Salvatore Di Marzo, *Roma Hukuku*, İkinci Baskı, Beşinci Tab'ından Çev. Ziya Umur, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul, 1959, s.74; Bülent Tahiroğlu ve Belgin Erdoğan, *Roma Hukuku Dersleri*, Der Yayınları, 12. Basım, İstanbul, 2018, s.224; Şahin Akıncı, *Roma Hukuku Dersleri*, Sayram Yayınları, 2. Baskı, Konya 2003, s.152.

²⁸ Arsebük, *Medeni Hukuk Başlangıç ve Şahsın Hukuku*, s.281.

²⁹ Koschaker ve Ayiter, *Roma Özel Hukukunun Ana Hatları*, s.68; Akıncı, *Roma Hukuku Dersleri*, s.153; Tahiroğlu ve Erdoğan, *Roma Hukuku Dersleri*, s.224; Di Marzo, *Roma Hukuku*, s.74.

³⁰ Arsebük, *Medeni Hukuk Başlangıç ve Şahsın Hukuku*, s.281.

³¹ Özcan Karadeniz Çelebican, *Roma Hukuku*, Turhan Kitabevi, 18. Bası, Ankara 2019, s.265.

kapalılığından kaynaklanmaktadır³². Zira kapalı aile sisteminde, aileden olmayan kimselerin aile babasının nam ve hesabına irade beyanında bulunmaları mümkün değildir³³.

Doğrudan temsile karşı kayıtsız kalınmayacak iş hayatı karşısında Roma hukukunda bu kurumun tanınmamasının bir diğer sebebi de, Romalıların hukuki işlemlerde, bir başkasının hakimiyetinde bulunan şahıslar ve köleler için koydukları kuralların kısmen doğrudan temsil nispetinde bulunmasıdır³⁴. İlerleyen dönemlerde de ek davalar ile aile babası veya efendinin, hakimiyetlerindeki kişilerin gerçekleştirdiği bu hukuki işlemlere karşı sorumlu tutulabilmeleri de kabul edilerek temsil müessesesine daha da yaklaşılmıştır³⁵. Zamanla kölelere dayanan iktisatın geniş ölçüde çökmesi ve kölelerin sayısının da azalması ile doğrudan doğruya temsile olan ihtiyaç da artmıştır³⁶.

Roma hukukundaki temsil benzeri uygulama ile günümüz modern hukuk sistemlerindeki temsil kurumu arasındaki temel fark, temsil olunan ile temsilci hukuki anlamda kişi olarak kabul edilmekte ve temsil bu kişiler arasında gerçekleşmekte iken, Roma hukukunda köleler ve aile evlatları hukuki anlamda kişi sayılmamaktadırlar³⁷. Bu sebeple bu kişiler arasında gerçekleşen hukuki işlemler neticesinde doğan hak ve hükümlerin aile babaları veya efendilere ait olmasının sebebi de aile babalarının evlatlar, efendilerin ise köleler üzerindeki egemenlik hakkının bir sonucudur³⁸. Yapılan hukuki işlemin taraflarının şahsında doğan hukuki neticelerinin doğrudan asıl temsil ettirenin şahsında doğması ve aracı görevinde bulunan temsilcinin herhangi bir hukuki sorumluluk altında bulunmaması seviyesine Roma hukuku erişmemiştir³⁹.

---

³² Fatma Tülay Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara 2015, s.6; Tahiroğlu ve Erdoğan, *Roma Hukuku Dersleri*, s.226;

³³ Karadeniz-Çelebican, *Roma Hukuku*, s.265; Tahiroğlu ve Erdoğan, *Roma Hukuku Dersleri*, s.226.

³⁴ Koschaker ve Ayiter, *Roma Özel Hukukunun Ana Hatları*, s.68; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.6; Akıncı, *Roma Hukuku Dersleri*, s.153.

³⁵ Arsebük, *Medeni Hukuk Başlangıç ve Şahsın Hukuku*, s.281; Karadeniz-Çelebican, *Roma Hukuku*, s.265; Benzer şekilde Koschaker ve Ayiter, *Roma Özel Hukukunun Ana Hatları*, s.68.

³⁶ Koschaker ve Ayiter, *Roma Özel Hukukunun Ana Hatları*, s.68; Di Marzo, *Roma Hukuku*, s.75.

³⁷ Tahiroğlu ve Erdoğan, *Roma Hukuku Dersleri*, s.140; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.6-7; Karadeniz-Çelebican, *Roma Hukuku*, s.265-266; Benzer şekilde Duygu Özer Sarıtaş, *Roma Kişiler Hukuku Ders Notları*, Dora Yayınevi, Bursa, 2018, s.68.

³⁸ Tahiroğlu ve Erdoğan, *Roma Hukuku Dersleri*, s.226; Karadeniz-Çelebican, *Roma Hukuku*, s.265-266.

³⁹ Arsebük, *Medeni Hukuk Başlangıç ve Şahsın Hukuku*, s.282; Tahiroğlu ve Erdoğan, *Roma Hukuku Dersleri*, s.227.

Roma hukukunun temsil müessesesine yabancı olması, Roma hukukundaki tüm hakları bu çalışmada kullanılan anlamı ile şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hale getirmemektedir⁴⁰. Zira şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların zamanla oluşmasının esas sebebi, şahsın irade serbestisini güvence altına alma düşüncesidir⁴¹. Roma hukukunda ise böyle bir kavram bulunmadığı gibi⁴², bu hukuka tabii insanların büyük bir çoğunluğunun hak ehliyeti dahi bulunmamaktadır⁴³.

Günümüz modern hukukunda ise her işlem kural olarak yetkili temsilci vasıtasıyla gerçekleştirilebilmekte, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların temsil ile bağdaşmazlığı ise bu genel kuralın bir istisnasını oluşturmaktadır⁴⁴. Temsilin genel kural olması karşısında birtakım işlemlerin şahsa sıkı sıkıya bağlı olması, bir başka deyişle hak sahibince bizatihi kullanılması gerekliliğinin sebebi, Türk-İsviçre hukukuna hakim olan irade özerkliği, şahsın özgürlükleri ve kişiliğinin korunması amaçlarıdır⁴⁵.

2. İrade Özerkliği Düşüncesi ve Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar

Türk Medeni Hukukuna kaynak oluşturan İsviçre Medeni Hukuku'ndaki hakim düşünce irade özerkliği olup, bu düşüncenin öne çıkmasındaki en önemli sebep ise 19. yüzyılda gerçekleştirilen modern kanunlaştırma hareketlerinin arka planıdır⁴⁶. Zira aydınlanma düşüncesi, hümanizm ve tabii hukuk anlayışı ile birlikte birey özgürleşmiş, kişi hak ve özgürlüklerinin yazılı metinlerle güvence altına alınması amacıyla kanunlaştırmalar gerçekleştirilmiştir⁴⁷.

İrade özerkliği ile şahsa hukuki ilişki ve işlemlerini dilediği gibi şekillendirme

---

⁴⁰ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.7.

⁴¹ Marianne Lindegger, *Die Rechte des Mündels im schweizerischen ZGB*, (Insbesondere der Ausschluss der Vertretungsmacht des Vormundes, das eigene Handeln und die Mitwirkung des Bevormundeten), Stämpfli, Bern 1952, s.15; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.7.

⁴² Theo Mayer-Maly, *Römisches Recht*, 2. Auflage, Springer, Vienna, 1999, s.110.

⁴³ Tahiroğlu ve Erdoğmuş, *Roma Hukuku Dersleri*, s.141; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.7; Akıncı, *Roma Hukuku Dersleri*, s.159; Roma hukukunda gerçek kişiler ve kişilerin hak ehliyetlerine ilişkin ayırım ve sınıflandırmalara yönelik ayrıntılı bilgi için bkz. Karadeniz-Çelebicin, *Roma Hukuku*, s.126 vd.; Akıncı, *Roma Hukuku Dersleri*, s.160 vd.; Mehmet Üçer, *Roma Hukuku*, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2018, s.146 vd.

⁴⁴ Ertaş, "Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar", s.2; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.37; Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.242.

⁴⁵ Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.112-113; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.8.

⁴⁶ Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.112; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.8.

⁴⁷ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.8; Krş. Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.112-113; Niyazi Ökten ve Ahmet Ulvi Türkbağ, *Felsefe, Sosyoloji, Hukuk ve Devlet*, Der Yayınları, İstanbul, 2014, s.156 vd.

yetkisi verilmiş⁴⁸, şahsın kendini gerçekleştirme ve girişim özgürlüğü de güvence altına alınmıştır⁴⁹.

Medeni hukuktaki hakların temelini oluşturan özgürlüğün kaynağı konumunda bulunan irade özerkliği ise, irade özgürlüğünü temel alan tüm düzenlemelerin yanısıra şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların da tanınması ile görünür hale gelmektedir⁵⁰.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, diğer tüm koruma yolları ile birlikte kişinin hak ve özgürlüklerini güvence altına alan vasıtalarından biri olup, şahsın karar verme özgürlüğünü ve özel hukukun temelini oluşturan irade özerkliğini güvence altına almak ve korumak maksadı ile oluşturulmuş olan haklardır⁵¹.

Kanun koyucu, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar adı altında müstakil bir hak sınıfı oluşturmak suretiyle bu alandaki hakların kullanılması hususundaki kararın bizatihi hakkın sahibi tarafından alınmasını ve hakkın kullanımı noktasındaki iradenin hak sahibine dayanmasını amaçlamaktadır⁵². Bu şekilde şahsa, kişiliği noktasındaki konularda bağımsız karar alma ve hukuki işlem yapma hakkı tanınarak şahsın özgürlüğü de güvence altına alınmaktadır⁵³. Buna uygun olarak sınırlı ehliyetliler açısından yasal temsilcinin egemenlik yetkisi ve alanı sınırlandırılarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar noktasında sınırlı ehliyetlilere fiil ehliyeti tanınmaktadır⁵⁴.

C. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hak Kavramına İlişkin Terim Sorunu

TMK m.16 hükmünün ilk fıkrasında, yasa koyucu sınırlı ehliyetlilerin yasal temsilcinin onayına bağlı olmaksızın kullanabileceği hakları ifade eden şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları, “kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar” şeklinde kullanmıştır. 743 sayılı mülga Türk Medeni Kanunu’nda ise bu haklar “*münhasıran şahsa merbut haklar*” şeklinde ifade edilmekteydi.

---

⁴⁸ Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.184; İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, s.146; Werner Flume, *Allgemeiner Teil Des Bürgerlichen Rechts Band-II: Das Rechtsgeschäft*, Springer, 4. Auflage, Berlin, 1965, s.1.

⁴⁹ Flume, *Allgemeiner Teil Des Bürgerlichen Rechts Band-II: Das Rechtsgeschäft*, s.1; Karakaş, *Kişiye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.9.

⁵⁰ Karakaş, *Kişiye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.10.

⁵¹ Lindegger, *Die Rechte des Mündels im schweizerischen ZGB*, s.15; Karakaş, *Kişiye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.10.

⁵² Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.40; Karakaş, *Kişiye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.11.

⁵³ Karakaş, *Kişiye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.11; Benzer şekilde Lindegger, *Die Rechte des Mündels im schweizerischen ZGB*, s.15.

⁵⁴ Karakaş, *Kişiye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.11.

Türk doktrinde ise kavram farklı isimlerle ifade edilmiştir⁵⁵. Buna göre öğretide şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara ilişkin ilk çalışmayı ortaya koyan *Helvacı*, bu kavram için “*kişilik işleme hakları*” ifadesini⁵⁶, *Saymen* “*şahsa bağlı hak*” ifadesini⁵⁷, *Velidedeoğlu* “*münhasıran şahsa bağlı hak*” terimini⁵⁸, *Oğuzman-Barlas* “*şahsen kullanılacak haklar*” ifadesini,⁵⁹ *Özsunay*, “*sıkı şekilde kişiye bağlı hak*” veya “*kişiye çok sıkı bağlı olan haklar*” kavramlarını⁶⁰ kullanmaktadırlar.

Türk hukuk öğretisinde, içinde şahıs veya kişi geçen kelimeler karışıklığa yol açmaya müsaittir. Şahısvarlığı hakkı, şahsa bağlı hak gibi kavramlarla da, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların çoğu zaman karıştırıldığı, bazı yazarların şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları ifade ederken kullandığı terimlerden de anlaşılmaktadır⁶¹.

Doktrinde var olan bu sakıncalara karşın, şahsa sıkı sıkıya bağlı hak kavramı Türk hukukunda hiçbir zaman şahsa bağlı hakları ifade etmek için kullanılmamış, kavramın ilk kullanımı da kişilik sebebi ile sahip olunan hakların ifade edilmesi maksatlı olmuştur⁶². Bununla birlikte, hukukumuzdaki kullanımı da tamamen sorunsuz olmayıp, kavramın şahsa bağlı haklar ile karıştırılmaya elverişli olması sebebiyle eklenen “*sıkı sıkıya*” ifadesi, bu kavramı şahsa bağlı malvarlığı haklarından ayırmayı amaçlasa da, yalnızca “*sıkı sıkıya*” ibaresiyle de bu amaca ulaşamamaktadır⁶³.

Bahsi geçen sakıncalara rağmen, bu çalışmada kanun koyucunun lafzına ve kullanmayı tercih ettiği kavrama da uygun olarak, “*şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar*” terimi kullanılmıştır. Bu haklar şahsa bağlı, bir başkasına devredilmesi mümkün olmayan haklar olup, terim şahsa bağlı hakların tümüyle de özdeş değildir⁶⁴.

Sonuç olarak, ilgili hakların kişiye şahsiyeti sebebiyle tanınmış olması, kişinin bizatihi kendisinin kullanmasını gerektirmesi, kural olarak temsile icazet vermemesi,

---

⁵⁵ Şahsa sıkı sıkıya bağlı hak kavramını karşılayan, doktrinde kullanılan kavram ve tanımlamalar için bkz. Birinci Bölüm, I, D, 2.

⁵⁶ Helvacı, *Kişilik İşleme Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.17.

⁵⁷ Ferit H. Saymen, *Türk Medeni Hukuku Şahsın Hukuku*, Cilt II, İsmail Akgün Matbaası, 2. Bası, İstanbul 1960, s.113.

⁵⁸ Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Umumi Esaslar*, s.248.

⁵⁹ Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.172 N.571.

⁶⁰ Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.242.

⁶¹ Benzer şekilde Helvacı, *Kişilik İşleme Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.12; İlgili hak gruplarının şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarla farklarına ilişkin detaylı bilgi için bkz. Birinci Bölüm, I, E.

⁶² Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.19.

⁶³ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.19.

⁶⁴ Şahsa bağlı haklar ile şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların benzerlik ve farklılıklarına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Birinci Bölüm, I, E, 3.

hak sahibinin şahsiyeti ile sıkı bir bağ içinde bulunması sebepleri ile, bu çalışmada ilgili terime ilişkin Türk Medeni Kanunu'nda ifade edilen kavrama da uygun olarak “*şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar*” kavramının kullanılması tercih edilmektedir. Zira ilgili hak grubunu ifade ederken karışıklığa en az mahal verecek olan ve hakkın kapsamına en geniş manasıyla yer veren kavram, kanaatimizce şahsa sıkı sıkıya bağlı hak kavramıdır.

D. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakkın Tanımı

1. Türk Medeni Kanunu Kapsamında Tanımı

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar hususundaki temel yasal düzenleme TMK m.16'dır. Ancak ilgili yasa hükmünde kavram tanımlanmamış ve tarif edilmemiş olup yalnızca hakkın varlığından bahsedilmiştir. TMK m.16'yı karşılayan İsviçre Medeni Kanunu madde 19c⁶⁵ hükmünde de kavram tarif edilmemiş, bunun yerine genel bir çerçeve belirlenmiştir.

TMK m.16 hükmünde, daha önce de ifade edildiği gibi herhangi bir tanım verilmemiş olup, hangi hakların şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olduğu da belirtilmemiştir. “*Ayirt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlılar*” başlığını taşıyan hüküm “*Ayirt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar, yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça, kendi işlemleriyle borç altına giremezler. Karşılıksız kazanmada ve kişiye sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmada bu rıza gerekli değildir.*” şeklindedir.

Bucher'e göre şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların birbirinden farklı olması sebebiyle bu hakların tümünü kapsayan bir tanımlamanın yapılması zordur. Bu sebeple şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara ilişkin olumsuz bir tanım vermek gerekirse malvarlığı hakları ile ilgili olmayan veya malvarlığı hakları ile ilgisi dolaylı ya da yan nitelikte olan haklar olarak ifade edilmiştir⁶⁶.

---

⁶⁵ “*Urteilsfähige handlungsunfähige Personen üben die Rechte, die ihnen um ihrer Persönlichkeit willen zustehen, selbstständig aus; vorbehalten bleiben Fälle, in welchen das Gesetz die Zustimmung des gesetzlichen Vertreters vorsieht.*

Für urteilsunfähige Personen handelt der gesetzliche Vertreter, sofern nicht ein Recht so eng mit der Persönlichkeit verbunden ist, dass jede Vertretung ausgeschlossen ist.” Schweizerisches Zivilgesetzbuch vom 10. Dezember 1907, Art. 19c, (https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/24/233_245_233/de#art_19_c), (E.T. 09.12.2021), ilgili hükmün çevirisi “*Bağımsız hareket edemeyecek durumda olan ayirt etme yeteneğine sahip kişiler, kişilikleri için sahip oldukları hakları kullanırlar; kanunun kanuni temsilcisinin muvafakatini gerektirdiği haller saklıdır. Kanuni temsilci, herhangi bir temsil hariç tutulacak şekilde kişiliğe çok sıkı bir şekilde bağlı olmadıkça, yargı yetkisi olmayan kişiler adına hareket eder*” şeklindedir.

⁶⁶ Andreas Bucher, *Natürliche Personen und Persönlich-Keitsschutz*, 4. Auflage, Verlag, Basel 2009, N.154.

Türk Medeni Kanunu ve Türk Medeni Kanunu'na kaynak olan İsviçre Medeni Kanunu kapsamında şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar bağlamında herhangi bir tanım verilmemiş, bu hakların hangi haklar olduğu sayılmamış ve yalnızca genel bir hükümle yetinilmiştir. Bununla beraber öğretide şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların tanımı yazarlar tarafından yapılmıştır.

2. Öğretide Yer Verilen Tanımlar

Türk Medeni Kanunu'na kaynak oluşturan İsviçre Medeni Kanunu'na kaleme alan *Eugen Huber*, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları, malvarlığı niteliği taşımayan ve kişiliğin korunmasına hizmet eden haklar olarak tanımlamaktadır⁶⁷.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar hususunda Türk hukukundaki ilk çalışmayı yapan *Helvacı*, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları “*kişilik işlemi hakları*” olarak nitelendirmekte, mali bir değeri olmayan, yalnız hak sahibince kullanılabilen, kanuni temsilcinin rızasına gerek duyulmaksızın kullanılabilen ve kanuni temsilci tarafından kullanılmayan, bazen iradi temsil ile de kullanılmayan kişivarlığı hakları olarak tarif etmektedir⁶⁸.

Hatemi “*kişilik işlemi hakları*” olarak ifade ettiği bu hakları, kullanımının kanuni temsile düşman olduğu, bazı durumlarda iradi temsile dahi cevaz vermeyen, para ile ölçülemeyen ve kişivarlığı alanına giren haklar olarak tanımlamaktadır⁶⁹.

Saymen, “*şahsa bağlı hak*” deyimini kullanmış ve bu hakları bir kimseye şahıs olması sebebiyle tanınan, şahıstan ayrılması mümkün olmayan ve kullanılması da şahsın takdirine bağlı olan, kanuni mümessil tarafından kullanılmayan ve bizzat hak sahibi tarafından kullanılmaları lazım gelen haklar olarak tanımlamıştır⁷⁰.

Ataay, “*münhasıran şahsa bağlı*” hakkı, hak sahibinin şahsiyetini yakından ilgilendiren ve hissi bir karakter taşıyan, bizzat ve doğrudan mali bir değer taşımayan, miras yolu ile geçmeyen haklar olarak tanımlamaktadır⁷¹.

---

⁶⁷ Eugen Huber, *Berner Kommentar Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht Band II Materialien zum Zivilgesetzbuch* : Schweizerisches Zivilgesetzbuch Materialien zum Zivilgesetzbuch Die Erläuterungen von Eugen Huber Text des Vorentwurfs von 1900, (yeniden yayınlayan Markus Reber ve Cristoph Hurni), Stämpfli, Bern 2007, s.64.

⁶⁸ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.23.

⁶⁹ Hüseyin Hatemi, *Kişiler Hukuku*, 8. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2020, §4, s.40 N.94 vd.

⁷⁰ Saymen, *Türk Medeni Hukuku Şahsın Hukuku*, s.113.

⁷¹ Aytekin Ataay, *Şahıslar Hukuku*, Birinci Yarı, İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 2095, Üçüncü Bası, İstanbul 1978, s.86.

Velidedeoğlu da “*münhasıran şahsa bağlı hak*” kavramını kullanmayı tercih etmekte ve ölçütünün para veya devir kabiliyeti değil, hakkın kim tarafından kullanılacağına ilişkin olduğunu belirtmekte ve şahsa sıkı surette bağlı hakların medeni hakları kullanma ehliyeti bakımından ifadelendirilmiş olan kısmı olarak tanımlamaktadır⁷².

Zevkliler, “*kişiye sıkı biçimde bağlı olan haklar*” kavramını, parasal değeri olmayan, doğrudan hak sahiplerince kullanılması gereken, kişiliği yakından ilgilendiren yasal temsilci aracılığıyla da kullanılmayan haklar olarak ifade etmiştir⁷³.

Özsunay, “*sıkı şekilde kişiye bağlı hak*” veya “*kişiye çok sıkı bağlı olan haklar*” olarak ifade ettiği şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları, insana kişiliği nedeniyle tanınan, para ile ölçülmesi söz konusu bulunmayan ve yasal temsil yoluyla kullanılmaları mümkün olmayan haklar olarak tanımlamıştır⁷⁴.

Oğuzman-Barlas, bu hakları “*şahsen kullanılacak haklar*” olarak isimlendirmiş ve bu hakların kullanılmasına karar verme yetkisinin başkasına tanınamayacağı, zira kişiliği çok yakından ilgilendiren haklar olduğu, hak sahibinin hakkı kullanıp kullanmama hususunda bir başkasına yetki veremeyeceği, temsilci atayamayacağı haklar olarak tanımlamaktadır⁷⁵.

Tekinay, bu hakları “*kişiye sıkı surette bağlı*” haklar olarak ifade etmiş ve kişilere sırf sahip oldukları kişilik dolayısıyla tanınan ve birinci derecede kişilerin sosyal ve manevi yönlerini ilgilendiren haklar olarak tanımlamıştır⁷⁶.

Karakaş, kişiye sıkı sıkıya bağlı hakları, hak kullanılırken kararın bizatihi hak sahibi tarafından alındığı, sahibinin karar verme ve uygulama noktasındaki özgürlüğünü güvence altına almakla kişiliğinin korunmasına hizmet eden kişivarlığı hakları olarak tanımlamaktadır⁷⁷.

3. Kanaatimize Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hak Tanımı

Doktrindeki tüm tanımlamalar ve hakkın arz ettiği özellikler bir arada düşünüldüğünde, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları, kişinin şahsiyeti nedeniyle sahip

---

⁷² Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Umumi Esaslar*, s.248.

⁷³ Aydın Zevkliler, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, Ankara 1981, s.136.

⁷⁴ Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.242.

⁷⁵ Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.172 N.571.

⁷⁶ Tekinay, *Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku*, s.131.

⁷⁷ Karakaş, *Kişiye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.32.

olduğu, kural olarak bizzat hak sahibi olan kimse tarafından kullanılabilen, temsile sınırlı ve istisnai durumlarda icazet veren, sınırlı ehliyetsizlerin yasal temsilcilerinin rızasına bağlı olmaksızın kullanabildikleri, ölümlle sona eren, haczedilemeyen, devredilemeyen ve miras yolu ile de intikal etmeyen şahısvarlığı hakları olarak tanımlamak kanaatimizce mümkündür.

E. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Benzer Nitelikteki Diğer Haklardan Ayrımı

1. Şahsi Haklar (Kişisel, Nisbi) ve Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar

Haklar, ihlal etmeme ve bu haklara uygun davranma yükümlülüğünün kapsamına girenler bakımından, bir başka deyişle hak sahibinin hakkını ileri sürebileceği çevre açısından mutlak haklar ve nisbi haklar olarak ayrıma tabi tutulmaktadır⁷⁸.

Mutlak haklar herkesin uygun davranmakla ve ihlal etmekten kaçınmakla yükümlü bulunduğu, bu sebeplerle herkese karşı ileri sürülebilir haklardır⁷⁹. Nisbi haklar ise belirli kişi ya da kişilere yöneltilebilir ve bir hukuki ilişki çerçevesinde ileri sürülen haklardır⁸⁰. Bazı nisbi haklar iktisadi değer taşımaları itibariyle para ile ifade edilir ve kişinin malvarlığında yer alır. Nisbi hakların belli başlı örneklerinden olan alacak hakkı bu haklara örnektir⁸¹. Bazı nisbi haklar ise manevi önem taşırlar ve parasal bir karşılıkları yoktur. Evlilik birliğinde eşlerin birbirlerine karşı aile hukukundan doğan hakları bu tür haklara örnektir ve bu nisbi haklar şahısvarlığı alanında yer alırlar⁸². Nisbi haklar bazı yazarlarca şahsi hak olarak da

---

⁷⁸ Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.162 N.542; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.152 N.930; Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Umumi Esaslar*, s.209 vd.; Altaş, *Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri*, s.84 vd.; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.112-113; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.50 vd.; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.120 vd.; Ali Naim İnan, *Türk Medeni Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara, 2014, s.89; Helvacı ve Erlüle, *Medeni Hukuk*, s.30; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, s.89-94.

⁷⁹ Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.50; Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.162 N.543; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.120; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.152 N.931; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.112; Helvacı ve Erlüle, *Medeni Hukuk*, s.30; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, s.89.

⁸⁰ Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.122; Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.163 N.544; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.52; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.165 N.988; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.113; Helvacı ve Erlüle, *Medeni Hukuk*, s.30.

⁸¹ Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Umumi Esaslar*, s.210; Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.163 N.545; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, s.89; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.165 N.989.

⁸² Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.163 N.545; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.165 N.989; Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Umumi Esaslar*, s.210.

adlandırılmaktadır⁸³.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, hak kavramı açıklanırken de ifade edildiği üzere genel olarak mutlak haklardandır. Ancak bu özellik tüm şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kapsamamaktadır. Kişilik haklarında olduğu gibi mutlak haklar arasında yer alan şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar olabileceği gibi boşanma davası açma gibi bazı şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar nisbi hak özelliğini taşıyabilir. Dolayısıyla şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar ile şahsi haklar bu yönüyle aynı kavramı karşılamamakta ve benzerlik ihtiva etmemektedir⁸⁴.

2. Şahısvarlığı Hakları ve Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar

Hakkın konusunun ekonomik bir değer taşıyıp taşıyamamasına göre haklar malvarlığı hakları ve şahısvarlığı hakları olarak ikiye ayrılmaktadır. Ekonomik değer taşıyan ve ekonomik değer ölçüsü olan para ile ifade edilen haklar malvarlığı hakları, ekonomik bir karşılığı olmayan, kişinin manevi dünyası ile ilişkili olan haklar ise şahısvarlığı hakları olarak ifade edilmektedir⁸⁵.

Şahısvarlığı hakları, şahsın kişi olması sebebiyle sahip olduğu haklardır. Kişinin hayatı, sağlığı, ismi gibi manevi haklarını kapsayan şahsiyet (kişilik) hakkı⁸⁶ bu hakların en önemlisidir⁸⁷. Bununla birlikte kişinin aile birliği içinde sahip olduğu

---

⁸³ Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Umumi Esaslar*, s.210; Tekinay, *Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku*, s.140.

⁸⁴ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.22.

⁸⁵ Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.147 vd.; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.172 N.1005; Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Umumi Esaslar*, s.248; Altaş, *Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri*, s.83; Tekinay, *Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku*, s.129; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.116-117; Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.163 N.544; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.53; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.111; Serozan, *Medeni Hukuk*, §4, s.230, N.22; Helvacı ve Erlüle, *Medeni Hukuk*, s.27-29; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, s.86; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.53.

⁸⁶ Kişilik hakkı kavramına ilişkin bkz. M. Kemal Oğuzman, Özer Seliçi ve Saibe Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, Filiz Kitabevi, 19. Bası, İstanbul 2020, s.170 N.566 vd.; Helvacı ve Erlüle, *Medeni Hukuk*, s.87; Mustafa Dural ve Tufan Öğüz, *Türk Özel Hukuku Kişiler Hukuku*, C. II, Filiz Kitabevi, 21. Baskı, İstanbul 2020, s.100 N.495; Serap Helvacı, *Gerçek Kişiler*, Legal Yayıncılık, 8. Bası, İstanbul 2017, s.101 vd.; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, s.159; Abdülkadir Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, Filiz Kitabevi, İstanbul 1993, s.1 vd.; Tekinay, *Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku*, s.249; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.235; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.292; Mehmet Ayan ve Nurşen Ayan, *Kişiler Hukuku*, Adalet Yayınevi, 9. Baskı, Ankara 2020, s.91; Serozan, *Medeni Hukuk*, s.454; Hülya Atlan, *Manevi Zararı Tazmin Yolları*, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2015, s.7.

⁸⁷ Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.162 N.540; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.21; Hatemi, *Medeni Hukuk'a Giriş*, s.129, N.62; Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.254.

haklar da bu gruba girmektedir⁸⁸. Eşlerin birbirlerine karşı birlikte yaşam sürdürme ve sadakatle davranma yükümlülüklerinden doğan haklar, aile hukuku ilişkileri çerçevesinde ortaya çıkan, yenilik doğuran evliliğin butlanını dava etme, boşanma davası açma gibi haklar da şahıs varlığı haklarındandır⁸⁹.

Malvarlığı hakları, birtakım istisnalar dışında miras yoluyla intikal eder ve başkalarına devredilebilirken⁹⁰, şahısvarlığı hakları devredilemez ve mirasçılara geçemez⁹¹.

Şahısvarlığı haklarının tamamı şahsa sıkı sıkıya bağlıdır⁹². *Eugen Huber*, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara ilişkin 1900 tarihli Öntasarı'daki açıklamalarında bu hakları malvarlığı hakkı niteliğinde olmayan ve kişiliği koruyan haklar olarak tanımlamaktadır⁹³.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, malvarlığı haklarından değildir⁹⁴. Zira şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların varlık nedeni, şahsa kişiliği ile ilişkili olan konularda bağımsız bir biçimde karar alma ve işlem yapma hakkı tanımaktır. Böylelikle şahsın irade özerkliği güvence altına alınmaktadır⁹⁵.

Şahısvarlığı haklarının korunmasının güvence altına alınması gibi, malvarlığı

---

⁸⁸ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.22 vd.; Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.162 N.540; Hatemi, *Medeni Hukuk'a Giriş*, s.130, N.63; Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Umumi Esaslar*, s.248.

⁸⁹ Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Umumi Esaslar*, s.248; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.173 N.1009.

⁹⁰ Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.173 N.1010, İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, s.246; Zevkliler, *Kişiler Hukuku*, s.268; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.117; Helvacı ve Erlüle, *Medeni Hukuk*, s.23.

⁹¹ Tekinay, *Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku*, s.130; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.174 N.1011; Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.162 N.541; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.12 vd.; Zevkliler, *Kişiler Hukuku*, s.268; Helvacı ve Erlüle, *Medeni Hukuk*, s.29.

⁹² Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.23; Aksi görüş için bkz. *Helvacı*, şahısvarlığı haklarının tümünün kişiye bağlı haklar olduğunu, her kişilik işlemi hakkının da şahısvarlığı hakkı olduğunu ancak şahısvarlığı haklarının tümünün kişilik işlemi hakkı olmadığını ifade etmektedir. Her varlığı şahsa bağlı hakkın da kişilik işlemi hakkı olması gerekmediğini belirtmektedir. (Yazar daha önceden de belirtildiği gibi şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar yerine kişilik işlemi hakkı terimini kullanmaktadır.), Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.42; Hatemi de şahısvarlığı haklarının tümünün kişiye bağımlı hak olduğunu, kişilik işlemi haklarının tümünün de kişiye bağımlı olduğunu, ancak her kişiye bağımlı hakkın kişilik işlemi hakkı olmadığını ifade etmektedir. Zira kişiye bağımlı malvarlığı hakları da bulunmaktadır. Hatemi, *Kişiler Hukuku*, §4, s.42 N.97.

⁹³ Huber, *Berner Kommentar Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht Band II Materialien zum Zivilgesetzbuch: Schweizerisches Zivilgesetzbuch Materialien zum Zivilgesetzbuch Die Erläuterungen von Eugen Huber Text des Vorentwurfs von 1900*, s.64.

⁹⁴ Şeref Ertaş, "Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar", *Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi*, S. 106, 2000, s.2; Hatemi, *Kişiler Hukuku*, §4, s.41, N.96.

⁹⁵ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.23.

hakları bakımından da kişinin karar verme özgürlüğü elbette korunmaktadır. Yasa koyucu, şahısvarlığı haklarını şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar tanınması yolu ile korurken, malvarlığı hakları bakımından bu haklar ve şahsın irade özerkliği de Türk Medeni Kanunu, Türk Borçlar Kanunu ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yer alan farklı hükümler ile korunmaktadır⁹⁶.

Malvarlığı hakları bakımından hak sahibinin karar verme özgürlüğünü ve malvarlığı haklarını koruyan hükümlerden en önemlisi, TMK m.449'daki yasak işlemler düzenlemesidir⁹⁷. Düzenlenen hüküm ile vesayet altındaki kişi adına kefil olunması, vakıf kurulması ve önemli bağışlarda bulunulmasını yasaklanmıştır. TMK m.342/III'te yer alan atıf nedeniyle aynı şekilde yasak işlemler velayetteki temsilde de uygulanmaktadır. Yine TMK m.16'da hükme bağlanan sınırlı ehliyetsiz tarafından gerçekleştirilen borçlandırıcı işlemlerin yasal temsilcinin rızasına tabi kılınması, çocuğun mallarına ilişkin ana ve babanın sorumluluğunu düzenleyen TMK m.363, vesayet makamının iznine ilişkin işlemlerin düzenlendiği m.462, denetim makamının iznine ilişkin işlemlerin düzenlendiği m.463 hak sahibinin malvarlığını koruyan hükümlerdendir. Yine TBK m.504'te düzenlenen iradi temsilde özel yetki gerektiren haller, HMK m.74'te düzenlenen davaya vekalette özel yetki gerektiren hallerle ilişkin hükümler de hak sahibinin irade özerkliğini, karar verme özgürlüğünü güvence altına alan hükümler arasındadır⁹⁸.

3. Şahsa Bağlı Haklar ve Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar

Bazı hakların hak sahibi tarafından bir başkasına devri mümkün iken bazı hakların ne hak sahibinin iradesi ile ne de miras yolu ile bir başkasına geçmesi mümkün değildir. Başkalarına devredilebilen ve miras yolu ile intikal eden haklar devredilebilen haklardır⁹⁹. Malvarlığı hakları kural olarak devredilebilen haklardan olup mülkiyet hakkı, alacak hakkı gibi haklar buna örnek olarak gösterilebilir¹⁰⁰.

Hak sahibinin sahip olduğu hakkı başkasına devredemediği, hakkın hak

---

⁹⁶ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.23 vd.

⁹⁷ Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.78; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.24; Hatemi, *Kişiler Hukuku*, §4, s.38; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.95, N.491; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.111; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.334; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, s.152; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.217; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.255; Helvacı ve Erlüle, *Medeni Hukuk*, s.79.

⁹⁸ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.24.

⁹⁹ Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.240; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.173 N.1010; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.117; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.54.

¹⁰⁰ Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.173 N.1010; Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.240.

sahibinin ölümü ile sona erdiği ve miras yolu ile de intikal etmeyen haklar devredilemeyen haklar ya da şahsa bağlı (kişi ile kaim)¹⁰¹ hak olarak adlandırılmaktadır¹⁰². Kişilik hakkı, velayet ve vesayetten doğan haklar devredilemez¹⁰³.

Varlığı şahsa bağlı, devredilemeyen haklar içerisinde intifa hakkı (TMK m.794), oturma hakkı (TMK m.823 vd.), yoksulluğa düşen kimsenin üstsoy, altsoy ve kardeşlerinden nafaka talep etme hakkı (TMK m.364) gibi mali bir değer taşıyan haklar da bulunabilmektedir¹⁰⁴. Bu yönüyle bu haklar, şahısvarlığı haklarından ayrılır¹⁰⁵. Dolayısıyla şahsa bağlı haklar, şahsa bağlı şahısvarlığı hakları ve şahsa bağlı malvarlığı hakları olarak ayrılabilir¹⁰⁶.

Şahısvarlığı hakları yukarıda da belirtildiği gibi şahsa bağlı haklardır. Her şahsa sıkı sıkıya bağlı hak da şahısvarlığı hakkı ve dolayısıyla varlığı şahsa bağlı haklardır¹⁰⁷. Şahsa bağlı malvarlığı hakları ise şahsa sıkı sıkıya bağlı değildir, zira bu haklar doğrudan mali bir menfaate yönelmişlerdir. Mesela şahsa bağlı haklardan olan intifa hakkı, sınırlı ehliyetli veya tam ehliyetli yerine bunların yasal temsilcileri tarafından kullanılabilirliğinden şahsa sıkı sıkıya bağlı hak kategorisinde değerlendirilmemektedir¹⁰⁸.

4. Kişilik Hakkı ve Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar

Kişilik hakkı, genel olarak TMK m.23 ila 25. hükümleri ve TBK m.58'de düzenlenmiştir. Bunların yanısıra kişilik hakkına dair münferit değerlerin korunmasına ilişkin TMK m.26, m.121; TBK m.54, m.56, m.75 gibi özel nitelikte

¹⁰¹ Yalnız belirli kişi lehine tesis edilebilen, başkasına devredilemeyen ve miras yolu ile de geçmeyen irtifak haklarına kişiye bağlı irtifak (kişiyile kaim irtifak) denilmektedir. Bkz. Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Eşya Hukuku*, s.827; Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.275; Lale Sirmen, *Eşya Hukuku*, Yetkin Yayınları, 9. Baskı, Ankara, 2021, s.32.

¹⁰² Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.117; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.174, N.1011; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.54.

¹⁰³ Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.174, N.1011; Benzer şekilde Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.172, N.570.

¹⁰⁴ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.39; Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Umumi Esaslar*, s.249; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.174 N.1011a; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Eşya Hukuku*, s.827.

¹⁰⁵ Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.174 N.1011a; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.12; Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Umumi Esaslar*, s.248.

¹⁰⁶ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.25.

¹⁰⁷ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.42; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.25; Şahsa bağlı hakların bir kısmının şahsa sıkı sıkıya bağlı olduğu konusunda bkz. Tekinay, *Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku*, s.131; Hatemi, *Medeni Hukuk'a Giriş*, s.140 vd.

¹⁰⁸ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.25.

hükümler de bulunmaktadır. Ancak ne genel hükümlerde ne de özel nitelikli hükümlerde kavrama ilişkin bir tanım yapılmamıştır¹⁰⁹. Doktrinde ise kişilik hakları farklı biçimlerde tanımlanmıştır¹¹⁰. Yargıtay'a göre ise kişilik hakkı, "kişinin doğumla kazandığı, bağımsız varlığını ve bütünlüğünü oluşturan, hayat, beden ve ruh tamlığı, vicdan, din, düşünce ve çalışma özgürlüğü, onuru, ismi, resmi, sırları ile aile bütünlüğü ve duygusal değerlerinin tümü" olarak ifade edilmiştir¹¹¹. Yargıtay'ın tanımı ve doktrindeki tanımların hepsi şüphesiz kişilik hakkını bir yönüyle de olsa anlatmaktadır. Ancak genel bir ifadeyle belirtilecek olursa kişilik hakkı, kişinin kişi olması sebebiyle sahip olduğu, kişiliği oluşturan çeşitli unsurların tamamı üzerinde kişiye hukuken korunan bir menfaat sağlayan, kişinin toplum içindeki saygınlığını ve kişiliğini geliştirmesini temin eden, kişinin hukuki, maddi ve manevi nitelikteki varlıkları, kişinin kişi olması nedeniyle sahip olduğu hak ve fiil ehliyetleri ile hayatı, vücut tamlığı, saygınlığı, sırları, adı, resmi, görüntüsü gibi haklardır¹¹².

Kişilik hakkı, şahsa sıkı sıkıya bağlı hak kavramı ile karıştırılmamalıdır. Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların temelinde de kişilik hakları vardır ancak bu iki kavram özdeş değildir¹¹³. Zira şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, kişilik hakkını da içine alan üst bir kavramdır. Kişiler hukuku, aile hukuku, miras hukuku gibi alanlardaki birçok hak, kullanılmaları açısından malvarlığı haklarından ayrılmakta, bizatihi hak sahibi tarafından kullanılabilmesi sebebiyle şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olarak kabul edilmektedir¹¹⁴. Bu yönleriyle kişilik hakları da, ihlalleri durumunda ortaya çıkabilecek malvarlıksal talepler dışında şahsa sıkı sıkıya bağlıdır¹¹⁵.

¹⁰⁹ Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.91.

¹¹⁰ Çeşitli tanımlamalar için bkz. Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Umumi Esaslar*, s.248 vd.; Zevkliler, *Kişiler Hukuku*, s.263; Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.254; İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, s.255; Köprülü, *Medeni Hukuk*, s.263 vd.; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.97 vd.; Ataay, *Şahıslar Hukuku*, s.122 vd.; Hatemi, *Medeni Hukuk'a Giriş*, s.136; Jale Akipek, Turgut Akıntürk ve Derya Ateş, *Kişiler Hukuku*, Birinci Cilt, Beta Yayınevi, 16. Baskı, İstanbul 2020, s.343 vd.; Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, s.100, N.495; Tekinay, *Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku*, s.249.

¹¹¹ Yargıtay 4. HD., 2007/9966 E., 2008/5096 K., 10.04.2008 T., (<https://legalbank.net>), (E.T. 21.11.2021); Benzer şekilde bkz. Yargıtay 17. HD., 2018/6336 E., 2019/1702 K., 19.02.2019 T.; (<https://legalbank.net>), (E.T. 06.12.2021).

¹¹² Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, s.100, N.495; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.25; Benzer şekilde Helvacı ve Erlüle, *Medeni Hukuk*, s.87; Dural ve Tufan Öğüz, *Türk Özel Hukuku Kişiler Hukuku*, s.100 N.495; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.101 vd.; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, s.159; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.1 vd.; Tekinay, *Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku*, s.249; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.235; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.292; Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.91.

¹¹³ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.63.

¹¹⁴ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.26.

¹¹⁵ Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.106.

5. Şahsi (Kişisel) Edim ve Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar

Bir hizmetin (işin) yapılması veya bir şeyin verilmesine göre edimler, kişisel edim ve maddi edim olmak üzere ikiye ayrılır¹¹⁶.

Kişisel edimler, borçlunun bedenen veya fikren bir güç ve emek sarf etmek suretiyle yerine getirdiği edimlerdir¹¹⁷. Kişisel edime, iş görme edimi de denilebilmektedir¹¹⁸. Hizmet sözleşmesinde işçinin borçlandığı edim, vekalet sözleşmesi, ön sözleşmede borçlunun asıl sözleşmeye ilişkin irade açıklaması kişisel edime örnek teşkil eder¹¹⁹.

Maddi edimin konusu ise kural olarak taşınır veya taşınmaz mal gibi maddi bir mal, bir şey olup, maddi edimde borçlu, edimi malvarlığından bir şey vermek suretiyle yerine getirir¹²⁰. Maliki olunan bir taşınmaz üzerinde sınırlı ayni hak kurulması, bir şeyin mülkiyetinin devri gibi durumlar maddi edime örnektir¹²¹.

Kişisel edim ile maddi edim arasındaki fark, edimin bir başkası tarafından ifa edilip edilememesi veya borçlunun ölümü halinde edim yükümlülüğünün mirasçılara geçip geçmemesi yönüyle önem taşır¹²². Borçlunun şahsına sıkı sıkıya bağlı edim, yalnız borçlu tarafından ifa edilebilirken, maddi edimlerde üçüncü bir kişi tarafından

---

¹¹⁶ Necip Kocayusufpaşaoğlu, Hüseyin Hatemi, Rona Serozan ve Abdülkadir Arpacı, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Birinci Cilt*, Filiz Kitabevi, 7. Bası, İstanbul 2017, s.35, N.5; Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Yetkin Yayınları, 18. Baskı, Ankara 2015, s.105; Abdulkerim Yıldırım, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Adalet Yayınevi, 6. Bası, Ankara, 2017, s.41; Ahmet M. Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Turhan Kitabevi, 22. Bası, Ankara 2018, s.8; Ali Naim İnan ve Özge Yücel, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Seçkin Yayınları, 4. Baskı, Ankara, 2014, s.93; İhsan Erdoğan, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Gazi Kitabevi, 3. Baskı, Ankara, 2017, s.20; Mehmet Ayan, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Adalet Yayınevi, 12. Baskı, Ankara, 2020, s.50.

¹¹⁷ Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.105; Kocayusufpaşaoğlu, Hatemi, Serozan ve Arpacı, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, s.35, N.5; İnan ve Yücel, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.93; Yıldırım, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.41; Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.8; Erdoğan, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.20; Ayan, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.50.

¹¹⁸ Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.8; Kocayusufpaşaoğlu, Hatemi, Serozan ve Arpacı, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, s.35; Kenan Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Cilt I, Sermet Matbaası, Altıncı Bası, İstanbul 1976, s.63.

¹¹⁹ Ayan, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.50; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.105; İnan ve Yücel, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.93.

¹²⁰ Erdoğan, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.20; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.106; Ayan, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.50; İnan ve Yücel, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.93; Haluk N. Nomer, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Beta Yayınevi, 16. Bası, İstanbul, 2018, s.15; Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.8.

¹²¹ Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.106; Benzer şekilde İnan ve Yücel, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.93; Ayan, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.50.

¹²² Ayan, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.51; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.107; Benzer şekilde Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.8; Erdoğan, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.20.

da borç ifa edilebilmektedir¹²³. Yine borçlunun şahsi özellikleri göz önünde bulundurulmuş şahsi edimlerde borçlunun ölümü ile edim yükümlülüğünün mirasçılara geçmesi mümkün değildir¹²⁴. Ünlü bir ressam tarafından yapılacak portrede, ressamın şahsi özelliklerinin sözleşmenin karşı tarafı üzerinde karar verdirici etkisi vardır¹²⁵ ve ressamın ölmesi durumunda bu borç mirasçılara geçmeyecektir. Oysa maddi edimlerde borçlunun ölmesi ile edim yükümlülüğü mirasçılara geçer¹²⁶.

Kişisel edimler, bazı yönleri ile şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara benziyor olsalar da kişisel edimler ile bu haklar arasında temel bir farklılık bulunmaktadır. Kişisel edimlerde şahsa bağlılık unsuru borcun ifası noktasında önem arz ederken, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar bağlamında kişiye bağlılık hakkın kullanımına ilişki olup, bu da hakkın kullanımını konusundaki kararın bizatihi hak sahibince alınmasını gerektirir¹²⁷.

II. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Özellikleri ve Bu Haklara İlişkin Türk Hukukunda Yer Alan Yasal Düzenleme

A. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Özellikleri

1. Kişi Olması Sebebiyle Sebebiyle İlgili Hakka Sahip Olunması

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar kişiye, kişi olma nedeniyle yani kişiliği sebebi ile tanınan haklardır¹²⁸. Dolayısıyla hak ehliyetine¹²⁹ sahip olan bir kimse, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara da sahip olmaktadır. Mesela kişilik hakkının ihlal edilmesi

---

¹²³ TBK m.83 “Borcun, bizzat borçlu tarafından ifa edilmesinde alacaklının menfaati bulunmadıkça borçlu, borcunu şahsen ifa etmekle yükümlü değildir.”; Ayan, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.51; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.107.

¹²⁴ Kocayusufpaşaoğlu, Hatemi, Serozan ve Arpacı, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, s.36, N.5; Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.64; Ayan, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.51; Erdoğan, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.20.

¹²⁵ Sözleşmenin taraflarının sözleşmeyi yapma iradeleri üzerinde taraflardan biri ya da her ikisinin kişiliklerinin etkili olduğu durumlarda bu sözleşmelere *intuitus personae* unsuru içeren sözleşmeler denilmektedir. Bu sözleşmelere ilişkin ayrıntılar için bkz. Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.46-47; Hüseyin Hatemi, Rona Serozan ve Abdülkadir Arpacı, *Borçlar Hukuku Özel Bölüm*, Filiz Kitabevi, İstanbul 1992, s.317.

¹²⁶ Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.106 vd.; Benzer şekilde Erdoğan, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.20-21.

¹²⁷ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.27.

¹²⁸ Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.242.

¹²⁹ Hak ehliyeti TMK m.8’de düzenlenmiş olup “Her insanın hak ehliyeti vardır. Buna göre bütün insanlar, hukuk düzeninin sınırları içinde, haklara ve borçlara ehil olmada eşittirler.” şeklinde hükme bağlanmıştır. Yine TMK m.28 gereğince “Kişilik, çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu anda başlar ve ölümle sona erer. Çocuk hak ehliyetini, sağ doğmak koşuluyla, ana rahmine düştüğü andan başlayarak elde eder.” Hak ehliyeti, haklara sahip olabilmek ve borçlanabilmek iktidarınıdır. Bkz. Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.269; Hatemi, *Kişiler Hukuku*, §2, s.4 vd.; Hak ehliyeti kavramına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.269 vd.; Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.49 vd.; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.39 vd.; Serozan, *Medeni Hukuk*, s.415 vd.; Helvacı ve Erlüle, *Medeni Hukuk*, s.65; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.211.

karşısında açılan manevi tazminat davası fiil ehliyetini değil; hak ehliyetini gerektirir. Dolayısıyla kişi, ayırt etme gücünü haiz bulunması halinde şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları yasal temsil olmaksızın bizatihi kullanır¹³⁰.

2. İlgili Hakkın Şahısvarlığı Hakkı Olması

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hak kavramının benzer kavramlardan ayırt edilmesi bölümünde de açıklandığı üzere şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, şahısvarlığı haklarındandır. Zira şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar kişilik ve hak sahibi kimse ile yakından ilgilidir¹³¹. Ancak kişinin ekonomik ihtiyaçlarının karşılanmasına hizmet eden, para ile ölçülen ve mali bir değeri olan malvarlığı hakları, kişi ve kişilik ile bu derece yakın bağlantı içerisinde olmadığından şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, malvarlığı haklarından değildir¹³².

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar devredilemezler ve miras yolu ile intikal etmezler¹³³. Malvarlığı hakları ise kural olarak başkalarına devredilebilir ve miras yoluyla intikal eder¹³⁴.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar her ne kadar şahısvarlığı haklarından olsalar da dolaylı yoldan malvarlığı hakları ile de ilgileri olabilmektedirler. Bu hakların maddi bir değerleri olmasa da hakkın kullanılması ile taraflar, bilhassa hak sahibi birtakım parasal menfaatler elde edebilir¹³⁵. Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların ihlali halinde manevi tazminat açılmasıyla elde edilen mali sonuç bu duruma örnek teşkil etmektedir. Ancak belirtmek gerekir ki, manevi tazminat saf bir malvarlığı hakkı olmayıp, manevi tazminat miktarı, ekonomi biliminin verileri ile tespit edilmediği gibi, hak sahibi de tazminatı talep edip etmeme noktasında duygusal saiklerle hareket etmektedir¹³⁶. Zira manevi tazminat talebi, kişinin fiziki, sosyal ve kişilik değerlerine yönelik saldırı sonucunda, kişivarlığı değerlerindeki eksilme ve kayıp

---

¹³⁰ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.32.

¹³¹ Helvacı ve Erlüle, *Medeni Hukuk*, s.78; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.33.

¹³² Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.33; Benzer şekilde Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.2; Hatemi, *Kişiler Hukuku*, s.41 N.96; Ataay, *Şahıslar Hukuku*, s.124-125.

¹³³ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.12-13; Tekinay, *Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku*, s.130; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.115; Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.174 N.577.

¹³⁴ Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.173 N.1010; İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, s.245; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.112; Serozan, *Medeni Hukuk*, §4, s.230, N.23; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.54.

¹³⁵ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.24.

¹³⁶ Atlan, *Manevi Zararı Tazmin Yolları*, s.81; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.34; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.418.

sebebiyledir¹³⁷. Bu sebeple manevi zararın tazminini talep de şahsa sıkı sıkıya bağlı bir taleptir¹³⁸.

3. İlgili Hakkın Duygusal Nitelikte Kişilik Haklarından Olması

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, şahısların kişiliklerinden ötürü, kişi olmaları sebebiyle sahip oldukları haklardır¹³⁹. Bu sebeple hakkın kullanımı konusundaki karar bizzat hak sahibi tarafından alınmalı, hakkın kullanımı hak sahibinin iradesine dayanmalıdır¹⁴⁰. Zira şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, en derin insani duygularla öyle yakından ilgilidir ki bu haklara üçüncü bir kişinin karışmasına müsaade edilemez¹⁴¹. Bunun sebebi şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardaki kararın, malvarlığı haklarındaki gibi objektif ve ölçülebilir verilere değil, kişinin geçmiş yaşantısı, özellikleri, geleceğe ilişkin beklentileri gibi tamamen iç dünyasına dayanmaktadır¹⁴².

Nişanlanma, evlenme, boşanma, vasiyetname düzenleme gibi şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılmasındaki kararlar belirli ölçüde duygusal saiklerle hareket edilen kararlardır. Ancak malvarlığı hakları, mesela bir alacak hakkı ya da aynı hak üzerinde tasarrufta bulunan kimse, genel olarak ekonomik saiklerle hareket eder¹⁴³.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların bu özelliğine ilişkin hususa, doktrinde de vurgu yapılmakta ve şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların en derin insani duygulara ilişkin olduğu ifade edilmektedir¹⁴⁴.

---

¹³⁷ Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.268 N.787; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.34; Helvacı ve Erlüle, *Medeni Hukuk*, s.101; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.417; Atlan, *Manevi Zararı Tazmin Yolları*, s.47.

¹³⁸ Ataay, “Yaş Tahsisi Davası-Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar”, s.33; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.89; Aytekin Ataay, “Boşanma Davasında Gayri Mümeyyiz Olan Davacının Kanuni Temsili”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, S. 1-4, 1959, s.201; Hatemi, *Kişiler Hukuku*, §4, s.43 N.103; Dural/Sarı, *Temel Kavramlar*, s.176 N.1017; Mustafa Reşit Karahasan, *Sorumluluk ve Tazminat Hukuku*, Ankara Sevinç Matbaası, Ankara 1981, s.1540; Şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olan manevi tazminat talebinin devri ve mirasçılara intikaline ilişkin durumlar bazı özellikler arz etmektedir. Bu hususlara ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. İkinci Bölüm, VI, C.

¹³⁹ Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.242.

¹⁴⁰ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.34; Benzer şekilde Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.41; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.176 N.1018; Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.172 N.571; Hatemi, *Kişiler Hukuku*, §4, s.40 N.94; Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.2; Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.242; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.253.

¹⁴¹ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.87; Serozan, *Medeni Hukuk*, §4, s.230, N.24.

¹⁴² Serozan, *Medeni Hukuk*, §4, s.230, N.24; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.34; Benzer şekilde Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.253.

¹⁴³ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.34.

¹⁴⁴ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.87; Ataay, “Boşanma Davasında Gayri Mümeyyiz Olan Davacının Kanuni Temsili”, s.199; Serozan, *Medeni Hukuk*, §4, s.230.

4. İlgili Hakkın Mutlak Bir Hak Olup Olmaması Sorunu

Haklar, bunlara uygun davranmakla yükümlü çevre açısından, hak sahibinin hakkını ileri sürebileceği, yani hakkı ihlal etmeme yükümlülüğü kapsamında bulunan kimseler açısından mutlak haklar ve nisbi haklar olarak ayrıma tabi tutulmaktadır. Mutlak haklar, herkesin uygun davranmakla yükümlü olduğu, hakkı ihlal etmesi söz konusu olan herkese karşı ileri sürülebilen haklar iken, nisbi haklar ise belirli kişi veya kişilere karşı ileri sürülebilen, hakkın kendilerine karşı ileri sürülebildiği kişilerin uymakla yükümlü olduğu haklardır¹⁴⁵.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar mutlak haklardandır¹⁴⁶. Hak sahibinin kişiliğine ilişkin olan bu haklar, herkese karşı ileri sürülebilmektedir.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar genel olarak mutlak haklardan olsalar da, tüm şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar için bu sonuca ulaşılamayacaktır¹⁴⁷. Mesela, nisbi aile hakları¹⁴⁸ şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardandır ve nisbi olmaları sebebi ile yalnızca belli kişi veya kişilere karşı ileri sürülebilmektedirler¹⁴⁹. Eşlerin birlikte yaşama, birbirlerine sadık kalma ve yardımcı olma yükümlülüklerinin (TMK m.185/III) ihlali halinde açılacak boşanma davası buna örnek teşkil edebilir¹⁵⁰.

5. Maddi Olmayan Mallar Üzerindeki Hakların Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hak Olup Olmaması

Kişilerin maddi olmayan mallar üzerindeki zeka, düşünce ve yaratıcılıklarını kullanarak ortaya koydukları fikir ürünleri üzerindeki haklar, fikri haklardır¹⁵¹. Eser

¹⁴⁵ Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.162 N.542 vd.; Dural/Sarı, *Temel Kavramlar*, s.152 N. 930 vd.; Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Umumi Esaslar*, s.209 vd.; Altaş, *Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri*, s.91; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.112-113.

¹⁴⁶ Mustafa Dural, *Türk Medeni Hukukunda Gerçek Kişiler*, Filiz Kitabevi, Dördüncü Bası, İstanbul 1995, s.100; Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.1; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.127.

¹⁴⁷ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.127; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.35; Benzer şekilde Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.42.

¹⁴⁸ Tekinay, *Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku*, s.141; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.22-23; Serozan, *Medeni Hukuk*, §4, s.215; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, s.95

¹⁴⁹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.35.

¹⁵⁰ Hüseyin Hatemi, *Aile Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık, 8. Bası, İstanbul, 2020, s.116; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.35 vd Ahmet M. Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, Turhan Kitabevi, 4. Bası, Ankara 2019, s.91.

¹⁵¹ Cahit Suluk, Rauf Karasu ve Temel Nal, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, Seçkin Yayınları, 3. Baskı, Ankara, 2019, s.2; Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.160 N.533; Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Umumi Esaslar*, s.234-235; Altaş, *Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri*, s.82; Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.251; Savaş Bozbel, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2015, s.17; Serozan, *Medeni Hukuk*, §4, s.213; Kavak, *Medeni Hukukun Temel Kavram ve*

sahibinin eseri üzerindeki fikri hakkının bir mali (parasal) yönü, bir de manevi yani kişiliği ilgilendiren yönü bulunmaktadır¹⁵². Mesela, bir yazar, yazdığı kitabın yayımlanması karşılığında yayınevinden ücret talep edebilir, ressamın yapmış olduğu tabloyu satmasıyla maddi bir kazanç elde etmesi mümkündür. Bunlar fikri hakların mali yönünü teşkil eder ve bu yönüyle fikri haklar malvarlığı haklarından¹⁵³. Bu haklar bireyden koparak bağımsızlaşmışlardır¹⁵⁴.

Mali yönlerinin yanısıra fikri hakların manevi ve kişisel yönleri de bulunmaktadır¹⁵⁵. Fikri ürünler kişinin his, düşünce ve zekasının yaratıcı gücü ile meydana geldiğinden, fikri ürünlerde bunları meydana getiren kişilerin yansımaları kaçınılmazdır. Bu da fikri hakların manevi yönünü oluşturmaktadır¹⁵⁶. Fikri haklar bu yönleri ile kişi varlığında yer almaktadırlar¹⁵⁷. Dolayısıyla fikri hakların manevi yönünü oluşturan eser ile yaratıcısı arasındaki bağılılık kişilik haklarına dahil olduğundan, bu hakkın bir başkasına devredilebilmesi ya da bundan vazgeçilebilmesi olanaksızdır¹⁵⁸. Fikri hakların mali yönleri açısından malvarlığı haklarından oldukları, fakat manevi yönleriyle şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan oldukları ifade edilebilir¹⁵⁹.

B. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hak Kavramına İlişkin Türk Hukukunda Yer Alan Yasal Düzenleme

Kişiyeye sıkı sıkıya bağlı hak kavramının doğrudan kullanımına ilişkin Türk Hukuku'ndaki tek örnek, TMK m.16/I hükmüdür. İlgili madde, “*Ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar, yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça, kendi işlemleriyle borç altına giremezler. Karşılıksız kazanmada ve kişiyeye sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmada bu rıza gerekli değildir.*” şeklindedir ve ayırt etme gücünü haiz küçük ve

---

Kurumları, s.123.Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, s.93; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.122.

¹⁵² Zeynep Özcan ve Ayşe Betül Özcanoğlu, “Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) Kapsamında Eser Sahibinin Manevi Hakları ve Yargıtay Kararları Işığında Bu Hakların Hukuksal Koruma Yolları”, *Legal Hukuk Dergisi*, C. 18, S. 213, Y. 2020, s.4094; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.36.

¹⁵³ Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.161 N.537; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.163 N.975.

¹⁵⁴ Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.251; Eser ile sahibi arasındaki manevi bağılılık ise devam etmektedir., Altaş, *Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri*, s.82.

¹⁵⁵ Suluk, Karasu ve Nal, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, s.2; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.36.

¹⁵⁶ Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.163 N.976; Suluk, Karasu ve Nal, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, s.2.

¹⁵⁷ Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.163 N.976.

¹⁵⁸ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.36.

¹⁵⁹ Ertas, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.3;

kısıtlıların fiil ehliyetlerine yönelik bir düzenlemedir¹⁶⁰.

Görüldüğü gibi hukukumuzda konuya ilişkin tek yasal hüküm olan TMK m.16/1 hükmünde, yalnızca sınırlı ehliyetsizlerin yasal temsilcilerinin rızası olmadan yapabilecekleri işlemler cümlesinde adı geçmekte ve bu hükümde veya bir başka kanun hükmünde de kavramın tanımlaması yapılmamaktadır¹⁶¹.

TMK m.16/I hükmünden de anlaşılacağı gibi, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar hususunda sınırlı ehliyetsiz, yasal temsilcinin rızasına ihtiyaç bulunmaksızın kural olarak bu hakları kullanabilir. Bu haklarda kanuni temsilcinin, temsilci sıfatı ile işlem yapması ve sonuçlarının da sınırlı ehliyetsiz açısından doğması mümkün değildir. Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, sınırlı ehliyetsizin istisnai olarak ehliyetli sayıldığı hallerdendir¹⁶².

1. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Kullanımında Yasal Temsilci Rızası

TMK m.16 hükmü şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarla ilgili genel bir düzenleme olup ana kural, bu hakların yasal temsilcinin iznine bağlı olmaksızın kullanılmasıdır. Ancak birtakım şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanımında yasal temsilcinin izni veya katılımı kanundan doğan bir gerekliliktir¹⁶³.

Yasal temsilcinin rızasının arandığı şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, ergin kılınma (TMK m.12), nişanlanma (TMK m.118/II), evlenme (TMK m.126-127), evlat edinme (TMK m.309), tanıma (TMK m.295/2) ve mal rejimi sözleşmesidir (TMK m.204/II)¹⁶⁴.

Bu hükümler, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların yasal temsilcinin izni olmaksızın kullanılabilmesi için genel kuralının gerçek anlamda bir istisnası değildir. Zira gerçek anlamda bir istisna olabilmesi için söz konusu hukuki işlemlerin yasal temsilci tarafından, sınırlı ehliyetsizin nam ve hesabına gerçekleştirilebilmesi, sonuçlarının da sınırlı ehliyetsiz için doğması beklenirdi¹⁶⁵. Ancak yasal temsilcinin rızasının

¹⁶⁰ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.44.

¹⁶¹ Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.165.

¹⁶² Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.57.

¹⁶³ TMK m.12 hükmündeki ergin kılınma hakkı, TMK m.463 hükmündeki evlat edinme, TMK m.24/II hükmünde düzenlenen tedavi amacına yönelik olmayan tıbbi müdahalelere rıza, ilgili haklara ilişkin kanuni düzenlemenin hakkın kullanımı için yasal temsilcinin rızasını şart koşması nedeniyle, bu haklar şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olsalar da yasal temsilcinini de onayını gerektirmektedir.; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.57.

¹⁶⁴ Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.444, N.12b; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.45; Helvacı ve Erlüle, *Medeni Hukuk*, s.69-147; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.224-254.

¹⁶⁵ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.45; Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.448.

arandığı yukarıda yer alan ilgili hukuki işlemlerde, işlem bizzat sınırlı ehliyetsiz tarafından yapılmaktadır. Ancak işlemin geçerli olabilmesi için sınırlı ehliyetsizin irade beyanına ek olarak yasal temsilcinin de rızası gerekmektedir¹⁶⁶. Buradaki yasal temsilci rızası, sınırlı ehliyetsizin genel olarak yasal temsilci tarafından temsil edilmesinden veya mesela sınırlı ehliyetsiz tarafından gerçekleştirilen bir borçlandırıcı işleme yasal temsilcinin sonradan icazet vermesinden farklıdır¹⁶⁷. Bu sebeplerle, yasal temsilcinin bu rızası, yasal temsilcinin bakım ve yardım yükümlülüğünün bir uzantısı niteliğinde olup hakkın esasını oluşturan bir temsil söz konusu değildir¹⁶⁸.

Kanun tarafından verilen işlem ehliyetine karşın, yasal temsilcinin rızasının gerekli olduğu hukuki işlemler listesinin yorum yolu ile genişletilmesi mümkün değildir¹⁶⁹. Doktrinde bazı yazarlar¹⁷⁰ her ne kadar isim değişikliği örneğinde olduğu gibi yasal temsilcinin rızasının aranması gerektiğini ileri sürseler de, bu tarz bir görüş, kanaatimizce sınırlı ehliyetsize şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar bakımından verilen tam fiil ehliyeti ile bağdaşmamaktadır¹⁷¹.

2. TMK m.16 ve Bu Hükmün TMK m.448 İle İlişkisi

TMK m.16/I hükmü sonucu, sınırlı ehliyetsizin şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanma hususunda ehliyetli olduğu, yasal temsilcinin rızasına gerek duymadığı ve bu işlemi yasal temsilcinin gerçekleştiremeyeceği açıklamalarından sonra, TMK m.448 hükmünü de incelemekte fayda vardır.

TMK m.448 hükmü “*Vesayet dairelerinin yetkilerine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla vasi, vesayet altındaki kişiyi bütün hukukî işlemlerinde temsil eder.*” şeklindedir. Yine TMK m.342/III’te yer alan atıf nedeniyle, bu hükmün velayetteki temsil için de kullanıldığı görülmektedir. TMK m.448 hükmünün, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar noktasında bir istisna içermemesi sebebiyle TMK m.16 hükmü ile

¹⁶⁶ Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.448; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.46.

¹⁶⁷ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.46.

¹⁶⁸ Lindegger, *Die Rechte des Mündels im schweizerischen ZGB*, s.25; Benzer şekilde Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.444, N.12b-c.

¹⁶⁹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.46.

¹⁷⁰ Ergun Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, Der Yayınları, 5. Basım, İstanbul 1982, s.61; Zevkliler, *Kişiler Hukuku*, s.253; Ataay, *Şahıslar Hukuku*, s.206; Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Şahsın Hukuku*, Cilt I, Cüz 2, Nurgök Matbaası, Altıncı Bası, İstanbul 1963, s.139; İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, s.493; Köprülü, *Medeni Hukuk*, s.325; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.184 N.919.

¹⁷¹ Serozan, *Medeni Hukuk*, §4, s.483, N.2d; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.46.

çelişip çelişmediği akla gelmektedir¹⁷².

Öğretide bu hükmün şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar için uygulanamayacağı, zira TMK m.16 sınırlı ehliyetsizi şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar konusunda yetkilendirdiğinden, yasal temsilcinin vesayet altındaki kişiyi tüm hukuki işlemlerde temsil edeceğine ilişkin hükme de çekince ve sınırlama getirdiği görüşü benimsenmiştir¹⁷³.

Kanaatimizce de, TMK m.16 hükmünün m.448 hükmüne çekince ve sınırlama getiren bir hüküm olarak görülmesi gerekmektedir. TMK m.448 hükmündeki vasinin vesayet altındaki kimseyi her hukuki işlem için temsil edebileceği kuralının bir istisnası, TMK m.16 hükmünde yer alan şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar bakımından sınırlı ehliyetsizin, yasal temsilcisinin rızasına ihtiyacı bulunmamasıdır. Bu sebeple doktrinde benimsenen görüşe katılmak ve TMK m.16 hükmünün istisna getirdiğini kabul etmek doğru olacaktır.

---

¹⁷² Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.47.

¹⁷³ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.79.

İKİNCİ BÖLÜM

ŞAHSA SIKI SIKIYA BAĞLI HAKLARIN KULLANILMASI VE SONUÇLARI

I. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Kullanılması

A. Genel Olarak

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılması hususu temelde iki aşamada gerçekleşmekte, bunlardan ilki hakkın kullanımına ilişkin karar aşaması olup, hak sahibi, bu aşamada hakkı kullanıp kullanmayacağına ilişkin kararı bizatihi kendisi vermeli, şayet nisbi anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak söz konusuysa da, hak sahibinin temyiz kudretini haiz olmadığı durumlarda yasal temsilcisinin hakkın kullanımı hususunda karar vermesi gerekmektedir¹⁷⁴.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanımı hususundaki ikinci aşama ise hakkın kullanımı aşaması olup, bu aşamada hakkın kullanımına ilişkin karar verildikten sonra hakkın fiilen kullanılması söz konusudur¹⁷⁵. Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda karar verme aşaması ve fiilen hakkın kullanılması aşaması farklı özellikler arz etmektedir. Mesela şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların ihlali durumunda, kişilik hakkının ihlali halinde şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olan manevi tazminat davası açma hakkı, bu davanın hak sahibinin ayırt etme gücünü haiz olmaması halinde davayı açmaya ilişkin kararın yasal temsilci tarafından alınabilecek olması bakımından nisbi olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı bir haktır¹⁷⁶. Bu hakkın fiili olarak icrasına ilişkin ikinci aşama da manevi tazminat davasının açılması aşaması olup, hakkın fiilen kullanıldığı bu ikinci aşamada, ayırt etme gücünü haiz hak sahibi veya yasal temsilcisi bu davayı bizzat açabileceği gibi, bir avukatın yetkilendirilmesi ile iradi temsille bu hakkın fiilen kullanımını gerçekleştirilebilmektedir¹⁷⁷. Ancak bu açıklamalar, tüm şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar için geçerli olmamakta, evlenme gibi mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda karar yine bizzat hak sahibi tarafından alınmakta, fakat bu gibi haklarda hak sahibinin temyiz gücünü haiz olmaması durumunda kararın yasal

---

¹⁷⁴ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.74.

¹⁷⁵ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.74.

¹⁷⁶ Ataay, “Boşanma Davasında Gayri Mümeyyiz Olan Davacının Kanuni Temsili”, s.201; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.74; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.93; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.413

¹⁷⁷ Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.441, N.10d-s.443, N.12a; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.74; Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.8.

temsilci tarafından alınması mümkün bulunmamakta ve ilgili hakkın fiilen kullanım aşaması olan ikinci aşama olarak nikah akdinde de irade açıklamaları bizzat hak sahipleri tarafından yapılması gerektiğinden yasal ya da iradi temsil mümkün olmamaktadır¹⁷⁸.

Bunun yanında, yine bazı mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda, hakkın kullanımına ilişkin kararın bizzat hak sahibi tarafından alınmasından sonra, hakkın fiilen kullanıldığı aşamada iradi temsil mümkün bulunmaktadır¹⁷⁹. Mesela, evlenmenin iptalinin söz konusu olduğu hallerde bu hak, yalnızca iradesi sakatlanmış olan veya geçici olarak temyiz gücünden yoksun olan eş tarafından kullanılabilir. Fakat hak sahibi eş, evlenmenin iptaline ilişkin dava açmaya karar verdiğinde, hakkın fiilen kullanıldığı bu ikinci aşamada bir avukatı yetkilendirebilmekte, iradi temsil bu durumda mümkün kılınmaktadır¹⁸⁰.

Bu bölümde şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılmalari bakımından sınıflandırmaları, kişilerin fiil ehliyetlerine göre şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmaları ve hakkın hak sahibi olmayanlar tarafından kullanılmasının sonuçları, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda yasal ya da iradi temsilin mümkün olup olmaması ve bu hakların temsilci aracılığıyla kullanılmasına ilişkin sonuçlar incelenecektir.

B. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Kullanılmasına İlişkin Tasniflendirmeler

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, farklı açılardan farklı ayırım ve sınıflandırmalara tabi tutulmuş¹⁸¹, ilgili sınıflandırmalar genel olarak, hangi şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda temsile icazet verildiği, yani hak sahibinin ayırt etme gücünün bulunup bulunmamasına göre temsilin mümkün olup olmadığı veya hangi haklarda hak sahibinin irade beyanına ek olarak yasal temsilcinin de rızasına ihtiyaç

---

¹⁷⁸ Turgut Akıntürk ve Derya Ateş, *Aile Hukuku*, Cilt II, Beta Yayınevi, 21. Baskı, İstanbul 2019, s.206; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.75; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.86; Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.109; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.837; Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku*, Cilt II, Cüz 1, Sermet Matbaası, Dördüncü Bası, İstanbul 1960, s.248.

¹⁷⁹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.75.

¹⁸⁰ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.75; Benzer şekilde Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.176 N.1020; Serozan, *Medeni Hukuk*, §4, s.231.

¹⁸¹ Öğretide yer alan başlıca şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar ilişkin örnekler için bkz. Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, s.62 vd.; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.288 vd.; Şener Akyol, *Türk Medeni Hukukunda Temsil*, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2009, s.35; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.254.

duyulduğu ayrımı temel alınarak yapılmıştır¹⁸².

Ayrırt etme gücü bulunmayan hak sahibinin şahsa sıkı sıkıya bağlı hakkını istisna olarak yasal temsilcinin kullanıp kullanamayacağına göre yapılan tasniflendirmede bu haklar, mutlak ve nisbi nitelikte şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olarak sınıflandırılmıştır¹⁸³.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların ileri sürülme şekilleri bakımından yapılan tasniflendirmeye göre bu haklar, kullanılması için şahsın irade açıklamasının yeterli olduğu ve bir devlet organının katılımının gerekli bulunduğu haklar olarak ikiye ayrılmıştır¹⁸⁴.

Bu hakların kullanılmasına ilişkin yapılan son tasniflendirme ise şahısların ehliyet gruplarına göre yapılan ayrımdır. Gerçek kişilerin, fiil ehliyetine göre şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanıma ehliyetlerinin yanında, tüzel kişilerin de bu hakları kullanma ehliyetleri bu tasnife dahildir.

II. Temsilin Mümkün Olup Olmamasına Göre Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Kullanılması

Bugün doktrinde genel kabul gören görüşe göre, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar ve nisbi olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar olarak ayrıma tabi tutulmuş ve bu şekilde sınıflandırılmıştır¹⁸⁵.

Ancak önemle belirtmek gerekir ki, mutlak ve nisbi şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar ayrımı, bildiğimiz anlamda mutlak hak ve nisbi hak ayrımı ile ilgili değildir. Esasen, nisbi olan şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar da mutlak haklar içinde yer alır¹⁸⁶. Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar açısından mutlaklık ya da nisbilik ayrımı, hakka ilişkin temsilin mümkün olup olmaması kıstasına göre yapılmış bir ayrımdır. Dolayısıyla mutlak niteliğinden anladığımız, herkese karşı ileri sürülebilirlik ölçütü değildir,

---

¹⁸² Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.60 vd.; Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların mutlak ve nisbi olarak tasniflendirilmesine ilişkin eleştiri için bkz. Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.445, N.12e.

¹⁸³ Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.3; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.135; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.64.

¹⁸⁴ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.81 vd.

¹⁸⁵ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.135; Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.3; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.64; Hans Michael Riemer, *Personenrecht des ZGB*, Stampfli, 2. Auflage, Bern, 2002, N.79 vd.; Christian Brückner, *Das Personenrecht des ZGB: Ohne Beurkundung des Personenstandes*, Schulthess, Zürich 2000, N.216 vd.

¹⁸⁶ Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.3.

temsilin mümkün olmadığı şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar anlamındadır¹⁸⁷. Aynı şekilde nisbi niteliğinden anlaşılması gereken de, yalnızca hukuki ilişkinin taraflarına, belli kişi ya da kişilere karşı ileri sürülebilme değil, temsilin mümkün olabildiği şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar anlamındadır¹⁸⁸.

A. Mutlak Olarak Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar

Mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, temsilin hiçbir şekilde mümkün olmadığı, hakların kullanılıp kullanılmayacağı hususundaki kararın hak sahibi tarafından verildiği ve hak sahibinin ayırt etme gücünün olmaması halinde bu hakların yasal temsilci vasıtasıyla dahi kullanılmadığı haklardır¹⁸⁹.

Bazı mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda, hak sahibinin kararına yasal temsilcinin de rızası eklenmelidir. Yasal temsilcinin rızasını gerektiren mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, genel olarak kullanılmaları ile hak sahibini yükümlülük altına sokabilen şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardır¹⁹⁰. Diğer grup mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda ise yasal temsilcinin rızasına gerek yoktur.

1. Yasal Temsilcinin Rızasını Gerektirmeyen Mutlak Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar

Bazı mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya haklar için, herhangi bir kanuni düzenleme ile yasal temsilcinin rızasının eklenmesi koşulu aranmamaktadır. Bu sebeple bu şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar açısından hakkın kullanımı için hak sahibinin, yasal temsilcinin rızasına ihtiyacı yoktur.

Bu grupta bulunan haklar; Dernek kurma, derneğe üyelik¹⁹¹ ve oy hakkı (TMK m.57, m.64, m.69), çocuk dernekleri hususunda dernekten çıkma veya üyelikten

---

¹⁸⁷ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.136, dn.59; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.63; Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.3; Brückner, *Das Personenrecht des ZGB: Ohne Beurkundung des Personenstandes*, N.211.

¹⁸⁸ Brückner, *Das Personenrecht des ZGB: Ohne Beurkundung des Personenstandes*, N.216; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.136, dn.59.

¹⁸⁹ Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.106 N.321; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.65; Zahit İmre, “Gayrimüeyyizlerin Hakları Kullanma Ehliyetsizliğine ve Bunun İstisnalarına İlişkin Meseleler”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi (Prof. Dr. Tahsin Bekir Balta'ya Armağan)*, Ankara, 1974, s.352; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.238.

¹⁹⁰ Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.108 N.328; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.65.

¹⁹¹ Derneğe üye olmak için TMK m.64 hükmü gereğince, gerçek kişiler için fiil ehliyeti arandığından, bu hakkın sınırlı ehliyetsizler tarafından kullanılması kanun hükmü karşısında mümkün değildir.

doğan hakların kullanılması¹⁹², nişanlılığı sona erdirme (TMK m.120 vd.), evlenme izni için başvuru (TMK m.124/II), evlenmenin butlanı davası (TMK m.146 vd.), boşanma ve ayrılık davası¹⁹³ (TMK m.161 vd.), dinini seçme (TMK m.341/III), koruma amacıyla özgürlüğün kısıtlanması itirazı (TMK m.435), vesayet altındaki kişinin görüşünün alınması (TMK m.450), vesayet makamına şikayet, denetim makamına itirazda bulunma hakkı (TMK m.461), vesayet altındaki kişinin vesayetin kaldırılmasını isteme hakkı (TMK m.472/III), hakkında kısıtlama talep edilen kimsenin bu hususa ilişkin yargılama sürecinin bağımsız olarak yürütülebilmesi (TMK m.420), ölüme bağlı tasarruf yapma hakkı (TMK m.502 vd.), vasiyetten dönme (TMK m.542), mirastan yoksunluk durumunda af (TMK m.578/II), vasiyeti yerine getirme görevlisi atama (TMK m.550), mirasbırakanın mirasçılar ile üçüncü şahıslar arasındaki sözleşmeye katılımı veya izin vermesi (TMK m.678), hayat sigortalarında lehdarın belirlenmesi (TTK m.1493) şeklinde sayılabilir¹⁹⁴.

2. Yasal Temsilcinin Rızasını Gerektiren Mutlak Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar

Kanunda yer alan açık hukuki düzenleme sebebiyle bazı mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar hususunda yasal temsilcinin izni gerekmektedir. Önemle belirtmek gerekir ki, yasal temsilcinin rızası aransa da, bu hakkın yasal temsilci tarafından sınırlı ehliyetsizin nam ve hesabına kullanılması gibi bir durum söz konusu olmamakta, fakat yasal temsilci rıza göstermeyerek hakkın kullanımını engelleyebilmektedir¹⁹⁵.

Daha önceden de belirtildiği gibi, kanunla verilen işlem ehliyetine karşın, yasal temsilcinin rızasının gerekli olduğu hukuki işlemler listesinin yorum yolu ile genişletilmesi mümkün değildir¹⁹⁶. Zira hak sahibinin, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar

---

¹⁹² 5253 sayılı Dernekler Kanunu m.3 uyarınca sınırlı ehliyetsizlerin çocuk dernekleri kurabilmek ve çocuk derneklerine üye olabilmek için yasal temsilcilerinin rızasına ihtiyaç vardır. Fakat dernekten çıkma ve üye olduktan sonra üyelikten doğan hakların kullanılması hususunda yasal temsilcinin rızasına gerek bulunmayıp, bu hakları bağımsız olarak kullanabilmektedirler.

¹⁹³ Boşanma ve ayrılık davasının mutlak olarak mı yoksa nisbi olarak mı şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu fazlasıyla tartışmalı bir konu olup ilgili tartışmalara ilişkin açıklamalara ve görüşler için bkz. Üçüncü Bölüm, I, A, 2, g.

¹⁹⁴ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.66-67.

¹⁹⁵ Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.446; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.66.

¹⁹⁶ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.46; Doktrinde bazı yazarlar isim değişikliği isteme hususunda kanuni temsilcinin bu isteme katılması gerektiğini ifade etmektedirler. Bkz. Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, s.201; Zevkliler, *Kişiler Hukuku*, s.253; Ataay, *Şahıslar Hukuku*, s.207; Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Şahsın Hukuku*, s.139; İmre, *Medeni Hukuka Giriş*,

noktasında kanunun kendisine vermiş olduğu bir işlem ehliyeti bulunmaktadır.

Yasal temsilcinin rızasını gerektiren mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar; ergin kılınma (TMK m.12), çocuk dernekleri kurmak ve çocuk derneklerine üyelik (Dernekler Kanunu m.3/IV-V), nişanlanma (TMK m.118/II), evlenme (TMK m.126-127)¹⁹⁷, mal rejimi sözleşmesi yapma (TMK m.204/II), evlilik dışı doğan çocuğun tanınması (TMK m.295/II), evlat edinme (TMK m.463/I), tedavi amacına yönelik olmayan tıbbi müdahalelere rıza (TMK m.24/II, Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun m.70/I)¹⁹⁸ şeklinde sayılabilir¹⁹⁹.

B. Nisbi Olarak Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar

Mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardaki kuralın aksine, nisbi olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda yasal temsilcinin hukuki işleme onay vermesi veya hukuki işleme bizzat katılması gibi belli bir rolü bulunmaktadır²⁰⁰. Bu hakların kanuni temsilci tarafından kullanılabilmesi mümkün ve caizdir²⁰¹. Nisbi olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda da, hak sahibinin temyiz gücünü haiz olması halinde hak, bizzat hak sahibi tarafından kullanılmaktadır²⁰².

Önemle belirtmek gerekir ki, her ne kadar nisbi olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda yasal temsilcinin belli bir rolü bulunmakta ise de, bu hakların ancak hak sahibi tarafından kullanılabilmesi ilkesi geçerlidir²⁰³. Burada önemli olan husus, hak

---

s.493; Köprülü, *Medeni Hukuk*, s.325; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.384-385; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.184 N.919.

¹⁹⁷ Her ne kadar kanun hükmü gereğince küçük ve kısıtlılar yasal temsilcinin izni olmaksızın evlenemiyor iseler de, TMK m.128 hükmü gereğince hâkim, haklı sebep olmaksızın evlenmeye izin vermeyen yasal temsilciyi dinledikten sonra, bu konuda başvuran küçük veya kısıtlının evlenmesine izin verebilir.

¹⁹⁸ Yasal temsilcinin rızasını da gerektiren mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, belirtildiği gibi kullanılmaları ile yükümlülüklerle de yol açabilecek şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardır. Tedavi amacına yönelik olmayan tıbbi müdahalelerde de bu neviden bir durum söz konusudur. Yenilenmesi mümkün olmayan organ ve doku alınması, estetik operasyonlar gibi örneklerde olduğu gibi, hak sahibi olan sınırlı ehliyetsizin korunmasına ilişkin durum, onun karar verme özgürlüğünün önüne geçtiğinden sınırlı ehliyetsizin irade açıklamasına yasal temsilcinin de rızasının eklenmesi gerekmektedir. Ancak tanı ve tedavi amacına yönelik olmayan tıbbi müdahalelere rıza, mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olduklarından, bu müdahaleler tam ehliyetsizler bakımından gerçekleştirilemez ve yasal temsilci de bu müdahalelere tam ehliyetsiz adına rıza açıklayamaz. Bkz. Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.95 vd.

¹⁹⁹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.65-66.

²⁰⁰ Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.154; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.238.

²⁰¹ Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.238; İmre, "Gayrimümeyyizlerin Hakları Kullanma Ehliyetsizliğine ve Bunun İstisnalarına İlişkin Meseleler", s.352.

²⁰² Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, s.62; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.67; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.80 N.409; İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, s.392.

²⁰³ Brückner, *Das Personenrecht des ZGB: Ohne Beurkundung des Personenstandes*, N.194; Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.154.

sahibinin ayırt etme gücünü haiz bulunmasıdır. Zira hak, yine bu kişi tarafından kullanılmaktadır. Hak sahibinin temyiz gücünü haiz olduğu durumlarda yasal temsilcinin katılımını gerektiren şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda ise bu durum, hukuki işlemi sınırlı ehliyetsiz yerine kendisi yapmadığından o hukuki işlemde sınırlı ehliyetsizi temsil ettiği manasına gelmemektedir²⁰⁴. Nisbi olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların yasal temsilci tarafından kullanılması ise ancak hak sahibinin temyiz gücünü haiz bulunmaması durumunda mümkündür²⁰⁵.

1. Hak Sahibi Tarafından Tek Başına Kullanılabilen Nisbi Olarak Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar

Tek başına kullanılabilen nisbi olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, ancak hak sahibinin ayırt etme gücünü haiz olması durumunda mümkün olmaktadır. Bu haklar; tedavi amacına yönelik tıbbi müdahalelere rıza (TMK m.24/II), kişiliğin korunmasına ilişkin davalar (TMK m.25), adın korunması davası (TMK m.26), adın değiştirilmesi davası (TMK m.27)²⁰⁶, nafaka davaları (TMK m.174 vd., m.327 vd., m.364 vd.), ana-baba ile çocuk arasında soybağının kurulmasına veya ortadan kaldırılmasına ilişkin davalar (TMK m.286 vd.) şeklinde sayılabilir²⁰⁷.

---

²⁰⁴ Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.448, N.15; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.154.

²⁰⁵ Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.80 N.409; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.67; İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, s.392; Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, s.62.

²⁰⁶ Adın değiştirilmesi davası kanaatimizce, sayın *Karakaş*'ın ayırımından farklı olarak, ayırt etme gücünü haiz hak sahibinin tek başına kullanabileceği nisbi olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı hak kapsamında değerlendirilmelidir. (Esasen *Karakaş* da bu hakkın yasal temsilcinin icazetine bağlı olmaksızın kullanılabilmesi görüşünde, ancak ilgili hakkı yine de sınırlı ehliyetsizin yasal temsilci ile birlikte kullanabileceği haklar ayırımında, konuya ilişkin tartışmalara yönelik şerh düşmek suretiyle yer vermiştir.) Kanun, sınırlı ehliyetsize, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar bakımından işlem ehliyeti vermiş olup, kanun tarafından verilen bu ehliyet karşısında yasal temsilcinin rızasını ya da katılımını gerektiren hukuki işlemler listesinin yorum yolu ile genişletilmesi doğru değildir. Doktrinde bazı yazarlar her ne kadar adın değiştirilmesi örneğinde olduğu gibi yasal temsilcinin rızasının aranması gerektiğini ileri sürseler de, bu tarz bir görüş, sınırlı ehliyetsize şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar bakımından verilen tam fiil ehliyeti ile bağdaşmamaktadır. Zira sınırlı ehliyetsizle şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar kapsamında işlem yapan kimse, TMK m.16/1 kapsamında yaptığı bu işlemin geçerliliğine güvenmek durumundadır. Adın değiştirilmesi davasında yasal temsilcinin rızasının aranması gerektiği görüşü için bkz. Zevkliler, *Kişiler Hukuku*, s.253; Ataay, *Şahıslar Hukuku*, s.207; Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Şahsın Hukuku*, s.139; İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, s.493; Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, s.201; Köprülü, *Medeni Hukuk*, s.325; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.384-385; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.184 N.919; Nitekim Yargıtay da bir kararında isim değişikliği talebinde bulunan küçüğün davasını kabul etmiştir. İlgili davada küçüğün annesinin icazetine bağlı kalınmamış, dinlenilmesi ile yetinilmiştir. Bkz. Yargıtay 18. HD., 2015/3787 E., 2015/17157 K., 25.11.2015 T., (<https://legalbank.net>), (E.T. 14.12.2021).

²⁰⁷ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.68.

2. Yasal Temsilciyle Birlikte Kullanılabilen Nisbi Olarak Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar

Sınırlı ehliyetsiz, bazı nisbi olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları, yasal temsilcisiyle birlikte kullanabilmektedir²⁰⁸. Türk Hukuku'nda, evlat edinilen bakımından evlat edinme (TMK m.308-309) hakkı bu kapsamdadır.

III. İleri Sürülme Şekli Bakımından Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Kullanılması

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, ileri sürülme şekli bakımından kullanılmaları için irade açıklamasının yeterli olduğu ve kullanılmaları için ilgili devlet organının katılımını gerektiren şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar şeklinde ikiye ayrılmaktadırlar²⁰⁹. Bu başlık altında irade açıklamasının ilgili hakkın kullanımı için yeterli olduğu durumlar ve ilgili hakkın kullanılması için ilgili devlet organının katılımını gerektiren şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların ayrımı incelenecektir.

A. Kullanılmaları İçin Şahsın İrade Açıklamasının Yeterli Olduğu Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar

Bu başlık altındaki şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılmaları için, hak sahibinin irade açıklaması yeterli olup, ilgili hak irade beyanı ile kullanılmış olmaktadır. Bu haklar şu şekilde sayılabilir²¹⁰; tıbbi müdahaleye rıza (TŞSTİDK m.70/I, Hasta Hakları Yönetmeliği m.22/I, m.24/I), dernek kurma ve derneğe üyelik hakları (TMK m.57, m.64, m.69), nişanlanma (TMK m.118), nişanın bozulması (TMK m.120 vd.), evlenme (TMK m.124 vd.), boşanmada af (TMK m.161, m.162), eşlerin birlikte yaşamaya ara vermesi (TMK m.197), eşler arasındaki mal rejimi sözleşmesi (TMK m.204), evlilik dışı çocuğun tanınması (TMK m.295), dinini seçme özgürlüğü (TMK m.341), ölüme bağlı tasarruflar yapma (TMK m.502 vd.), vasiyetten dönme (TMK m.542), vasiyeti yerine getirme görevlisi atanması (TMK m.550), mirastan yoksunluk halinde af (TMK m.578), mirasbırakanın, mirasçının

²⁰⁸ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.68.

²⁰⁹ Helvacı, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları (yazar bu hakları geniş anlamdaki kişilik işlemi hakları olarak isimlendirmiştir), kişivarlığı alanında ileri sürülen talep hakları, dar anlamda hak sayılmayan imkan hakları ve kişivarlığı alanında yenilik doğuran haklar şeklinde ayrıma tabi tutmuştur. Bkz. Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.23 vd.; Bu Çalışmada Karakaş'ın ayrımı benimsenmiş (Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.81), hakkın yenilik doğuran hak niteliğini haiz olup olmadığı incelemesinden ziyade, ileri sürülme şekli bakımından, kullanılmaları için irade açıklamasının yeterli olduğu şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar ve kullanılmaları için bir devlet organının katılımını gerektiren şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar şeklinde incelenmiştir.

²¹⁰ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.82.

diğer mirasçılar veya üçüncü kişilerle yapacağı sözleşmelere izin vermesi (TMK m.678), bağışlamanın geri alınması (TBK m.295), bağışlama sözü vermenin geri alınması (TBK m.296).

B. Kullanılmaları İçin Bir Devlet Organının Katılımının Gerektiği Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar

Bu ayırmadaki şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılmaları için ilgili devlet organının katılımı gerekmektedir. Bir kısmı dava yolu ile ileri sürülürken, diğer kısmı vesayet veya denetim makamına ya da ilgili kamu kurumuna şikayet, başvuru veya itiraz yoluyla kullanılmakta olan ilgili haklar; ergin kılınma (TMK m.12), kişiliğin korunması davaları (TMK m.25 vd.), adın korunması davası (TMK m.26), adın değiştirilmesi davası (TMK m.27), evlenme izni (TMK m.124/II), evlenmenin butlanı davaları (TMK m.145 vd.), boşanma ve ayrılık davası (TMK m.161 vd.), nafaka davaları (TMK m.174, m.329 vd., m.365 vd.), soybağının reddine ilişkin davalar (TMK m.286 vd.), soybağının kurulmasına ilişkin davalar (TMK m.295 vd.), evlat edinme (TMK m.308, m.309), koruma amacıyla özgürlüğün kısıtlanması itirazı (TMK m.435), vasinin eylem ve işlemlerine karşı vesayet makamına şikayet, vesayet makamının kararlarına karşı denetim makamına itiraz hakkı (TMK m.461), vesayet altındaki kişinin vesayetin kaldırılmasını talep etme hakkı (TMK m.472/3) şeklinde sayılabilir²¹¹.

IV. Şahısların Fiil Ehliyetleri Bakımından Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Kullanılması

A. Gerçek Kişilerin Fiil Ehliyeti Bakımından Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Kullanılması

1. Tam Ehliyetliler Bakımından Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Kullanılması

Fiil ehliyeti, şahsın kanuni bir temsilcinin aracılığına gerek duymaksızın, doğrudan kendi irade ve eylemiyle hak kazanma ve sorumluluk yüklenme, bir başka deyişle kendisi için hukuki sonuçlar doğurma ehliyetidir²¹². Fiil ehliyetine ilişkin koşullar TMK m.10 ve m.13 hükümleri arasında düzenlenmiş, m.14 ve m.16

²¹¹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.83.

²¹² Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.429; Benzer şekilde Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.231; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.191; İnan, *Türk Medeni Hukuku*, s.133; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, s.141; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.283; Hatemi, *Kişiler Hukuku*, §4, s.15; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.49.

hükümleri arasında ise bu koşulların tamamen veya kısmen eksik olması durumlarının şahısların fiil ehliyetlerine olan etkisi düzenlenmiştir²¹³. Fiil ehliyetinin koşulları TMK m.10 hükmünde “*ayırt etme gücüne sahip olmak, kısıtlı olmamak ve ergin olmak*” şeklinde sayılmıştır²¹⁴. Erginlik, TMK m.11 ve m.12’de, ayırt etme gücüne sahip olmak ise TMK m.13’te, kısıtlanmaya ilişkin durumlar ise TMK m.405 ve devamı hükümlerinde düzenlenmiştir²¹⁵. Fiil ehliyetinin bu üç şartını da taşıyan, ayırt etme gücüne sahip, ergin ve kısıtlanmamış olanlar tam fiil ehliyetine sahiptirler ve kimsenin onayına bağlı kalmaksızın, kendi işlemleri ile hak edinebilir, borç altına girebilir ve haksız fiillerinden ötürü koşulsuz olarak sorumlu tutulurlar²¹⁶.

Tam ehliyetliler, bilindiği üzere diğer tüm haklar gibi şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları da bağımsız olarak kullanabilmektedirler. Herhangi bir özellik sergilemeksizin şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar ile ilgili her türlü işlemi yapabilmekte, dava açabilmekte, iradi temsilin mümkün olduğu durumlarda iradi temsilci atayabilmektedirler²¹⁷.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar özelinde, sınırlı ehliyetsizler bu hakları kullanırken tam ehliyetliler gibidir. Ancak tam ehliyetliler ile sınırlı ehliyetsizlerin bu hakları kullanmaları hususunda birtakım farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklar, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara ilişkin yasal düzenlemenin kanunda sınırlı ehliyetsizler açısından düzenlenmiş olması ve bu hakların kullanımını bakımından olmak üzere iki noktadadır²¹⁸.

---

²¹³ Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.230-231; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.50.

²¹⁴ Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.52; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.231; Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.63; Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, s.52; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.287; Hatemi, *Kişiler Hukuku*, §4, s.19; Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.53;

²¹⁵ Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.429; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.209; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.231; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, s.141; İnan, *Türk Medeni Hukuku*, s.141; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.61; Helvacı ve Erlüle, *Medeni Hukuk*, s.72; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.231.

²¹⁶ Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.433, N.5; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.50; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.232; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.61; Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.63-64; Hatemi, *Kişiler Hukuku*, §4, s.23; Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, s.65, N.334; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.305; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.53.

²¹⁷ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.76; Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.433; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.232; İnan, *Türk Medeni Hukuku*, s.133; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.209; İnan, *Türk Medeni Hukuku*, s.141;

²¹⁸ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.71.

2. Türk Medeni Kanunu'ndaki Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklara İlişkin Hükümün Sınırlı Ehliyetsizler Bakımından Düzenlenmiş Olması

Belirtildiği gibi, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara ilişkin tek düzenleme TMK madde 16'dır. İlgili maddede ise şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların tanımı yapılmamış, sınırları belirtilmemiş olup yalnızca hakkın varlığından söz edilmiş, sınırlı ehliyetsizlerin şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmada yasal temsilcilerinin rızasına ihtiyaçlarının bulunmadığı hüküm altına alınmıştır.

Tam ehliyetliler bakımından şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar kapsamında bir düzenleme bulunmamaktadır. Zira sınırlı ehliyetsizler şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanımını bakımından tam ehliyetli gibidirler ve şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar kapsamında sınırlı ehliyetsizlerin yapabildiği işlemleri tam ehliyetliler evleviyetle yapabilmektedirler²¹⁹.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların temsille bağdaşmazlığı noktasında hukukumuzda kabul edilen her işlemin yetkili temsilci aracılığıyla gerçekleştirilebileceğine ilişkin kuralın istisnası söz konusudur. Bu durum, ilgili hakların yapısının temsile icazet vermemesi nedeniyle olup; bu sebeple tam ehliyetliler de bu hakları temsilci aracılığıyla değil, bizzat kullanmak zorundadırlar²²⁰. Sınırlı ehliyetsizlerde olduğu gibi, tam ehliyetlilerin de şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları bizzat kullanmalarına ilişkin kural, kişilerin karar verme ve verdiği kararı uygulama noktasında özgürlüklerini güvence altına aldığı gibi kişiliklerinin korunmasına da hizmet etmektedir²²¹.

3. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Tam Ehliyetliler Tarafından Kullanılması

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılması kavramı, hakkın kullanılıp kullanılmayacağına ilişkin kararın oluştuğu ilk aşama ve hakkın fiilen kullanıldığı ikinci aşamayı karşılamaktadır²²². Evlenme konusundaki kararın hak sahibi tarafından alınması ve ardından evlenmeye ilişkin iradenin de hak sahibi tarafından bizzat beyan edilerek hakkın fiilen kullanılması veya kişilik hakkı saldırıya uğramış

²¹⁹ Serozan, *Medeni Hukuk*, §4, s.231; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.71.

²²⁰ Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.232-253; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.71; Serozan, *Medeni Hukuk*, §4, s.231.

²²¹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.71.

²²² Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.176 N.1020; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.71; Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.172 N.572.

bir kimsenin manevi tazminat davası açma konusundaki kararı bizzat kendisi vermesi, ardından bu kararı fiilen uygulayarak tazminat davası açması şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılmasına örnek olarak verilebilir²²³.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanımına ilişkin kararın, bazı haklarda mutlaka hak sahibi tarafından alınması gerekirken, hak sahibinin temyiz gücünü haiz olmadığı durumlarda ise bu karar yasal temsilci tarafından alınmaktadır. Bu noktada, ilgili hakların kullanımında tam ehliyetliler söz konusu olduğunda, hakkın mutlak veya nisbi olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olması önemsenmeksizin, kararın hak sahibi tarafından alınması gerekmektedir. Kararın alındığı aşamada, tam ehliyetliler açısından doğal olarak yasal temsil müessesesinin mümkün olmaması gibi, iradi temsil yolu ile de bu husus gerçekleştirilemez²²⁴.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanımında karar alma aşaması ve kararın fiili olarak uygulandığı ikinci aşamanın farklı özellikler ihtiva etmektedir. Dolayısıyla kararın fiilen uygulandığı aşamada birtakım şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar açısından iradi temsil, özel yetki verilmesi koşulu ile kabul edilmektedir²²⁵. Zira iradi temsilde, hak sahibi temsil yetkisini rızasına dayanarak vermekte, temsil yetkisi verirken de esasen hakkı kullanma konusundaki kararını da açıklamış olmaktadır²²⁶. Mesela hak sahibi, boşanma davasının açılmasına karar verdikten sonra davanın açılması ile ilgili bir avukatı yetkilendirebilir veya evlat edinmeye karar veren kimse, buna ilişkin mahkeme nezdindeki işlemler ile ilgili bir avukatı temsilci olarak atayabilir²²⁷. Avukata yetki verilmesi hususu hak sahibinin rızasına dayanmakta, hakkı kullanıp kullanmama konusundaki kararı da yine bizzat kendisi açıklamış olmaktadır.

HMK m.74'te "*Davaya vekalette özel yetki verilmesini gerektiren haller*" kenar başlıklı hükmün son cümlesi gereğince de "*...hangileri hakkında yetki verildiği*

²²³ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.71.

²²⁴ Serozan, *Medeni Hukuk*, §4, s.231; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.232-253; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.72.

²²⁵ Altaş, *Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri*, s.107; Selahattin Sulhi Tekinay, Sermet Akman, Haluk Burcuoğlu ve Atilla Altop, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Filiz Kitabevi, İstanbul 1993, s.169; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.84.

²²⁶ Ataay, "Yaş Tahsisi Davası-Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar", s.31 vd.; Ertaş, "Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar", s.6; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.51; Altaş, *Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri*, s.108; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.288; Kocayusufpaşaoğlu, Hatemi, Serozan ve Arpacı, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, s.630, N.12; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.84; Dural/Sarı, *Temel Kavramlar*, s.176 N.1020; M. Kemal Oğuzman ve Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt 1*, Vedat Kitapçılık, 16. Bası, İstanbul 2018, s.214, N.675; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.72.

²²⁷ Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.176 N.1020; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.72; Benzer şekilde Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.232.

açıklanmadıkça kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarla ilgili davaları açamaz ve takip edemez.” davaya vekalette özel yetki gerektiren haller içinde de şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar bulunmaktadır. Dolayısıyla, yukarıda yapılan açıklamalara paralel olarak, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara ilişkin kararın hak sahibi tarafından bizzat alınmasının ardından, hakkın kullanımını bakımından iradi temsilin mümkün olması halinde dava, özel yetki verilen vekil tarafından takip edilebilmektedir²²⁸.

Ancak yeniden önemle ifade edilmelidir ki, bu durum, ancak ilgili şahsa sıkı sıkıya bağlı hakkın yapısının temsile elverişli olması halinde mümkün olabilmekte, zira şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar genel itibariyle temsile elverişli olmadığından, bazı hallerde özel yetki verilmiş olsa dahi temsil caiz kılınmamaktadır²²⁹. Evlenme, evlilik dışı çocuğun tanınması, ölüme bağlı tasarrufta bulunma, nişanlanma gibi yasanın açıkça bu hakların kullanılması için iradenin hak sahibinin bizzat şahsı tarafından beyan edilmesini şart koştuğu şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda, hak sahibi hakkı kullanıp kullanmamaya ilişkin kararı kendisi vermiş dahi olsa buna ilişkin iradesinin temsilci aracılığıyla açıklanması mümkün değildir²³⁰.

Temsil hususunda yapılan açıklamalar, vekalet sözleşmesi için de geçerlidir. Temsilin mümkün olmadığı evlenme, ölüme bağlı tasarruf yapma, nişanlanma gibi şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar vekalet sözleşmesinin de konusunu oluşturamayacaktır²³¹.

---

²²⁸ Karakaş, *Kişiye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.73.

²²⁹ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.84 vd.; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.176 N.1020; Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.6; Ataay, “Yaş Tahsisi Davası-Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar”, s.31 vd; Ataay, *Şahıslar Hukuku*, s.86; Akyol, *Türk Medeni Hukukunda Temsil*, s.35; Serozan, *Medeni Hukuk*, §4, s.231; Altaş, *Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri*, s.108; Murat İnceoğlu, *Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2009, s.10; Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.242.

²³⁰ Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.6; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.176 N.1020; Karakaş, *Kişiye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.73; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.84 vd.; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.425; Altaş, *Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri*, s.108; Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.242; Akyol, *Türk Medeni Hukukunda Temsil*, s.35; Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.214, N.674.

²³¹ Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, Yetkin Yayınları, 9. Baskı, Ankara 2021, s.720, N.2426; Aydın Zevkliler ve K. Emre Gökyayla, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, Turhan Kitabevi, 18. Bası, Ankara 2018, s.602.

4. Tam Ehliyetsizler Bakımından Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Kullanılması

Fiil ehliyetine sahip olma koşullarından ayırt etme gücünü haiz bulunmayan kimseler, tam ehliyetsizlerdir²³². Bu kişilerin hukuki işlemlerini, tam ehliyetsizlerin nam ve hesabına olacak şekilde kural olarak yasal temsilci gerçekleştirmektedir²³³. Tam ehliyetsizlerin, hukuka uygun fiilleri kural olarak sonuç doğurmadığı gibi, hukuka aykırı eylemlerinden de sorumlu değildir²³⁴. Tam ehliyetsizlerin hukuki fiillerinin kural olarak sonuç doğurmaması, TMK m.15'te yer alan “*Kanunda gösterilen ayırık durumlar saklı kalmak üzere*” ifadesinden kaynaklanmaktadır²³⁵. Fiil ehliyeti bulunmayan, hukuki işlemleri kural olarak sonuç doğurmayan tam ehliyetsizlerin, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları ise önem arz etmektedir.

a. Tam Ehliyetsizlerin Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları Bakımından Yasal Boşluk Olup Olmadığı Sorunu

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar noktasında tam ehliyetsizlerin bu haklara sahip olup olmadığı, bu haklara sahip oldukları düşünüldüğünde ilgili hakları yasal temsilci marifetiyle kullanıp kullanamayacakları hususunda Türk Medeni Kanunu'nda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu hususun açık olmaması nedeniyle tam ehliyetsizlerin şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları noktasında yasal boşluk olup olmadığının belirlenmesi önem arz etmektedir²³⁶.

---

²³² Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.232; Helvacı ve Erlüle, *Medeni Hukuk*, s.73; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.209; İnan, *Türk Medeni Hukuku*, s.142; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, s.143; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.67; Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.82, N.253; Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.82; Hatemi, *Kişiler Hukuku*, §2, s.19; Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, s.69, N.352; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.305.

²³³ Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.434, N.6; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.209; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.68; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, s.143; İnan, *Türk Medeni Hukuku*, s.142; Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.89 N.271; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.307; Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.82; Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, s.71, N.363.

²³⁴ Helvacı ve Erlüle, *Medeni Hukuk*, s.73; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.233; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.306; Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.436; Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.83, N.255; Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.82; Hatemi, *Kişiler Hukuku*, §2, s.27; Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, s.75.

²³⁵ Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.234; Helvacı ve Erlüle, *Medeni Hukuk*, s.73; Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.436 vd.; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.210; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, s.145; İnan, *Türk Medeni Hukuku*, s.142; Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.87 vd.; Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.85; Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, s.75 vd.; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.306.

²³⁶ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.53 vd.

(1) TMK m.15 ve TMK m.448'de Yer Alan Düzenlemeler

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara ilişkin yasal düzenleme, yalnızca sınırlı ehliyetliler için yapılmış olup, ayırt etme gücüne sahip kimselerin bu hakları tek başına kullanabileceklerini hüküm altına almıştır. Buna göre hak sahibi kişi, temyiz gücünü haiz olduğu sürece, sınırlı ehliyetli, sınırlı ehliyetli ve evliyetle tam ehliyetli olması durumunda bu hakları tek başına kullanabilecektir²³⁷.

Tam ehliyetliler noktasında ise, bu fiil ehliyeti grubundaki kimselerin ayırt etme gücü bulunmadığından ve TMK m.15'de düzenlenen “...ayırt etme gücü bulunmayan kimsenin fiilleri hukukî sonuç doğurmaz.” hükmü gereğince şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar hususunda da gerçekleştirecekleri fiillerin sonucu olmayacaktır. Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda karar verme konusunda tam ehliyetlilerin bilinçleri de olmayacağından, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların tam ehliyetliler tarafından kullanılması mümkün görünmemektedir²³⁸.

TMK m.448'de, “...vasi, vesayet altındaki kişiyi bütün hukukî işlemlerinde temsil eder.” düzenlemesi öngörülmüştür. Ancak daha önceden de ifade edildiği gibi, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların yapısı, hak sahibi ile doğrudan ve sıkı bir bağ içermekte ve bu da, ilgili hakların doğası gereği temsil yoluyla kullanıma icazet vermemesi sonucunu doğurmaktadır. Dolayısıyla TMK m.448'de yer alan temsil yetkisinin kapsamına giren hukuki işlemlere, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar dahil değildir²³⁹.

(2) Haklara Sahip Olma Ehliyeti

TMK m.8' düzenleneni “Her insanın hak ehliyeti vardır. Buna göre bütün insanlar, hukuk düzeninin sınırları içinde, haklara ve borçlara ehil olmada eşittirler.” hükmü gereğince şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar söz konusu olduğunda, her şahsın hak ehliyeti bulunmaktadır. Fiil ehliyeti başlıklı TMK m.9 hükmü ise “Fiil ehliyetine sahip olan kimse, kendi fiilleriyle hak edinebilir ve borç

²³⁷ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.54; Sınırlı ehliyetliler söz konusu olduğunda, birtakım şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılması için yasal temsilcinin de rızası aranmakta, ancak bu şart, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların temsille bağdaşmazlığı ilkesine bir istisna oluşturmamaktadır. Konuya ilişkin detaylı bilgi için bkz. Birinci Bölüm, §4, II.

²³⁸ Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.50; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.54; Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.435; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.238; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.211; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, s.144.

²³⁹ Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.238; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.211; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.54; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, s.144; Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.435.

altuna girebilir” şeklindedir. Buna göre fiil ehliyetine sahip kimse, kendi iradesi ile kendisini hak ve borç sahibi kılabilecek, hak ehliyetini kullanabilecektir. TMK m.8’de bahsi geçen hakları, hak sahibi fiil ehliyetinin varlığı sayesinde kullanabilecektir²⁴⁰.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların tam ehliyetsizler açısından özellik arz etmesinin sebebi, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılmasındaki kararın daha önceden de ifade edildiği gibi bizatihi hak sahibi tarafından kullanılması gerekliliğidir. Tam ehliyetsizler ayırt etme gücünü haiz bulunmadıklarından şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları bizzat kullanmaları da mümkün olmayacaktır. Bu hakların bizatihi hak sahibi tarafından kullanılmaları gerektiği için de tam ehliyetsizler grubundaki kimselerin kanuni temsil yoluyla da bu hakları kullanmaları söz konusu olmayacaktır²⁴¹. Fakat takdir edilmelidir ki bu sonuç, adil bir sonuç olmayacak ve TMK m.8’de ifade edilen ilkeye ters düşecektir. Nitekim tam ehliyetsizlerin şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara sahip olmadığı gibi bir görüş herkes tarafından da kabul edilmemektedir. Zira şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların hiçbirinin tam ehliyetsiz tarafından kullanılamayacağı düşüncesi fiil ehliyetsizliği durumunu aşarak belirli bir ölçüde hak ehliyetsizliği sonucunu doğuracaktır²⁴². Bu durum da şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kişiyi ve kişiliği koruma vasfı ile ters düşmektedir.

Bazı şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda olduğu gibi, birtakım kanuni sınırlamalara tabidirler ve bu hakların yasal temsil aracılığıyla kullanılabilirliği mümkün değildir. Dolayısıyla bu haklar temyiz kudreti bulunmayan tam ehliyetsizler tarafından kesin olarak kullanılamaz. İlgili haklara nişanlanma, evlenme, boşanma, ölüme bağlı tasarruf yapma gibi haklar

---

²⁴⁰ Karakaş, *Kişiyi Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.55; Hak ve fiil ehliyetine ilişkin detaylı bilgi için bkz. Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.54; Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, s.39 vd.; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.269 vd.; Hatemi, *Kişiler Hukuku*, §2, s.4 vd.; Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.49 vd.

²⁴¹ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.59; Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.435; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.238; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.70; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.211.

²⁴² Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, s.79 N.407; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.53; Ataay, *Şahıslar Hukuku*, s.119-120; Benzer şekilde Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.436, N.7d; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.70; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.211; Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların tam ehliyetsizler tarafından hiç kullanılamaması sonucu fiil ehliyetinin ötesinde belirli bir oranda hak ehliyetsizliğine yol açacağından, en azından belirli şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların bu ehliyet grubundaki kişiler için de kullanılabilmesi amacıyla çeşitli çözüm yolları teklif edilmiştir. Bu önerilerden birisi de şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları mutlak ve nisbi olarak ayırma tabi tutarak ilgili şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar için belirli oranda temsil yetkisine icazet verilmesi amaçlanmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, s.79 N.407 vd.; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.238; İkinci Bölüm, II vd.

gösterilebilir. Zira bu hakların kullanımında ayırt etme gücüne sahip bulunmak kanuni bir zorunluluk ve hakların kullanımına ilişkin bir sınırlamadır²⁴³. Ancak diğer bir grup şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, nisbi olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar örneğinde olduğu gibi her ne kadar nisbi olan hak, hak sahibinin ayırt etme gücünü haiz olması halinde bizzat kullanımı gerektiriyorsa da, belli durum ve sınırlar içinde temyiz gücü bulunmayan tam ehliyetsiz adına yasal temsilci tarafından kullanılabilir. Bu haklara kişiliğin korunmasına ilişkin davalar örnek olarak verilebilir²⁴⁴. Kişilik hakları ihlal edilen bir tam ehliyetsizin manevi tazminat davası açabilmesi için, manevi tazminatın düzenlendiği TMK m.25 hükmünde ayırt etme gücüne sahip bulunmak şartı ve sınırlaması bulunmamaktadır. Dolayısıyla tam ehliyetsizin, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olan manevi tazminat davasını açabilmesi mümkündür²⁴⁵. Zira bu tür bir dava tam ehliyetsizin kişiliğini korumaya hizmet etmektedir ve tam ehliyetsizin bu hakka sahip olmadığını söylemek, adil olmayan, hukuk düzeninin korumayacağı ve TMK m.8 hükmünde yer alan haklara sahip olma ehliyeti bakımından genellik ve eşitlik ilkesiyle de ters düşen bir yaklaşım olmaktadır.

Anılan sebeplerle, kanun koyucunun bazı şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanabilmek için getirdiği yasal sınırlamalar dışında, tam ehliyetsizlerin de bu tür haklara sahip olduğu sonucuna varılabilmekte ve tam ehliyetsizlerin ilgili haklara sahip olması noktasında kanuni bir boşluk bulunmadığı söylenebilmektedir²⁴⁶.

b. Temsilci Aracılığıyla Kullanılıp Kullanılmaması

Tam ehliyetsizler, yukarıdaki açıklamalar ışığında birtakım şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara sahiptirler ancak ifade edildiği gibi tam ehliyetsizlerin fiil ehliyetleri, yani hakları kullanma ehliyetleri bulunmamaktadır. TMK m.15 gereğince de, ayırt etme gücünü haiz bulunmayan kimselerin fiilleri hukuki sonuç doğurmayacağından

---

²⁴³ Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.436; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.238-239; Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.174 N.576; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.177, N.1020; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.71 vd.; Benzer şekilde Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.211.

²⁴⁴ Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.239; Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.435.

²⁴⁵ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.56; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.239; Ataay, “Boşanma Davasında Gayri Mümeyyiz Olan Davacının Kanuni Temsili”, s.201; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.93; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.70; Benzer şekilde Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.211.

²⁴⁶ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.56; Benzer şekilde Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.79 N.407; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.53; Ataay, *Şahıslar Hukuku*, s.119-120; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.70; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.239; Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.435.

tam ehliyetsizlerce bu tür hakların kullanılması mümkün bulunmamaktadır²⁴⁷. Bu durumda ilgili hakların yasal temsilci tarafından kullanılıp kullanılmayacağı hususunun açıklanması ve eğer bu hakların yasal temsilci tarafından kullanılabilirliği mümkün ise temsilci tarafından kullanılacak şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların sınırlarının çizilmesi önem arz etmektedir.

Doktrinde, tam ehliyetsizlerin şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları yasal temsilci aracılığıyla kullanılabilmesi fikri farklı gerekçelerle benimsenmiştir. Bazı yazarlar, TMK m.16 hükmündeki şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanma hususundaki yasal temsilci aracılığıyla kullanılmayacağı hükmünün, sınırlı ehliyetsizler için getirilen bir istisna olduğu, yasa koyucunun amacının hak sahibinin hislerini ve kişiliğini böylesine yakından ilgilendiren hakları, durumu en iyi değerlendirecek ve kararı en iyi şekilde verecek kişi hak sahibi olacağından bizzat onun tarafından kullanılması gerektiği görüşündedirler; zira ilgili kanun hükmü, tam ehliyetsizlerin de şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları yasal temsilci aracılığıyla kullanamayacaklarını belirtmemekte, hükme böyle bir anlam vermek de fiil ehliyetsizliğini aşırp belirli bir ölçüde hak ehliyetsizliği sonucunu doğurabilmektedir²⁴⁸.

Bir diğer görüş, hak sahibi olmak ile hak ehliyetine sahip olmanın birbirinden farklı kavramlar olduğu, bazı şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara sahip olabilmek için kanunen birtakım özellikler arandığından, böylesi haklardan yalnızca ayırt etme gücünü haiz bulunanların yararlanabileceğini ifade etmektedir²⁴⁹. Bu haklara TMK m.125'te geçen evlenme ve TMK m.502 ve m.503'de geçen ölüme bağlı tasarruf yapma örnek olarak gösterilebilir²⁵⁰. Bununla birlikte bazı şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar noktasında ise ilgili hakkın kullanılabilmesi için kanun açıkça ayırt etme gücünü haiz olanların kullanacağı şartını getirmemiş ise de hakkın niteliğinden bu şart zımni olarak anlaşılmaktadır. Evlilik birliğinin sarsılmasına dayalı boşanma

---

²⁴⁷ Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.238; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.59; Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.435; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.56; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.70; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.211.

²⁴⁸ Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.82 N.419-420; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.320; İmre, "Gayrimümeyyizlerin Hakları Kullanma Ehliyetsizliğine ve Bunun İstisnalarına İlişkin Meseleler", s.351 vd.; Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, s.61; İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, s.394; Ataay, *Şahıslar Hukuku*, s.119-120.

²⁴⁹ Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.72; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.56-57.

²⁵⁰ Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.435, N.7b-§4, s.230, N.24a; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.72-73; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, s.144; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.211; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.239; Kavak, *Medeni Hukukun Temel Kavram ve Kurumları*, s.132.

davası açma hakkı buna örnek olarak gösterilebilir²⁵¹. Çünkü ortak hayatı sürdürmenin temelden sarsılmış olduğuna ancak hak sahibi karar verebilecektir. Kanunun hakkı kullanabilmek için bu gibi şartlar öngördüğü veya hakkın niteliğinin birtakım şartları haiz olmayı gerekli kıldığı durumlarda ilgili nitelikleri taşımayanlar hakkı kendileri kullanamayacaklarından yasal temsilci vasıtası ile de kullanamayacaklardır. Sonuç olarak bu görüşe göre, tam ehliyetsizlik durumunda, kanunun açıkça o hakkı kullanabilmek için temyiz kudreti aradığı durumlar ve hakkın mahiyeti gereği temyiz kudretinin varlığının şart olduğu durumlar ayrık olmak üzere, tam ehliyetsizler bunlar dışındaki şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan yararlanabilecek ve bu hakları yasal temsil yoluyla kullanabileceklerdir²⁵².

Bir diğer görüş de, tam ehliyetsizin şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara sahip olmadığı fikrinin adaletsiz olduğunu, TMK m.8'deki hak ehliyeti hükmünde ifade edilen genellik ve eşitlik kuralı ile çelişeceğini ifade etmektedir²⁵³. Fakat bu görüş gereğince, şahsa sıkı sıkıya hakların hak sahibinin hisleri, şahsiyeti ve duygu dünyası ile yakından ilgili olması nedeniyle yasal bir sınırlamanın açıkça getirilmediği her durumda da yasal temsilci tarafından her hakkın tam ehliyetsiz adına kullanılmasına icazet vermek de yanlış olacağından, tam ehliyetsizin hakka sahip olmasına rağmen yasal temsilcisinin kullanamayacağı bazı hakların da varlığını kabul etmek gerekmekte ve bu nedenle yalnızca tam ehliyetsizin korunma ihtiyacı bulunduğu buna hizmet etmek için şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların yasal temsilci aracılığıyla kullanılabilmesi kabul edilmektedir²⁵⁴.

---

²⁵¹ Ataay, “Boşanma Davasında Gayri Mümeyyiz Olan Davacının Kanuni Temsili”, s.202; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.131, N.690; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.128; Bilge Öztan, *Aile Hukuku*, Turhan Kitabevi, 6. Bası, Ankara 2015, s.727.

²⁵² Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.321; Benzer şekilde Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.61; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.239; İleride her şahsa sıkı sıkıya bağlı hak için ayrıca incelenmiş olmakla birlikte, tam ehliyetsizin hangi şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları yasal temsilci vasıtasıyla kullanabileceği hususunun belirlenmesi için ise kesin bir kıstastan ziyade, hak sahibi tam ehliyetsizin çıkarının ve korunmasının yasal temsile icazet verilmemesi durumuna kıyasen ağır bastığı hallerde, genel kural benimsenerek ilgili hak için tam ehliyetsiz adına yasal temsilcinin hakkı kullanmasına imkan vermek gerekmektedir. Her olay ve hak için münferit bir değerlendirme yapılarak, genel olarak kişiliği korumanın ağır bastığı ve hak ile kişiyeye bağlılığın diğerlerine oranla çok sıkı olmadığı durumlarda, tam ehliyetsiz adına yasal temsilcinin ilgili şahsa sıkı sıkıya bağlı hakkı kullanması, tam ehliyetsizin menfaatlerine uygun düşecektir. Bkz. Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.82 N.421.

²⁵³ Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.84, s.88; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.53; Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.12; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.62; Ataay, *Şahıslar Hukuku*, s.120.

²⁵⁴ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.62, s.83; Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.84, s.88; Bilge Öztan, *Şahsın Hukuku, Hakiki Şahıslar*, Turhan Kitabevi, 7. Bası,

Konuya ilişkin farklı diğer bir görüş, ilk iki görüş gibi, tam ehliyetsizlerin de şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarının bulunduğunu ve yasal temsilci aracılığıyla bazı şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılabilmesinin tam ehliyetsiz kimsenin kişiliğinin korunması için gerekli olduğunu ifade etmekte ve bu durumda hangi hakkın yasal temsilci marifetiyle kullanılacağının belirlenmesi için hakların ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiğini, hakkın kişi ve kişilik ile bağının daha zayıf olduğu durumlarda şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların yasal temsilci aracılığıyla kullanılabileceğini ifade etmektedir²⁵⁵.

Tüm görüşler değerlendirildiğinde, doktrinde de benimsendiği gibi bazı şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların tam ehliyetsiz adına yasal temsilci tarafından kullanılması, TMK m.8’de kanun koyucunun hak ehliyeti noktasında hüküm altına aldığı genellik ve eşitlik ilkesi ile uyuşmakta ve tam ehliyetsizin de kişiliğinin korunması için bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu hususta kanunumuzda bir kanun boşluğu bulunmaktadır²⁵⁶. Kaynak İsviçre Medeni Kanunu’nda ise yapılan yeni düzenleme ile m.19c/2²⁵⁷’de herhangi bir temsiller bağdaşmayacak lde kişilikle çok sıkı bağlantı içinde bulunan bir hak söz konusu olmadığı sürece, temyiz kudretinden yoksun olanlara ait şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların yasal temsilci aracılığıyla kullanılabilmesi hüküm altına alınarak kanun boşluğu doldurulmuřtur²⁵⁸.

Kanaatimizce, tam ehliyetsizin şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara sahip olması ve birtakım şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları da yasal temsilci aracılığı ile kullanabilmesi hak ehliyetinin ve kişi olmanın bir sonucudur. Bu durum aynı zamanda kanunumuzda öngörülen genellik ve eşitlik ilkesinin bir gereği olarak; tam ehliyetsizi koruma amacına hizmet etmesi bakımından da adil bir görüştür. Hangi hakkın yasal temsilci aracılığıyla kullanılacağının belirlenmesi hususunda ise kanaatimizce her hak için ayrı bir değerlendirme yapmayı öneren görüşe katılmak uygundur. Kanunun ayırt etme gücünü kesin olarak aradığı haklar ve hakkın mahiyeti gereği ayırt etme gücünü gerektiren haklar hariç olmak üzere, diğer haklar için kesin bir kıstastan ziyade genel bir kıstas olarak hakkın kişi ve kişilik ile bağlılık derecesini ve kişiliği

---

Ankara 1997, s.89; Ataay, *şahıslar Hukuku*, s.120-121; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.53; Benzer şekilde Ertaş, “şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.12.

²⁵⁵ Dural ve gz, *Kişiler Hukuku*, s.82 N.421; Ataay, *şahıslar Hukuku*, s.120-121.

²⁵⁶ Karakaş, *Kişiye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.58.

²⁵⁷ “Fr urteilsunfhige Personen handelt der gesetzliche Vertreter, sofern nicht ein Recht so eng mit der Persönlichkeit verbunden ist, dass jede Vertretung ausgeschlossen ist.” (https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/24/233_245_233/de#art_19_c), (E.T. 09.12.2021).

²⁵⁸ Karakaş, *Kişiye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.58.

koruma gereksinimine bakarak bir sonuca ulaşılmalıdır. İlgili hakkın yasal temsilci aracılığıyla tam ehliyetsiz adına kullanılıp kullanılmayacağına da, kanımızca bu esaslar göz önünde bulundurularak karar verilmelidir. Ayrıca kaynak İsviçre Medeni Kanunu'nda olduğu gibi, Türk Medeni Kanunu'nda da ayırt etme gücüne sahip olmayanlar için şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların yasal temsilci tarafından, hangi ölçüte göre kullanılacağını hükme bağlayan bir değişiklik getirilerek kanun boşluğunun giderilmesi yerinde bir düzenleme olabilmektedir.

c. Temsilci Aracılığıyla Kullanılabilecek Hakların Belirlenmesi

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kişiliği yakından ilgilendirmesi ve hak sahibinin duygu dünyasıyla doğrudan ilişki içinde olması sebebiyle temel olarak temsille bağdaşmaması kural olmakla birlikte, bu kural kesin deđildir²⁵⁹. Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanımı bizatihi hak sahibinin kararına bağlı olup, tam ehliyetsizlerin fiil ehliyetsizliği nedeniyle bu hakları bizzat kullanamadıkları, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların mahiyetinin temsile icazet vermemesi sebebiyle yasal temsilci marifetiyle de kullanamayacakları kabul edilemez. Bu durum, tam ehliyetsizler yönünden fiil ehliyetini aşarak belirli bir ölçüde hak ehliyetsizliği manasına geleceğinden doktrinde de uygulamada da haksız bir durum olarak kabul edilerek birtakım şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların yasal temsilci marifetiyle kullanılmasının önünün açılması için farklı çözüm önerileri teklif edilmiştir²⁶⁰. Bu önerilerin ilki, mutlak ve nisbi şahsa sıkı sıkıya bağlı hak ayrımının yapılmasıdır²⁶¹. Buna göre mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların yasal temsile icazet vermemesi kuralı kesindir ve temyiz kudretinin yokluğu halinde yasal temsilci bu hakları tam ehliyetsiz adına kullanamayacaktır; nisbi olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları ise hak sahibi ayırt etme gücüne sahipse hakkı bizzat kullanacak, ayırt etme gücüne sahip olmaması halinde ise hak, yasal temsilci tarafından hak sahibi adına kullanılabilir²⁶².

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların mutlaklığı ya da nisbiliğine, yani yasal temsilci

²⁵⁹ Konunun detaylı anlatıldığı ilgili bölümler için bkz. İkinci Bölüm II-VI, A.

²⁶⁰ Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, s.79 N.405, N.407.

²⁶¹ İmre, "Gayrimümeyyizlerin Hakları Kullanma Ehliyetsizliğine ve Bunun İstisnalarına İlişkin Meseleler", s.351 vd.; Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, s.61; İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, s.392; Ayrıca mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar ve nisbi olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara ilişkin bkz. İkinci Bölüm, II.

²⁶² Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, s.79 N.408-409; Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, s.62; İmre, "Gayrimümeyyizlerin Hakları Kullanma Ehliyetsizliğine ve Bunun İstisnalarına İlişkin Meseleler", s.352 vd.; İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, s.392; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.62, s.87.

tarafından kullanılma yeteneklerinin olup olmadığına göre ayrıma tabi tutulması belli kriterlere bağlıdır. Bu ayrımda kullanılan ölçüt ve kriterler temelde şahsa sıkı sıkıya bağlı hakkın hak sahibinin kişiliğine bağlılığının derecesi ve şahsa sıkı sıkıya bağlı hakkın hak sahibini ve kişiliğini koruma gereksinimi olarak ifade edilebilir²⁶³.

(1) Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakkın Kişiliğe Olan Bağlılığının Derecesi

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılmasında duygusal saikler ve şahsi düşünceler oldukça büyük rol oynamaktadır²⁶⁴. Her şahsa sıkı sıkıya bağlı hak kişi ve kişiliği doğrudan etkilese de, her hakkın hak sahibinin kişiliğine bağlılığının derecesi aynı değildir. Bu kategorideki bazı hakların kişiliğe etkisinin diğerlerine nazaran çok güçlü olması, bu hakların kullanımına ilişkin irade beyanının mutlaka hak sahibi tarafından gerçekleştirilmesini gerektirir. Dolayısıyla bu hakların tam ehliyetsiz adına yasal temsilci vasıtasıyla kullanılması mümkün olmayacaktır²⁶⁵.

Türk Medeni Kanun'unun, bazı hakları kullanabilmek için ayırt etme gücüne sahip olmayı kanuni bir sınırlama olarak gördüğü durumlarda, tam ehliyetsiz bu hakka sahip olmadığından yasal temsilci aracılığıyla da ilgili hakkı kullanamayacaktır. Ancak bazı şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların da mahiyeti gereği zımnen anlaşılacağı üzere kanuni sınırlamaların yanı sıra, ancak ayırt etme gücünü haiz hak sahibi tarafından kullanılmaları gerekmektedir²⁶⁶. Evlilik birliğinin temelden sarsılmasına dayanarak açılan boşanma davası bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Zira evlilik birliği içinde ortak hayatı sürdürmenin temelinden sarsılmış olması durumu, evlilik birliği içindeki eşin bizzat hissedebileceği bir durumdur²⁶⁷. Sonuç olarak ayırt etme gücünün açıkça veya zımnen arandığı haklar, kişi ve kişiye bağlılığın daha sıkı ve derin olduğu haklar olması sebebiyle, böyle bir

²⁶³ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.59-60.

²⁶⁴ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.87; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.34; Benzer şekilde Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.253; Serozan, *Medeni Hukuk*, §4, s.230, N.24.

²⁶⁵ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.59; Serozan, *Medeni Hukuk*, §4, s.230, N.24a; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.72-73; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, s.144; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.211; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.239; Kavak, *Medeni Hukukun Temel Kavram ve Kurumları*, s.132.

²⁶⁶ Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.72; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.56-57; Ataay, "Boşanma Davasında Gayri Mümeyyiz Olan Davacının Kanuni Temsili", s.202; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.131, N.690; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.128; Öztan, *Aile Hukuku*, s.727.

²⁶⁷ Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.321; İmre, "Gayrimümeyyizlerin Hakları Kullanma Ehliyetsizliğine ve Bunun İstisnalarına İlişkin Meseleler", s.361; Benzer şekilde Ataay, "Boşanma Davasında Gayri Mümeyyiz Olan Davacının Kanuni Temsili", s.201; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.128; Ataay, "Yaş Tahsisi Davası-Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar", s.33; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.131, N.690.

durumda ilgili hakkın, yasal temsilci tarafından tam ehliyetsiz adına kullanılması mümkün olmayacaktır.

Bazı şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda kişi ve kişilik ile bağlılığın derecesi daha zayıftır. Bu haklarda kanunen ayırt etme gücünün varlığı kati olarak aranmadığı gibi hakkın mahiyetinden de zımni olarak ayırt etme gücünün var olması gerektiği çıkartılmamaktadır. Bu gibi haklarda ayırt etme gücünü haiz olmayan hak sahibi adına yasal temsilci, ilgili hakkı kullanabilmekte, kişilik hakkının saldırıya uğraması halinde açılacak davalar, soybağının reddi, babalık davası gibi şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, bu duruma örnek olarak verilebilir²⁶⁸.

Sonuç olarak kişi ve kişiliğe bağlılığın derecesi, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda, ilgili hakkın ayırt etme gücünün bulunmaması halinde yasal temsilci tarafından kullanılıp kullanılamayacağına ilişkin bir tespit yapma hususunda önemli bir ölçüttür.

(2) Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakkın Hak Sahibini ve Kişiliğini Koruma Gereksinimi

Ayırt etme gücünü haiz olmayan hak sahibi adına, kanuni temsilcinin hangi şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanabileceğinin belirlenmesine yönelik bir diğer ölçüt de şahsa sıkı sıkıya bağlı hakkın kişi ve kişiliği koruma gereksinimine hizmet etmesi noktasındadır²⁶⁹.

Kişiliği ve hisleri çok yakından ilgilendirmesi sebebiyle şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda var olan temsil ile bağdaşmazlık ilkesi, belli durumlarda istisna getirilmesi gereken bir ilke olup; birtakım şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların hak sahibini ve kişiliğini koruma mahiyeti diğerlerine göre daha kuvvetli olması sebebi ile, bu haklarda bazı istisnalar mevcuttur²⁷⁰. Bu tür haklarda ayırt etme gücüne sahip olmayan hak sahibi adına yasal temsilci ilgili hakkın kullanımını gerçekleştirebilmektedir²⁷¹. Dolayısıyla, ayırt etme gücüne sahip olmayan kimsenin

---

²⁶⁸ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.59.

²⁶⁹ Serozan, *Medeni Hukuk*, §4, s.230, N.24-s.436; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.62, s.83; Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.84, s.88; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.60; Öztan, *Şahsın Hukuku*, s.89; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.53; Benzer şekilde Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.12; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.82 N.421; Ataay, *Şahıslar Hukuku*, s.120-121

²⁷⁰ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.60.

²⁷¹ Ataay, “Boşanma Davasında Gayri Mümeyyiz Olan Davacının Kanuni Temsili”, s.200; Ataay, *Şahıslar Hukuku*, s.120-121; Ferit H. Saymen, “Yaş Tahsisi - Mümeyyiz Küçüğün Dava Ehliyeti -

korunması gereksinimi ve çıkarı, yasal temsile cevaz verilmemesine nispeten ağır basıyorsa, Türk Hukuku'ndaki genel kural uygulanarak, yasal temsilcinin ilgili şahsa sıkı sıkıya bağlı hakkı, ayırt etme gücünden yoksun hak sahibi adına kullanması uygun olacaktır²⁷². Ayırt etme gücünden yoksun kimsenin çıkarları, sahip olduğu birtakım hakların yasal temsilci marifetiyle kullanımını gerektirmektedir. Aksi bir kabulde şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarla amaçlanan kişiliği koruma hedefine ulaşılması mümkün olmayacaktır²⁷³. Kişiliği koruma gereksinimine daha fazla hizmet eden şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara, kişilik hakkına saldırı halinde açılacak davalar örnek olarak gösterilebilir²⁷⁴.

Sonuç olarak kişi ve kişiliğe bağlılık derecesinin nispeten daha zayıf olduğu ve hak sahibini ve kişiliğini koruma gereksiniminin daha baskın olduğu şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, adil bir sonuç ve hakkın varlık amacına hizmet etmesi açısından yasal temsilci aracılığıyla ayırt etme gücünü haiz olmayan kişi adına kullanılmalıdır²⁷⁵.

5. Sınırlı Ehliyetsizler Bakımından Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Kullanılması

a. TMK m.16 Hükmü

Fiil ehliyetine ilişkin şartlardan ayırt etme gücünü haiz olan ancak ergin olmayan veya kısıtlanmış olan kimseler sınırlı ehliyetsizlerdir²⁷⁶. Bu kişiler TMK

Kanuni Mümessili Tarafından Temsil Ettirilmesi Lüzumu”, Karar İncelemesi, *İstanbul Barosu Dergisi*, S. 2, Y. 1952, s.90; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.76.

²⁷² Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.82 N.421; Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.84, s.88; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.62, s.83; Öztan, *Şahsın Hukuku, Hakiki Şahıslar*, s.89; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.53; Benzer şekilde Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.12; Ataay, *Şahıslar Hukuku*, s.120-121; Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.436.

²⁷³ Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.436; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.76; Benzer şekilde Öztan, *Şahsın Hukuku, Hakiki Şahıslar*, s.89; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.53; Ataay, *Şahıslar Hukuku*, s.120.

²⁷⁴ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.60; “Anayasanın güvence altına aldığı hak arama özgürlüğünün yanında, yine Anayasanın T. Haklar ve Hürriyetlerin niteliği başlığını taşıyan 12. maddesinde de herkesin kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve özgürlüklere sahip olduğu belirtildikten başka, 17. maddesinde de, herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip bulunduğu da düzenleme altına alınmış bulunmaktadır. Medeni Kanununun 24 ve 24/a maddelerinde de, kişilik haklarına karşı yapılan saldırının dava yolu ile korunacağı belirtilmiş, BK. nun 49. maddesinde ise saldırının yaptırımı düzenlenmiştir.”, Yargıtay 4. HD., 2000/12581 E., 2001/3679 K., 12.04.2001 T.; Benzer şekilde Yargıtay 4. HD., 2000/9891 E., 2001/730 K., 29.01.2001 T.; Yargıtay 4. HD., 1989/281 E., 1989/3471 K., 13.04.1989 T.; Yargıtay HGK., 2008/4-280 E., 2008/255 K., 19.03.2008 T., (<https://legalbank.net>), (E.T.15.12.2021).

²⁷⁵ Ataay, *Şahıslar Hukuku*, s.119-120; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.82 N.421; Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.84, s.88; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.62, s.83; Öztan, *Şahsın Hukuku, Hakiki Şahıslar*, s.89; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.53.

²⁷⁶ Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.439, N.10; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, s.148; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.239; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.77; Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.69; Hatemi,

m.16 hükmünde düzenlenmektedir. Buna göre sınırlı ehliyetsizler, yasal temsilcilerinin izni bulunmaksızın borç altına girememekte; ancak karşılıksız kazanmaları yani ivazsız işlemleri ve şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları yasal temsilcilerinin iznine bağlı olmaksızın kullanabilmektedirler²⁷⁷. İlgili hükmün son fıkrası ise “*Ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar haksız fiillerinden sorumludurlar.*” şeklindedir.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara ilişkin TMK m.16 hükmünde herhangi bir tanım yapılmamış olup madde sınırlı ehliyetsizlerin bu hakları kullanmasına ilişkindir. İlgili madde hükmüne göre ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlılar, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları yasal temsilcilerinin rızasına ihtiyaç duymaksızın kullanabilmektedirler. Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların sınırlı ehliyetsizler tarafından yasal temsilcinin rızasına bağlı olmaksızın kullanılabilmesinin sebebi, bu haklar özelinde sınırlı ehliyetsizin kanunen istisnai olarak tam ehliyetli gibi sayılmasıdır²⁷⁸.

b. Sınırlı Ehliyetsizlerin Dava Ehliyeti

Dava ehliyeti hususu HMK m. 51’de düzenlenmiş olup, ilgili madde “*Dava ehliyeti, medeni hakları kullanma ehliyetine göre belirlenir*” şeklindedir.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanımı için kimi zaman irade beyanı yeterli olurken kimi zaman da kullanılmaları için bir devlet organının katılımı gerekmektedir²⁷⁹. TMK m.16/I hükmü gereğince, sınırlı ehliyetsiz, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanımında tam ehliyetsiz gibi tek başına yetkili olduğundan, kullanımı için irade açıklamasının yeterli olduğu şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmakta serbest olduğu gibi, dava açma zarureti olan, kullanılmaları için bir devlet organının katılımının gerektiği şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda da dava

---

Kişiler Hukuku, §4, s.28, N.60; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.95 N.289; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.321; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.213; Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, s.84, N.431; Helvacı ve Erlüle, *Medeni Hukuk*, s.77; İnan, *Türk Medeni Hukuku*, s.143; Tekinay, ayırt etme gücünü haiz küçük ve kısıtlıları sınırlı ehliyetliler grubuna dahil etmektedir. Tekinay, *Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku*, s.241.

²⁷⁷ Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.439, N.10b; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.213 vd.; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, s.149 vd.; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.78 vd.; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.239 vd.; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.77 vd.; Hatemi, *Kişiler Hukuku*, §4, s.39-40; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.323 vd.; Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, s.85, N.432; Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.71 vd.; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.96 N.289.

²⁷⁸ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.57; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.83.

²⁷⁹ İleri sürülme şekillerine göre şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların sınıflandırılmasına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. İkinci Bölüm, III.

ehliyetine sahiptir²⁸⁰. Bir başka deyişle şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları yasal temsilcilerinin rızasına lüzum olmaksızın kullanabilen sınırlı ehliyetsizler, bu haklara ilişkin hukuki işlemleri tek başlarına yapabilecekleri gibi, bu haklara ilişkin uyuşmazlıklarda da tek başlarına veya vekilleri vasıtasıyla dava açabileceklerdir²⁸¹. Yargıtay da aynı görüştedir²⁸². Ancak elbette kanunun açıkça yasal temsilcinin rızasını veya katılımını aradığı şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılmasına yasal temsilcinin de katılımı gerekmektedir²⁸³. Zira bazı şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar için yasal temsilcinin izni ya da katılımı yasal zorunluluktur. Bu durum esasen özgürlüğün temel olduğu şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar ile -evlenme hakkı bu duruma örnek olarak gösterilebilir- vesayet müessesesi arasında bir bağdaşmazlık bulunduğundan, vesayet altındaki kişiyi koruma amacı üstün tutulduğu için öngörülmüştür²⁸⁴.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar noktasında dava ehliyetine sahip olan sınırlı ehliyetsiz, bu davalara ilişkin davayı kabul, davadan feragat²⁸⁵, sulh gibi yargısal

---

²⁸⁰ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.78; Kuru, *Medeni Usul Hukuku*, s.112.

²⁸¹ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.58; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.78; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.83-84; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.105 N.320; Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, s.93 N.479; Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.8; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.57; Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.441, N.10d; Kuru, *Medeni Usul Hukuku*, s.112.

²⁸² “Davacı, davalı tarafından rızasına geçilmesi ve alıkonulması nedeniyle uğradığı maddi ve manevi zararının ödetilmesini talep ve dava etmektedir. Dava, şahsiyet hakkına hukuka aykırı olarak tecavüz iddiasına dayanmaktadır. Şahsiyet hakkı hukuka aykırı olarak tecavüze uğrayan ve bu suretle maddi ve manevi zarara muraz kalan kimse temyiz kudreti bulunan küçük veya mahcur ise, tazminat davasını (münhasıran şahsa merbut hak olması itibarıyla) kanuni temsilcisinin iznine tabi olmaksızın kendisi açabilir.” Yargıtay 4. HD., 1995/5439 E., 1995/6448 K., 21.09.1995 T., (<https://legalbank.net>), (E.T. 15.12.2021); “...davalı H. A.'nın "hükümlülük" sebebiyle Türk Medeni Kanunu'nun 407. maddesi uyarınca kısıtlandığı ve ayırt etme gücüne sahip olduğu, kişiyeye sıkı sıkıya bağlı hakları kullanabileceği anlaşılmalı; mahkemenin, 22.09.2015 gün ve 2015/278-363 sayılı temyiz isteminin reddine ilişkin ek kararının bozularak ortadan kaldırılmasına, temyiz talebinin incelenmesine karar verildi...” Yargıtay 18. HD., 2015/22201 E., 2016/957 K., 25.01.2016 T., (<https://legalbank.net>), (E.T. 15.12.2021); “...mümeyyiz küçüklerin münhasıran şahsa bağlı hakları ile ilgili davalarda dava ehliyetini haiz olmalarıdır. Bizzat veya tayin edeceği bir vekil vasıtası ile böyle bir davayı açmak, takip etmek ve usul işlemlerini yapmak ehliyetine sahiptirler. İçtihat ve doktrinde bu kural benimsenmiştir. Nitekim, 15.4.1942 gün ve 14/9 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında, kanuni mümessillerinin rızası olsun veya olmasın mümeyyiz küçüklerin şahsa bağlı haklarından dolayı dava ve şikayet hakkına sahip oldukları açıkça izah ve kabul edilmiştir” Yargıtay HGK., 1979/1-122 E., 1979/203 K., 07.05.1979 T.; (<https://legalbank.net>), (E.T. 21.11.2021).

²⁸³ Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, s.93 N.478; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.57; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.106 N.320; Benzer şekilde Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.8.

²⁸⁴ August Egger, *İsviçre Medeni Kanunu Şerhi, Aile Hukuku-Vesayet*, Cilt II, 3. Kısım, çev. Volf Çernis, Adalet Bakanlığı Yayınları, Ankara 1952, madde 407 (MK m.391), N.9.

²⁸⁵ Yargıtay 5. CD., temyiz gücünü haiz küçüklerin şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarını kanuni temsilcinin rızasına bağlı olmaksızın kullanabilmeleri sebebiyle, vekil veya vasinin davadan feragat edebilmesi için temyiz gücünü haiz küçükün rızasının şart olduğu yönünde karar vermiştir. İlgili

işlemleri de tek başına yapabilecek, dava üzerinde tek başına tasarruf edebilecektir. Sınırlı ehliyetsizlerin ilgili davalara bağlı maddi ve manevi tazminat hakları üzerinde de serbestçe tasarruf edebileceklerinin kabulü gerekir²⁸⁶. Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılmasından doğan malvarlığına ilişkin talepler yönünden ise, sınırlı ehliyetsiz, kanuni temsilcisi tarafından temsil edilmelidir²⁸⁷.

Sonuç olarak, malvarlıksal talepler yönündeki ayırım dışında, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların sınırlı ehliyetsizler tarafından dava yoluyla kullanımını süreci, tam ehliyetli kimselerinki gibi işlemektedir. Taraf ehliyeti ise, davada taraf olabilme, usuli hukuki ilişkinin sujesi olabilme ehliyetidir²⁸⁸. Bir başka deyişle taraf ehliyeti, hak ehliyetinin usul hukukundaki görünümüdür²⁸⁹. Taraf ehliyeti HMK m.50'de düzenlenmiş olup ilgili hükme göre medeni haklardan yararlanma ehliyetine sahip olan kimse, davada taraf ehliyetine de sahiptir. Tam ve sağ doğmak koşuluyla her gerçek kişi, ana rahmine düştüğü andan itibaren haklardan yararlanma ehliyetine sahip olduğundan²⁹⁰, sınırlı ehliyetsizlerin de taraf ehliyeti tamdır²⁹¹.

c. Sınırlı Ehliyetsiz Tarafından Temsilciye Yetki Verilmesi

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların yasal temsilci vasıtasıyla kullanılması dışında²⁹², sınırlı ehliyetsizin şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmada iradi

---

karar için bkz. “Medeni kanununun 16. maddesinde mümeyyiz küçüklerin şahsa bağlı haklarını kanuni mümessillerinin rızalarına ihtiyaç duymadan kullanabileceklerinin açıklanmış olmasına ve vekilinin veya vasinin davadan vaz geçebilmesi için mümeyyiz küçüğün muvafakatının alınmasından şart bulunmasına...” Yargıtay 5. CD., 1981/599 E., 1981/585 K., 09.03.1981 T., (<https://legalbank.net>), (E.T. 21.11.2021).

²⁸⁶ Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.8; Serozan, *Medeni Hukuk*, §4, s.231, N.24; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.84.

²⁸⁷ Lindegger, *Die Rechte des Mündels im schweizerischen ZGB*, s.19; Benzer şekilde Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.245; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.215; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, s.149.

²⁸⁸ Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay ve Muhammet Özekes, *Medeni Usul Hukuku*, Yetkin Yayınları, 4.Bası, Ankara 2016, s.182; Baki Kuru, *Medeni Usul Hukuku (İstinaf Sistemine Göre Yazılmış)*, Legal Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul, 2018, s.104; Murat Atalı, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018, s.211; Ejder Yılmaz, Ramazan Arslan, Sema Taşpınar-Ayvaz ve Emel Hanağası, *Medeni Usul Hukuku*, Yetkin Yayınları, 7. Baskı, Ankara, 2021, s.251; Süha Tanrıver, *Medeni Usul Hukuku*, Cilt I, Yetkin Yayınları, 4. Baskı, Ankara, 2021, s.485.

²⁸⁹ Ataay, *Şahıslar Hukuku*, s.94; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.18; Saim Üstündağ, *Medeni Yargılama Hukuku*, Cilt I, Fakülteler Matbaası, 2. Bası, İstanbul 1977, s.317; Benzer şekilde Kuru, *Medeni Usul Hukuku*, s.104.

²⁹⁰ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.58; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, s.137; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.180; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.196; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.9 N.22; Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.43; Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, s.19 N.87; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.244; Hatemi, *Kişiler Hukuku*, §3, s.12 N.1.

²⁹¹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.78; Benzer şekilde Yılmaz, Arslan, Taşpınar-Ayvaz ve Hanağası, *Medeni Usul Hukuku*, s.251; Tanrıver, *Medeni Usul Hukuku*, s.487.

²⁹² İkinci Bölüm, II.

temsilciye yetki vermesi hususuna değinmekte fayda vardır.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar hususunda sınırlı ehliyetsizler açısından öngörülen TMK m.16 düzenlemesi, bu ehliyet grubundaki kimselerin şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları yasal temsilcinin izni olmaksızın kullanabileceklerini hüküm altına almıştır. Böylece sınırlı ehliyetsizler, bu hakları kullanma noktasında ehliyetli kimse gibidirler.

Önceki bölümde de ifade edildiği gibi, sınırlı ehliyetsizin, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar açısından dava ehliyeti de bulunmaktadır. Ancak sınırlı ehliyetsizlere, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılması noktasında verilen bu serbesti ile amaçlanan koruma, dava yoluyla kullanılan şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar açısından sınırlı ehliyetsizin bir avukata vekalet verme hakkının da tanınması ile, sınırlı ehliyetsizin de iddiada bulunma ve savunma yapabilmesi açısından tam manasıyla gerçekleşmiş olacaktır²⁹³. Öğretide de genel kabul gören görüşe göre, sınırlı ehliyetsiz, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların icrası noktasında bir avukata başvurarak vekalet sözleşmesi aracılığıyla kendisini temsil ettirebilecektir²⁹⁴.

Sınırlı ehliyetsizin, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanma noktasında ehliyeti olmasının, bir başka deyişle yasal temsilcinin rızası aranmaksızın ilgili hakların kullanılmasının bir sonucu olarak birtakım malvarlıksal yükümlülükler ortaya çıkabilmektedir. Bu haklara ilişkin dava ehliyeti olan sınırlı ehliyetsiz, davanın açılması, kaybedilmesi gibi durumlarda yargılama giderlerini ödemek borcu altına da girmekte, ancak bu yükümlülükler hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı olması niteliğini etkilememektedir²⁹⁵.

Her ne kadar TMK m.16 hükmü, borçlandırııcı işlemler bakımından ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlılar için yasal temsilcinin rızasını arasa da, bu hükümden şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara ilişkin davaların borçlandırııcı işlemlere sebebiyet vermesi nedeniyle bu hakların kullanımının kanuni temsilcinin izni ve onayına bağlı olduğu sonucunu çıkarmak mümkün değildir²⁹⁶. Zira böylesi bir kabul, TMK m.16

---

²⁹³ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.80.

²⁹⁴ Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *Medeni Usul Hukuku*, s.184; Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.169; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.78; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.84; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.105 N.320; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.93 N.479; Ertaş, "Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar", s.8; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.54; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.83-84; Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.441, N.10d.

²⁹⁵ Ertaş, "Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar", s.8.

²⁹⁶ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.80.

hükmünde geçen, sınırlı ehliyetsizlerin şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları tek başlarına kullanabilecekleri kuralını, ilgili haklar konusundaki işlem ehliyetlerini ve güvence altına alınan irade özerkliklerini bir illüzyondan ibaret kıldı²⁹⁷.

Bu konuda doktrinde aksi görüşte olan yazarlara göre, şahsa sıkı sıkıya bağlı hak dava yoluyla kullanılıyorsa ve dava avukat aracılığı ile takip edilecekse, sınırlı ehliyetsiz ile iradi temsilci avukatın arasında yapılacak olan ücret sözleşmesinin geçerliliği, yasal temsilcinin iznine bağlıdır²⁹⁸.

Kanaatimizce ilk görüşe katılmak daha uygun olacaktır. Zira şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların dava yoluyla kullanılmasında sınırlı ehliyetsizin dava ehliyeti bulunmakta olup, kanun, yasal temsilcinin rızası olmaksızın bu hakları kullanabileceğini hükme bağlamıştır. Bu haklara ilişkin yapılan tüm işlemler de kanaatimizce hakkın kullanılmasına dahildir. Aksi halde sınırlı ehliyetsize ilgili haklar bakımından tanınan serbestinin pratikte bir karşılığı olmazdı. Bu sebeple ilgili hakları tek başına kullanabildiği gibi, ilgili haklara özgü olmak üzere doğacak borçlandırıcı işlemlerden de kanaatimizce sınırlı ehliyetsiz tek başına sorumlu olmalıdır.

B. Tüzel Kişilerin Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları Kullanma Ehliyeti

1. Tüzel Kişilerin Hak Ehliyeti

Hak sahibi olmak yalnızca gerçek kişilere özgü bir nitelik olmayıp, hukuk düzeni tarafından haklara ve borçlara ehil olma iktidarı tanınmış birtakım şahıs ve mal toplulukları da mevcuttur. Haklara ve borçlara ehil olma iktidarı tanınan, hak süjesi yani kişi olma niteliği taşıyan bu topluluklara tüzel kişiler denilmektedir²⁹⁹.

Tüzel kişilerin, bizzat hak sahibi tarafından kullanılması gereken, mutlak olmayan kural gereği temsilci tarafından kullanılmayan, üçüncü kişilere devredilemeyen şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara sahip olup olmadıkları, bu hakları kullanıp kullanamayacakları sorununu incelemek önem arz etmektedir.

---

²⁹⁷ Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.436, N.7d; Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.8; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.80.

²⁹⁸ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.99; Selahattin Sulhi Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, Filiz Kitabevi, 7. Baskı, İstanbul 1990, s.245, dn.10; Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.411.

²⁹⁹ Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.501; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.215 N.1044; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.299; Benzer şekilde Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.281 N.822 vd.; Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.229 vd.; Hüseyin Hatemi, *Medeni Hukuk Tüzel Kişileri*, Cilt I, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No. 514, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1979, s.2; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.470.

Öncelikle TMK m.48 hükmü “*Tüzel kişiler, cins, yaş, husumluk gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildirler*” şeklindedir. Tüzel kişiler mahiyetlerine aykırı düşmemek koşuluyla ve yapıları gereği yararlanmaları mümkün olmayan haklar dışındaki tüm hakları edinme iktidarına sahiptirler.

Tüzel kişilerin hak ehliyetlerine getirilen mahiyetleri gereği olan bu olağan sınırlama dışında bir başka sınırlama da tüzel kişiliklerin amaçlarıyla sınırlandırılmış olmalarıdır³⁰⁰. Buna göre tüzel kişiler ancak amaçlarının gerçekleşmesine yönelik olan haklara sahip olabilmekte ve bu amaçlara yönelik borçlara ehil olabilmekte, bu görüşe tahsis ilkesi veya ultra-vires teorisi denilmektedir³⁰¹. Bu ilkenin mahiyetinin ne olduğu konusu doktrinde tartışmalıdır³⁰². Bazı yazarlar tahsis ilkesinin, tüzel kişilerin hak ehliyetinin amaçları ile sınırlı olduğu kanaatindedirler³⁰³. Diğer bir görüş ise hak ehliyetinin amaç ile sınırlı olmadığı yönündedir³⁰⁴. Buna göre, hak ehliyetinin sınırlanması ancak kanunla olabileceğinden ve tüzel kişilerin hak ehliyetini sınırlandıran böylesi bir kanun hükmü bulunmadığından tüzel kişilerin hak ehliyetlerinin amaç ile sınırlı olmadığı kabul edilmelidir³⁰⁵. Kanaatimizce ikinci görüşe katılmak daha doğru olacaktır. Zira hak ehliyetine ilişkin sınırlamalar ister gerçek kişilerde ister tüzel kişilerde olsun, ancak kanun hükmüyle yapılır. Tüzel kişiler için hak ehliyetlerini sınırlandıran böylesi bir kanun hükmü bulunmadığından, tahsis ilkesinin tüzel kişilerin hak ehliyetini tüzel kişiliğin amacı ile sınırlandırdığını

---

³⁰⁰ Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.483; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.312; Ergun Özsunay, *Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler*, Sulhi Gören Matbaası, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No. 429, 3. Bası, İstanbul 1974, s.48; Tuğçe Oral, *Tüzel Kişilerin Manevi Zararının Tazmini*, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2018, s.22; Serozan, *Medeni Hukuk*, §3, s.503, N.3;

³⁰¹ Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.548; Oral, *Tüzel Kişilerin Manevi Zararının Tazmini*, s.22; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.483; Özsunay, *Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler*, s.48; Serozan, *Medeni Hukuk*, §3, s.503, N.3; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, s.201.

³⁰² Özsunay, *Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler*, s.48 vd.; Oral, *Tüzel Kişilerin Manevi Zararının Tazmini*, s.22.

³⁰³ Rona Serozan, *Tüzel Kişiler*, Filiz Kitabevi, 2. Bası, İstanbul 1994, s.33; Saymen, *Türk Medeni Hukuku Şahsın Hukuku*, s.299; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.563; Serozan, *Medeni Hukuk*, §3, s.502, N.3; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.483; Krş. Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.549, Yazarlar, tahsis ilkesini hak ehliyetinin değil ancak fiil ehliyetinin sınırlandırılması mahiyetinde görmektedirler. Zira amacın gerçekleşmesine yönelik hakların neler olduğunu belirlemenin güç olmasının yanısıra, tüzel kişilerin amaçlarını gerçekleştirmek için gereksinim duyduklarından başka haklara sahip olmadıklarını söylemek de keyfiliğe yol açacaktır. Bu sebeplerle tahsis ilkesi, tüzel kişiliğin sahip olduğu her neviden hakkın ancak amacın gerçekleşmesine hizmet etmek ve bu amacın sınırları dahilinde kalmak maksadıyla kullanılabilceğini göstermekte ve dolayısıyla fiil ehliyetini sınırlamaktadır.

³⁰⁴ Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.253 N.1148; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.312;

³⁰⁵ Oral, *Tüzel Kişilerin Manevi Zararının Tazmini*, s.24; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.253 N.1148; Karşıt görüş için bkz. Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.236.

söylemek mümkün olmayacaktır. Ancak kanuni sınırlamalar dışında tüm haklara sahip olduğunu kabul ettiğimiz tüzel kişilerin, bu ilke gereğince, sahip oldukları hakları kullanırken tüzel kişiliklerinin amacı doğrultusunda kullanmaları gerektiğinden, bir ölçüde fiil ehliyetini sınırlandıran bir ilke olduğunun kabulü uygundur³⁰⁶.

2. Tüzel Kişilerin Fiil Ehliyeti

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, TMK m.16 hükmünde fiil ehliyeti bakımından düzenlenen haklardır. Fiil ehliyetinin içeriğine çoğu zaman hak ehliyeti kapsamına giren hakların bir bölümü de dahil olmaktadır. Yukarıda da ifade edildiği gibi TMK m.48 hükmü gereğince de tüzel kişilerin hak ehliyetleri, yaradılış gereği insana özgü nitelikler bakımından sınırlandırıldığından, insana özgü nitelikleri haiz bulunan şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara tüzel kişilerin sahip olmayacağını ifade etmek doğru olacaktır³⁰⁷.

Her ne kadar şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların büyük bir çoğunluğu, yaradılış gereği insana ait olan haklar grubuna girse de, sayıca daha az olan birtakım şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, tüzel kişiler tarafından kullanılabilir³⁰⁸. Bu haklara kişilik haklarının korunmasına ilişkin davalar³⁰⁹, tüzel kişinin adının değiştirilmesi gibi durumlar ve yalnızca tüzel kişilerin kullanabileceği ve topluluk hakları³¹⁰ adı verilen üyelerini çıkarma hakkı (TMK m.67/III, Dernekler Kanunu m.4-c), sermaye ve

---

³⁰⁶ Bkz. Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.549, Yazarlar bu duruma Kitap Sevenler Derneği isimli bir derneğin sahip olduğu mülkiyet hakkına dayanarak ancak kitap ve kitapla ilgili sair şeyler üzerinde mülkiyet edinebileceğini, amaçları dışında ilgisi bulunmayan şeylerin mülkiyetini edinemeyeceğini örnek olarak göstermiştir; Bununla birlikte 6102 sayılı TTK m.125/2 gereğince ticaret şirketleri, şirket mukavelesinde yazılı işletme çevresi içinde kalmak şartıyla tüm hakları iktisap edebilmekte ve tüm borçları iltizam edebilmektedir. Bu hüküm itibarıyla de görülmektedir ki ticaret şirketlerinin hak ehliyetleri amaçları ile sınırlı olmamakta, ancak fiil ehliyetleri amaçları ile sınırlı olmaktadır; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.312; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, s.201.

³⁰⁷ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.178.

³⁰⁸ Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.545; Senai Olguç, *Kazai ve İlmi İçtihatlarla Göre Türk Medeni Kanunu Şerhi*, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1967, s.64; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.178; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, 201; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.485; Aksi görüş için bkz. Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.99, Yazar, kişilik işlemi haklarının (şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar) özellikle iradi temsil düşmanlığını vurgular nitelikte ve gerçek kişilerin kişi varlığı alanlarında kabul edilen haklar olduğundan, tüzel kişilerin kişilik işlemi hakları (şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar) olmadığı kanaatinde. Yazar bu düşüncesine gerekçe olarak 743 sayılı mülga Türk Kanunu Medenisi m.46'yı (4721 sayılı TMK m.48) göstermiştir.

³⁰⁹ Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.667; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, 201; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.485.

³¹⁰ Saymen, *Türk Medeni Hukuku Şahsın Hukuku*, s.303; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.563; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.311.

ödenti isteme hakkı (TMK m.70, TTK m.128), statüsünde değişiklik yapma hakkı, tüzüğe uymayı isteme hakkı, kendilerini feshetme hakkı (TMK m.88) gibi haklar örnek olarak gösterilebilir³¹¹.

3. Tüzel Kişilerin Manevi Tazminat Talebinde Bulunması

Tüzel kişilerin de kullanabileceği şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar noktasında, özellikle kişilik hakkının korunmasına yönelik davalar konusunda doktrinde tartışmalar bulunduğundan bu hususun ayrıca ele alınmasında fayda vardır. Yaradılış gereği insana özgü olan ve tüzel kişiliğin mahiyeti gereği sahip olamayacağı yaşam ve vücut bütünlüğünün korunmasına yönelik bulunan talepler hariç olmak üzere, tüzel kişilerin de kişilik haklarının bulunduğu ve kişilik hakkının koruyan davalardan yararlanabilecekleri konusu genellikle kabul edilmektedir³¹². Tüzel kişiler, kişilik hakkı bünyesinde olan ad, gizlilik alanı, şeref ve haysiyetlerine yönelik hukuka aykırı müdahalelere karşı TMK m.25'te öngörülen saldırı tehlikesinin önlenmesi, sürmekte olan saldırıya son verilmesi, sona ermiş olsa dahi etkileri devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespiti gibi davaları ve maddi tazminat davasını açabilmektedirler³¹³. Yine basın veya radyo ya da televizyon yayınları ile gerçekleşen kişilik hakları ihlallerinde düzeltme ve cevap hakkının kullanılması da tüzel kişiler için mümkündür³¹⁴. Ancak tartışmalı olan husus, kişilik hakları ihlal edilen tüzel kişiliğin TMK m.25'te öngörülen kişilik hakkını koruyucu davaların yanısıra manevi tazminat talebinde de bulunup bulunamayacağı konusudur³¹⁵.

Bir görüş, manevi zarar, kişinin ruhsal dünyasındaki çöküş, elem ve ızdırap olduğundan, manevi tazminat talebi de bu neviden duyguların tazmin ve tamiri niteliğinde olduğundan, tüzel kişilerin yapıları gereği böyle bir zarara uğramayacakları ve dolayısıyla da bunun giderilmesi yolu olan manevi tazminat

---

³¹¹ Zevkililer, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.563; Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.178.

³¹² Doruk Gönen, *Tüzel Kişilerde Kişilik Hakkı ve Korunması*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2011, s.149; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.485; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, 201.

³¹³ Oral, *Tüzel Kişilerin Manevi Zararının Tazmini*, s.154; Özsunay, *Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler*, s.53-54.

³¹⁴ Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.251 N.1144; Düzeltilme ve cevap hakkının kullanılmasına ilişkin olarak bkz. Basın Kanunu m.14, Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu m.27, Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun m.18.

³¹⁵ Konuyla ilgili çeşitli görüşler için bkz. Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.171; M. Tufan Ögüz, *Türk Hukukunda Vakıf Tüzel Kişiliğinin Hukuki Esasları*, Beşir Kitabevi, İstanbul 2007, s.67; Necip Kocayusufpaşaoğlu, "Kişilik Hakkını Koruyan Manevi Tazminat Davasına İlişkin Yeni Gelişmeler", *Sorumluluk Hukukunda Yeni Gelişmeler I. Sempozyumu*, 21-22 Ekim 1977, Ankara, Basım 1980 İstanbul, s.149-150.

talebinde bulunamayacakları şeklindedir³¹⁶. Buna göre tüzel kişiler, kişilik haklarının ihlali karşısında ancak TMK m.25'te öngörülen diğer davalar yoluyla koruma sağlayabileceklerdir³¹⁷.

Buna karşılık doktrinde yer bulan baskın görüş ise, mahiyeti gereği yalnızca gerçek kişiler için söz konusu olabilen kişilik hakkı ihlallerini bir yana bırakacak olursak, tüzel kişilerin de kişilik hakkı ihlallerine dayanarak manevi tazminat talebinde bulunabilecekleri yönündedir³¹⁸. Bu görüşe gerekçe olarak, tüzel kişiliğin niteliği varsayım teorisine³¹⁹ dayandırılarak açıklandığında, tüzel kişinin organlarını teşkil eden kişilerin duyduğu elem ve ızdırap tüzel kişinin elem ve ızdırabı olarak kabul edilebilmektedir³²⁰. Bir diğer gerekçe de tüzel kişinin manevi tazminat talebinde bulunabileceği fikrinin amaca da uygun düşmesidir³²¹. Tüzel kişiliğin manevi tazminat talep edebileceği fikri yerine, tüzel kişiliği oluşturan kişilerin manevi tazminat talebinde bulunabileceklerini savunmak, hem hukuka aykırı fiilin tüzel kişinin mensuplarının mı yoksa tüzel kişiliğin mi kişilik hakkını ihlal ettiğini belirleme yönünde tartışmalara konu olacağından, hem de dava sayısının tüzel

---

³¹⁶ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.3; Kocayusufpaşaoğlu, “Kişilik Hakkını Koruyan Manevi Tazminat Davasına İlişkin Yeni Gelişmeler”, s.149-150; Ahmet M. Kılıçoğlu, “Tüzel Kişi Manevi Tazminat İsteyebilir mi?”, *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S.1, 1983, s.292 vd.

³¹⁷ Kılıçoğlu, “Tüzel Kişi Manevi Tazminat İsteyebilir mi?”, s.292 vd.; Kocayusufpaşaoğlu, “Kişilik Hakkını Koruyan Manevi Tazminat Davasına İlişkin Yeni Gelişmeler”, s.149-150; Ahmet M. Kılıçoğlu, *Şeref Haysiyet Ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırlardan Hukuksal Sorumluluk*, Turhan Kitabevi, 3. Bası, Ankara 2008, s.435 vd.; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.3.

³¹⁸ Ögüz, *Türk Hukukunda Vakıf Tüzel Kişiliğinin Hukuki Esasları*, s.66; Gönen, *Tüzel Kişilerde Kişilik Hakkı ve Korunması*, s.197; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.799; Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.667; Kılıçoğlu, *Şeref Haysiyet Ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırlardan Hukuksal Sorumluluk*, s.436 vd.; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.252 N.1145; Öguzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.274 N.802; Oral, *Tüzel Kişilerin Manevi Zararının Tazmini*, s.40-41.

³¹⁹ Varsayım teorisi, yalnızca insanların, yani gerçek kişilerin hak sahibi olabilecekleri ve borç altına girebilecekleri düşüncesinden hareket etmektedir. Ancak bir hakkın, belirli bir veya birkaç kişiye ait olması durumunda pratik ihtiyaçlar gereği gerçek kişiler dışındaki varlıkların da hak sahibi olmasını gerekli kılmıştır. Dolayısıyla tüzel kişiler de bu ihtiyaca binaen hukuk düzeninin teknik çare olarak başvurduğu yapay varlıklardır. Ögüz, *Türk Hukukunda Vakıf Tüzel Kişiliğinin Hukuki Esasları*, s.67, dn.21; Oral, *Tüzel Kişilerin Manevi Zararının Tazmini*, s.11-12; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.473-474; Özsunay, *Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler*, s.36; Ömer Ergün, *Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinin Ehliyet Durumu*, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2010, s.19; Mustafa Erdem Can, *Özel Hukukta Tüzel Kişiler*, 2. Baskı, Ankara, 2019, s.22; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.303; Hatemi, *Medeni Hukuk Tüzel Kişileri*, s.9.

³²⁰ Hüseyin Hatemi ve K. Emre Gökyayla, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, Vedat Kitapçılık, 4. Bası, İstanbul 2017, s.191, §20, N.49; Krş. Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.667; Ögüz, *Türk Hukukunda Vakıf Tüzel Kişiliğinin Hukuki Esasları*, s.67.

³²¹ Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.252 N.1145; Ögüz, *Türk Hukukunda Vakıf Tüzel Kişiliğinin Hukuki Esasları*, s.68.

kişiliğin mensuplarınca artmasına sebep olabileceğinden isabetli değildir³²². Yargıtay ve Danıştay da tüzel kişilerin manevi tazminat davası açabilecekleri görüşündedir³²³.

4. Tüzel Kişilerin Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları Organları Aracılığıyla Kullanması

Tüzel kişilerin şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları bulunduğu kabulünden sonra belirtilmesi gereken bir diğer husus da, kullanılmalarında yasal temsile kural olarak icazet verilmeyen şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların, tüzel kişilerin organları aracılığıyla kullanılmasının temsille bağdaşmazlık ilkesine uygun düşüp düşmediği konusudur.

TMK m.50, “*Tüzel kişinin iradesi, organları aracılığıyla açıklanır*” hükmü gereğince organlar, tüzel kişinin iradesini oluşturan ve bu iradeyi açıklayan, tüzel kişinin hukuk hayatına aktif olarak katılımını sağlayan kişi ya da kişilerdir³²⁴. Bundan hareketle, organ, tüzel kişinin temsilcisi durumunda değildir³²⁵. Tanımdan da anlaşıldığı gibi, organ vasıtasıyla hareket eden, bizatihi tüzel kişidir. Zira mahiyeti gereğince kendi doğal iradesi bulunmayan tüzel kişiliğin iradesi, organ tarafından oluşturulur ve böylece organ, tüzel kişiliğin temsilcisi konumunda değil; tüzel

---

³²² Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.667

³²³ “Gerçek kişiler yanında tüzel kişilerinde kişilik haklarına yönelik bir saldırı nedeniyle manevi zarara uğrayabilecekleri, bu tür zararlarında tazmini gerektiği açıktır.” Bkz. Danıştay 10. Daire, 2015/1399 E., 2015/3366 K., 26.05.2014 T., (<https://legalbank.net>), (E.T. 21.11.2021); “Kişilerin şeref ve haysiyetleri, MK.nun 24. ve BK. nun 49. maddeleri gereğince korunması gereken kişilik haklarından. Tüzel kişilerin de bu hükümlerden yararlanabilecekleri bilimsel ve yargısal içtihatlarla benimsenmiş bulunmaktadır. Kişiliğe karşı haksız bir tecavüz halinde bunun önlenmesi istenebileceği gibi (MK. m. 24), tecavüzün gerçekleşmiş bulunması halinde de manevi tazminat davası açılabilir.” Yargıtay 4. HD., 1976/3518 E., 1977/7947 K., 08.07.1977 T., (<https://legalbank.net>), (E.T. 21.11.2021); “Bir tüzel kişinin kişisel haklarından olan (adı, şerefi, onuru ve itibarı gibi) varlıklarına yapılan saldırının; bu manevi değerlerinde bir eksilmeye (manevi zarara) neden olacağı bir gerçektir. Gerçi, duyguları olmayan tüzel kişilerin elem ve izdi rap duymaları düşünülemez. Ancak bu onların kişilik değerlerinin saldırıya uğramadığı sonucunu doğurmaz. Hukuk düzeni tüzel kişileri hukuk süjesi olarak tanıdığına ve onlara ad, şeref, onur ve itibar gibi kişisel varlıklar bahsedilmiş olduğuna göre (MK. nün 46), tüzel kişinin üzüntü duymayacağı gerekçesiyle davanın reddi doğru değildir. Zaten manevi zarar salt üzüntünün varlığı halinde değil, kişinin kişilik değerlerinin saldırıya uğraması durumunda gerçekleşen bir zarardır.” Yargıtay 4. HD., 2001/4164 E., 2001/8421 K., 24.09.2001 T., (<https://legalbank.net>), (E.T. 21.11.2021).

³²⁴ Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.310 N.936; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.256; N.1157; Bunlar dışında organ kavramına ilişkin çeşitli tanımlamalar için bkz. Bilge Öztan, *Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı ve Organın Fiillerinden Doğan Sorumluluk*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No.272, Ankara 1970, s.81 vd.; Özsunay, *Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler*, s.56.

³²⁵ Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.552; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.312 N.942; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.257; N.1159; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, s.202; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.488.

kişiliğin zorunlu unsuru³²⁶ ve tamamlayıcı ögesidir³²⁷.

Organın davranışlarının tüzel kişiye izafe edilmesinin sebebi, tüzel kişinin, organın davranışları vasıtasıyla iradesini açığa çıkarmasıdır. Bir başka deyişle, organın iradesinin tüzel kişinin iradesi sayılmasının sebebi, tüzel kişiyi cisimleştirmesi ve kişiliğinin unsurunu teşkil etmesine dayanmaktadır³²⁸.

Temsilde daima, temsil olunan, temsilci ve üçüncü kişi olmak üzere üç kişi bulunurken ve temsilci, kendi iradesini açıklamakla beraber yaptığı işlemler neticesinde doğan hak ve borçlar, temsil olunan kişiye ait iken, tüzel kişi ile organ arasındaki ilişki bundan tamamen ayırık olup, organın açıkladığı irade, bizzat tüzel kişinin iradesidir³²⁹. Bunun yanısıra temsil olunan, temsil yetkisini daima geri alabilirken, organ, yetkisini kanundan aldığı için, organ sıfatını yitirmedikçe yetkinin geri alınması mümkün değildir³³⁰.

Tüm açıklamalar neticesinde, organın tüzel kişiliğin temsilcisi sıfatını haiz olmaması, bizatihi tüzel kişiliğin yerine geçmesi, onun tamamlayıcı bir parçası olması ve şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar hususunda organın iradesinin, bizzat tüzel kişinin iradesi olması sebebiyle, tüzel kişinin, mahiyeti gereği sahip olabileceği şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları organları vasıtasıyla kullandığında, temsilci aracılığıyla kullanma gibi bir durumun söz konusu olmayacağı sonucuna varılmaktadır.

---

³²⁶ Organın, temsilci değil, tüzel kişinin zorunlu bir unsuru olmasının neticesinde, organların sürekli olarak kurulamaması, tüzel kişiliğin kanun gereği infisahını gerektirmektedir. Bkz. Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.552.

³²⁷ Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.552; Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, s.257; N.1159.

³²⁸ Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, s.257; N.1159; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.312 N.942; Öztan, *Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı ve Organın Fülllerinden Doğan Sorumluluk*, s.108; Organ ile tüzel kişi arasındaki ilişki ve organın hukuki niteliğine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.313 N.943; Serozan, *Tüzel Kişiler*, s.41; Öğüz, *Türk Hukukunda Vakıf Tüzel Kişiliğinin Hukuki Esasları*, s.73; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.488.

³²⁹ Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.552; Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, s.257; Benzer şekilde Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.488; Akyol, *Türk Medeni Hukukunda Temsil*, s.10; Kocayusufpaşaoğlu, Hatemi, Serozan ve Arpacı, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, s.628; Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.218; Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.309; Nomer, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.134 vd.; Yıldırım, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.151; İnan ve Yücel, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.334; Bülent Karasu, *Türk Hukukunda Doğrudan ve Dolaylı Temsil*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s.37.

³³⁰ Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, s.257; N.1159; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.488.

V. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Temsilci Aracılığıyla Kullanılabilirliği Ve Bu Hakların Temsilci Aracılığıyla Kullanımının Sonuçları

A. Hakların Yasal Temsilci Aracılığıyla Kullanılması

Bir kimsenin, hüküm ve sonuçları bir başka kişi hakkında doğmak üzere o kişi nam ve hesabına hukuki işlemler gerçekleştirme yetkisine “*temsil*” denilmektedir³³¹.

Yasal temsil, kanundan doğan bir temsil çeşidi olduğundan bu temsile “*kanuni temsil*” de denilmektedir. Kanuni temsilde temsil yetkisi, temsil olanın iradesine değil, kanuna dayanır. Temsil, kaynağını kanun hükmünden almaktadır. Dolayısıyla bu hallerde temsilci ile temsil olunan arasındaki ilişkiyi, doğrudan kanun hükmü kurmaktadır³³².

TMK m.342 hükmünde geçen velayet, kaynağını doğrudan kanundan alan yasal temsile, bunun yanında, vasi ve kayyımın atanması (TMK m.403) veya miras ortaklığına temsilci atanması (TMK m.640/III) kaynağı kanun olan ancak bir resmi makamın kararı ile doğan yasal temsile, vasiyeti yerine getirme görevlisinin atanması (TMK m.550/I) da kanuna dayanan ancak yasal temsilcinin özel bir kişi tarafından tayin edildiği duruma örnek olarak gösterilebilir³³³.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda temsil, kural olarak mümkün değildir.³³⁴ Ancak bu kuralın mutlak olmadığı, bazı şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar için, özellikle hak sahibinin temyiz gücünü haiz bulunmadığı durumlarda yasal temsilin mümkün olduğu ifade edilmiştir³³⁵.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar hususunda temsille bağdaşmazlık durumu birincil

---

³³¹ Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.307; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.424; Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.397; Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.218, N.686; Yıldırım, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.151; Akyol, *Türk Medeni Hukukunda Temsil*, s.3; Kocayusufpaşaoğlu, Hatemi, Serozan ve Arpacı, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, s.622; Nomer, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.134; Nomer, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.344; İnceoğlu, *Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil*, s.7; İnan ve Yücel, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.333.

³³² Yıldırım, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.153; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.431; Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.310; Kocayusufpaşaoğlu, Hatemi, Serozan ve Arpacı, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, s.629; İnan ve Yücel, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.339.

³³³ Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.431.

³³⁴ Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.176 N.1018; Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.172 N.571; Hatemi, *Kişiler Hukuku*, §4, s.40 N.94; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.13; Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.2; Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.242; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.425.

³³⁵ Bkz. Birinci Bölüm, II, B, 1; İkinci Bölüm, II; İkinci Bölüm, IV, A, 4, b.

olarak yasal temsil bakımından söz konusudur³³⁶. Yasal temsile ilişkin şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar açısından hususlar daha önce ayrıntılarıyla ifade edildiğinden, bu hakların iradi temsil bakımından kullanımlarına değinmekte fayda vardır.

B. Hakların İradi Temsilci Aracılığı İle Kullanılması

Temsil olunan kimsenin irade beyanına dayanan, kaynağı ve dayanağı da hukuki işlem olan temsil yetkisine “*iradi temsil*” denilmektedir³³⁷.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar açısından temsile icazet verilmemesi noktasındaki mutlak olmayan kural, esasen yasal temsile ilişkindir³³⁸. TMK m.16’da ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlılar için bu hakların bizzat kullanılması öngörülmüştür. Ancak iradi temsil söz konusu olduğunda böylesi bir kural kanunen öngörülmemiştir. Zira iradi temsilde, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların mahiyetine uygun şekilde, hakkın kullanımı ile ilgili kararı hak sahibi vermekte ve dolayısıyla hakkın kullanılmasına ilişkin irade, hak sahibine ait olmaktadır³³⁹. Bir şahsa sıkı sıkıya bağlı hakkın iradi temsil yoluyla kullanılması, o hakkın mahiyetinin temsile elverişli olması halinde söz konusu olabilecektir. Zira birtakım şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda iradi temsil dahi elverişli olmamaktadır³⁴⁰.

İradi temsilci, hak sahibi adına o hakkın yalnızca fiilen kullanımını gerçekleştirdiğine göre³⁴¹, bir şahsa sıkı sıkıya bağlı hakkın kullanımının ne şekilde

---

³³⁶ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.37; Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.441, N.10d; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.84.

³³⁷ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.218, N.688; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.430; Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.397; Akyol, *Türk Medeni Hukukunda Temsil*, s.43 vd.; Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.310; Yıldırım, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.153; Kocayusufpaşaoğlu, Hatemi, Serozan ve Arpacı, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, s.629 vd.; İnan ve Yücel, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.339; Nomer, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.344.

³³⁸ Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.441, N.10d; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.84; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.37; Benzer şekilde Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.93 N.479; Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.8; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.54.

³³⁹ Ataay, “Yaş Tahsisi Davası-Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar”, s.31 vd.; Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.6; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.51; Altaş, *Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri*, s.108; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.288; Kocayusufpaşaoğlu, Hatemi, Serozan ve Arpacı, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, s.630, N.12; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.84; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.176 N.1020; Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.214, N.675; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.37-72.

³⁴⁰ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.84 vd.; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.176 N.1020; Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.6; Ataay, “Yaş Tahsisi Davası-Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar”, s.31 vd.; Ataay, *Şahıslar Hukuku*, s.86; Akyol, *Türk Medeni Hukukunda Temsil*, s.35; Altaş, *Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri*, s.108; İnceoğlu, *Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil*, s.10; Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.242.

³⁴¹ İnceoğlu, *Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil*, s.42; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.38; İnan ve Yücel, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.343; Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel*

gerçekleştiğinin tespiti halinde, o hakkın iradi temsile uygun olup olmadığı da belirlenmiş olacaktır³⁴². Eğer bir şahsa sıkı sıkıya bağlı hak, bir devlet organının katılımı, mesela dava veya şikâyet yolu ile gerçekleştiriliyorsa, bu gibi hakların iradi temsil yolu ile kullanımı mümkündür³⁴³. Neticede ilgili hakkın bu yolla kullanımına ilişkin kararı hak sahibi vermekte olup, iradi temsilci yalnızca hak sahibi adını bu işlemi fiilen gerçekleştirmektedir. Ancak şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak, hak sahibinin irade açıklaması ile kullanılıyorsa, hakkın fiilen kullanımı için hak sahibinin bu konudaki iradesini beyan etmesi yeterli geliyorsa, bu durumda iradi temsilin mümkün olmadığını söylemek gerekecektir³⁴⁴. Bunun sebebi, hak sahibinin ilgili şahsa sıkı sıkıya bağlı hakkı kullanmaya ilişkin kararını açıkladığında istenilen hukuki sonucun doğmuş olmasıdır³⁴⁵. Ancak sonucun doğması için bir devlet organının katılımının gerektiği, bir araştırma neticesinde karar verilen haklarda, iradi temsilcinin atanması kişinin karar verme özgürlüğüne doğrudan bir etkide bulunmayacağından, iradi temsilin mümkün olduğu sonucuna varmaktayız.³⁴⁶

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakkın fiilen kullanımı hususunda iradi temsile icazet verilip verilmemesi durumu, yani iradi temsilin mümkün bulunduğu ve bulunmadığı şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar ayrımı, doğrudan nisbi olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar ve mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar ayrımı ile örtüşmüyor olsa da, iradi temsilin mümkün olduğu hakların genel itibarıyla nisbi olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar olduğunu söylemek mümkündür³⁴⁷.

C. Hakların Temsilci Aracılığı İle Kullanılmasının Sonuçları

Temsil yetkisinin hak sahibinin iradesinden doğması haline iradi temsil, kanundan doğmasına ise yasal temsil adı verilmektedir. Temsilcinin, temsil olunan nam ve hesabına hukuki işlem gerçekleştirebilmesi için temsil yetkisine de sahip olması gerekmektedir. Temsil olunanın iradesinin verdiği yetkiye dayanarak, temsil

---

Hükümler, s.315; Karasu, *Türk Hukukunda Doğrudan ve Dolaylı Temsil*, s.74; Benzer şekilde Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.219, N.693.

³⁴² Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.84.

³⁴³ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.58; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.84; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.84; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.105 N.320; Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, s.93 N.479; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.57; Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.441, N.10d.

³⁴⁴ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.84.

³⁴⁵ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.84.

³⁴⁶ Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.105 N.320; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.84; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.57; Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.441, N.10d.

³⁴⁷ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.84.

olunan nam ve hesabına hukuki işlem gerçekleştirebilmesine temsil yetkisi denilmektedir. Bu halde “*yetkili temsil söz*” konusudur³⁴⁸.

Temsil yetkisi bulunmadığı halde bir başka kişi adına ve hesabına hukuki işlem veya sözleşme yapılması durumunda ise “*yetkisiz temsil*” söz konusu olacaktır³⁴⁹. Yetkisiz temsilcinin gerçekleştirdiği hukuki işlem veya sözleşme, kurulmuş olmakta ancak hukuk alanında herhangi bir sonuç doğurmamaktadır.³⁵⁰ Bu işlem başlangıçta hükümsüz olmakla birlikte, adına işlem yapılan temsil olunan icazet verirse, ilgili hukuki işlem geçmişe dönük olarak hüküm doğurabilecek, temsil olunan onam vermediği takdirde ise, yetkisiz temsilcinin gerçekleştirdiği hukuki işlemin hükümsüzlüğü kesinleşecektir³⁵¹. Bu durumda temsil olunan onam verene kadar askıda geçersizlik söz konusu olacaktır³⁵².

Temsile ilişkin ifade edilen tüm bilgiler, ancak temsilin mümkün olduğu hukuki işlemler için geçerli olacaktır. Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, kural olarak temsil yetkisine icazet vermeyen, hak sahibinin bizzat kullanabileceği haklar olması sebebiyle, temsil yetkisine mahiyeti gereği müsaade etmeyen bir şahsa sıkı sıkıya bağlı hakkın yasal veya iradi temsilci aracılığıyla kullanılması durumunda yetkisiz temsilden bahsedebilmek mümkün değildir³⁵³. Zira bu işlem, temsile hiçbir şekilde icazet vermediğinden, yetkisiz temsil kurumunda kullanılan askıda geçersizlik durumu burada uygulama alanı bulamayacak, yapılan hukuki işlem başlangıçtan

---

³⁴⁸ Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.434; Akyol, *Türk Medeni Hukukunda Temsil*, s.47; Yıldırım, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.159; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.85; Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.218; İnan ve Yücel, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.342; Nomer, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.139; Karasu, *Türk Hukukunda Doğrudan ve Dolaylı Temsil*, s.73; Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.314; Akyol, *Türk Medeni Hukukunda Temsil*, s.14.

³⁴⁹ Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.453; Ayfer Kutlu, *Yetkisiz Temsil*, (Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul 1986, s.18; Yıldırım, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.159; Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.336; Nomer, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.148; İnan ve Yücel, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.356; Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.241, N.761; Karasu, *Türk Hukukunda Doğrudan ve Dolaylı Temsil*, s.315; Akyol, *Türk Medeni Hukukunda Temsil*, s.47.

³⁵⁰ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.243, N.763; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.454; Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.336; Karasu, *Türk Hukukunda Doğrudan ve Dolaylı Temsil*, s.315.

³⁵¹ Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.454; Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.243, N.763; Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.338; İnan ve Yücel, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.357; Nomer, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.148; Benzer şekilde Akyol, *Türk Medeni Hukukunda Temsil*, s.47.

³⁵² Kutlu, *Yetkisiz Temsil*, s.66; Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.242, N.761; İnan ve Yücel, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.356.

³⁵³ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.85; Benzer şekilde Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.312; Akyol, *Türk Medeni Hukukunda Temsil*, s.35.

itibaren kesin hükümsüz sayılacaktır³⁵⁴.

Bunların yanısıra, kesin hükümsüzlük durumunda, iptal edilebilirlik durumları kanunda özel olarak düzenlenmiş bulunan ve geçersizlikleri için dava yoluna başvurulması gereken, şahsa sıkı sıkıya bağlı bulunan evlenme ve ölüme bağlı tasarruf yapma haklarına ilişkin özelliklerin belirtilmesi zarureti bulunmaktadır³⁵⁵.

1. Evlenme

Batıl olan evlenme sebepleri, TMK m.145'te düzenlenmiş olup, sınırlı sayıdadır. Evlenmenin yokluğu halleri ise, öğretide ve uygulamada kabul edilmektedir ve evlenmenin kurucu unsurlarının olmadığı hallerde söz konusu olmaktadır³⁵⁶.

Ayırt etme gücünden tamamen yoksun bulunan kimse, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olan evlenme hakkına yasa gereği sahip değildir. Bu kişilerin gerçekleştirdiği evlilik akdi, geçersizlik (mutlak butlan) yaptırımına tabidir. Ancak bu durumda dahi, hukuki işlemin geçersizliği resen değil, mutlak butlan davasıyla tespiti sonucunda mümkün olacaktır³⁵⁷. Diğer hukuki işlemlerin hükümsüzlüğünden farklı olarak batıl bir evlenmede, TMK m.156 gereğince, bu evlilik mutlak butlanla sakat dahi olsa, hâkimin kararına dek geçerli bir evlenmenin tüm hüküm ve sonuçlarını taşımaktadır³⁵⁸.

Bunun yanında evlenmenin kurucu unsurlarından birinin yokluğu halinde, mesela hak sahibi evlilik akdini bizzat gerçekleştirmemiş ise, yasal temsilci hak sahibi yerine irade beyanında bulunmuşsa, bu durumda evlenmenin yokluğu söz

---

³⁵⁴ Karakaş, *Kişiyi Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.85.

³⁵⁵ Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.312; Karakaş, *Kişiyi Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.85; Akyol, *Türk Medeni Hukukunda Temsil*, s.35.

³⁵⁶ Karakaş, *Kişiyi Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.85; Evlenmenin yokluğu hallerine evlenmenin farklı cinsten kişiler arasında yapılmamış olması, iki tarafın da evlenme memuru önünde hazır bulunmamaları gibi durumlar örnek olarak gösterilebilir. Bkz. Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.204 vd.; Mustafa Dural, Tufan Ögüz ve Mustafa Alper Gümüş, *Türk Özel Hukuku, Aile Hukuku*, Cilt III, Filiz Kitabevi, 14. Bası, İstanbul 2019, s.72, N.374; Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.108; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.833; Öztan, *Aile Hukuku*, s.571 vd..

³⁵⁷ Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.211; Mehmet Erdem, *Aile Hukuku*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2018, s.78; Hatemi, *Aile Hukuku*, s.70, N.261; Öztan, *Aile Hukuku*, s.590; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.64; Necmeddin Feyzioğlu, *Aile Hukuku*, İstanbul Üniversitesi Yayınları No. 2575, 2. Baskı, İstanbul, 1979, s.126.

³⁵⁸ Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.208; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.78; Hatemi, *Aile Hukuku*, s.67, N.248; Erdem, *Aile Hukuku*, s.91; Öztan, *Aile Hukuku*, s.577.

konusu olacaktır³⁵⁹.

2. Ölüme Bağlı Tasarruf Yapma

Evlenmede geçersizlik ile ilgili olan özel durum, ölüme bağlı tasarrufların iptalinde de görülmektedir. Ölüme bağlı tasarruflar da kendiliğinden batıl sayılmamakta, bu neviden tasarrufların geçerliliğini kaybetmeleri için mahkeme tarafından verilmiş bir iptal kararının bulunması gerekmektedir³⁶⁰.

Ölüme bağlı tasarrufların iptali için sebepler TMK m.557’de belirtilmiştir. Buna göre tasarrufun mirasbırakanın tasarruf ehliyetinin bulunmadığı bir zamanda yapılması, tasarrufun yanılma, aldatma, korkutma veya zorlama ile yapılması, tasarrufun içeriğinin, bağlandığı koşulların veya yüklemelerin hukuka ve ahlaka aykırı olması ve tasarrufun kanunda öngörülen şekil şartlarına uymadan yapılması iptal sebepleridir³⁶¹. Öğretide, kanunda sayılan sebeplerin dışında kesin hükümsüzlük, kendiliğinden hükümsüzlük ve yokluk nedeniyle de ölüme bağlı tasarrufların iptalinin mümkün olduğu ifade edilmektedir³⁶².

Ölüme bağlı tasarrufların geçerliliklerini yitirmesi için kanunda öngörülen süreler için iptal davası açılması gerekmektedir. TMK m.559 gereğince davacının

---

³⁵⁹ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.86; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.87; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.206; Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.109; Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku*, s.248; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.837; Öztan, *Aile Hukuku*, s.577; Yargıtay. 2. Hukuk Dairesi’nin bir kararında, evlenecek olanlardan biri yerine babası tarafından tutanağın imzalandığı evlendirme işleminin yok hükmünde olduğuna karar verilmiştir. (Yayımlanmamış Karar, Yargıtay 2.HD., 13.01.2004 T., 16618/183), Bkz. *aktaran* Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.206, dn.14.

³⁶⁰ Zahit İmre ve Hasan Erman, *Miras Hukuku*, Der Yayınları, 13. Basım, İstanbul 2017, s.205; Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.312; Akyol, *Türk Medeni Hukukunda Temsil*, s.35; Ali Naim İnan, Şeref Ertaş ve Hakan Albaş, *Miras Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 10. Bası, Ankara 2019, s.313, N.949; Rona Serozan ve Baki İlkay Engin, *Miras Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 5. Baskı, Ankara 2018, s.441, N254; Mehmet Ayan, *Miras Hukuku*, Adalet Yayınevi, 10. Baskı, Ankara, 2020, s.179; Ahmet M. Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, Turhan Kitabevi, 10. Bası, Ankara 2019, s.192.

³⁶¹ Ölüme bağlı tasarrufların iptaline ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s.205 vd.; Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s.196 vd.; Necip Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, Filiz Kitabevi, 2. Bası, İstanbul 1978, s.328; Mustafa Dural ve Turgut Öz, *Türk Özel Hukuku Cilt IV, Miras Hukuku*, Filiz Kitabevi, 13. Bası, İstanbul 2019, s.224, N.990; İnan, Ertaş ve Albaş, *Miras Hukuku*, s.302, N.910; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s.439 vd.; Ayan, *Miras Hukuku*, s.179 vd.; Banu Atlı, *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü ve Hükümden Düşmesi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017, s.80 vd.; Bilge Öztan, *Miras Hukuku*, Turhan Kitabevi, 9. Bası, Ankara, 2018, s.226 vd.-271; Hasan İşgüzar, Mehmet Demir ve Süleyman Yılmaz, *Miras Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s.85 vd.; Cemal Güneri, *Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2018, s.71 vd.; Hasan Çiftçi, *Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s.145 vd.

³⁶² Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, s.224, N.990; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s.439, N.249; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s.348 vd.; Atlı, *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü ve Hükümden Düşmesi*, s.52 vd.; İşgüzar, Demir ve Yılmaz, *Miras Hukuku*, s.87; İnan, Ertaş ve Albaş, *Miras Hukuku*, s.300-301.

hak sahibi olduğunu, tasarrufu ve iptal sebebini öğrenmesinden itibaren bir yıl; her halde vasiyetnamelerin açılma tarihinden, diğer tasarruflarda ise mirasın geçmesinden itibaren iyi niyetli davalılara karşı on yıl, iyi niyetli olmayanlara karşı ise yirmi yıl içinde açılmalıdır³⁶³. Kanunda öngörülen süreler içinde iptal davası açılmadığı takdirde, ölüme bağlı tasarruf geçerli olarak kalacaktır³⁶⁴.

İptal davasının neticesinde, iptal sebebini varlığının sabit olması durumunda mahkeme, ölüme bağlı tasarrufun iptaline hükmeder. Bu karar geçmişe etkilidir ve ölüme bağlı tasarruf hiç yapılmamış hükmündedir³⁶⁵. Görüldüğü gibi, evlenmede olduğu gibi ölüme bağlı tasarruflarda da hukuki işlemin geçersizliğine resen karar verilmemekte, mahkeme kararı ile geçersizlik sebebi sabit olduktan sonra ilgili hukuki işlem hükümsüz sayılmaktadır.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olan ölüme bağlı tasarruf yapma, bizzat hak sahibi tarafından yani mirasbırakan tarafından yapılmayıp yasal veya iradi temsilci tarafından yapıldığı takdirde, bir görüşe göre yokluk yaptırımına tabi olmakta iken³⁶⁶, bir diğer görüşe göre ise kendiliğinden hükümsüz sayılmamakta, hakimin iptal hükmünü gerektirmektedir³⁶⁷.

Kanaatimizce bu konuda ikinci görüşe katılmak uygundur. Zira bu durum, şekil şartlarına aykırılık olarak değerlendirilebilir. Her ne kadar ölüme bağlı tasarrufların kendiliğinden hükümsüz sayılmamasının, geçersizlikleri için iptalinin talep edilmesi gerekliliğinin sebebi, şartlardan biri eksik olsa dahi mirasbırakanın anısına hürmeten

---

³⁶³ İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s.221; Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, s.234, N.1030; A. Dilşad Keskin ve Huriye Reyhan Demircioğlu, *Medeni Hukuk II-Eşya Hukuku ve Miras Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara, 2018, s.231; İlgüzar, Demir ve Yılmaz, *Miras Hukuku*, s.85-86; Fikret Eren ve İpek Yücer Aktürk, *Türk Miras Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s.220 vd.; Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s.198; İnan, Ertaş ve Albaş, *Miras Hukuku*, s.316 vd.; Güneri, *Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali*, s.169 vd.; Çiftçi, *Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali*, s.306 vd.; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s.446, N.260; Ayan, *Miras Hukuku*, s.191 vd.; Hüseyin Hatemi, *Miras Hukuku*, On İki Levha Yayınları, 7. Baskı, İstanbul, 2018, s.137 vd.; Öztan, *Miras Hukuku*, s.234; Ayan, *Miras Hukuku*, s.191 vd.

³⁶⁴ Ancak bu süreler dışında aynı hükmün ikinci fıkrası gereğince ölüme bağlı tasarrufun hükümsüzlüğü, def'i yoluyla her zaman ileri sürülebilir. Def'i yoluyla hükümsüzlüğün ileri sürülmesine ilişkin bkz. İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s.221; Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, s.234, N.1030; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s.446, N.261; İnan, Ertaş ve Albaş, *Miras Hukuku*, s.320.

³⁶⁵ İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s.224; İnan, Ertaş ve Albaş, *Miras Hukuku*, s.320, N.977; Öztan, *Miras Hukuku*, s.237; Eren ve Yücer-Aktürk, *Türk Miras Hukuku*, s.231; İlgüzar, Demir ve Yılmaz, *Miras Hukuku*, s.86; Çiftçi, *Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali*, s.319; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s.442, N.255.

³⁶⁶ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.88; Öztan, *Miras Hukuku*, s.224; Ayan, *Miras Hukuku*, s.179.

³⁶⁷ Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s.440, N.251; Hatemi, *Miras Hukuku*, s.96, N.38; Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s.192; Çiftçi, *Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali*, s.266 vd.; İnan, Ertaş ve Albaş, *Miras Hukuku*, s.310 vd.

veya ahlaki ya da dini saiklerle mirasbırakanın ve vasiyetnamenin son isteklerinin yerine getirilmesi olduğundan³⁶⁸, ölüme bağlı tasarrufu yapan hak sahibi değil de yasal temsilcisi ise bile, şekle veya hukuka aykırı olarak değerlendirilebilecek bu durumun dava ile ispatı ve mahkeme kararı ile tespiti gerekmektedir. Bu nedenle kanaatimizce, böylesi bir durumda da ölüme bağlı tasarruf kendiliğinden hükümsüz sayılmamalı ve iptal davasının konusunu oluşturmalıdır.

VI. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Kullanılmasına İlişkin Sonuçlar

A. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Temsille Bağdaşmazlığı

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların en önemli özelliklerinden biri, bu hakların şahsen kullanılması, temsile icazet vermemesidir³⁶⁹.

Hukukumuzda genel kural, hakların, sahibi dışındaki kişilerce de kullanılabilmesi olmakla beraber, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda bu kuralın bir istisnası söz konusudur³⁷⁰. Mesela nişanlanma, evlenme, ölüme bağlı tasarrufta bulunma gibi haklar, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olup bu hakların kullanılmasına hak sahibi kendisi karar vermelidir³⁷¹.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardaki temsil düşmanlığı mutlak olmayıp, bu hakların bazılarında, hak sahibinin ayırt etme gücünün bulunmaması halinde yasal temsile icazet verilmektedir³⁷². Özellikle bu hakların hiçbir şekilde kullanılamaması ile ayırt etme gücünü haiz bulunmayan kişi aleyhine sonuçlar doğacaksa, istisnai olarak kanuni temsilcinin bu hakları kullanabilmesi mümkün olabilmektedir³⁷³. Zira şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların tümünün tam ehliyetsizlik durumunda yasal temsilci aracılığı ile kullanılamaması, fiil ehliyetsizliği sonucunu aşarak, belli bir oranda hak ehliyetsizliği sonucunu doğuracağından, doktrin ve uygulamada adil olmayan bir sonuç olarak kabul edilmiş ve hiç olmazsa bazı şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların yasal

---

³⁶⁸ İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s.205 vd.; Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s.192; Ayan, *Miras Hukuku*, s.180; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s.442, N.256; Atlı, *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü ve Hükümden Düşmesi*, s.81.

³⁶⁹ Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.176 N.1018; Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.172 N.571; Hatemi, *Kişiler Hukuku*, §4, s.40 N.94; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.13; Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.2; Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.242.

³⁷⁰ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.37; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.175 N.1016 vd.; Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.2; Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.242.

³⁷¹ Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.176 N.1017; Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.13; Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku*, s.23; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.12; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.288; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.18, N.96.

³⁷² Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.242.

³⁷³ Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.176 N.1019.

temsilci tarafından kullanılabilmesinin temini maksadıyla çözüm yolları teklif edilmiştir³⁷⁴.

Bu maksatla yapılan önerilerden ilki, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları mutlak ve nisbi şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar olarak ayırma tabi tutarak³⁷⁵, mutlak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda yasal temsilin kesin olarak işlemeyeceği, kişi tam ehliyetsiz dahi olsa bu hakların yasal temsilci tarafından tam ehliyetsiz adına kullanılamayacağı yönündedir³⁷⁶. Bu haklara nişanlanma, evlenme, ölüme bağlı tasarruf yapma gibi haklar gösterilebilir³⁷⁷. Bunun yanında nisbi şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda ise hak sahibi ayırt etme gücünü haiz değilse hak, yasal temsilci aracılığı ile onun adına kullanılabilir³⁷⁸. Evlat edinilme, kişiliğin korunmasına ilişkin dava açma, bazı sebeplere dayanarak açılan boşanma davaları nisbi şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara örnek olarak gösterilebilir³⁷⁹.

Diğer bir grup yazar ise şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda temsil konusuna ilişkin, hakların mutlak ya da nisbi olmaları ayırımına gitmeksizin, hakların

---

³⁷⁴ Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.79 N.407; İmre, “Gayrimümeyyizlerin Hakları Kullanma Ehliyetsizliğine ve Bunun İstisnalarına İlişkin Meseleler”, s.351 vd.; Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, s.61; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.53; Ataay, *Şahıslar Hukuku*, s.119-120; Benzer şekilde Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.436, N.7d; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.70; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.211; Yargıtay da tam ehliyetsiz kimseler adına yasal temsilcinin şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarını belirli durumlar kullanabileceği görüşündedir: Yargıtay 2. HD., 2011/19347 E., 2012/15337 K., 06.06.2012 T.; Benzer şekilde Yargıtay 2. HD., 2012/10007 E., 2012/30147 K., 12.12.2012 T.; Yargıtay CGK., 2002/2-236 E., 2002/358 K., 15.10.2002 T., (<https://legalbank.net>), (E.T. 21.11.2021).

³⁷⁵ İmre, “Gayrimümeyyizlerin Hakları Kullanma Ehliyetsizliğine ve Bunun İstisnalarına İlişkin Meseleler”, s.351; Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, s.61; İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, s.392;

³⁷⁶ Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.79 N.408; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.106 N.321; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.65; İmre, “Gayrimümeyyizlerin Hakları Kullanma Ehliyetsizliğine ve Bunun İstisnalarına İlişkin Meseleler”, s.352; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.238.

³⁷⁷ Nişanlanma yönünden bkz. Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku*, s.23; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.12; Nevzat Koç, *Türk-İsviçre Hukukunda Nişanlanma Sözleşmesi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, İzmir 2002, s.33; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Türk Özel Hukuku, Aile Hukuku*, Cilt III, Filiz Kitabevi, 14. Bası, İstanbul 2019, s.18, N.96; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.288; Evlenme yönünden bkz. Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku*, s.73; Ölüme bağlı tasarruf yönünden bkz. Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.90; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.289.

³⁷⁸ İmre, “Gayrimümeyyizlerin Hakları Kullanma Ehliyetsizliğine ve Bunun İstisnalarına İlişkin Meseleler”, s.352; Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.242; İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, s.392.

³⁷⁹ Ergin kılınma yönünden bkz. Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.288; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.37; Kişiliğin korunmasına ilişkin dava açma yönünden bkz. Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.89; İmre, “Gayrimümeyyizlerin Hakları Kullanma Ehliyetsizliğine ve Bunun İstisnalarına İlişkin Meseleler”, s.352; Ataay, “Boşanma Davasında Gayri Mümeyyiz Olan Davacının Kanuni Temsili”, s.201; Ataay, “Yaş Tahsisi Davası-Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar”, s.32-33; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.288; Evlat edinme yönünden bkz. Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.289.

niteliğinden hareket ederek bir belirleme yapmaktadır³⁸⁰. Ayırt etme gücünün varlığı halinde bizzat kullanılan hakların, kişilik ve kişinin hisleri ile yakından ilgili olması niteliğinden kaynaklandığını, bu sebeple yasal temsilcinin bu hakları hak sahibi adına kullanamayacağını ifade ederken; ayırt etme gücünün yokluğu halinde, hak sahibinin de yasal temsilcinin de şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanamaması, hak sahibinin aleyhine sonuçlar doğuruyorsa, hakların şahsa bağlanmasının amacından hareket ederek, yasal temsile icazet verilmesi gerektiğini savunmuşlardır³⁸¹.

Kanaatimizce, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda temsil hususu, hakkın niteliğinden hareket edilerek belirlenmelidir. Temyiz kudretinin varlığı halinde kural olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar haliyle hak sahibi tarafından kullanılacaktır. Ancak temyiz kudretinin yokluğu durumunda ilgili hakkın hak sahibi tarafından kullanılmıyor olmasının yanısıra yasal temsilci tarafından da kullanılmayacak olması, hak sahibi için aleyhe sonuçlar doğuracak ve şahsa sıkı sıkıya bağlı hakkın var olma amacıyla ters düşerek haksız sonuçlara sebebiyet verecekse, hakkın niteliğinden hareket ederek yasal temsile icazet verilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların temsil ile bağdaşmaması ilk olarak yasal temsil hususunda karşımıza çıkmakta, iradi temsil söz konusu olduğunda ise kural olarak böyle bir yasak öngörülmemektedir³⁸². İradi temsilcinin atanması hususundaki kararı, bizatihi şahsa sıkı sıkıya bağlı hak sahibi vereceği için, hakkın kullanımına ilişkin irade de hak sahibi tarafından kullanılmış olacağından, iradi temsilci, yalnızca hakkın fiilen kullanımını gerçekleştirmektedir³⁸³. Ancak bazı şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda, hakkın fiilen kullanılması aşamasında da iradi temsile izin verilmemektedir. Nişanlanma ve evlenme örneğinde olduğu gibi bu hakların fiilen kullanım aşamasında hakkın iradi temsil aracılığıyla da kullanımı mümkün

---

³⁸⁰ Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.53; İmre, “Gayrimüeyyizlerin Hakları Kullanma Ehliyetsizliğine ve Bunun İstisnalarına İlişkin Meseleler”, s.361; Saymen, *Türk Medeni Hukuku Şahsın Hukuku*, s.121; Köprülü, *Medeni Hukuk*, s.218-219; Ataay, *Şahıslar Hukuku*, s.119; Saymen, *Türk Medeni Hukuku Şahsın Hukuku*, s.121.

³⁸¹ Köprülü, *Medeni Hukuk*, s.218-219; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.53; Ataay, *Şahıslar Hukuku*, s.119; Saymen, *Türk Medeni Hukuku Şahsın Hukuku*, s.121; Ayrıca krş. İmre, “Gayrimüeyyizlerin Hakları Kullanma Ehliyetsizliğine ve Bunun İstisnalarına İlişkin Meseleler”, s.361.

³⁸² Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.37-84; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.105 N.320; Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.441, N.10d.; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.84; Benzer şekilde Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.93 N.479; Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.8; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.54.

³⁸³ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.37; İnceoğlu, *Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil*, s.42; Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.315; Benzer şekilde Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.219, N.693.

değildir³⁸⁴.

B. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Ölümle Sona Ermesi

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, şahsın ölümü ile son bulur ve miras yolu ile intikal etmez³⁸⁵. Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların, hak sahibinin şahsından çözülememesi, bu hakların miras yolu ile intikal etmesini engellemektedir. Zira hak sahibinin ölümünden sonra miras yolu ile intikal edebilmesi hakkın, hak sahibinin ölümünden sonra da bağımsız olarak varlığını devam ettirebilmesine bağlıdır³⁸⁶. Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda ise hak ile hak sahibi şahıs arasında sıkı ve derin bağ nedeniyle hak, şahsın benliğinden çözülememekte ve bu nedenle hak sahibinin ölümü ile hak sona ermekte, varlığını devam ettirememektedir³⁸⁷.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların ölümle sona ermesi, mirasçılara geçememesine ilişkin, manevi tazminat istemi hususunda bir istisna bulunmaktadır. Bu bağlamda “*Manevî tazminat istemi, karşı tarafça kabul edilmiş olmadıkça devredilemez; mirasbırakan tarafından ileri sürülmüş olmadıkça mirasçılara geçmez.*” kuralı TMK m.25/IV ile hüküm altına alınmıştır. Bu hükmün öncesinde, 743 sayılı eski Medeni Kanun’un yürürlükte olduğu dönemde konuya ilişkin genel bir düzenleme mevcut değildi. Fakat öğretilde, nişanın bozulması ile ilgili manevi tazminat davasına ilişkin 85. maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen “*Manevi tazminat davası, mirasçıya intikal etmez. Şu kadar ki miras açıldığı zaman iddia kabul edilmiş veya dava ikame olunmuş ise mirasçılara geçer.*” hükmünün genelleştirilerek kıyasen uygulanması savunuluyordu³⁸⁸. Daha sonra 3444 sayılı kanunla, 743 sayılı eski Medeni Kanun’a 24a maddesi eklenmiş olup eMK m.24/III, “*Manevi tazminat talebi karşı tarafça kabul edilmedikçe devredilemez ancak miras yoluyla intikal eder*” şeklindeydi. Görüldüğü gibi yeni getirilen hükümle, manevi tazminat isteminin mirasçılara intikali her şekilde kabul edilmiş, sağlararası işlemlerle devri ise karşı tarafın kabulü

---

³⁸⁴ Akyol, *Türk Medeni Hukukunda Temsil*, s.35; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.37 vd.; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.176 N.1020; Ertuş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.6; Ataay, “Yaş Tahsisi Davası-Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar”, s.31 vd; Ataay, *Şahıslar Hukuku*, s.86; Altaş, *Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri*, s.108; İnceoğlu, *Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil*, s.10; Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.242.

³⁸⁵ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.38; Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, s.61.

³⁸⁶ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.38.

³⁸⁷ Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, s.61.

³⁸⁸ Andreas von Tuhr, *Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı*, Cilt 1-2, çev. Cevat Edege, Yargıtay Yayınları No. 15, Ankara 1983, s.118; Haluk Tandoğan, *Türk Mes’uliyet Hukuku (Akit Dışı ve Akdi Mes’uliyet)*, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010, s.335; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.24 vd.

durumuna bağlanmıştır³⁸⁹. Bu hükümle birlikte eMK m.85/II'deki hüküm de mevcut olduğundan iki düzenleme arasında çelişki ve karışıklık ortaya çıkmıştır³⁹⁰.

4721 sayılı Türk Medeni Kanun ile bu tartışma ve çelişkiler ortadan kaldırılmıştır. Zira TMK m.25/IV hükmüne göre manevi tazminat istemi karşı tarafça kabul edilmiş olmadıkça devredilemeyecek ve mirasbırakan tarafından ileri sürülmedikçe mirasçılara da geçemeyecektir. İleri sürmenin muhakkak dava yoluyla olması gerekmemekte, saldırıya uğrayan kimsenin bunu ortaya koyan ve kanıtlanabilen hür iradesi yeterli sayılmaktadır³⁹¹. Mesela manevi tazminat talebine hakkı olan, kişiliği saldırıya uğramış şahsın bunu arkadaşına beyan etmesi, talebin mirasçılara geçişi için yeterli olacaktır³⁹². eMK m.85'te düzenlenen nişanın bozulması sebebiyle manevi tazminat istemine ilişkin TMK m.121'de ise, eMK m.85/II'de yer alan manevi tazminat talebinin mirasçılara geçişini düzenleyen hükme yer verilmeyerek çelişki tamamıyla giderilmiştir³⁹³.

---

³⁸⁹ Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.148; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.414; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.39.

³⁹⁰ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.32; Bu konuya ilişkin tartışmalar için bkz. Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.25 vd.; Tekinay, *Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku*, s.276; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.150 vd.; Öztan, *Şahsın Hukuku, Hakiki Şahıslar*, s.160; Rona Serozan, "Manevi Tazminat İsteminin Mirasçılara İntikali", Prof. Dr. İlhan E. Postacıoğlu'na Armağan, İstanbul Üniversitesi, Bayrak Matbaacılık, İstanbul 1990, s.280.

³⁹¹ 4721 Sayılı TMK m.25 Gereğesi, (<https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=10285&pkanunnumaras=i=4721>), (E.T. 17.04.2021); Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.165 N.812.

³⁹² Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.165 N.812; Yargıtay da bu görüştedir. 1994 tarihli bir kararında 4. Hukuk Dairesi, vücut bütünlüğünün ihlali nedeniyle açılan bir davada "Öte yandan manevi tazminat isteme hakkı kural olarak zarar görene aittir. Ancak zarar gören, ölmeden önce dava açmış (ki olayda durum böyledir) veya dava açma iradesini izhar etmiş ise, manevi tazminat isteme hakkı mirasçılara intikal eder, mirasçılar açılmış olan davaya devam edebilirler." sonucuna varmıştır. Bkz. Yargıtay 4. HD., 1994/1898 E., 1994/5093 K., 02.06.1994 T., (<https://legalbank.net>), (E.T. 21.11.2021).

³⁹³ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.39; Türk Medeni Kanunu'nun 25. maddesi gereğesinde de, 3444 sayılı kanunla yapılan değişiklik eleştirilmektedir. Manevi tazminat istemlerinin hak sahibi tarafından ileri sürülmemesine rağmen, herhangi bir koşul aranmaksızın hak sahibinin ölümü halinde mirasçılara intikalinin manevi tazminat isteminin niteliği ile bağdaşmadığını, ancak böyle bir istem, ileri sürüldükten sonra malvarlığı niteliği kazanacağından bu şekli ile miras yoluyla intikal edebileceğini ifade etmektedir. Keza bu gerçeği göz önünde tutan İsviçre Medenî Kanunu'nun da 93. maddesinin ikinci fıkrasında manevî tazminat isteminin ileri sürülmedikçe miras yoluyla intikal edemeyeceğinin kabul edildiği, bu düzenlemeye uygun olarak 25. maddenin dördüncü fıkrasının yeniden değiştirilerek manevi tazminat istemlerinin bir başkasına devredilebilmesini, bundan sorumlu kişi ya da kişilerin bu istemi kabul etmelerine, miras yolu ile intikal edebilmesini de kişilik hakkı saldırıya uğrayan kişinin tazminat istemini ileri sürmüş olmasına bağlandığı ifade edilmektedir. Maddeye göre tazminat isteminin ileri sürülme şeklinin dava yolu ile gerçekleşmesi şart olmayıp saldırıya uğrayan şahsın bunu ortaya koyan ve kanıtlanabilen iradesi yeterli görülmüştür. Bu yönüyle madde, bu konuda dava şartını gören kaynak İsviçre Medeni Kanunu'ndan da ayrılmaktadır. Bkz. 4721 Sayılı TMK m.25 Gereğesi, (<https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=10285&pkanunnumaras=i=4721>), (E.T. 17.04.2021).

Manevi tazminat talebine ilişkin belirtilmesi gereken bir diğer husus ise mirasçılara hak sahibi tarafından ileri sürülmedikçe intikal etmeyen talep, mirasbırakanın bizatihi kendisine ait olan taleptir. Zira mirasbırakanın ölümünden dolayı duyulan acı ve elem nedeniyle doğrudan mirasçılara (mirasbırakanın ailesine veya yakınlarına) ait olan manevi tazminat talebi, miras yoluyla intikal etmeyen; mirasbırakanın ölümü sebebiyle onların şahsında doğan bir haktır. Bu nedenle bu hak, mirasbırakana ait olan ve mirasçılara intikal eden manevi tazminat hakkı ile karıştırılmamalıdır³⁹⁴.

Manevi tazminat talebine ilişkin yasa değişiklikleri, bu talebin devri ve mirasçılara geçişine ilişkin karışıklık yaşandığını akla getirmektedir. Bunun sebebi, manevi tazminat isteminin yapısıdır. Zira manevi tazminat talebi hem bir malvarlığı hakkı, hem de kişivarlığı değerlerindeki eksilmeyi ortadan kaldırmayı amaçlaması yönüyle şahsa sıkı sıkıya bağlı haktır³⁹⁵. Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kişivarlığı hakları olduğu yönündeki tespitin de bir istisnasını oluşturmaktadır. Şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olması, kararın bizzat hak sahibi tarafından alınmasını gerekli kılarken, bir yönüyle de malvarlığı hakkı olması, mirasçılara geçebilmesi ve devrini gerektirir³⁹⁶. Bu sebeple TMK m.25/IV hükmü yerindedir. Hak sahibi, ihlal karşısında bu hakkı ileri sürdüğünde hakkın kullanılmasına ilişkin karar, bizzat hak sahibi tarafından alınmış olacağından açılmış bir davayı da mirasçılar yürütebilecek veya dava mirasçılar tarafından açılacaktır³⁹⁷. Hakkın, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olması sebebiyle mirasçılara geçebilmesi için mirasbırakan tarafından ileri sürülmüş olması şartı, manevi tazminat talebi bakımından bir sınırlandırma olarak düşünülmemelidir³⁹⁸.

---

³⁹⁴ Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.166 N.814.

³⁹⁵ Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Filiz Kitabevi, İstanbul 1993, s.688; Aksi görüş için bkz. Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.788; Rona Serozan, “Kişiye Sıkı Biçimde Bağlı Sayılan Manevi Hakların Mirasçılara Geçebilirliği”, *Prof. Dr. Özer Seliçi’ye Armağan*, Seçkin Yayınları, Ankara 2006, s.559.

³⁹⁶ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.41.

³⁹⁷ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.32; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.40-41.

³⁹⁸ Koç, *Türk-İsviçre Hukukunda Nişanlanma Sözleşmesi*, s.109; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.40; Benzer şekilde Çiğdem Kırca, “Manevi Tazminatın Fonksiyonu ve Niteliği”, *Yargıtay Dergisi*, C.25, S.3, Y. 1999, s.261-262, Ancak yazar, manevi tazminat talebinin şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak değil, mameleki nitelikte bir hak olduğu görüşündedir.; Aksi görüş için bkz. Serozan, “Kişiye Sıkı Biçimde Bağlı Sayılan Manevi Hakların Mirasçılara Geçebilirliği”, s.561.

C. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakların Devredilememesi

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların, şahsın benliği ve kişiliği ile yakından ilgili olmaları ve kişilik olmaksızın ortaya çıkmamaları nedeniyle kişinin şahsından çözülememekte ve devredilememektedir³⁹⁹.

Bu hakların kişiye bağlı olmaları sebebi ile kural olarak devredilememelerinin yanısıra, kişilik hakkının ihlali neticesinde ortaya çıkan manevi tazminat talebinin belli koşullarda devri TMK m.25'te yer alan açık hükümlerle mümkündür⁴⁰⁰. İlgili hükme göre manevi tazminat talebinin karşı tarafça kabul edilmesi durumunda devredilebilmesi mümkün kılınmaktadır.

Kanun koyucunun manevi tazminat talebinin devrini, karşı tarafça kabul edilme koşuluna bağlaması, manevi tazminat isteminin şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olması ile açıklanabilir⁴⁰¹. Tazminat talebinin devrinin karşı tarafça kabulü şartına bağlanarak hakkın, bizzat hak sahibi tarafından kullanıldığından emin olunmak istenilmiştir⁴⁰². Ancak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar açısından önemli olan, hakkın kullanılıp kullanılmaması kararının bizzat hak sahibi tarafından verilmiş olmasıdır. Zira hak sahibi hakkın kullanımını hususundaki iradesini açıkladığı zaman da bu koşul yerine getirilmiş olur. Manevi tazminat talebinin devri hususunda da aynı sonuç geçerli olup hak sahibi devri gerçekleştirirken iradesini açıklamış olacağından devrin

---

³⁹⁹ Ertay, "Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar", s.2; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.24; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.288; Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, s.61.

⁴⁰⁰ Önceki bölümde de izah edildiği gibi, manevi tazminatın devri hususu ilk kez 04.05.1988 tarihli 3444 sayılı kanun değişikliği ile kabul edilerek 743 sayılı Medeni Kanun'a eklenen 24a maddesi ile mümkün olmuştur. Buna göre manevi tazminat talebinin karşı tarafça kabulü halinde devrinin mümkün olduğu hükme bağlanmıştır. Bu hükmün aynı yasanın 85. maddesi ile çelişmesi nedeniyle, manevi tazminat talebinin devrine ilişkin konu, yeni 4721 sayılı TMK m.25/4 hükmü ile çelişkilerin giderilmesine dek doktrinde tartışma konusu olmuştur. Tartışmalara ilişkin bkz. Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.24 vd.; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.150 vd.; Öztan, *Şahsın Hukuku, Hakiki Şahıslar*, s.161; Serozan, "Manevi Tazminat İsteminin Mirasçılara İntikali", s.280; Rona Serozan, "Manevi Tazminat İstemine Değişik Bir Yaklaşım", *Prof. Dr. Haluk Tandoğan'ın Hatırasına Armağan*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1990, s.93; Tekinay, *Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku*, s.276.

⁴⁰¹ Akşi görüş için bkz. Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.789, Yazara göre manevi tazminat talebi, mameleki nitelikte, olağan bir alacak hakkıdır. Şahsa sıkı sıkıya bağlı olan hak ise ihlal edilen değer olup manevi tazminat talebi değildir., Benzer şekilde Atlan, *Manevi Zararı Tazmin Yolları*, On İki Levha Yayınları, s.73; Konuya ilişkin daha ayrıntılı bilgi için bkz. Serozan, "Manevi Tazminat İstemine Değişik Bir Yaklaşım", s.93 vd.; Serozan, "Kişiye Sıkı Biçimde Bağlı Sayılan Manevi Hakların Mirasçılara Geçebilirliği", s.559.

⁴⁰² Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.42; Eren, TMK m.25/IV'te öngörülen manevi tazminat talebinin devrinin karşı tarafça kabul edilme şartına bağlanmasını, manevi tazminat talebinin devrinin tamamen zarar verenin keyfine tabi tutulduğunu ve böyle bir düzenlemenin de eşyanın mahiyeti ve mantığına aykırı olduğunu öne sürerek eleştirmiştir. Bkz. Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.788; Serozan, "Kişiye Sıkı Biçimde Bağlı Sayılan Manevi Hakların Mirasçılara Geçebilirliği", s.560; Serozan, "Manevi Tazminat İstemine Değişik Bir Yaklaşım", s.93.

gerçekleşmesinin karşı tarafça kabulü şartına bağlanmasına ihtiyaç bulunmamaktadır⁴⁰³.

D. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklardan Vazgeçilememe

Vazgeçme (feragat), hak sahibinin hakkı başka bir kimseye devretmeksizin hakkı terk etmesine yönelik bir hukuki işlemdir⁴⁰⁴.

TMK m.23/I fıkrası, “*Kimse, hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemez*” şeklindedir. Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, hak ehliyetinin varlığına bağlıdır. Hak ehliyetine sahip olan bir kimse, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara da sahiptir. Dolayısıyla TMK m.23/I hükmü gereğince de kimse ehliyetlerinden vazgeçemeyeceğinden şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan da vazgeçemeyecektir⁴⁰⁵.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan vazgeçilemeyeceğine ilişkin kural, kişilik haklarının ihlali neticesinde doğan talepler için geçerli değildir. Hak sahibi, kişilik hakkının ihlalden doğan taleplerden feragat edebilir veya bu taleplere ilişkin sulh sözleşmesi yapabilir. Yine belirtmek gerekir ki bu taleplerden vazgeçmek, ancak talebin doğmuş olması halinde geçerli olacaktır. Zira gelecekte ortaya çıkması muhtemel taleplere ilişkin kişinin feragat beyanında bulunması mümkün değildir⁴⁰⁶.

E. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklarda Rehnedilememe ve Hacedilememe

Rehin müessesesi vasıtası ile alacaklının alacağı güvence altına alınarak, alacağın ödenmemesi halinde alacaklının, rehnin konusu malın paraya çevrilmesini talep etme yetkisi doğmaktadır⁴⁰⁷. Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar eşyanın doğası ve mahiyeti gereği borçlunun şahsında var olabileceğinden, borçlunun şahsı da cebri icraya kapalı olduğundan, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların rehnedilmesi ve

---

⁴⁰³ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.42; Tekinay, aksi görüştedir. Nişanlanmada manevi tazminatın devri bakımından konuyu incelemekte ve manevi tazminatın şahsa bağlı niteliğinin buna izin vermeyeceğini belirtmektedir. Yazara göre, tazminat isteme hakkına sahip olan kimse alacağını dava edip mahkemeden hüküm elde etmemişse ya da sorumlu kişi alacağı ikrar etmemişse devir geçerli olmaz. Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.57.

⁴⁰⁴ Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.238; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.42; Benzer şekilde Kuru, *Medeni Usul Hukuku*, s.386; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, s.568; Yılmaz, Arslan, Taşpınar-Ayvaz ve Hanağası, *Medeni Usul Hukuku*, s.557; Tanrıver, *Medeni Usul Hukuku*, s.999; Dural ve Sarı, *Temel Kavramlar*, s.277, N.1330.

⁴⁰⁵ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.43; Benzer şekilde Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.328; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.238; Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.245, dn.383.

⁴⁰⁶ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.43; Manevi tazminat talebi bakımından ise bkz. von Tuhr, *Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı*, s.118; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.789.

⁴⁰⁷ Haluk Nami Nomer ve Mehmet Serkan Ergüne, *Eşya Hukuku*, On İki Levha Yayınları, 6. Bası, İstanbul, 2019, s.312; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.43; Faruk Acar, *Rehin Hukuku Dersleri*, Vedat Kitapçılık, 2. Bası, İstanbul, 2017, s.1; Sirmen, *Eşya Hukuku*, s.630.

haczedilmesi mümkün bulunmamaktadır⁴⁰⁸.

---

⁴⁰⁸ Baki Kuru, "Haczi Caiz Olmayan Şeyler", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.19, S.1-4, 1962, s.279; Ertuş, "Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar", s.2; Talih Uyar, Alper Uyar ve Cevdet Uyar, *İcra Hukukunda Haciz*, Bilge Yayınları, 3. Baskı, Ankara, 2016, s.484.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖZEL HUKUK VE KAMU HUKUKU ALANINDA ŞAHSA SIKI SIKIYA BAĞLI HAKLAR

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, daha önceki bölümlerde de ifade edildiği gibi, kişivariğine ilişkin haklardır. Bu sebeple bu haklar ekseriyetle özel hukuk, bilhassa medeni hukuk alanında yer teşkil ederler. Bu bölümde ilgili haklar ait oldukları hukuk dalları altında başlıklar halinde incelenmiş ve tartışılmıştır⁴⁰⁹.

Özel hukuk dışında, sayıca nispeten az da olsa önemlerine binaen kamu hukuku alanında bulunan şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara ve özelliklerine de kısaca değinilecektir.

I. Özel Hukuk Alanında Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, kavram olarak sadece TMK m.16'da kullanılmış olmasına karşın, öğretisi ve uygulamada yerleşik bir kavramdır. Dolayısıyla bu kavram, esasen bir medeni hukuk kavramıdır⁴¹⁰. Bu hakların şahısvariğini ilgilendirmeleri sebebiyle bilhassa kişiler, aile ve miras hukuku alanlarını teşkil etseler de, sayıca nispeten az olarak borçlar hukuku alanında da şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar bulunmaktadır. Medeni hukukun yanısıra ticaret hukuku ve doğrudan ilişkili bulunması sebebiyle medeni usul hukuku alanlarına ilişkin şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara da bu bölümde değinilmektedir. İş ve sosyal güvenlik hukuku alanındaki önemli birtakım şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara yine bu bölümde değinilmiştir.

A. Medeni Hukuk Alanında Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar

1. Kişiler Hukuku Alanında Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar

a. Ergin Kılınma

Ergin kılınma, TMK m.12' de düzenlenmiş olup, on beş yaşını dolduran küçüğün kendi isteği ve velisinin rızası ile ergin kılınabileceğini hükme bağlamıştır.

---

⁴⁰⁹ Bazı çalışmalarda başlıca şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar mutlaklık-nisbilik ayrımı altında incelenmiştir. Bkz. Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.137 vd.; Bu çalışmada şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların neler olduğu ve başlıklar halinde incelenmesi, ait oldukları hukuk dalına göre kategorilenerek yapılmıştır. Bkz. Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.89 vd.

⁴¹⁰ Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.165.

Ergin kılınmayı talep etme hakkı, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir haktır⁴¹¹. Zira madde metninden de anlaşılacağı üzere, ergin kılınma, küçüğün kendi rızasıyla, küçük tarafından talep edilmektedir⁴¹².

Ergin kılınmayı talep etmek, ergin kılınarak fiil ehliyetine sahip olmak amacıyla yapıldığından, temyiz gücünü haiz olmayanların bu hakka sahip olmadıklarını ifade etmek mümkündür. Bu nedenlerle bu hak, mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı bir haktır⁴¹³. Zira madde metninde de ifade edildiği gibi, ergin kılınmak, küçüğün talebi ile mümkündür.

TMK m.12 hükmünde, ergin kılınmak için velinin rızası da aranmaktadır. Ancak bu rıza, hakkın kullanımına ilişkin, bir başka deyişle küçüğün ergin kılınma istemine yönelik bir rıza değildir. Küçük velisinin rızası olmaksızın da böyle bir istemde bulunabilir. Velisinin rızası ile kastedilenin, küçüğün ergin kılınmasıyla velayet haklarını yitirecek olan velinin, hem velayet hakkının ortadan kalkmasına rıza gösterip göstermediği hem de ergin kılınma talebinde bulunan küçüğün ruhi ve akli olgunluğuna ilişkin mahkemece dinlenmeleri ve hakimi aydınlatmaları düşüncesine dayanması muhtemeldir⁴¹⁴.

743 sayılı eMK m.12 hükmünde bu şartlara ek olarak küçüğün vesayet altında bulunması halinde vasinin de dinleneceği ifade edilmiştir. Ancak madde gerekçesine göre, TMK m.463/VI'da küçüğün ergin kılınması için vesayet makamının ve denetim makamının izni arandığından, yeni metinde ilgili 12. maddede ayrıca vasinin dinlenmesi hususuna yer verilmemiştir⁴¹⁵. Kanaatimizce bu düzenleme ile ilgili hükme yer verilmemesi, küçüğün ergin kılınmasında vesayet ve denetim makamının izninin aranması hükmüyle birlikte tekrara yol açabileceğinden, yerinde olmuştur.

b. Kişilik Hakkına Saldırı Karşısında Kişiliğin Korunması

Kişilik haklarına hukuka aykırı bir biçimde saldırılan kimse, TMK m.24 ve m.25, TBK m.56 ve m.58 hükümleri gereğince, gerçekleştirilen saldırılara karşı

⁴¹¹ Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.55 N.276; Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, s.45; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.288; Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.59; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.71 N.205; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.300; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.90.

⁴¹² Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.300; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.90.

⁴¹³ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.90.

⁴¹⁴ Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.300; Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.432, N.3.

⁴¹⁵ 4721 Sayılı TMK m.12 Gerekçesi, (<https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkunlarno=10285&pkunnumaras=i=4721>), (E.T. 21.10.2021).

koruma altına alınmıştır⁴¹⁶.

Kişilik hakları, kişinin maddi, manevi ve iktisadi bütünlüğü, sır çevresi üzerinde bulunan, konusu para ile ölçülememekle birlikte kural olarak hak sahibi için değer arz eden kişisel varlıklardır. Kişilik hakları para ile ölçülemediğinden, malvarlıksal nitelikte haklar değildir. Bu haklar şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardır⁴¹⁷. Bu nitelikleri sebebiyle, kişilik hakları da diğer şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar gibi kural olarak miras yoluyla intikal etmezler, hak sahibinin ölümü ile sona ererler, vazgeçilemezler, rehnedilemezler ve temsile icazet vermezler⁴¹⁸.

Kişilik hakları, şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olduklarından, TMK m.16 gereğince sınırlı ehliyetsiz bu hakların ihlali neticesinde, TMK m.25'te öngörülen korumaya ilişkin hakları yasal temsilcinin onayına ihtiyaç duymaksızın kullanabilir⁴¹⁹.

Kişilik hakkı hukuka aykırı olarak saldırıya uğrayan kimse, TMK m.25 gereğince saldırı tehlikesinin önlenmesi, saldırıya son verilmesi, hukuka aykırılığın tespiti, maddi ve manevi tazminat davaları ve vekaletsiz iş görmeden kaynaklı davaları açabilir⁴²⁰. Bu taleplerden önleme, durdurma, hukuka aykırılığın tespiti ve manevi tazminat davaları, şahısvarlığı alanında bulduklarından, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardandır⁴²¹.

TMK m.25'te öngörülen koruyucu davalardan maddi tazminat davası ve vekaletsiz iş görmeden kaynaklanan davaların ise malvarlıksal (mameleki) nitelikte

---

⁴¹⁶ Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Şahsın Hukuku*, s.115; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.90.

⁴¹⁷ Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.349.

⁴¹⁸ Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.106; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.349; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.91; Öztan, *Şahsın Hukuku, Hakiki Şahıslar*, s.117.

⁴¹⁹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.91.

⁴²⁰ TMK m.25 hükmü "*Davacı, hâkimden saldırı tehlikesinin önlenmesini, sürmekte olan saldırıya son verilmesini, sona ermiş olsa bile etkileri devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespitini isteyebilir.*

Davacı bunlarla birlikte, düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesi ya da yayımlanması isteminde de bulunabilir.

Davacının, maddî ve manevî tazminat istemleri ile hukuka aykırı saldırı dolayısıyla elde edilmiş olan kazancın vekâletsiz iş görme hükümlerine göre kendisine verilmesine ilişkin istemde bulunma hakkı saklıdır.

Manevî tazminat istemi, karşı tarafça kabul edilmiş olmadıkça devredilemez; mirasbırakan tarafından ileri sürülmüş olmadıkça mirasçılara geçmez.

Davacı, kişilik haklarının korunması için kendi yerleşim yeri veya davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açabilir" şeklindedir.

⁴²¹ Zevkçiler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.288; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.92-95.

haklardan olmaları sebebiyle bu davalar şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan değildir⁴²². Zira artık malvarlığında gerçekleşen bir kaybın giderilmesi amaçlanması veya bir diğer kişinin malvarlığında oluşan haksız kazancın iadesi talep edildiğinden, artık şahsa sıkı sıkıya bir hakkın korunması söz konusu olmayacaktır⁴²³. Maddi tazminat talebinin veya vekaletsiz iş görmeden kaynaklı talebin manevi tazminat talebi ile birlikte ileri sürülmüş olmasında da durum değişmeyecektir. Zira maddi tazminat talebi ve vekaletsiz iş görmeden kaynaklı davalar, fiil ehliyetini gerektirmektedir⁴²⁴.

Kişilik hakkına saldırıların hukuk düzenince korunması, hak sahibinin kişiliğinin korunması amacıyladır. Şahsa sıkı sıkıya bağlı olan kişilik hakkı, ayırt etme gücü bulunan hak sahibi tarafından, kişi sınırlı ehliyetsiz de olsa tek başına kullanılabilen bir haktır, ancak hak sahibinin ayırt etme gücü bulunmasa dahi, bu amaç gereğince yasal temsilci tarafından da kullanılabilir. Bu sebeple bu hak, nisbi nitelikli şahsa sıkı sıkıya bağlı bir haktır⁴²⁵. Bu durumun aksinin kabulü, kanunun şahısvarlığının korunmasına verdiği önemin hiçe sayılması anlamına geldiği gibi, adalet hisleriyle de bağdaşmamaktadır⁴²⁶.

(1) Manevi Tazminat Talebi

Kişilik hakkını koruyan davalardan olan manevi tazminat talebine ilişkin birtakım fikir ayrılıkları bulunmaktadır. Bu sebeple konu ayrı bir başlıkta incelenmiştir.

Manevi tazminat talebinin özellik arz etmesinin sebebi, bu hakkın mali birtakım sonuçlar içermesi, kanun gereği bazı hallerde devredilebilmesi ve miras yolu ile intikal edebilmesindedir⁴²⁷.

---

⁴²² Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.73; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.92; Karşıt görüş için bkz. Zevkliler, *Kişiler Hukuku*, s.189, Yazar, kişilik haklarına saldırı nedeniyle maddi tazminat davası açılmasını da şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan saymaktadır.

⁴²³ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.92.

⁴²⁴ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.73; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.92.

⁴²⁵ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.74-89; Ataay, “Boşanma Davasında Gayri Mümeyyiz Olan Davacının Kanuni Temsili”, s.201; Ataay, “Yaş Tahsisi Davası-Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar”, s.33; İmre, “Gayrimümeyyizlerin Hakları Kullanma Ehliyetsizliğine ve Bunun İstisnalarına İlişkin Meseleler”, s.352.

⁴²⁶ Ataay, “Yaş Tahsisi Davası-Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar”, s.33; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.92; Ferit Saymen, *Manevi Zarar ve Tazmini Sureti*, (Doktora Tezi), Hukuk İlmini Yayma Kurumu Telif ve Tercüme Serisi No. 10, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul 1940, s.215-216.

⁴²⁷ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.138.

Manevi tazminat talebi şahsa sıkı sıkıya bağlı bir haktır⁴²⁸. Ancak bu hakkın nisbi nitelikteki mi yoksa mutlak nitelikteki bir şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olduğu konusunda fikir birliği bulunmamaktadır. Sınırlı ehliyetliler ve tam ehliyetliler açısından durum incelendiğinde, ilgili hak şahsa sıkı sıkıya bağlı bulunduğundan, TMK m.16 gereğince sınırlı ehliyetlilerin bu hakkı kullanmakta yasal temsilcinin iznine bağlı olmadıklarını söylenebilir⁴²⁹. Ancak ayırt etme gücünü haiz bulunmayanlar açısından bakıldığında, tam ehliyetliler adına manevi tazminat davasının kanuni temsilci tarafından açılabilirliğinin kabulü gerekir⁴³⁰. Zira kişi ve kişiliğin korunma gereksinimi, bu davanın yasal temsilci tarafından açılmasını haklı kılar. Davanın kişisel niteliği ön planda tutularak, temsil, bu hakkın kapsamının dışında bırakmak uygun olmayacaktır⁴³¹, medeni kanunun hak ehliyetine ilişkin genellik ve eşitlik ilkeleriyle ve kanunun kişi ve kişisvarlığını korumaya verdiği önemle bağdaşmayacaktır⁴³². Bununla birlikte, veli veya vasi, temsil olunan kimsenin yalnızca malvarlığına ilişkin çıkarları değil, şahısvarlığına ilişkin çıkarları da korumakla mükelleftir. Bu durum TMK m.403 hükmünde de açıkça ifade edilmiş olup, ilgili hükme göre vasi, vesayet altındaki kimsenin kişilik ve malvarlığına ilişkin tüm çıkarlarını korumakla yükümlüdür.

---

⁴²⁸ Hatemi, *Kişiler Hukuku*, §8, s.79 N.63; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.413; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.91; Helvacı, manevi tazminat isteminin para şeklinde isteninceye kadar kişilik işlemi hakkı (şahsa sıkı sıkıya bağlı hak), istendikten sonra ise alacak hakkı niteliğinde olduğu görüşündedir. Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.64, Akşi görüş için bkz. Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.789, Yazara göre manevi tazminat talebi, mameleki nitelikte, olağan bir alacak hakkıdır. Şahsa sıkı sıkıya bağlı olan hak ise ihlal edilen değer olup manevi tazminat talebi değildir. Manevi tazminat talebinin fonksiyonuna ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Kırca, “Manevi Tazminatın Fonksiyonu ve Niteliği”, s.261 vd.; Serozan, “Kişiyeye Sıkı Biçimde Bağlı Sayılan Manevi Hakların Mirasçılara Geçebilirliği”, s.559 vd.; Serozan, “Manevi Tazminat İstemine Değişik Bir Yaklaşım”, s.92 vd; Danıştay 5. Daire, 2000/5895 E., 2001/4557 K., 27.11.2001 T., “Manevi tazminat; kusurlu veya hukuka aykırı bir eylem veya işlemle bir kimsenin manevi varlığında meydana gelen üzüntünün kısmen giderilmesini sağlayan bir husustur. Kişinin onurunun zedelenmesi, şahsiyet haklarına tecavüz sonucunu doğuran elem ve ızdırabın karşılığı olan manevi tazminat, kişiyeye sıkı sıkıya bağlı haklardandır.”, (<https://legalbank.net>), (E.T. 18.11.2021).

⁴²⁹ TMK m.16/1 “Ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar, yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça, kendi işlemleriyle borç altına giremezler. Karşılıksız kazanmada ve kişiyeye sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmada bu rıza gerekli değildir.” şeklindedir.; Serozan, *Medeni Hukuk*, §3, s.478, N.20; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.84; Burcu G. Özcan Büyüktanır, *Çocuğun Kişilik Hakkı ve Çocuğun Kişilik Hakkının Hukuka Aykırı Fiillere Karşı Korunması*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s.239.

⁴³⁰ Ataay, “Boşanma Davasında Gayri Mümeyyiz Olan Davacının Kanuni Temsili”, s.201; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.93; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.91.

⁴³¹ Ataay, “Boşanma Davasında Gayri Mümeyyiz Olan Davacının Kanuni Temsili”, s.201; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.93.

⁴³² Ataay, “Boşanma Davasında Gayri Mümeyyiz Olan Davacının Kanuni Temsili”, s.201.

(2) Tıbbi Müdahalelere Rıza

TMK m.24/II hükmü gereğince, kişilik hakkı zedelenen kimsenin bu duruma bazı hallerde rıza göstermesi, saldırının hukuka aykırı niteliğini ortadan kaldırmaktadır.

Kişinin rızasının, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olması nedeniyle temyiz gücünü haiz sınırlı ehliyetsiz bu hakkı yasal temsilcisinin izni olmaksızın kullanabilecektir⁴³³. Kişilik haklarına ilişkin hak sahibinin rızası konusunda, tıbbi müdahaleye rıza da bu kapsamda bulunduğundan, ancak birtakım özellikler sergilediğinden, konunun ayrı bir başlık altında incelenmesi zarureti doğmuştur.

Vücut bütünlüğüne yönelik her neviden müdahale, kişilik hakkının ihlali kapsamındadır ve bu müdahaleler kişinin vücut bütünlüğünü, hayatını veya sağlığını korumak amacıyla yapılsa dahi kural olarak hukuka aykırı özelliktedir⁴³⁴. Tıbbi müdahaleler noktasında da, hekimin hasta üzerinde gerçekleştirdiği müdahalelerde de hukuka aykırılık bulunabilir⁴³⁵. Ancak bazı şartların varlığı halinde bu müdahaleler hukuka uygun hale gelecektir. Bu şartlar kişinin rızasının bulunması, müdahalenin tanı ve tedavi amacına yönelik ve tıp biliminin kuralları çerçevesinde yapılmasıdır⁴³⁶.

Tıbbi müdahaleye rıza, kişinin beden ve ruh bütünlüğüne ilişkin değerleri üzerinde tasarruf manasına gelmektedir⁴³⁷. HHY m.4/h bendinde ise rıza, kişinin tıbbi müdahaleyi bilgilendirilmiş olarak serbest iradesiyle kabul etmesi olarak tanımlanmıştır.

Tıbbi müdahaleyi hukuka uygun hale getiren bir diğer durumun ise

---

⁴³³ Hakan Hakeri, *Tıp Hukuku*, Seçkin Yayınları, 15. Baskı, Ankara, 2019, s.356; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.93; Zarife Şenocak, “Küçüğün Tıbbi Müdahaleye Rızası”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 50, S. 4, Y. 2001, s.72-73; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.107 N.532.

⁴³⁴ Hakeri, *Tıp Hukuku*, s.235; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.106 N.531; Ali Selman Erkuş, “Yargıtay Kararları Işığında Sağlık Çalışanlarının Hukuki Sorumluluğu”, *Tıp Hukuku Dergisi*, S. 6, Y. 3, 2014, s.117 (<https://legal.com.tr/Book/yAMiq1up3kKiHY3MKo7pEg/0fa5eeb7e72741e982f2a6a75eeabc3c?s=Tip+Hukuku+Dergisi+Yil+2014+Sayi+6>), (E.T.10.12.2021).

⁴³⁵ Hakeri, *Tıp Hukuku*, s.235; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.106 N.531; Erkuş, “Yargıtay Kararları Işığında Sağlık Çalışanlarının Hukuki Sorumluluğu”, s.117; Zeynep Özcan, “Tıbbi Standartların Hekimin Hukuksal Sorumluluğu Üzerinde Etkisi”, *Uluslararası Sağlık Hukuku Kongresi*, 14 Aralık 2018 İstanbul, Legal Yayınları, İstanbul, 2018, s.219.

⁴³⁶ Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.106 N.531; Hakeri, *Tıp Hukuku*, s.235; Erkuş, “Yargıtay Kararları Işığında Sağlık Çalışanlarının Hukuki Sorumluluğu”, s.117.

⁴³⁷ Şenocak, “Küçüğün Tıbbi Müdahaleye Rızası”, s.73; Meral Ekici Şahin, *Ceza Hukukunda Rıza*, On İki Levha Yayınları, Ocak 2012, s.117-307; Cüneyt Çilingiroğlu, *Tıbbi Müdahaleye Rıza*, Filiz Kitabevi, İstanbul 1993, s.43.

müdahalenin tanı ve tedavi amacına yönelik olması olduğu ifade edilmişti. Tanı ve tedavi amacına yönelik tıbbi müdahalelerde rızanın açıklanması, esasen kişinin hayatını, vücut bütünlüğünü veya sağlığını korumak amaçlı olduğundan nisbi olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardandır⁴³⁸. Bu türden tıbbi müdahalelere karşı rızanın açıklanması, bir şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olduğundan, TMK m.16 gereğince ayırt etme gücüne sahip sınırlı ehliyetsiz bu hakkı yasal temsilcisinin iznine bağlı olmaksızın kullanabilir. Ancak ayırt etme gücünün yokluğu halinde, bu hak nisbi bir şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olduğundan, hak sahibini koruma amacı taşıması ve önemine binaen yasal temsile icazet vermektedir⁴³⁹.

Ayırt etme gücü bulunmayanların bu hakkı kullanmasına ilişkin anlatımdan önce, ayırt etme gücünü haiz olmasına rağmen bu hakkın kullanımını için yasal temsilcinin rızasının yeterli bulunduğu veya sınırlı ehliyetsizin rızası ile yasal temsilcinin rızasının birlikte kullanılması gerekip gerekmediğine dair doktrinde birtakım fikir ayrılıkları bulunduğundan, bu husus üzerinde durmakta fayda vardır.

Rızanın açıklanması, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak niteliğinde bulunmasına rağmen, sınırlı ehliyetsize yönelik böylesi bir müdahalede yalnızca yasal temsilcinin rızasını da yeterli bulan bir görüş, kaynağını TŞTİDK m.70 hükmünden almaktadır⁴⁴⁰. İlgili hüküm, hastanın küçük veya kısıtlı olması durumunda yasal temsilcinin izninin alınmasını öngörmektedir. Yine aynı şekilde HHY m.24/II hükmünde, kanuni temsilcinin rızasının yeterli olduğu durumlarda dahi küçük veya kısıtlı hastanın anlatılanları anlayabilecekleri ölçüde dinlenmesi suretiyle mümkün olduğunca bilgilendirilme ve tedaviye ilişkin kararlara katılımının sağlanması ifade edilmektedir. Bu düzenleme karşısında, küçük veya kısıtlının dinlenilmesinin bağlayıcı olmadığı, yalnızca dinlemeden bahsedildiği için hekimin küçük veya kısıtlının beyanı ile bağlı olmadığı ifade edilmektedir⁴⁴¹. Bu sebeple bu görüşte olanlar, tanı ve tedavi amacına yönelik tıbbi müdahaleler için yasal temsilcinin

---

⁴³⁸ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.89; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.98; İmre, “Gayrimümeyyizlerin Hakları Kullanma Ehliyetsizliğine ve Bunun İstisnalarına İlişkin Meseleler”, s.354; Şenocak, “Küçüğün Tıbbi Müdahaleye Rızası”, s.73.

⁴³⁹ August Egger, *İsviçre Medeni Kanunu Şerhi, Giriş ve Kişinin Hukuku*, Cilt I, çev. Volf Çernis, Adalet Bakanlığı Yayınları, Ankara 1947, madde 19 (MK m.16), N.13; Şenocak, “Küçüğün Tıbbi Müdahaleye Rızası”, s.73.

⁴⁴⁰ Şenocak, “Küçüğün Tıbbi Müdahaleye Rızası”, s.74; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.98.

⁴⁴¹ Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.107 N.533.

rızasının yeterli olduğu görüşündedirler⁴⁴².

Tedaviye rıza, her ne kadar şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olsa da, tıbbi müdahalenin önemine binaen, rıza beyanına sınırlı ehliyetsizle birlikte yasal temsilcisinin de katılmasında yarar gören bir diğer görüş de mevcut olup, bu görüşe göre hastanın ayırt etme gücünü haiz olmaması durumunda ise tıbbi müdahaleye ilişkin rıza, yasal temsilci tarafından açıklanacaktır⁴⁴³.

Öğretideki baskın görüş ise, ayırt etme gücünü haiz küçük veya kısıtlının, teşhis ve tedavi amacına yönelik tıbbi müdahalelerdeki rızasının tek başına yeterli olduğudur⁴⁴⁴. Teşhis ve tedavi amacına yönelik tıbbi müdahalelerde, ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlının, gerçekleştirilecek müdahalelerin önem ve kapsamını değerlendirecek seviyede ruhsal ve zihinsel olgunluğa ulaşmış ve ulaşmadığının incelenmesi ve bu olgunluğun belirlenmesi durumunda sınırlı ehliyetsizin rızasının tek başına yeterli olduğu kanısına varılarak yasal temsilcinin

---

⁴⁴² Bu görüşe ilişkin detaylı anlatım için bkz. Şenocak, “Küçükün Tıbbi Müdahaleye Rızası”, s.74 vd.

⁴⁴³ Nuşin Ayiter, “Şahsiyet Hakları Açısından Organ Nakli”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 25, S. 1, Y. 1968, s.140-141; Çilingiroğlu, *Tıbbi Müdahaleye Rıza*, s.55; İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, s.453-464; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.107 N.532; Ataay, *Şahıslar Hukuku*, s.129; Köksal Bayraktar, *Hekimin Tedavi Nedeniyle Cezai Sorumluluğu (Doktora Tezi)*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No:391, Sermet Matbaası, 1972, s.133; Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, s.103; Köprülü, *Medeni Hukuk*, s.269; Zevkliler, *Kişiler Hukuku*, s.315; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.438; Ergun Özsunay, “Alman ve Türk Hukuklarında Hekimin Hastayı Aydınlatma Ödevi ve İstisnaları”, *Türk Hukukunda Hekimin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu*, Sorumluluk Hukukunda Yeni Gelişmeler V. Sempozyumu, 12-13 Mart 1982, Ankara, Basım 1993 İstanbul, *Özsunay*’a göre yasal temsilci, hasta adına, dürüstlük kuralına aykırı olarak rıza vermemesi durumunda onun rızasından vazgeçilerek hastaya kayyım atanması, gecikmesinde sakınca bulunan bir durumun varlığında ise rıza aranmaksızın tıbbi müdahalede bulunulması yerinde olur. Bkz. Aynı eser s.45.

⁴⁴⁴ Hakeri, *Tıp Hukuku*, s.364; Şenocak, “Küçükün Tıbbi Müdahaleye Rızası”, s.80; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.106; Ekici-Şahin, *Ceza Hukukunda Rıza*, s.321; İmre, “Gayrimüeyyizlerin Hakları Kullanma Ehliyetsizliğine ve Bunun İstisnalarına İlişkin Meseleler”, s.354; Karakaş, TŞSTİDK m.70 ve HHY m.24’te, küçük veya kısıtlı ifadelerinin kullanıldığını, küçük veya kısıtlının ayırt etme gücünü haiz olup olmadıkları konusunda herhangi bir ayırım gözetilmediğini, bu hükümlerin TMK m.16 ile birlikte değerlendirildiğinde ve TMK m.16 hükmünün amacından hareketle rızanın yalnızca ayırt etme gücünü haiz bulunmayan küçük ve kısıtlılar bakımından aranmasını gerektirdiğini ifade etmektedir. Bkz. Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.100; Benzer şekilde Şenocak, “Küçükün Tıbbi Müdahaleye Rızası”, s.80; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.106; Ayrıca Karakaş, aksine bir kabulün, sınırlı ehliyetsizin kişiliğine ilişkin konularda tek başına karar alma özgürlüğünü güvence altına almayı hedefleyen kanun koyucunun iradesiyle bağdaşmayacağını, bunun yanında sınırlı ehliyetsizin rızasına ek olarak yasal temsilcinin rızasının da kanunen zaruri olduğu durumlarda dahi, aslolanın sınırlı ehliyetsizin iradesi olduğu düşünüldüğünde, ayırt etme gücüne sahip küçük veya kısıtlının iradesinin, tedavi amacına yönelik tıbbi müdahalelerde bağlayıcı olmayan dinlenilmesi ile yetinilmesinin mümkün olmayacağı kanaatindedir. Bkz. Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.100.

rızasından vazgeçilmelidir⁴⁴⁵.

Kanaatimizce de ayırt etme gücünü haiz küçük ve kısıtlılara, kanunun şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar noktasında verdiği yetki de göz önünde bulundurulduğunda, teşhis ve tedaviye yönelik tıbbi müdahalelere rıza konusunda tek başına yetki veren görüşe katılmak yerindedir. Gerçekleştirilecek müdahalenin anlam ve önemini kavrayan, bu olgunluğa erişmiş sınırlı ehliyetsizin, kendi ruh ve beden sağlığı üzerinde gerçekleştirilecek bir müdahale noktasında, TMK m.16 hükmünün ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlının irade özerkliğine verdiği önem karşısında, açıklayacağı rızanın yasal temsilcinin iznine bağlı olmaksızın tek başına yeterli olduğunu kabul etmek yerinde olacaktır.

Tıbbi müdahaleye rızayı ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlı tek başına vereceğinden, aydınlatılmış onamın da bu kişilere karşı yerine getirilmesi gerekmekte, rıza konusunda sınırlı ehliyetsizin sahip olduğu yetki, rızanın geri alınması noktasında da geçerli olmaktadır⁴⁴⁶.

Tam ehliyetsizlere yönelik, teşhis ve tedavi amaçlı tıbbi müdahalelere rıza konusunda, bu hak nisbi bir şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olduğu için, ilgili rıza yasal temsilci tarafından verilebilir⁴⁴⁷. Yasal temsilcinin, tam ehliyetsiz hastanın üstün yararı bulunuyor ise itiraz etme yetkisi de bulunmaktadır⁴⁴⁸. Ancak aynı şekilde, hastanın üstün yararı bulunmasına rağmen yasal temsilci, temsil hakkını kötüye kullanarak gerekli tıbbi müdahaleye rıza göstermezse, hastaya bir kayyımın tayin edilmesi, gecikmesinde sakıncalı bir hal olması durumunda ise rıza aranmaksızın gereken tıbbi müdahaleye başlanması gerekmektedir⁴⁴⁹.

Tıbbi müdahaleler konusunda önem teşkil eden diğer bir husus, teşhis ve tedavi amacına yönelik olmayan tıbbi müdahalelerdir. Bunlara, tartışmalı olmakla birlikte estetik operasyonlar⁴⁵⁰, organ ve doku nakli, fiziksel anlamda yük getiren tıbbi

---

⁴⁴⁵ Şenocak, “Küçüğün Tıbbi Müdahaleye Rızası”, s.76; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.100.

⁴⁴⁶ Şenocak, “Küçüğün Tıbbi Müdahaleye Rızası”, s.80.

⁴⁴⁷ Köprülü, *Medeni Hukuk*, s.269; Şenocak, “Küçüğün Tıbbi Müdahaleye Rızası”, s.73; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.89-107; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.101; Özcan-Büyüktanır, *Çocuğun Kişilik Hakkı ve Çocuğun Kişilik Hakkının Hukuka Aykırı Fiillere Karşı Korunması*, s.78.

⁴⁴⁸ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.107.

⁴⁴⁹ Özsunay, “Alman ve Türk Hukuklarında Hekimin Hastayı Aydınlatma Ödevi ve İstisnaları”, s.45; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.108.

⁴⁵⁰ Estetik operasyonların tanı ve tedavi amacına yönelik olup olmadığı konusundaki tartışmalar için bkz. Ekici-Şahin, *Ceza Hukukunda Rıza*, s.331; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*,

deneylere katılma, kısırlaştırma (sterilizasyon), yapay dölleme amacıyla kadından üreme hücreleri alınması, gebeliğe son verme gibi müdahaleler örnek olarak gösterilebilir⁴⁵¹.

Teşhis ve tedavi amacına yönelik olmayan tıbbi müdahalelerin, sınırlı ehliyetli kişiler açısından mutlak veya nisbi olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı hak niteliğinde olmasının bir önemi bulunmamaktadır. Zira bu hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olması, sınırlı ehliyetli bu hakkı yasal temsilcinin izin veya onayına ihtiyaç duymaksızın tek başına kullanabilmesini gerektirmektedir⁴⁵². Esasen bu bakımdan, bu hakkın tam ehliyetli kişiler için olduğu gibi, ayırt etme gücünü haiz bulunan sınırlı ehliyetli kişiler için de mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı hak niteliğinde bulunduğunu söylemek mümkündür⁴⁵³. Ancak bazı mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, mahiyetleri gereği, kullanılmalari sonucunda hak sahibine birtakım yükümlülükler yüklemektedir. Teşhis ve tedavi amacına yönelik olmayan tıbbi müdahalelerin bazılarında da aynı durum söz konusudur. Mesela yenilenmesi mümkün bulunmayan organ veya doku nakli ya da kalıcı sonuçları olabilecek estetik operasyonlar gibi müdahaleler hak sahibine birtakım yükümlülükler getirebilecektir. Bu sebeple sınırlı ehliyetli kişilerin hukuken korunmasına yönelik gereksinim karşısında karar verme özgürlüğü geri planda kaldığından, bu haklar her ne kadar mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olsalar bile, sınırlı ehliyetli kişilerin rızasına yasal temsilcinin rızasının eklenmesi de yerinde olacaktır⁴⁵⁴.

Bahsedilen tıbbi müdahalelerin bir kısmına ilişkin, Türk Hukukunda yasal düzenlemeler bulunmakta, bu gibi teşhis ve tedavi amacına yönelik olmayan müdahaleler bakımından kanun, kişinin tam ehliyetli olması ön şartını koşmaktadır⁴⁵⁵. ODASANHK m.5 gereğince temyiz gücünü haiz olmayan ve on sekiz yaşını doldurmamış bulunan kişilerden organ ve doku alınması mümkün

---

s.448; Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, s.100; Hasan Tahsin Gökcan, *Tıbbi Müdahaleden Doğan Hukuki ve Cezai Sorumluluk*, Seçkin Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 2014, s.412 vd.; Bayraktar, *Hekimin Tedavi Nedeniyle Cezai Sorumluluğu*, s.165 vd.; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.112; Köprülü, *Medeni Hukuk*, s.268 vd.; Battal Yılmaz, *Hekimin Hukuki Sorumluluğu*, Adalet Yayınevi, 3. Baskı, Ankara, 2017, s.93 vd.

⁴⁵¹ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.108 vd.; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.94 vd.

⁴⁵² Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.95.

⁴⁵³ Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.138.

⁴⁵⁴ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.95 vd.; Yazar, tıbbi müdahale sayılmasa da dövme ve *piercing* açısından da aynı sonucun benimsenmesi kanaatindedir. Organ nakli konusu için de benzer görüş için bkz. Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, s.115 N.569.

⁴⁵⁵ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.96.

bulunmamaktadır⁴⁵⁶. Yine NPHK m.4/II gereğince sterilizasyon işlemi reşit kişinin isteği üzerine yapılmaktadır. ÜYTUÜYTMHY m.19 uyarınca, üremeye yardımcı tedavi, yani yapay dölleme için başvuracak adayların evli olmaları gerekmektedir. HHY m.35 gereğince ise reşit ve temyiz gücünü haiz bulunmayanlara, kendilerine faydası bulunmayan ve sadece tıbbi araştırma amacı güden tıbbi müdahalelerde bulunulması yasaklanmıştır. Görüldüğü gibi, ilgili tıbbi müdahalelere karşı özel yasal düzenlemelerde, hak sahibine yönelik özel şartlar, özellikle tam ehliyet şartı koşulmuştur⁴⁵⁷.

NPHK m.6 hükmünde, gebeliğin sona erdirilmesinde izin konusu hükme bağlanmış olup, ilgili madde gereğince bu türden müdahaleler gebe kadının iznine, gebe küçükse küçüğün rızası ve velinin iznine, ergin veya temyiz kudreti bulunmayan kişilerde vasinin rızası ile birlikte sulh hakiminin iznine bağlı olarak gerçekleştirilmektedir. Bu düzenlemeden, gebe kadının ayırt etme gücünü haiz bulunması halinde, yasal temsilcinin rızasının aranmayacağı sonucunu çıkarmak mümkündür. Zira gebeliğin sona erdirilmesi gibi şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakta, sınırlı ehliyetsiz kimsenin karar verme özgürlüğü, onun korunma gereksiniminden daha fazla ön planda tutulmalıdır⁴⁵⁸.

Teşhis ve tedaviye yönelik olmayan tıbbi müdahalelerin, tam ehliyetsizler bakımından değerlendirilmesi konusuna gelindiğinde ise, bu müdahalelere rıza mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olduğundan, tam ehliyetsizler bakımından bu türden müdahaleler gerçekleştirilemeyecektir. Zira bu hak mutlak olduğundan, tam ehliyetsiz adına yasal temsilci rıza beyanında bulunamayacak, tam ehliyetsizin beyanı ise hukuki sonuç doğurmayacaktır⁴⁵⁹. Tam ehliyet şartının arandığı kanunen

---

⁴⁵⁶ Dural ve Öğüz'e göre, kanunun bu hükmü karşısında, on sekiz yaşını doldurmuş kısıtlıların verici olmalarında bir engel bulunmamaktadır. Ancak yazarlar, bu hak şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olsa da, ayırt etme gücünü haiz kısıtlının bu kararı vermesinde TMK m.16 hükmüne karşılık kısıtlının çıkar durumu daha baskın olacağından, kısıtlının rızasıyla birlikte yasal temsilcinin de rızasının alınması gerektiği görüşündedirler. Yine ilgili kanun hükmü, kişinin ergin olmasına değil, on sekiz yaşını doldurmuş bulunmasına hükmettiğinden, hakim kararı ile veya evlenme ile ergin olanların organ bağışında bulunması mümkün değildir. Bkz. Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, s.115 N.569; *Zevkliler*, kendisinden organ alınacak kişinin ergin ve sezgin yani tam ehliyetli olması gerektiği görüşündedir. Bkz. *Zevkliler, Kişiler Hukuku*, s.319.

⁴⁵⁷ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.96; Şenocak, ilgili kanun hükümlerindeki düzenlemelerin, söz konusu tıbbi müdahaleler açısından küçüklerin ayırtım gücüne sahip olmadıkları kabulünden hareketle yapıldığını, bu türden tıbbi müdahalelerin, küçüğün kendisinin veya kanuni temsilcisinin rızası olsa dahi küçüklere uygulanmayacağını ifade etmektedir. Şenocak, "Küçüğün Tıbbi Müdahaleye Rızası", s.79.

⁴⁵⁸ Şenocak, "Küçüğün Tıbbi Müdahaleye Rızası", s.79, dn.72; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.97; Ekici-Şahin, *Ceza Hukukunda Rıza*, s.321.

⁴⁵⁹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.97.

özel olarak düzenlenmiş birtakım teşhis ve tedavi amacı taşımayan tıbbi müdahalelere yönelik düzenlemeler dışında kalan, üremeye yardımcı tedavi (kadından yapay dölllenme maksadıyla üreme hücresi alınması) örneğinde olduğu gibi, teşhis ve tedavi maksadına yönelik olmayan tıbbi müdahaleler için de aynı sonucun benimsenmesi yerinde olacaktır⁴⁶⁰.

İsviçre hukukunda, teşhis ve tedavi amacına yönelik olmamakla birlikte basit bir tıbbi müdahale, herhangi bir endikasyona yol açmayacaksa, kendini yenileyen dokular veya kemik iliği nakli gibi durumlarda olduğu gibi, yasal temsilcinin izniyle bu türden müdahalelerin gerçekleştirilebileceği kabul edilmektedir⁴⁶¹. Zira bu durumda, tam ehliyetsizin yakınlarının yararı bulunacağından bu kişilerin sağlıklı olmasının tam ehliyetsizin de yararına olduğu söylenebilir⁴⁶².

Son günlerini yaşayan bir hastanın, tam ehliyetsiz bir duruma, mesela bitkisel hayata geçmeden önce tedavisini sona erdirme iradesini beyan ettiği bir durumda nasıl davranılacağı tartışmalıdır. Kanaatimizce de makul olan görüşe göre temyiz kudretini yitirmeden önce, kişinin böyle bir rıza göstermesi yeterli olmayacaktır. Zira rıza gösterdikten sonra, kişi rızasını geri almak için gerekli ehliyete sahip değilse, rıza beyanını geri alamayacaksa, bu durumda rıza da geçerli olmayacak ve her zaman iptal edilebilecektir⁴⁶³. Kanuni düzenleme açısından da, kişinin hayat hakkından vazgeçmesi veya öldürülmesine rıza göstermesi geçersiz bir rızadır (TMK m.23/II, TBK m.27/I).

Acil birtakım olaylarda, hasta rıza gösteremeyecek durumda ise, ayırt etme gücünü haiz değilse, hastanın üstün yararı ve tıbbi bir zorunluluk bulunduğundan, rıza şartı aranmaksızın müdahale hukuka uygun hale gelecektir (TŞSTİDK m.70, AY m.17/II)⁴⁶⁴.

Gebeliğin sona erdirilmesi durumunda ise, NPHK m.6 hükmü gereğince, ayırt etme gücü bulunmayan gebe kadınlarda, yasal temsilcinin izni ile sulh mahkemesinin onayı neticesinde bu müdahale gerçekleştirilmektedir⁴⁶⁵. Ancak tam ehliyetsiz kadın,

---

⁴⁶⁰ Karakaş, *Kişiyi Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.97.

⁴⁶¹ Brückner, *Das Personenrecht des ZGB: Ohne Beurkundung des Personenstandes*, N.596

⁴⁶² Brückner, *Das Personenrecht des ZGB: Ohne Beurkundung des Personenstandes*, N.596.

⁴⁶³ Çilingiroğlu, *Tıbbi Müdahaleye Rıza*, s.54 Zevkliler, *Kişiler Hukuku*, s.319.

⁴⁶⁴ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.110.

⁴⁶⁵ NPHK m.6/I hükmü “5 inci maddede belirtilen müdahale, gebe kadının iznine, küçüklerde küçüklerin rızası ile velinin iznine, vesayet altında bulunup da reşit veya mümeyyiz olmayan kişilerde reşit olmayan kişinin ve vasinin rızası ile birlikte sulh hakiminin izin vermesine bağlıdır. Ancak akıl maluliyeti nedeni ile şuur serbestisine sahip olmayan gebe kadın hakkında rahim tahliyesi için kendi

bu müdahaleyi reddeder veya müdahaleden kaçınırsa, böylesi bir durumda yasal temsilcinin izniyle yetinilebilip yetinilemeyeceği konusunda, hakim devreye girmesi gerekmektedir⁴⁶⁶.

Sterilizasyon durumunda ise, NPHK m.4/II, ergin olan kimsenin isteği üzerine bu işlemin yapılacağını ifade etmektedir. Kanunun yalnızca erginlik şartını öngörmüş, ancak ayırt etme gücünden söz etmemiştir. Fakat böylesi bir durumda dahi, bu işleme rıza gösterecek kimsenin temyiz gücünü haiz olması gerektiği şüphesizdir. Kanunda, temyiz kudreti olmayanlara ne şekilde sterilizasyon yapılacağına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak ayırt etme gücünü haiz bulunmayanlara, NPHK’da gebeliğin son verilmesine ilişkin düzenlenen m.5 ve m.6’nın kıyasen uygulanması ile, ayırt etme gücünü haiz olmayanların da sterilizasyonunun yapılması mümkündür⁴⁶⁷.

c. Adın Korunması

Kişinin bir başkasından ayırt edilme ve tanınmasına yarayan tüm değerler, kanunen koruma altına alınmıştır.⁴⁶⁸ Kişinin adı da bu değerlerin başlıcalarından biri olduğundan, kanunun sağladığı bu korumanın kapsamına dahildir. Adın korunması, TMK m.26’da özel olarak düzenlenmiş olup, ilgili hüküm “*Adının kullanılması çekişmeli olan kişi, hakkının tespitini dava edebilir. Adı haksız olarak kullanılan kişi buna son verilmesini; haksız kullanan kusurlu ise ayrıca maddî zararının giderilmesini ve uğradığı haksızlığın niteliği gerektiriyorsa manevî tazminat ödenmesini isteyebilir*” şeklindedir.

Adın korunmasına yönelik düzenlenmiş bulunan bu özel hükmün, yalnızca dar anlamdaki öz ad ve soyadını değil, geniş anlamdaki müstear ad, lakap gibi adları da koruma altına aldığı, doktrinde genel kabul görmüş bir görüştür⁴⁶⁹.

Ad üzerindeki hak, bir kişilik hakkı ve şahsa sıkı sıkıya bağlı hak, bu hakka

---

rızası aranmaz.” şeklindedir.; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.121 dn.350; Alper Uyumaz ve Yasemin Avcı, “Türk Hukukunda Gebeliğin Sonlandırılması”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 7, S.1, Y. 2016, s.588.

⁴⁶⁶ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.98.

⁴⁶⁷ Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.120 N.604.

⁴⁶⁸ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.68.

⁴⁶⁹ Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.379; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.68; Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, s.189; Öztan, *Şahsın Hukuku, Hakiki Şahıslar*, s.167-168; Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Şahsın Hukuku*, s.134; Ataay, *Şahıslar Hukuku*, s.162; İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, s.483; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.170 N.837; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.435; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.176; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.138 N.425.

ilişkin saldırılar da kişilik hakkına saldırı niteliğindedir⁴⁷⁰. Yargıtay da isim üzerindeki hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu kanaatindedir⁴⁷¹. Bu sebeple, ada ilişkin hukuka aykırı saldırılar, Türk Medeni Kanunu'nda kişiliğin korunmasına ilişkin diğer hükümlerle de koruma altındadır. Ancak bu hakkın kişilik hakkı dahilinde olup olmadığı konusunun tartışmalı olması⁴⁷², kanun koyucunun adın kişilik hakkı kapsamında korunan bir değer olduğunu açıklıkla ifade etme isteği⁴⁷³, adın birey ve toplum için taşıdığı önem ve üçüncü kişilerce daha kolay saldırıya uğrayabilme olasılığı sebebiyle, yasa koyucu, bu konuda özel bir düzenleme yapma ihtiyacı hissetmiştir⁴⁷⁴. Bu düzenleme esasen, TMK m.24'te kişiliği koruyan genel durumların özel bir uygulama alanı olarak düşünülebilir. Bu bakımdan adın korunmasına ilişkin ilgili hüküm olmasaydı dahi ad, TMK m.24 ve devamındaki kişiliği koruyan genel kurallar vasıtasıyla korunurdu⁴⁷⁵.

Adlara ilişkin korumadan tüzel kişiler de ad ve unvanları üzerindeki kişilik hakları nedeniyle yararlanmaktadırlar⁴⁷⁶. Ticaret unvanı ve işletme adlarının korunmasına ilişkin TMK m.26 hükmü dışında, TTK'da m.50 ve devamında da özel koruma hükümleri mevcuttur⁴⁷⁷.

Adın korunması hakkı, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğundan, adının kullanılması çekişmeli olan hak sahibi, hakkının dava ile tespitini ve haksız kullanıma son verilmesini isteyebilecek, kişi ayırt etme gücünü haiz küçük veya

---

⁴⁷⁰ Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Şahsın Hukuku*, s.130; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.101; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.435.

⁴⁷¹ "İsim, kişiyeye sıkı sıkıya bağlı şahsi bir haktır. Hiç bir kişi veya kurum kişinin rıza ve muvafakatı olsada bu hakka dayanarak taşınan bir ismi iptal edemez." Yargıtay 18. HD., 1992/411 E., 1992/1351 K., 13.03.1992 T.; "Yargıtay uygulamalarında ve bilimsel çevrelerde ad üzerindeki hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı bir temel kişilik hakkı olduğu kabul edilmektedir.", Yargıtay 18. HD., 2013/20269 E., 2014/5955 K., 01.04.2014 T.; Benzer şekilde Yargıtay 18. HD., 2010/2037 E., 2010/6373 K., 27.04.2010 T.; 2017/1283 E., 2017/5380 K., 11.04.2017 T., (<https://legalbank.net>), (E.T. 21.11.2021).

⁴⁷² Ad üzerindeki hakkın niteliği üzerine tartışmalar için bkz. Ataay, *Şahıslar Hukuku*, s.166 vd.; Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Şahsın Hukuku*, s.141; Saymen, *Türk Medeni Hukuku Şahsın Hukuku*, s.159 vd.; Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, s.186 vd.; İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, s.479.

⁴⁷³ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.101.

⁴⁷⁴ Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.435.

⁴⁷⁵ Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.169 N.825; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.138 N.426; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.390; Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, s.204.

⁴⁷⁶ Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.435; Bucher, *Natürliche Personen und Persönlich-Keitsschutz*, N.823.

⁴⁷⁷ Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.436.

kısıtlı ise yasal temsilcinin izni olmaksızın bu hakkı tek başına kullanabilecektir⁴⁷⁸. Sınırlı ehliyetsiz manevi tazminata ilişkin taleplerini de tek başına ileri sürebilecek⁴⁷⁹, ancak maddi tazminat şahsa sıkı sıkıya bağlı olmayan bir alacak hakkı niteliğinde bulunduğundan, maddi tazminat taleplerini yasal temsilcinin rızası ile ileri sürebilecektir⁴⁸⁰.

Ad üzerindeki ve adın korunmasına ilişkin hakka sahip olmak için ayırt etme gücü veya tam ehliyetli olmak gibi şartlar kanunen de aranmadığı gibi, uygulamada da söz konusu değildir. Her kişi, ayırım gözetmeksizin bu hakka sahiptir. Hak sahibi ayırt etme gücünü haiz olmasa bile adına karşı hukuka aykırı bir saldırı olması halinde, hakkın yasal temsilci tarafından kullanılması gerekmektedir. Bu yönüyle adın korunmasına ilişkin hak, nisbi olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı bir haktır⁴⁸¹.

d. Adın Değiştirilmesi

Kişiler, zaman içerisinde farklı sebeplere dayanarak adlarını değiştirmek isteyebilmektedirler. Adın değiştirilmesine ilişkin kanuni düzenleme ise TMK m.27 hükmüdür. İlgili hükme göre adın değiştirilmesi ancak haklı bir sebebe dayanması halinde talep edilebilmektedir.

Ad sahibinin haklı nedenlerle yeni veya değiştirilmiş bir isim talebinde bulunması, adın değiştirilmesinin konusunu oluşturur⁴⁸². Buradaki haklı sebepler kişisel, ailevi veya ticari faaliyete ilişkin sebepler olabilir⁴⁸³.

Adın değiştirilmesi hususu, yalnızca ön ad değil, soyadının değiştirilmesi açısından da mümkündür. “Soyadı” kenar başlığını taşıyan TMK m.321 hükmü gereğince çocuk, ana ve baba evli ise ailenin soyadını, evli değilse ancak baba ile

---

⁴⁷⁸ Özcan-Büyüktanır, *Çocuğun Kişilik Hakkı ve Çocuğun Kişilik Hakkının Hukuka Aykırı Fiillere Karşı Korunması*, s.167; Benzer şekilde Serozan, *Medeni Hukuk*, §4, s.483, N.2d.

⁴⁷⁹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.91; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.413; Hatemi, *Kişiler Hukuku*, §8, s.79 N.63; Serozan, *Medeni Hukuk*, §3, s.478, N.20; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.84; Özcan-Büyüktanır, *Çocuğun Kişilik Hakkı ve Çocuğun Kişilik Hakkının Hukuka Aykırı Fiillere Karşı Korunması*, s.239.

⁴⁸⁰ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.73; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.101; Benzer şekilde Lindegger, *Die Rechte des Mündels im schweizerischen ZGB*, s.19; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.245; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.215; Erman, *Medeni Hukuk Dersleri*, s.149

⁴⁸¹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.102; Benzer şekilde Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.68.

⁴⁸² Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.102.

⁴⁸³ Adın değiştirilmesine imkan veren haklı sebeplere ilişkin detaylı bilgi için bkz. Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.182 N.907 vd.; Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.164-165; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.130 vd.; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.432 vd.

soybağı kurulmamış olması halinde ananın soyadını taşımaktadır⁴⁸⁴. Bu sebeple soyadı değişikliği, on sekiz yaşından küçükler için mümkün olmayıp, bu kişiler için yalnızca ön adın değiştirilmesi talebi mümkün olacaktır⁴⁸⁵.

Adın değiştirilmesine ilişkin talep, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğundan, TMK m.16'nın verdiği yetkiye dayanarak, sınırlı ehliyetsiz bu hakkı yasal temsilcinin rızasına bağlı olmaksızın kullanabilmektedir⁴⁸⁶. Yargıtay da adın değiştirilmesi talebinin şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu kanaatindedir⁴⁸⁷. Bununla birlikte evli kadının tek başına soyadını değiştirmesi, TMK m.187 emredici hükmünden dolayı mümkün değildir⁴⁸⁸. Ancak elbette, ön adın değiştirilmesi hususunda evli kadın tek başına hareket edebilecektir. Evli kadın, evlenmeden önceki soyadını taşıma konusunda da serbesttir⁴⁸⁹.

---

⁴⁸⁴ TMK m.321 hükmünde, ana ve baba evli değilse çocuğun ananın soyadını taşıyacağına ilişkin kısım, Anayasa Mahkemesi'nin 2/7/2009 tarihli, 2005/114 Esas ve 2009/105 sayılı kararı ile iptal edilmiş olup, çocuk ancak baba ile arasında soybağı kurulmamışsa ananın soyadını taşıyabilecektir. İlgili karar için bkz. AYM 02.07.2009 Tarih, 2005/114 Esas, 2009/105 Karar numaralı kararı, RG. Tarih: 07.10.2009, Sayı: 27369, (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/10/20091007-22.htm>), (E.T. 20.11.2021).

⁴⁸⁵ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.102.

⁴⁸⁶ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.102; Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.166; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.96; Zevkliler, Acabay ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.288; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.184N.918; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.135; Serozan, *Medeni Hukuk*, §4, s.483, N.2d; Saymen, "Yaş Tahsisi - Mümeyyiz Küçüğün Dava Ehliyeti -Kanuni Mümessili Tarafından Temsil Ettirilmesi Lüzumu", s.92; Ergin olmayan küçüğün bu davayı bizzat açamayacağı ancak ayırt etme gücünü haiz kısıtlının bu davayı açabileceği yönündeki görüş için bkz. Hatemi, *Kişiler Hukuku*, §10, s.88 N.7.

⁴⁸⁷ "4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 27. maddesi haklı sebebin varlığı halinde ismin değişmesine ve bu değişikliğin nüfus siciline kaydedilmesine imkan vermekte ise de, kişiyeye sıkı sıkıya bağlı olan bu hakkı ancak kişinin kendisi kullanabilir." Yargıtay 18. HD., 2010/2508 E., 2010/7455 K., 13.05.2010 T.; "Türk Medeni Kanunu'nun 27. maddesi ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 36. maddesi uyarınca açılan bu tür davalar, kişiyeye sıkı sıkıya bağlı haklara ilişkin bulunduğundan ölü bir kimsenin adının bu yolla değiştirilmesi mümkün bulunmamaktadır." Yargıtay 8. HD., 2017/10641 E., 2017/5792 K., 19.04.2017 T. (<https://legalbank.net>), (E.T. 21.11.2021);

⁴⁸⁸ Ataay, *Şahıslar Hukuku*, s.204; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.184 N.918.

⁴⁸⁹ TMK m.187, kadının kendi soyadını evlendikten sonra, ancak eşinin soyadı ile beraber kullanabileceğine ilişkin bir hüküm içermektedir. Yargıtay da bu konuya ilişkin uyuşmazlıklarda önceki kararlarında, yürürlükte olan yasa hükmüne aykırılık teşkil edeceği ve aile birlik ve bütünlüğünün kocanın soyadı üzerinden devamına ilişkin genel prensibi bozacağına dair kararlar vermektedir. Bkz. Yargıtay 2.HD., 2011/7737 E., 2012/16695 K., 18.06.2012 T., (<https://legalbank.net>), (E.T. 21.11.2021); Ancak Yargıtay, yeni tarihli kararlarında, kadının kızlık soyadını kullanma hakkının bir insan hakkı olduğunu, bu hakkın cinsiyete bağlı bir ayrıma tabi olmaksızın erkek ve kadın için eşit uygulanması gerektiğini ve bu sebeple kadının evlenmeden önceki soyadını taşıyabileceğine ilişkin kararlar vermektedir. Bu kararlar neticesinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, özel hayatın gizliliğini taşıyan madde 8 ve ayrımcılığı yasaklayan madde 14 ve Kadına Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi'ne karşılık TMK m.187 hükmündeki ifadenin zımnen ilga olduğu söylenebilir. Bkz. Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.167; Yargıtay'ın, kadının evlenmeden önceki soyadını kullanabileceğine ilişkin kararlarına örnek olarak bkz. Yargıtay HGK, E.2014/2-889, K.2015/2011, T.30.9.2015, (<http://kazanci.com.tr/gunluk/hgk-2014-2-889.htm>), (ET. 27.10.2021); Yargıtay 2.HD., 2014/20471 E., 2015/8704 K., 28.04.2015 T.,

Adın değiştirilmesi talebinin kişilik ile bağlantısının çok sıkı olmaması sebebiyle bu hak, nisbi nitelikte bir şahsa sıkı sıkıya bağlı haktır. Dolayısıyla hak sahibi, temyiz gücünü haiz değilse, bu hak kanuni temsilci tarafından kullanılabilir⁴⁹⁰.

Adın değiştirilmesi talebinin şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğunu kabul etmekle birlikte, Türk Hukuku'nda bazı yazarlar bu hakkın kullanımında sınırlı ehliyetle birlikte yasal temsilcinin de rızasının aranması gerektiğini, bu durumun sınırlı ehliyetlinin çıkar durumuna daha uygun olduğunu savunmaktadırlar⁴⁹¹. Ancak bu görüşün, Türk Medeni Kanunu'ndaki açık hüküm ile bağdaştırılması mümkün değildir⁴⁹². Zira TMK m.16/I hükmü, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar noktasında sınırlı ehliyetli yasal temsilcinin rızasına tabi olmaksızın tek başına kullanma serbestisi vermektedir. Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar noktasında sınırlı ehliyetlinin rızasına yasal temsilcinin rızasının eklenmesi hali, kanunda özel olarak düzenlenmesi durumunda söz konusu olacaktır⁴⁹³.

Adın değiştirilmesi davasında da tıbbi müdahaleye rıza halinde olduğu gibi, küçüğün ayırt etme gücü bulunup bulunmadığı hususunun titizlikle incelenmesi önem arz etmektedir⁴⁹⁴. Bu hak, nisbi olarak şahsa sıkı sıkıya bir hak olduğu için, ayırt etme gücü bulunmayanlar açısından ad değiştirme davasının yasal temsilci tarafından açılması mümkündür⁴⁹⁵.

(<http://kazanci.com.tr/gunluk/2hd-2014-20471.htm>), (E.T. 28.11.2021), “Davacı evlendikten sonra da kocasının soyadı yerine önceki soyadını kullanmak istemektedir. TMK m.187 davacının bu hakkını kullanmasına engeldir. Oysa AİHS, Kadına Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi ve bunlara bağlı ek protokoller kadının soyadını seçme hakkını bir temel hak olarak belirlemiş ve üye devletler kadının bu hakkını kullanmasına olanak sağlamayı taahhüt etmişlerdir.”; Benzer şekilde Yargıtay 2. HD., 2015/20964 E., 2016/3188 K., 23.02.2016 T., (<https://legalbank.net>), (E.T. 21.11.2021).

⁴⁹⁰ İmre, “Gayrimüeyyizlerin Hakları Kullanma Ehliyetliliğine ve Bunun İstisnalarına İlişkin Meseleler”, s.354; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.103; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.89; Saymen, “Yaş Tahsisi - Müeyyiz Küçüğün Dava Ehliyeti - Kanuni Müeyyili Tarafından Temsil Ettirilmesi Lüzumu”, s.90.

⁴⁹¹ Zevkliler, *Kişiler Hukuku*, s.253; Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Şahsın Hukuku*, s.130; Zevkliler, Acabay ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.385; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.184 N.919; Köprülü, *Medeni Hukuk*, s.325; Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, s.201; Ataay, *Şahıslar Hukuku*, s.204; İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, s.493; Öztan, *Şahsın Hukuku, Hakiki Şahıslar*, s.176.

⁴⁹² Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.136 N.421.

⁴⁹³ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.103; Bununla birlikte sınırlı ehliyetlinin rızasının yeterli olduğu ancak yasal temsilcinin görüşlerini dile getirme olanak ve hakkına sahip olması gerektiğini savunan bir görüş de mevcuttur. Bkz Saymen, “Yaş Tahsisi - Müeyyiz Küçüğün Dava Ehliyeti - Kanuni Müeyyili Tarafından Temsil Ettirilmesi Lüzumu”, s.90.

⁴⁹⁴ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.103.

⁴⁹⁵ Saymen, “Yaş Tahsisi - Müeyyiz Küçüğün Dava Ehliyeti - Kanuni Müeyyili Tarafından Temsil Ettirilmesi Lüzumu”, s.90; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı*

Ad değiştirme hususuna ilişkin değinilmesi gerekli bir diğer konu da çocuğun soyadının değiştirilmesidir. Evlilik dışı doğan veya boşanmiş ailelerin çocuklarının hangi soyadı taşıyacağı ve soyadı değiştirmeye yönelik talepler yargının konusunu oluşturmaktadır. Anne ile yaşayan evlilik dışı ocuk ile babanın soybağı kurması neticesinde, çocuğun babanın soyadını taşıması veya boşanma neticesinde soyadı değişen annenin, babasının soyadını taşıyan ocuk ile yaşaması gibi durumlarda, çocukların, beraber yaşadıkları kimselerle farklı soyadını taşımaları sosyal yaşantılarında birtakım zorluklara sebebiyet vermektedir⁴⁹⁶. Günümüzde, boşanma sonrası velayet hakkına sahip olan annenin, çocuğuna kendi soyadını verebileceğine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır⁴⁹⁷. Boşanma sonrası velayeti anneye verilen çocuğun, annenin soyadını taşıyıp taşıyamayacağına ilişkin problem, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu önüne de gelmiş olup, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, TMK m.321 hükmüne dayanarak, velayet hakkına sahip annenin, çocuğa kendi soyadını verme yönündeki talebini reddetmiş ve yerel mahkemenin kabul yönündeki kararını bozmuřtur⁴⁹⁸.

Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru sonucu verdiği kararda, çocuğun babasının soyadını taşıyacağına ilişkin TMK m.321 hükmünün belirsiz olduğu, TMK m.27'ye dayanılarak çocuğun soyadının değiştirilebileceğini belirtmiş ve başvuruda hak ihlalinin bulunduğuna hkmetmiřtir⁴⁹⁹. Yargıtay da bu karar sonrasında, 09.04.2018 tarihli bir kararında, velayet hakkının soyadı belirleme hakkını verdiği,

---

Haklar), s.89-97; İmre, “Gayrimmyizlerin Hakları Kullanma Ehliyetsizliğine ve Bunun İstisnalarına İlişkin Meseleler”, s.354; Karakaş, *Kişiye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.103; Dural ve ğz, *Kişiler Hukuku*, s.184 N.920; Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, s.201; İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, s.493; Ataay, *şahıslar Hukuku*, s.206.

⁴⁹⁶ Oğuzman, Seliçi ve Oktay-zdemir, *Kişiler Hukuku*, s.133 N.414; Zeynep Güler, *Türk Hukuku'nda Kadının Soyadına İlişkin Gelişmeler çerçevesinde ocuğun Soyadı*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s.204; Yeliz Yücel, *Türk Medeni Hukukunda Boşanma Halinde Velayet, ocukla Kişisel İlişi Kurulması ve ocuğun Soyadı*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s.230; Benzer şekilde Esra Dursun, *Türk Medeni Hukukunda Kadın ve ocuğun Soyadı*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, 131.

⁴⁹⁷ Oğuzman, Seliçi ve Oktay-zdemir, *Kişiler Hukuku*, s.122 N.378.

⁴⁹⁸ “...bir çocuğa soyadı verilmesi için o çocuğun doğum tarihinde annesi ile babasının evli olup olmadığına bakmak gerekir. Doğum gününde anne ve baba evli ise ocuk babanın, diğer bir anlatımla ailenin soyadını alacaktır. Çocuğun soyadı bu surette belirlendikten sonra onun soyadını velayet hakkına vesair nedenlere dayanarak değiştirmek Türk Medeni Kanunu'nun 321. maddesindeki düzenleme karşısında mümkün değildir. Ancak ocuk, ergin olduktan sonra Türk Medeni Kanunu'nun 27. maddesindeki koşulların varlığı halinde soyadını her zaman değiştirmek hakkına sahiptir.” Yargıtay HGK. 2013/18-1755 E., 2015/1039 K., 13.03.2015 T., (<https://legalbank.net>), (E.T. 21.11.2021).

⁴⁹⁹ AYM İkinci Bölüm, Hayriye zdemir Başvurusu, Başvuru Numarası: 2013/3434, Tarih: 25.06.2015, RG. Tarih: 02.10.2015, Sayı: 29490, paragraf no. 64-67, (<https://www.anayasa.gov.tr/media/3786/2013-3434.pdf>), (E.T. 21.11.2021).

boşanma sonrası annenin çocuğun soyadını değiştirmeyi talep etmesini engelleyen bir yasa hükmünün bulunmadığı ve soyadı değişikliğinin çocuğun üstün yararına aykırı olmadığı gerekçesiyle çocuğun soyadının değiştirilmesi talebini kabul etmiştir⁵⁰⁰.

Türk Hukuku'nda soyadının soybağına bağlı olarak düzenlenmesi karşısında, çocuğun soyadının velayete bağlı değil, ancak çocuğun üstün yarar ve menfaatinin olduğu durumlarda değiştirilmesi gerektiğini savunan bir görüş de bulunmaktadır⁵⁰¹. Bu durum, kaynak İsviçre Medeni Kanunu m.270a⁵⁰² hükmünde bir nevi çözüme kavuşturulmuş olup, evli olmayan ana ve babaların çocuklarının, velayet kendisine bırakılan tarafın soyadını taşıyacağı, ortak velayet söz konusu ise çocuğun hangi tarafın soyadını taşıyacağını ana ve babanın belirleyeceğini hükme bağlamıştır. İsviçre Medeni Kanunu'nda çocuğun onayı kenar başlıklı 270b⁵⁰³ maddesinde, çocuğun on iki yaşını doldurmuş bulunması durumunda soyadının yalnızca onun kabulü ile değiştirilebileceği hüküm altına alınmıştır. Bu düzenleme her ne kadar anne ve babası evli olmayan çocukları ilgilendirse de, ad değiştirilmesine ilişkin durumlarda çocuk on iki yaşında ise onun onayının alınması gerektiği ifade

---

⁵⁰⁰ "Tüm bu açıklamalar ışığında; velayet hakkı tevdi edilen annenin çocuğun soyadının kendi soyadı ile değiştirilmesi yönündeki talebinin velayet hakkı kapsamındaki yetkilerin kullanımı ile ilgili olduğu, velayet hakkı kapsamında çocuğun soyadını belirleme hakkının da yer aldığı, aynı hukuksal konumda olan erkeğe velayet hakkı kapsamında tanınan çocuğun soyadını belirleme hakkının kadına tanınmamasının velayet hakkının kullanılmasında bakımından cinsiyete dayalı farklı bir muamele teşkil edeceği, evlilik birliği içinde doğan çocuğun taşıdığı ailenin soyadını, evlilik birliğinin sona ermesi ile kendisine velayet hakkı tevdi edilen annenin kendi soyadı ile değiştirmesini engelleyici yasal bir düzenlemenin bulunmadığı, somut olayda söz konusu değişikliğin çocuğun üstün yararına da aykırı bulunmadığı ve çocuğun soyadı değişmekle kişisel durumunun değişmeyeceği (TMK m. 27) dikkate alındığında, Anayasa Mahkemesinin benzer olaylarda verdiği hak ihlaline ilişkin kararları da gözetilerek, davanın kabulüne karar vermek gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmayıp, hükmün bozulmasına karar vermek gerekmiştir." Yargıtay 2. HD., 2018/1306 E., 2018/4719 K., 09.04.2018 T., (<https://legalbank.net>), (E.T. 21.11.2021).

⁵⁰¹ Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.123 N.380; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.174 N.861d.

⁵⁰² "Steht die elterliche Sorge einem Elternteil zu, so erhält das Kind dessen Ledignamen. Steht die elterliche Sorge den Eltern gemeinsam zu, so bestimmen sie, welchen ihrer Ledignamen ihre Kinder tragen sollen. Wird die gemeinsame elterliche Sorge nach der Geburt des ersten Kindes begründet, so können die Eltern innerhalb eines Jahres seit deren Begründung gegenüber der Zivilstandsbeamten oder dem Zivilstandsbeamten erklären, dass das Kind den Ledignamen des anderen Elternteils trägt. Diese Erklärung gilt für alle gemeinsamen Kinder, unabhängig von der Zuteilung der elterlichen Sorge. Steht die elterliche Sorge keinem Elternteil zu, so erhält das Kind den Ledignamen der Mutter. Änderungen bei der Zuteilung der elterlichen Sorge bleiben ohne Auswirkungen auf den Namen. Vorbehalten bleiben die Bestimmungen über die Namensänderung." Schweizerisches Zivilgesetzbuch vom 10. Dezember 1907, Art. 270a, (https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/24/233_245_233/de#art_270_a), (E.T. 09.12.2021).

⁵⁰³ "Hat das Kind das zwölfte Altersjahr vollendet, so kann sein Name nur geändert werden, wenn es zustimmt." Schweizerisches Zivilgesetzbuch vom 10. Dezember 1907, Art. 270a, (https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/24/233_245_233/de#art_270_b), (E.T. 09.12.2021).

edilmektedir⁵⁰⁴.

Kanaatimizce, Türk Medeni Kanunu'nda da böylesi bir açık hükmün bulunması, bu konudaki ihtilafları çözebilecek olmasının yanısıra, ad değişikliğinin şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olduğu ve ayırt etme gücüne sahip küçüğün rızasının tek başına yeterli olduğu hususundaki tartışmalara da açıklık getirebilirdi.

e. Kişisel Durum Sicilinde Yapılacak Düzeltmeler

Kişisel durum siciline ilişkin düzeltmeler, TMK m.39 hükmünde ve NHK m.35 hükmünde düzenlenmiş bulunmaktadır. Buna göre, kişisel durum sicillerindeki düzeltmeler, ancak mahkeme kararıyla yapılmaktadır⁵⁰⁵.

Kişisel durum sicilindeki belgeler, kişisel duruma ilişkin olduğundan, bu bilgilerde yapılacak herhangi bir düzeltme de şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁵⁰⁶.

Kişisel durum sicillerindeki düzeltmeye ilişkin, özellikle yaş düzeltmesi konusunda fikir ayrılıkları bulunmaktadır. Buna göre bir görüş, gerçek anlamda düzeltme davalarının şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak ve bu hakların kullanılması niteliğinde olmadığını, yaş tahsisi örneğinde olduğu gibi kişinin gerçek yaşının kişisel durum sicilinde görünmesinin kamu yararına olduğunu, reşit olmayan kimsenin, ayırt etme gücünü haiz olsa bile bu davayı açamayacağı, ancak yasal temsilcisi vasıtasıyla açabileceğini savunmaktadırlar⁵⁰⁷. Bu konuda Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da bir kararında, yaş tahsisi davasının yasal temsilciler ve cumhuriyet savcılarınca da açılabilirdiğinden bahisle, bu hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olmadığı yönünde karar vermiştir⁵⁰⁸. Bu karar öğretide incelenmiş ve yaş düzeltmesi hakkında davanın şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğu

⁵⁰⁴ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.103.

⁵⁰⁵ Ancak NHK m.35 gereğince, olayların aile kütüklerine tescili esnasında maddi hatalar yapılmışsa, bu hatalar nüfus müdürlüğünce dayanak belgesine uygun olarak düzeltilebilecektir.

⁵⁰⁶ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.106.

⁵⁰⁷ Hatemi, *Kişiler Hukuku*, §10, s.88 N.6.

⁵⁰⁸ Yargıtay HGK. 13.02.1954 Tarih, 1954/3 Esas, 1954/1 Karar, *aktaran* Saymen, “Yaş Tahsisi - Mümeyyiz Küçüğün Dava Ehliyeti - Kanuni Mümessili Tarafından Temsil Ettirilmesi Lüzumu”, s.90; Ancak Yargıtay, daha sonraki kararlarında yaş düzeltme isteminin şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğu kanaatine varmıştır. “*Dava, kişiyeye bağlı haklardan olan doğum tarihinin değiştirilmesi istemine ilişkindir. Dava dilekçesine ekli vekaletname genel nitelikte olup, vekil eden davacı M B'in nüfus kaydında 15.7.1982 olan doğum tarihinin 15.7.1980 olarak değiştirilmesi konusunda özel bir yetkiyi içermemektedir. Vekilin, kişiyeye sıkı sıkıya bağlı kişilik hakları ile ilgili böyle bir davayı açabilmesi için vekaletnamesinde özel bir yetkinin bulunması gerekir.*”, Yargıtay 18. HD., 2002/3210 E., 2002/5217 K., 06.05.2002 T., (<https://legalbank.net>), (E.T. 18.12.2021).

konusunda baskın görüş oluşmuştur⁵⁰⁹.

Nitekim, Hukuk Genel Kurulu'nun kararında gerekçe olarak yasal temsilcinin yaş düzeltme davasını açabileceğinden bahisle bu hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak niteliğinde olmadığı sonucuna varmak yanlıştır. Zira şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların bazılarının yasal temsilci aracılığıyla da kullanılabilirliği bu hakların mahiyetine aykırı değildir⁵¹⁰. Yargıtay sonraki tarihli kararlarında, yaş tahsisi davalarının şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğu görüşünü benimsemiştir⁵¹¹.

Bu hak, nisbi olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olup hak sahibi temyiz gücünü haiz değilse ilgili davalar yasal temsilci tarafından açılacaktır⁵¹².

Kişisel durum sicilindeki düzeltmelere ilişkin NHK m.36/I-b'ye göre, nüfus kayıtlarının düzeltilmesi davaları yalnızca bir kez açılabilirdi. Ancak bu hüküm Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiş olup, haklı sebeplerin bulunması durumunda, aynı konuya ilişkin düzeltme yapılması dava edilebilir. Aynı zamanda kararda, bu hakların şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olduğu hususuna da vurgu yapılmaktadır⁵¹³.

---

⁵⁰⁹ Ataay, “Yaş Tahsisi Davası-Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar”, s.34; İmre, “Gayrimümeyyizlerin Hakları Kullanma Ehliyetliliğine ve Bunun İstisnalarına İlişkin Meseleler”, s.354; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.106; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.329; Saymen, “Yaş Tahsisi - Mümeyyiz Küçüğün Dava Ehliyeti - Kanuni Mümessili Tarafından Temsil Ettirilmesi Lüzumu”, s.90.

⁵¹⁰ Ataay, “Yaş Tahsisi Davası-Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar”, s.35.

⁵¹¹ Konuya ilişkin karar örneği için bkz. “*Dava, kişiyeye bağlı haklardan olan doğum tarihinin değiştirilmesi istemine ilişkindir. Dava dilekçesine ekli vekaletname genel nitelikte olup, vekil eden davacı M B'nin nüfus kaydında 15.7.1982 olan doğum tarihinin 15.7.1980 olarak değiştirilmesi konusunda özel bir yetkiyi içermemektedir. Vekilin, kişiyeye sıkı sıkıya bağlı kişilik hakları ile ilgili böyle bir davayı açabilmesi için vekaletnamesinde özel bir yetkinini bulunması gerekir.*”, Yargıtay 18. HD., 2002/3210 E., 2002/5217 K., 06.05.2002 T., (<https://legalbank.net>), (E.T. 10.12.2021).

⁵¹² İmre, “Gayrimümeyyizlerin Hakları Kullanma Ehliyetliliğine ve Bunun İstisnalarına İlişkin Meseleler”, s.354; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.106; Benzer şekilde Ataay, “Yaş Tahsisi Davası-Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar”, s.35.

⁵¹³ “...Ad, soyadı, cinsiyet, doğum kaydı gibi kişilere ait kimlik bilgileri ve aile bağlarıyla ilgili bilgilervazgeçilmez, devredilmez, feragat edilmez, kişiyeye sıkı surette bağlı kişilik hakları kapsamındadır. Kişilere ait kimlik bilgileri ve aile bağlarıyla ilgili bilgileri içeren kayıtların kişilik haklarından olması, onlara hiçbir müdahalede bulunulamayacağı anlamına gelmez... Bireyin yaşamıyla özdeşleşen ve kişiliğinin ayrılmaz bir parçası olan kimliği ve aile bağlarıyla ilgili bilgileri içeren nüfus kayıtlarında haklı nedenlerin varlığı halinde değişiklik ve düzeltme yapılmasını isteme hakkı, maddi ve manevi varlığını koruma, geliştirme hakkı kapsamında olup, bunun dava yoluyla bir defadan fazla talep edilememesini öngören kural Anayasa'nın 17. maddesi ile bağdaşmamaktadır...” AYM 30.03.2012 Tarih, 2011/34 Esas, 2012/48 Karar numaralı kararı, RG. Tarih: 06.10.2012, Sayı: 28433, (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/10/20121006-13.htm>), (E.T. 10.12.2021).

f. Dernek Kurma, Derneğe Üyelik, Oy Hakkı ve Üyelikten Çıkma Hakkı

Dernek kurma hakkı, TMK m.57 ve DK m.3'te düzenlenmiş bir hak olup ilgili hüküm gereğince dernek kurucularının fiil ehliyetine sahip kimseler olmaları gerekmektedir. Derneğe üye olmaya ilişkin koşullar ise TMK m.64'te düzenlenmiştir ve üyelik için de şart, fiil ehliyetine sahip olmaktır.

Dernek kurma, derneğe üye olma ve üyelikten çıkma hürriyeti AY m.33'te de düzenlenmiş olup örgütlenme özgürlüğüne dahil bir haktır. Bu hak TMK m.16/I hükmü gereğince şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardandır⁵¹⁴. Fakat dernek kurmak ve üyelik hakkı kanun gereği fiil ehliyeti gerektirdiğinden, ilgili hak şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olsa dahi, sınırlı ehliyetsizler veya tam ehliyetsizler açısından bir özellik arz etmemektedir⁵¹⁵. Zira kanun bu haklara sahip olmak için fiil ehliyeti aradığından, ilgili ehliyet grubundaki kimseler bu haklara sahip değildirler.

Dernek kurmak ve derneğe üyelik haklarında kanunen fiil ehliyeti aranması sebebiyle, sınırlı ehliyetsizler ve tam ehliyetsizler için de durum herhangi bir özellik arz etmediğinden, bu haklar, hak sahibi tarafından bizzat kullanılmak zorunda olan mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardandır⁵¹⁶.

Üyelikten doğan hakların kullanılması hususunda ise TMK m.69 gereğince her üye oyunu şahsen kullanmak zorunda olduğundan, bu hakkın iradi temsil yoluyla kullanılmasına imkan bulunmamaktadır⁵¹⁷.

DK m.3/IV hükmü gereğince on beş yaşını tamamlamış ve temyiz gücünü haiz küçüklerin, kanunda ilgili maddede belirtilen belli amaçları barındıran çocuk derneklerini, yasal temsilcilerinin yazılı izni ile kurabilmekte ve bu türden derneklere yine yasal temsilcilerinin yazılı izni ile üye olabilmektedirler. Aynı hükmün beşinci

⁵¹⁴ Zevkliler, *Kişiler Hukuku*, s.138; Köprülü, *Medeni Hukuk*, s.483; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.106; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.298, N.1315; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.639; Özsunay, eski medeni kanunun yürürlükte bulunduğu dönemde, derneğe üyelik hakkının kişiye sıkı biçimde bağlı bir hukuki durum olduğunu, başkasına devrinin mümkün olmadığını ve miras yoluyla da intikal etmeyeceğini ifade etmektedir. Bkz. Özsunay, *Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler*, s.160.

⁵¹⁵ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.107; Benzer şekilde Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.505; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.322; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.580; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.340, N.1034; Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.252 vd.; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.300.

⁵¹⁶ Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.298 N.1315; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.639; Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.143; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.66, Benzer şekilde Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.511.

⁵¹⁷ Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, s.639; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.107; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.345, N.1053; Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, s.260.

fikrasında ise on iki yaşını bitiren küçüklerin çocuk derneklerine üye olabilecekleri ancak yönetim ve denetim kurullarında görev alamayacakları öngörülmüştür. Dolayısıyla bu hükümler gereğince, fiil ehliyetine sahip olmayan ancak ayırt etme gücü bulunan küçüklerin dernek kurma ve derneğe üyelik hakkı, yasal temsilcinin de rızasının eklenmesi ile kullanılabilen mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardandır⁵¹⁸. Ancak küçüğün ilgili derneklerden çıkma hakkı, yasal temsilcinin icazetine gerek olmaksızın mümkün olduğu için ayırt etme gücüne sahip küçüğün çocuk derneklerinin üyeliğinden çıkma hakkı, mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan sayılmalıdır⁵¹⁹.

g. Vakıf Kurma

Vakfın kuruluş şekli, TMK m.102’de düzenlenmiş olup ilgili hüküm, vakıf kurma iradesinin resmi senetle veya ölüme bağlı tasarrufla açıklanacağını öngörmektedir. İlgili maddenin ikinci fıkrasında, resmi senetle vakıf kurma işleminin temsilci aracılığıyla yapılacak olması halinde, temsil yetkisinin noterlikçe düzenlenmiş olan bir belgeyle verilmiş olması ve bu belgede vakfın amacı, özgülenecek mal ve hakların da belirlenmiş olmaları gerektiği hükme bağlanmıştır.

Öncelikle vakıf kurma iradesi, sağlararası bir tasarrufla yani resmi senet yoluyla ileri sürüldüğünde, kişivarlığına ilişkin bir işlem söz konusu olmayıp, malvarlığına ilişkin bir hukuki işlem söz konusudur. Bu sebeple, sağlararası tasarrufla, yani resmi senet yoluyla vakıf kurma işlemi, bir şahsa sıkı sıkıya bağlı hakkın kullanılması niteliğinde değildir⁵²⁰. Zira daha önceden de ifade edildiği gibi, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, hak sahibinin kişiliği ile ilgili olan, kişivarlığı alanını ilgilendiren, parasal değeri olmayan yani malvarlığı haklarından olmayan haklardır⁵²¹.

Bununla birlikte, TMK m.449 gereğince, vakıf kurma, yasak işlemler arasında sayılmış, ilgili maddeye göre vesayet altındaki kişi adına kefil olmak, vakıf kurmak

---

⁵¹⁸ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.108; Aksi görüş için bkz. Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.143, Yazar, bu hakkın kullanılmasının tamamen yasal temsilcinin iznine bağlı olmasından, bu hakkı nisbi anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu sonucunu çıkarmaktadır.

⁵¹⁹ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.143; Benzer şekilde Serozan, *Medeni Hukuk*, §5, s.511, N.14; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.327.

⁵²⁰ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.53; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.109.

⁵²¹ Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların şahısvarlığı haklarından olması ile ilgili bkz. Birinci Bölüm, I, E, 2.

ve önemli bağışlarda bulunmak yasaklanmıştır. Aynı şekilde TMK m.342/III'te ifade edilen, vesayet makamlarının iznine bağlı hususlar dışındaki kısıtlıların temsiline ilişkin hükümlerin velayetteki temsilde de uygulanacağı hükmü doğrultusunda vakıf kurmaya ilişkin yasak işlem, velayetteki temsilde de uygulanır⁵²². İlgili kanun hükümleri uyarınca, tam ehliyetsizler ve sınırlı ehliyetsizlerin ve bu kişiler adına yasal temsilcilerinin sağlararası tasarrufla vakıf kurmaları mümkün bulunmamaktadır⁵²³. Sınırlı ehliyetliler için ise TMK m.429'da öngörülen hukuki işlemler arasında vakıf kurmak bulunmadığından, sınırlı ehliyetlilerin vakıf kurması mümkündür⁵²⁴.

Sağlararası tasarrufla, yani resmi senetle vakıf kurma işleminin fiil ehliyeti şartına bağlı olması ve dolayısıyla yasal temsil aracılığıyla kurulamayacak olmasından, bu işlem için ancak iradi temsil mümkün olabilmektedir⁵²⁵. Bu husus da TMK m.102/II hükmünde açıklıkla ifade edilmiştir. İlgili hükme göre iradi temsilci aracılığıyla vakıf kurma işlemi için özel yetki aranmaktadır. İradi temsil aracılığıyla vakıf kurma işleminde de, bu işleme ilişkin karar bizzat hak sahibi tarafından verilmiş olacağından, bu husus, kararın şahsa sıkı sıkıya bağlı olup olmaması yönünden özellik arz etmemektedir⁵²⁶.

Vakıf kurma iradesinin açıklanmasının bir diğer yolu ise ölüme bağlı tasarruftur. Ölüme bağlı tasarruf yoluyla vakıf kurma iradesinin açıklanması, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁵²⁷. Ölüme bağlı tasarruf yoluyla vakıf kurma iradesi açıklanması için, hak sahibinin vasiyetname yapma ehliyetine sahip olması gerekmektedir. Bu halde TMK m.502 gereğince, vasiyatname

---

⁵²² Karakaş, *Kişiyi Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.109.

⁵²³ Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.95 N.491-s.354 N.1543; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.424 N.1353; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.306.

⁵²⁴ Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.354 N.1543; Özsunay, *Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler*, s.244; Sınırlı ehliyetlilerin vakıf kurabilmesi için TMK m.429/7 hükmünün kıyasen uygulanarak, bağışlama hususunda olduğu gibi vakfa yapılacak özgülleme için de kanuni temsilcinin onayının alınması ile vakıf kurulabileceği fikri için bkz. Hatemi, *Kişiler Hukuku*, §13, s.129 N.13.

⁵²⁵ TMK m.102/II hükmü "*Resmi senetle vakıf kurma işleminin temsilci aracılığıyla yapılması, temsil yetkisinin noterlikçe düzenlenmiş bir belgeyle verilmiş olmasına ve bu belgede vakfın amacı ile özgülenecek mal ve hakların belirlenmiş bulunmasına bağlıdır*" şeklindedir.; Serozan, *Medeni Hukuk*, §6, s.513, N.7; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.341; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.541;

⁵²⁶ Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.541; Karakaş, *Kişiyi Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.109.

⁵²⁷ Lindegger, *Die Rechte des Mündels im schweizerischen ZGB*, s.22; Karakaş, *Kişiyi Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.108; Benzer şekilde Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.90; Benzer şekilde İnan, Ertaş ve Albaş, *Miras Hukuku*, s.161, N.369; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s.276-277, N.22; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.424 N.1353.

yapacak kişi temyiz gücünü haiz ve on beş yaşını doldurmuş bulunmalıdır⁵²⁸. Kanunen aranan bu şart karşısında, ayırt etme gücünü haiz olmayan kimseler için yasal temsilci aracılığıyla vakıf kurma işlemi mümkün olmayacaktır. Dolayısıyla ölüme bağlı tasarruf yoluyla vakıf kurma işlemi, mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak niteliğindedir⁵²⁹.

2. Aile Hukuku Alanında Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar

a. Nişanlanma

Nişanlanmaya ilişkin hükümler, TMK m.118 hükmü ve devamında düzenlenmiştir. TMK m.118 hükmü “*Nişanlanma, evlenme vaadiyle olur. Nişanlanma, yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça küçük veya kısıtlıyı bağlamaz*” şeklindedir.

Nişanlanma, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁵³⁰. Nişanlanma isteğinin, hakkın mahiyeti gereği yalnızca temyiz kudretini haiz kimseler tarafından ileri sürülebilmesi sebebiyle ve kanun hükmü gereğince nişanlanma, evlenme vaadiyle olduğundan, dolayısıyla yine yalnızca ayırt etme gücünü haiz kimseler, karşılıklı olarak ve şahsen evlenme vadedebilecekleri için bu hak, mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir haktır⁵³¹.

Bununla birlikte, öğretide bu hakkın nisbi olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğunu savunan görüşler de bulunmaktadır⁵³². Buna göre nişanlanma, tam

---

⁵²⁸ Vakıf kurma işleminin, miras sözleşmesinin içeriğinde yer alması durumunda ise TMK m.503 gereğince miras sözleşmesinin ehliyet şartlarına, yani, ayırt etme gücüne sahip bulunmak, ergin olmak ve kısıtlı bulunmamak gerekmektedir. Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.425 dn.394; Özsunay, *Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler*, s.245; Miras sözleşmesinin tek taraflı ve her zaman dönülebilir muhtevasına dahil olan ve vasiyetname gibi hüküm ifade edilen vakıf kurma iradesinin açıklandığı miras sözleşmeleri için, vasiyetname yapmaya ilişkin şartların gerçekleşmesinin yeterli sayılması gerektiği görüşü için bkz. Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.354 dn.431; Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, s.167, N.768vd.

⁵²⁹ Lindegger, *Die Rechte des Mündels im schweizerischen ZGB*, s.22; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.108; Benzer şekilde Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.90.

⁵³⁰ Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.13; Lindegger, *Die Rechte des Mündels im schweizerischen ZGB*, s.25; Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku*, s.23; Koç, *Türk-İsviçre Hukukunda Nişanlanma Sözleşmesi*, s.33; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.110; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.12; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.288; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.18, N.96; Benzer şekilde Mustafa Şahin, “İsviçre Medeni Kanunu’nda Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Türk Hukukunda Ayırt Etme Gücüne Sahip Küçük ve Kısıtlıların (Sınırlı Ehliyetsizlerin) Nişanlanma Ehliyeti (TMK m. 16/I, 118/II)”, Ankara Barosu Dergisi, S.4, Y.2014, s.88.

⁵³¹ Brückner, *Das Personenrecht des ZGB: Ohne Beurkundung des Personenstandes*, N.214; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.110.

⁵³² Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.157; Hüseyin Hatemi ve Rona Serozan, *Aile Hukuku*, Filiz Kitabevi, İstanbul 1993, s.30.

ehliyetliler ve kendilerine yasal danışman atanan sınırlı ehliyetliler⁵³³ bakımından mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak iken, sınırlı ehliyetsizler bakımından nisbi anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir haktır⁵³⁴. Buna gerekçe olarak ise, sınırlı ehliyetsizin TMK m.118/II hükmü gereğince yasal temsilcisinin rızası bulunmaksızın yaptığı nişanlanmanın bağlayıcı olmadığı gösterilmektedir⁵³⁵. Buna ek olarak nişanlanmanın, evlenmeden farklı olarak gerçek anlamda temsil yetkisinin kullanılması niteliğinde olmasa da, bir tarafın nişanlanma iradesini diğer tarafa ileten haberci aracılığıyla gerçekleştirilebileceği savunulmaktadır⁵³⁶.

Kanaatimizce bu gerekçelerle nişanlanmanın sınırlı ehliyetsiz kimse için nisbi anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğunu söylemek mümkün değildir. Zira bu hakkı, hak sahibi olan sınırlı ehliyetsiz adına yasal temsilcisinin kullandığını söylemek mümkün değildir. Bir haberci aracılığıyla nişanlanma iradesinin ulaştırılması durumunda dahi, irade yine bizzat sınırlı ehliyetsize aittir. Bu konudaki karar da yine hak sahibi olan sınırlı ehliyetsize ait bulunacağından, hakkın sınırlı ehliyetsiz açısından da mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı hak niteliğinde olduğunu söylemek mümkündür.

Kanun hükmü, sınırlı ehliyetsizler için yasal temsilcinin rızası olmaksızın nişanlanmanın bağlayıcı olmayacağını ifade etmektedir. Yasal temsilcinin icazetinin arandığı şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar noktasında, daha önceden de ifade edildiği gibi, bu hakkın kullanımına ilişkin karar esasen hak sahibi olan sınırlı ehliyetsize aittir⁵³⁷. Zira kanuni temsilcinin aranan rızası, gerçek anlamda bir temsil yetkisinin kullanılması niteliğinde değildir⁵³⁸. Kanun koyucunun amacı, hakkı kullanma ve karar verme yetkisi sınırlı ehliyetsize ait olmakla beraber, sınırlı ehliyetsizi korumak ve ona ek bir güvence sağlamak amacıyla bu işlem, kanuni temsilcinin icazetine

---

⁵³³ TMK m.429 hükmünde, hangi işlemler açısından yasal danışmandan onay alınacağı sayılmış olup bu işlemler arasında nişanlanma bulunmadığından, bu kişiler için nişanlanma hakkının mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olduğu ifade edilmiştir. Bkz. Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.157, dn. 146.

⁵³⁴ Hatemi ve Serozan, *Aile Hukuku*, s.30; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.157.

⁵³⁵ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.157; Bülent Köprülü ve Selim Kaneti, *Aile Hukuku*, Filiz Kitabevi, 2. Bası, İstanbul 1989, s.48.

⁵³⁶ Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.17, N.86; Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.13; Köprülü ve Kaneti, *Aile Hukuku*, s.47.

⁵³⁷ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.110.

⁵³⁸ Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.14.

bağlanmıştır⁵³⁹.

Kanun metninde, yasal temsilcinin rızası olmaksızın nişanlanmanın küçük veya kısıtlıyı “bağlamayacağı” lafzı kullanılmıştır. Geçersizdir yerine “bağlamaz” lafzının kullanılması doktrinde farklı yorumlanmış ve bu hususa ilişkin farklı görüşler ortaya çıkmıştır⁵⁴⁰.

Bir görüşe göre, kanuni temsilciden izin alınmaksızın yapılan nişanlanmanın tek taraflı bağlamazlık kuralına tabi olduğu⁵⁴¹ ve sonradan icazet verilmesi halinde nişanlanmanın geçmişe dönük olarak geçerli olacağı benimsenmektedir⁵⁴².

Bir diğer grup yazar ise, nişanlanma için sınırlı ehliyetsizin yasal temsilcisinin icazetini, onu nişanlanmada ortaya çıkması muhtemel mali sonuçlardan korumak amacıyla getirildiğini, nişanlanmanın yasal temsilcinin icazeti olmaksızın da geçerli olacağı ancak muhtemel mali sonuçlardan sorumluluğun önlenmesi için yasal temsilcinin rızasının gerektiği fikrini savunmaktadırlar⁵⁴³.

Bununla birlikte, bu iki görüşten de ayrılan bir diğer görüşe göre ise, sınırlı ehliyetsizleri haksız fiillerden hukuki anlamda sorumlu tutan TMK m.16/II hükmü karşısında, sınırlı ehliyetsizin TMK m.118/II’deki düzenlemede mali sonuçlar açısından korunduğunu söylemek yanlıştır. Aynı zamanda, hukuk düzenimiz, yalnızca zarar vereni değil, zarar göreni de korumakta ve buna yönelik olarak, kimi zaman tam ehliyetsiz kimseleri dahi haksız fiil hükümleri çerçevesinde sorumlu tutarken, sınırlı ehliyetsiz kimsenin de, haksız fiili teşkil eden sebebe bakılmaksızın sorumlu tutulması hakkaniyetin bir gereği olacaktır⁵⁴⁴. Bu sebeplerle, nişanlanmanın

---

⁵³⁹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.110; Benzer şekilde Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.13; Bu hüküm, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların yasal temsilcinin iznine bağlı olmaksızın kullanılabilmesi hükmüne bir istisna niteliğindedir. Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.31.

⁵⁴⁰ Köprülü, *Medeni Hukuk*, s.228, dn.90; Yasada “bağlamaz” lafzı kullanılmasına yönelik tartışmalar için bkz. Şahin, “İsviçre Medeni Kanunu’nda Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Türk Hukukunda Ayırt Etme Gücüne Sahip Küçük ve Kısıtlıların (Sınırlı Ehliyetsizlerin) Nişanlanma Ehliyeti (TMK m. 16/I, 118/II)”, s.90.

⁵⁴¹ Koç, *Türk-İsviçre Hukukunda Nişanlanma Sözleşmesi*, s.31; Zevkliler/Acabey/Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.685.

⁵⁴² Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.32; Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku*, s.22; Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.14.

⁵⁴³ Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.19 N.100; Yıldız Abik, “Nişanlanma ve Nişanlılık”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.54, S.2, Ankara 2005, s.80; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.13.

⁵⁴⁴ Şahin, “İsviçre Medeni Kanunu’nda Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Türk Hukukunda Ayırt Etme Gücüne Sahip Küçük ve Kısıtlıların (Sınırlı Ehliyetsizlerin) Nişanlanma Ehliyeti (TMK m. 16/I, 118/II)”, s.92-93; Hatemi de bu görüşe benzer, ancak daha detaylı bir görüş belirterek, sınırlı ehliyetsizin, kanuni temsilcisinin rızasını almaksızın gerçekleştirdiği nişanlanma işlemi, kanuni temsilcinin rızasını açıklayacağı askı süresi içinde karşı tarafı bağlayacağını ifade etmektedir. Bunun

da TMK m.16 hükmündeki esas gereğince, hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı olması göz önünde tutulduğunda, yasal temsilcinin icazetine ihtiyaç bulunmaksızın kullanılabilmesi ve mali sonuçlar açısından da ayırım gözetilmemelidir⁵⁴⁵.

Kanaatimizce son görüşe katılmak, kanun koyucu TMK m.118/II hükmünde, sınırlı ehliyetsizin nişanlanmasında yasal temsilcinin icazetini şart koşmasaydı doğru olurdu. Zira sınırlı ehliyetsiz, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olan nişanlanma hakkını, yasal temsilcinin iznine bağlı olmaksızın kullanabilmelidir. Kanun koyucu, izin olmaksızın işlemin geçersiz olacağını belirtmek istedi idiyse de, bunu yasa metninde açıkça ifade etmeli, veya *Dural, Öğüz ve Gümüş* 'ün de ifade ettiği gibi, şayet onay olmaksızın yapılan nişanlanmanın sınırlı ehliyetsizi “bağlamıyor” oluşu, mali sonuçlar bakımındansa, bu ibare de madde metninde açıkça yer almalıydı⁵⁴⁶. Bunun dışında, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar bakımından yasa tarafından kendisine ehliyet tanınmış bulunan sınırlı ehliyetsizin, bu hakları kullanırken tek başına yetkili olduğu kabul edildiğine göre, haklara ilişkin mali sonuçlar bakımından da tek başına sorumlu ve yetkili olmalıdır⁵⁴⁷. Olması gereken hukuk yönünden, kanaatimiz, bu görüşün yerinde olduğudur. Fakat mevcut hukuka bakıldığında, yasa gereği kanun koyucunun izni olmaksızın gerçekleştirilen nişanlanma işleminin sınırlı ehliyetsizi bağlamadığı hüküm altına alınmıştır. Bu sebeple yasa hükmü yorumlanarak, aranan yasal temsilci onayının, sınırlı ehliyetsizi bu nişanlanma neticesinde çıkması muhtemel mali sonuçlardan korumak maksadıyla getirildiğini, nişanlanmanın yasal temsilcinin icazeti olmaksızın, mali bir sonuç yüklediği sürece geçerli olacağı sonucuna varmak, pozitif hukuk yönünden bu görüşü desteklemek daha doğru olacaktır.

---

neticesinde askı süresi içinde sınırlı ehliyetsizin nişanı bozması ya da nişanın karşı tarafça bozulması halinde, sınırlı ehliyetsiz tazminat yükümlüsü olmayacaktır. Bununla birlikte, ehliyetli olduğu kabul edilen karşı taraf, nişanlandığı kimsenin sınırlı ehliyetsiz olduğunu ve kanuni temsilcisinin onayı olmaksızın nişanlandığından haberdarsa, bunun sonucuna katlanmalıdır. Dolayısıyla tazminat talep edememelidir. Fakat, sınırlı ehliyetsiz olduğunu veya kanuni temsilcisinin onayı olmaksızın nişanlandığını gizleyen kimse, TMK m.452/II uyarınca tazminattan sorumlu olmalı ve bu korumadan yararlanmamalıdır. Nişanı bozmanın haksız fiil teşkil ettiği hallerde ise sınırlı ehliyetsiz bu korumadan yine yararlanamaz. Bkz. Hatemi ve Serozan, *Aile Hukuku*, s.43.

⁵⁴⁵ Şahin, “İsviçre Medeni Kanunu’nda Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Türk Hukukunda Ayırt Etme Gücüne Sahip Küçük ve Kısıtlıların (Sınırlı Ehliyetsizlerin) Nişanlanma Ehliyeti (TMK m. 16/I, 118/II)”, s.93, Yazar, bu görüşünü, ayırt etme gücünü haiz on beş yaşını doldurmuş küçüğe vasiyetname yapabilme hakkı vererek, yasal temsilcisinin iznine bağlı olmaksızın tüm malvarlığı üzerinde bir hukuki işlem yapma ehliyeti veren kanun koyucunun, nişanlanma sonrası muhtemel mali sonuçların çıkabilmesi ihtimaliyle sınırlı ehliyetsizi, bu hak bakımından yasal temsilci iznine bağlamaması gerektiği fikri ile de pekiştirmektedir. Bkz. Aynı eser s.94.

⁵⁴⁶ Bkz. Dural, Öğüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.19 N.100.

⁵⁴⁷ Benzer şekilde Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.8.

Sözleşmenin karşı tarafının ehliyetli olması halinde bu kişi, nişanlanma ile bağlı olacaktır⁵⁴⁸.

b. Nişanın Bozulması

Nişanlanma için, mahiyeti ve yaptırımını tartışmalı olsa da, sınırlı ehliyetsiz için nişanlanma işlemi, yasal temsilcinin onayına bağlı iken, nişanlılığı sona erdirmeye hakkı herhangi bir onaya bağlı olmayıp her iki taraf kendi iradeleri ile nişanı tek taraflı bir şekilde sona erdirebilir⁵⁴⁹. Temyiz gücünü haiz küçük ve kısıtlılar da yasal temsilcilerinin iznine bağlı olmaksızın; yasal temsilci aksi yönde iradeye sahip olsa dahi, bağımsız olarak bu hakkı kullanabilir ve nişanı sona erdirebilirler⁵⁵⁰. Nişanı sona erdirmeye hakkı da, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁵⁵¹.

Nişanı bozma hakkı, mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁵⁵².

c. Nişanın Bozulması Sonucu Olarak Manevi Tazminat Talebi

Nişanın bozulmasının sonuçlarından olan manevi tazminat talebi, TMK m.121 hükmünde düzenlenmiş olup ilgili hüküm gereğince nişanın bozulması sebebiyle kişilik hakkı saldırıya uğrayan tarafın, kusurlu olan karşı taraftan manevi tazminat isteminde bulunması mümkündür. Nişanın bozulması sebebiyle manevi tazminat istemi, TMK m.25 hükmünün, özel bir uygulama alanıdır⁵⁵³. Bu sebeple bu hak, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁵⁵⁴.

---

⁵⁴⁸ Lindegger, *Die Rechte des Mündels im schweizerischen ZGB*, s.25; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.13; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.19, N.102; Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.15.

⁵⁴⁹ Feyzioğlu, *Aile Hukuku*, s.51; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.112; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.143; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.45; Öztan, *Aile Hukuku*, s.75; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.19; Erdem, *Aile Hukuku*, s.32.

⁵⁵⁰ Öztan, *Aile Hukuku*, s.75; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.144; Köprülü/Kaneti, *Aile Hukuku*, s.54; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.112; Koç, *Türk-İsviçre Hukukunda Nişanlanma Sözleşmesi*, s.79; Erdem, *Aile Hukuku*, s.32; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.45.

⁵⁵¹ Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, s.172 N.570; Erdem, *Aile Hukuku*, s.32; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.143; Öztan, *Aile Hukuku*, s.75; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.112.

⁵⁵² Brückner, *Das Personenrecht des ZGB: Ohne Beurkundung des Personenstandes*, N.212; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.143.

⁵⁵³ Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.27; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.112; Benzer şekilde Feyzioğlu, *Aile Hukuku*, s.76.

⁵⁵⁴ Lindegger, *Die Rechte des Mündels im schweizerischen ZGB*, s.15; Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku*, s.33; Koç, *Türk-İsviçre Hukukunda Nişanlanma Sözleşmesi*, s.111; Zevkililer/Acabey/Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.288; Öztan, *Aile Hukuku*, s.115; Oğuzman/Barlas, *Medeni Hukuk*, s.172 N.570.

Nişanın bozulması sonucu talep edilebilen manevi tazminat bakımından, kişilik hakkı saldırıya uğrayan kimse tarafından talep edilen manevi tazminat ile aynı niteliktedir. Dolayısıyla bu hak, nisbi anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir haktır⁵⁵⁵. Sınırlı ehliyetsiz kimse, bu davayı yasal temsilcisinin izni olmaksızın tek başına açabilecektir⁵⁵⁶. Hak sahibi olan nişanlı, ayırt etme gücünü haiz değil ise, bu hak onun yerine yasal temsilci tarafından kullanılabilir⁵⁵⁷.

d. On Altı Yaşını Dolduran Kimsenin Hakimden Evlenme İzni İstemesi

TMK m.124/II hükmünde düzenlenmiş bulunan evlenme izni başvurusu, on altı yaşını doldurmuş bulunan erkek veya kadının, olağanüstü nedenler veya pek önemli bir sebeple hakimden evlenme izni istemesine ilişkindir. Hükmün devamında olanak buldukça ana baba veya vasinin dinleneceği de ifade edilmektedir.

Hakimden evlenmeye izin isteme başvurusu, yaş küçüklüğü sebebiyle evlenmeye engeli bulunan kimseye, kanunun kişinin şahsiyeti uğruna tanıdığı bir haktır⁵⁵⁸. Dolayısıyla bu hak tanınırken objektif koşulların varlığı kadar sübjektif koşullar da var olabilir⁵⁵⁹. Sübjektif koşulların haklılığını ise şahsına ait bulunduğundan, ancak hak sahibi hissedebileceğinden bu hak, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁵⁶⁰. Temyiz gücünü haiz küçük, bu hakkı kullanırken mahkemeye yasal temsilcisinin rızası olmaksızın bağımsız olarak başvurabilecektir⁵⁶¹.

---

⁵⁵⁵ Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku*, s.34; Öztan, *Aile Hukuku*, s.115; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.41, N.209; İsviçre hukukunda bazı yazarlar ise, nişanın bozulması hususundaki karar ancak hak sahibine ait olacağından, nişanın haksız yere bozulması sonucu manevi tazminat isteminin de ancak hak sahibi tarafından istenebileceğinden bahisle bu hakkın mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğunu savunmaktadırlar. Bkz. Lindegger, *Die Rechte des Mündels im schweizerischen ZGB*, s.15.

⁵⁵⁶ Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.57; Öztan, *Aile Hukuku*, s.115; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.695; Koç, *Türk-İsviçre Hukukunda Nişanlanma Sözleşmesi*, s.111; Lale Sirmen, "Nişanın Bozulmasında Manevi Tazminat", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ellinci Yıl Armağanı*, C.1, Sevinç Matbaası, Ankara 1977, s.374.

⁵⁵⁷ Koç, *Türk-İsviçre Hukukunda Nişanlanma Sözleşmesi*, s.111; Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku*, s.40; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.112; Öztan, *Aile Hukuku*, s.115; Sirmen, "Nişanın Bozulmasında Manevi Tazminat", s.374.

⁵⁵⁸ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.113; Benzer şekilde Öztan, *Aile Hukuku*, s.133; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.68; Erdem, *Aile Hukuku*, s.50.

⁵⁵⁹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.113.

⁵⁶⁰ Lindegger, *Die Rechte des Mündels im schweizerischen ZGB*, s.15; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.113; Köprülü ve Kaneti, *Aile Hukuku*, s.67; Öztan, *Aile Hukuku*, s.133.

⁵⁶¹ Öztan, *Aile Hukuku*, s.133; Köprülü ve Kaneti, *Aile Hukuku*, s.67, Yazarlar aynı zamanda küçüğün yaş sebebiyle duruşmada bulunamayacağını, kanuni temsilci ile bu konuda menfaat çatışması veya görüş ayrılığı varsa, kişiyeye kayyım atanmasını ve yargılamanın bu şekilde yapılması gerektiğini savunmaktadırlar. Bkz. Aynı eser s.67; Şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde bulunan evlenme izni başvurusu için mahkemeye bağımsız olarak başvurabilen ayırt

Madde hükmünde, ana, baba veya vasinin dinlenecek olmasına karşın bu hak, mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁵⁶². Evlenme izni başvurusunda, içinde bulunduğu durumun olağanüstülüğünü veya pek önemli bir sebebi teşkil ettiğini öncelikli olarak bilebilecek kişinin hak sahibi olması sebebiyle, kanuni temsilci tarafından böyle bir başvuruda bulunulması mümkün değildir⁵⁶³. Zira madde hükmünde bu kişilerin olanak bulunması halinde dinleneceğini hüküm altına alınmış olup, bir zorunluluk arz etmemektedir⁵⁶⁴.

e. Evlenme

Evlenme ehliyet ve engelleri TMK m.124 hükmü ve devamında düzenlenmektedir. Evlenme hakkı, hak sahiplerine şahsiyetleri dolayısıyla tanınmış bir hak olduğundan, bu hak şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁵⁶⁵. Evlenmeye ilişkin irade açıklamaları bizzat hak sahipleri tarafından beyan edileceğinden, temsilci aracılığıyla evlenme işleminin gerçekleştirilmesinin mümkün olmaması dolayısıyla bu hak mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir haktır⁵⁶⁶.

---

etme gücüne sahip küçüğün, usul işlemleri noktasında temsile ihtiyaç duyması çelişkilidir. Bkz. Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.145, Zira şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların dava yoluyla kullanımı noktasında da sınırlı ehliyetsize serbesti tanınmış ise, ilgili davaya ilişkin usul işlemleri hususunda da sınırlı ehliyetsizin dava ehliyeti bulunduğu önceki bölümlerde detaylarıyla ifade edilmişti. Bkz. İkinci Bölüm, IV, A, 5, b.

⁵⁶² Erdem, *Aile Hukuku*, s.50; Öztan, *Aile Hukuku*, s.133; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.68; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.113.

⁵⁶³ Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.68; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.113; Erdem, *Aile Hukuku*, s.50; Öztan, *Aile Hukuku*, s.133.

⁵⁶⁴ Erdem, *Aile Hukuku*, s.51; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.14; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.38; Öztan, *Aile Hukuku*, s.135; Feyzioğlu, *Aile Hukuku*, s.156; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.68.

⁵⁶⁵ Akyol, *Türk Medeni Hukukunda Temsil*, s.35; Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku*, s.73; Köprülü ve Kaneti, *Aile Hukuku*, s.68; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.114; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.715; Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı’nda da, evlenmenin şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu vurgulanmıştır. Bkz. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı, 1965/3 E., 1965/3 K., 14.06.1965 T., RG. Tarih: 15.06.1965, Sayı: 12049, (<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/12049.pdf>), (E.T. 17.11.2021).

⁵⁶⁶ Brückner, *Das Personenrecht des ZGB: Ohne Beurkundung des Personenstandes*, N.214; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.114; Ancak bazı yazarlar, küçüklük ve kısıtlılık bakımından TMK m.126 ve 127 hükümleri gereğince bu hakkın kullanılması için yasal temsilcinin rızası arandığından, kanaatimizce hatalı olarak hakkın nisbi anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu tespitinde bulunmuşlardır. Zira hakkın mutlak veya nisbiliği değerlendirilirken, hak sahibi dışında da, onun adına istisnai olarak bu hakkın kullanılmasının mümkün olup olmadığı yönünde bir değerlendirme yapıp sonuca varılmalıdır. Evlenme hakkı ve bu konudaki beyanın, hak sahibi dışında kimselere yapılamayacağı göz önünde bulundurulduğunda, yasal temsilcinin icazetine bağlı olduğu gerekçesiyle hakkın nisbi anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olduğu tespiti hatalı olacaktır. Evlenme hakkının küçük ve kısıtlılar için nisbi anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olduğu görüşü için bkz. Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.158; Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.444, N.12b.

EY m.17 hükmü gereğince, evlenecek olan kimse müracaat işlemlerini özel vekaletname düzenlemek koşulu ile vekil aracılığıyla yürütebilmektedir. Hükmün devamı gereğince özel vekaletnamede, bu vekaletnamenin evlilik işlemlerinin yürütülmesi maksadıyla verilmiş olduğu açıkça belirtilmelidir. Bu durum, hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı olması durumu ile çelişmemektedir. Zira şahsa sıkı sıkıya bağlı bazı hakların kullanımında, bir devlet organına müracaat gerekiyorsa, iradi temsil mümkün olmaktadır⁵⁶⁷. Bu da, hakkın mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı olduğu sonucunu değiştirmemektedir. Evlenme işlemi, yalnızca bizzat hak sahibi tarafından gerçekleştirilmektedir.

Evlenecek küçük ve kısıtlılar için, TMK m.126 ve 127 hükümleri, yasal temsilcinin rızasını aramaktadırlar. Esasen, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olsa dahi evlenme hususunda kanuni temsilcinin rızasının aranması, ayırt etme gücü bulunsa da, bedensel ve ruhsal olgunluğu tam manasıyla oturmamış kimseleri doğabilmesi muhtemel zarar ve sakıncalardan korumak maksadı ile kanuni temsilciye söz hakkı tanımaktır⁵⁶⁸.

TMK m.128 hükmü gereğince, kanuni temsilci haklı bir gerekçe olmaksızın evlenmeye izin vermezse, kanuni temsilciyi dinledikten sonra, başvuruda bulunan küçük veya kısıtlının evlenmesine izin verebilecektir. Böylesi bir durumdaki başvuru da mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁵⁶⁹.

Evlenme kararı, ayırt etme gücüne sahip küçük veya kısıtlıda olmakla birlikte, yasal temsilcinin buradaki rolü bu kararı onaylamak veya onaylamamak şeklindedir. Zira kanuni temsilcinin küçük veya kısıtlı adına evlenmeyi gerçekleştirmesi elbette mümkün değildir⁵⁷⁰.

---

⁵⁶⁷ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.114, dn.364; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.83-84; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.105 N.320; Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, s.93 N.479; Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.8; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.57; Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.441, N.10d.

⁵⁶⁸ Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.715; Erdem, *Aile Hukuku*, s.53; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.14; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.40; Öztan, *Aile Hukuku*, s.139; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.69.

⁵⁶⁹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.114; Böylesi bir durumda mahkemeye başvuran küçük hakkında, hakimın veli yerine geçerek evlenmeye karar veremeyeceği, bu kişilere vasi atanması ve buna göre karar verilmesi gerektiği görüşü için bkz. Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.717.

⁵⁷⁰ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.158; Evlendirme Yönetmeliği m.27 gereğince, evlenme bizzat tarafların huzuru ile yapılmakta ve vekaletle evlenme mümkün olmamaktadır.

f. Evlenmenin Butlanı

Batıl olan evlenmeler, TMK m.145 ve devamı hükümlerinde düzenlenmiştir. TMK m.145 evlenmenin mutlak butlanla batıl olması hallerini düzenlemekte ve ilgili madde hükmü gereğince bu haller eşlerden birinin evlenme sırasında evli bulunması, sürekli bir sebeple temyiz gücünden yoksun bulunması, eşlerden birinin evlenmeye engel teşkil edecek surette akıl hastalığının bulunması ve eşler arasında evlenmeye engel derecede hısımlığın bulunmasıdır⁵⁷¹.

TMK m.148 ve devamı hükümleri ise nisbi butlanı düzenlemekte ve nisbi butlan sebepleri ayırt etme gücünden geçici yoksunluk durumu, yanılma, aldatma, korkutma ile ve kanuni temsilcinin izni bulunmaksızın gerçekleşen evlenmelerde söz konusu olmaktadır⁵⁷².

Evlenmenin mutlak ve nisbi butlanını talep hakkı, butlan davası ile kullanılır⁵⁷³. Mutlak butlan davası, TMK m.146 hükmü bu davayı açma görev ve hakkına sahip kişileri düzenlemekte, ilgili hüküm “*Mutlak butlan davası, Cumhuriyet savcısı tarafından re'sen açılır. Bu dava, ilgisi olan herkes tarafından da açılabilir*” şeklindedir.

Mutlak butlan davasının şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olup olmadığı hususunda doktrinde fikir ayrılıkları bulunmaktadır. Bir görüşe göre, mutlak butlanın söz konusu olduğu bir durumda buna ilişkin iptal davasının kamu düzenine dayanması, Cumhuriyet savcısı dahil her ilgiliye dava hakkı tanınması sebebiyle mutlak butlan davasının şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak sayılmaması gerekir⁵⁷⁴. Bununla birlikte mutlak butlana dayalı davaları açanların amaçlarının maddi menfaatlerini korumak olduğundan bahisle bu hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı olmadığı ifade edilmektedir⁵⁷⁵. Evlenmenin mutlak butlanını dava hakkının şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu

---

⁵⁷¹ Hatemi, *Aile Hukuku*, s.67 vd.; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.210 vd.; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.63 vd.; Erdem, *Aile Hukuku*, s.83 vd.; Fezyioğlu, *Aile Hukuku*, s.113 vd.; Öztan, *Aile Hukuku*, s.585 vd.

⁵⁷² Fezyioğlu, *Aile Hukuku*, s.131 vd.; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.68 vd.; Öztan, *Aile Hukuku*, s.596 vd.; Erdem, *Aile Hukuku*, s.83 vd.; Hatemi, *Aile Hukuku*, s.73 vd.; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.215 vd.

⁵⁷³ Öztan, *Aile Hukuku*, s.578; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.116; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.208; Erdem, *Aile Hukuku*, s.91.

⁵⁷⁴ Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.150; Benzer şekilde Erdem, *Aile Hukuku*, s.74; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.65.

⁵⁷⁵ Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.150.

görüşü de mevcuttur⁵⁷⁶.

Kanaatimizce evlenmenin mutlak butlanını talep hakkı da, kişiye şahsı sebebiyle verilmiştir ve şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması mahiyetindedir. Bu davanın Cumhuriyet savcısı veya ilgili olan herkes tarafından açılması ya da ayırt etme gücünü haiz olmayan kimse adına kanuni temsilci tarafından açılması hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı olduğu mahiyetini etkilemeyecek ancak, hakkın mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı olması veya nisbi olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı olması noktasındaki ayrımın tartışılmasına sebebiyet verecektir.

Evlenmenin mutlak ve nisbi butlanını talep etmeye yönelik butlan davası, sınırlı ehliyetsiz tarafından yasal temsilcinin iznine gerek olmaksızın açılabilir veya sınırlı ehliyetsiz davanın davalı tarafını işgal ediyorsa, bu davada kendisini bağımsız olarak savunabilir⁵⁷⁷. Fakat bu davalarda şahsa sıkı sıkıya bağlı taleplerin yanısıra malvarlığına yönelik talepler de söz konusu ise bu durumda sınırlı ehliyetsiz, kanuni temsilcisi tarafından temsil edilmelidir⁵⁷⁸.

Evlenmenin mutlak butlanını talep etme davasının da şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olduğu kabulünden sonra, bu davanın mutlak olarak mı yoksa nisbi olarak mı şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olduğu konusu tartışmalıdır⁵⁷⁹. Her ne kadar doktrinde bazı yazarlar, evlenmenin mutlak butlanını dava hakkının, mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğunu kabul etseler de⁵⁸⁰, kanaatimizce de doğru olan görüş, bu hakkın nisbi anlamda bir şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olduğu görüşüdür⁵⁸¹. Zira evlenmenin mutlak butlanını talep ve dava hakkı, Cumhuriyet savcısına ve ilgisi bulunan herkese tanınmış bir haktır. Böylesi bir durumda, temyiz gücünü haiz olmayan eş adına kanuni temsilcisinin dava hakkının bulunmadığını söylemek hatalı olacaktır. Dolayısıyla evlenmenin mutlak butlan sebeplerinden biriyle geçersiz olduğu bir durumda, temyiz gücünü haiz olmayan kimse adına kanuni temsilci

---

⁵⁷⁶ Brückner, *Das Personenrecht des ZGB: Ohne Beurkundung des Personenstandes*, N.212; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.116; Öztan, *Aile Hukuku*, s.621; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.226.

⁵⁷⁷ Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.96 N.517; Öztan, *Aile Hukuku*, s.621; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.116-117; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.226.

⁵⁷⁸ Lindegger, *Die Rechte des Mündels im schweizerischen ZGB*, s.19.

⁵⁷⁹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.117.

⁵⁸⁰ Brückner, *Das Personenrecht des ZGB: Ohne Beurkundung des Personenstandes*, N.212.

⁵⁸¹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.117; Öztan, *Aile Hukuku*, s.621.

mutlak butlan davası açabilecektir⁵⁸².

Evlenmenin nisbi butlanı sebebiyle dava hakkı da şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁵⁸³. Nisbi butlan sebeplerinden birine dayanarak evlenmenin nisbi butlanını dava hakkı mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakır⁵⁸⁴. Zira bu davada davacı sıfatını teşkil edecek kimseler kanunda sayılmış bulunmaktadır⁵⁸⁵. Buna göre TMK m.148 gereğince evlenme esnasında temyiz gücünden geçici olarak yoksun olan eş, TMK m.149, m.150 ve m.151 hükümleri gereğince yanılan, aldatılan ve korkutulan eş ve izni alınmaksızın evlenme işlemi gerçekleştirilmesi halinde izni alınmayan kanuni temsilci tarafından nisbi butlan davası açılabilir. Dolayısıyla yasa koyucunun bu davaları açmak için diğer eşe dahi yetki vermediği göz önüne alındığında, dava hakkına sahip eşin ayırt etme gücü bulunmadığında, kanuni temsilci bu kişi adına bu davayı açamayacaktır⁵⁸⁶.

Bununla birlikte nisbi butlan sebebi, namusa, haysiyete veya tehlikeli bir hastalığa ilişkin yanılma veya hileden doğmuşsa, evlendikten sonra ayırt etme gücünü kaybetmiş olan ve bu yüzden nisbi butlan davası açamayacak olan eşin korunması gerekmektedir. Bu durumda bu kişinin korunması da kanuni temsilciye bu konuda dava hakkı vermekle mümkün olacaktır⁵⁸⁷.

Ancak aleyhine dava açılan eşin ayırt etme gücünü haiz bulunmaması durumunda ise davada savunmada bulunamayacağından veya kendisini savunması için bir vekile vekalet veremeyeceğinden, yasal temsilcinin bu kişiyi savunması gerektiğinin kabulü gerekir⁵⁸⁸. Zira aksi durumda dava, temyiz gücü bulunmayan eşin savunması olmaksızın yürütülmek durumunda olacağından bu durum, temyiz gücü bulunmayan eşin korunması gereken menfaatine aykırı bir durum olacaktır.

---

⁵⁸² Öztan, *Aile Hukuku*, s.621; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.118; Tekinay da, temyiz gücünü haiz olmayan kimse yerine mutlak butlan davasının kanuni temsilci tarafından açabileceğini savunmaktadır. Ancak yazara göre, bu dava şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak niteliği taşımamaktadır. Bkz. Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.150.

⁵⁸³ Hatemi, *Aile Hukuku*, s.79, N.306; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.288; Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.151; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.116; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.96 N.517; Benzer şekilde Öztan, *Aile Hukuku*, s.624.

⁵⁸⁴ Lindegger, *Die Rechte des Mündels im schweizerischen ZGB*, s.16.

⁵⁸⁵ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.117.

⁵⁸⁶ Öztan, *Aile Hukuku*, s.624; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.96 N.517; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.117.

⁵⁸⁷ Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.152; Dural, Ögüz ve Gümüş de, temyiz kudreti bulunmayan eşin menfaati gerekli kılıyorsa, yasal temsilcinin bu eş adına nisbi butlan davası açabileceği kanaatindedir. Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.96 N.519.

⁵⁸⁸ Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.96 N.518; Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.152; Hatemi ve Serozan, *Aile Hukuku*, s.161; Kemal Oğuzman ve Mustafa Dural, *Aile Hukuku*, Filiz Kitabevi, Üçüncü Bası, İstanbul 2001, s.134.

Böylesi bir davada ayırt etme gücü bulunmayan eşin kanuni temsilcisinin davacı eş olması halinde ise, davalı eş TMK m.426/II uyarınca kayyım atanmalıdır⁵⁸⁹.

TMK m.159 hükmü uyarınca mirasçılar, açılmış bulunan nisbi butlan davasını sürdürebilmektedirler. Nisbi butlan davası açma hakkına sahip olanların, kanun koyucu tarafından belirlenmiş olması karşısında, mirasçılarının davaya devam edebilmeleri hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak oluşu ve ölümle sona ermesiyle bağdaşmadığı, evliliğin, zaten ölümle sona eren bir hak ve nisbi butlan davasının mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak niteliğinde olmasından dolayı mirasçılarının nisbi butlan davasına devam edememelerinin gerektiği⁵⁹⁰ fikrine karşın, kanaatimizce davacı olan eşin ölümü durumunda mirasçılarının davayı devam ettirmeleri pratikte faydası olan bir uygulamadır. Zira madde metninin devamında da ifade edildiği gibi, dava sonucunda iyi niyetli olmadığı anlaşılan eşin yasal mirasçı olmasını engelleyeceğinden ve ölüme bağlı tasarruflarla kendisine sağlanmış olan haklarını kaybetmelerini sağlayacağından yerinde bir hükümdür. Zira evlilik, ölümle sona erse dahi, evlilik sürecinde iyi niyetli olmayan ve evliliğin nisbi butlanla sakatlanmasına sebep olan eşin hukuk düzenince korunması düşünülemez. Bu sebeple ancak davacı eşin ölümü halinde mirasçılarının nisbi butlan davasını devam ettirmeleri hükmü, kanaatimizce yerindedir. Bu hükmün hakkın mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı olması mahiyetine bir istisna teşkil ettiğinin ve mirasçılara, nisbi butlan davası bakımından yalnızca açılmış mevcut bir davanın varlığı halinde davacı sıfatı verilmesinin kabulü gerekir⁵⁹¹. Kanunda açık bir sınırlama olmamasına karşın, mirasçılarının açılmış bulunan nisbi butlan davasına devam edebilmeleri yalnızca, davacı eşin ölmesi durumunda onun mirasçıları için mümkün olmalıdır⁵⁹². Zira davalı veya davacı yasal temsilci ise ve TMK m.153/I uyarınca açılmış bir dava bulunuyorsa, bu kişilerin ölümünden sonra mirasçılara davayı takip etme hakkı verilmesinin pratikte bir anlamı ve mantığı bulunmamaktadır⁵⁹³.

Evlenmenin mutlak butlanı davasında ise, TMK m.147 hükmü ilgisini

---

⁵⁸⁹ Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.96 N.518.

⁵⁹⁰ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.118.

⁵⁹¹ Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.153; Hatemi, *Aile Hukuku*, s.79, N.307; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.83.

⁵⁹² Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.95 N.516; Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.153; Oğuzman ve Dural, *Aile Hukuku*, s.106; Hatemi, eşin açacağı nisbi butlan davalarının, davalının ölümünden sonra sonra da açılabilmesi, aldatma ve korkutma hallerinde bu imkanın tanınmasının daha uygun olacağı kanaatindedir. Bkz. Hatemi, *Aile Hukuku*, s.80, N.310.

⁵⁹³ Oğuzman ve Dural, *Aile Hukuku*, s.106; Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.153; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.95 N.516; Oğuzman ve Dural, *Aile Hukuku*, s.106.

bulunanlara da dava hakkı tanıdığından, mirasçılarının da ilgili sıfatıyla dava açması mümkündür⁵⁹⁴.

Son olarak, TMK m.153/I hükmü gereğince, izni alınmaksızın evlenme işlemi gerçekleştirilen yasal temsilcinin, evliliğin nisbi butlanı sebebiyle dava açma hakkı bulunmaktadır. Bu hakkın kullanımı da yasal temsilci açısından şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁵⁹⁵.

g. Boşanma Davası

Boşanmaya ilişkin hükümler TMK m.161 ve devamında düzenlenmiştir. TMK m.161 ve m.165 arasındaki hükümler özel boşanma sebeplerini düzenlemiş olup bunlar zina, hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış, suç işleme ve haysiyetsiz hayat sürme, terk ve akıl hastalığıdır⁵⁹⁶. TMK m.166 hükmünde ise boşanmanın genel sebebi olan evlilik birliğinin sarsılması düzenlenmiş bulunmaktadır⁵⁹⁷.

Boşanma davası açmak, kişiye kişiliği sebebiyle verilmiş olan, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁵⁹⁸. Boşanma davası şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde bulunduğundan, temyiz gücünü haiz kısıtlıların bu davayı açabilmek için yasal temsilcilerinin izinlerine gerek bulunmayıp, bu kişiler davayı bağımsız olarak açabilir, aleyhlerine açılmış bulunan boşanma davasında da savunmada bulunabilmektedirler⁵⁹⁹. Sınırlı ehliyetsizler açısından boşanma davasının davacı veya davalı sıfatında bulunmalarında yasal temsil hükümleri yürütülmeyecektir⁶⁰⁰.

Boşanma ve ayrılık davasının, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğu hususunda fikir birliği bulunmakla birlikte, konu tam

⁵⁹⁴ Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.152; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.119; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.95 N.516.

⁵⁹⁵ Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.145.

⁵⁹⁶ Öztan, *Aile Hukuku*, s.645 vd.; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.91; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.244 vd.; Hatemi, *Aile Hukuku*, s.117 vd.; Erdem, *Aile Hukuku*, s.100 vd.

⁵⁹⁷ Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.91; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.260 vd.; Erdem, *Aile Hukuku*, s.120 vd.; Hatemi, *Aile Hukuku*, s.122; Öztan, *Aile Hukuku*, s.678 vd.

⁵⁹⁸ Lindegger, *Die Rechte des Mündels im schweizerischen ZGB*, s.16; Brückner, *Das Personenrecht des ZGB: Ohne Beurkundung des Personenstandes*, N.212; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.119; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.98; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.331; Ataay, "Boşanma Davasında Gayri Mümeyyiz Olan Davacının Kanuni Temsili", s.198; Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.146; Öztan, *Aile Hukuku*, s.720.

⁵⁹⁹ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.98.

⁶⁰⁰ August Egger, *İsviçre Medeni Kanunu Şerhi*, Birinci Kısım: Evlenme Hukuku, çev. Tahir Çağa, Kenan Matbaası, İstanbul 1943, madde 143 (MK m.135), N.5; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.98; Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.245; Öztan, *Aile Hukuku*, s.723.

ehliyetsizlerin bu davayı yasal temsilcileri aracılığıyla açıp açamayacakları ve dolayısıyla boşanma davası açma hakkının mutlak anlamda mı yoksa nisbi anlamda mı bir şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olduğu noktası tartışmalıdır⁶⁰¹.

(1) Sınırlı Ehliyetsizler Bakımından Boşanma Davası

Boşanma davası açma hakkının şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olması sebebiyle, sınırlı ehliyetsiz kimse tarafından bu dava, yasal temsilcinin iznine bağlı olmaksızın tek başına açılabilmektedir⁶⁰². Ayırt etme gücünü haiz kısıtlı kimse, boşanma davasını açmaya karar verdiği takdirde, iradi temsil aracılığıyla bir avukata yetki vererek bu hakkı kullanabilmektedir⁶⁰³. Evlilik, TMK m.11/II hükmü gereğince ayırt etme gücüne sahip küçüğü ergin kıldığından, boşanma davasının yasal temsilcinin iznine bağlı olmaksızın kullanılabilmesi, sınırlı ehliyetsiz kısıtlılar için özellik arz etmektedir⁶⁰⁴.

Temyiz gücünü haiz kısıtlının, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olan boşanma davasını yasal temsilcinin izni olmaksızın tek başına bağımsız bir şekilde açabilme ehliyeti olmasına karşın, kanaatimizce de hatalı olarak Yargıtay, kararlarında aksi yönde fikir belirtmiştir⁶⁰⁵. Buna göre 1986 tarihli bir kararında Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, davalının bir seneden daha fazla hürriyeti bağlayıcı ceza ile mahkûm olması sebebiyle, görülen boşanma davasında davalıya eMK m.357 (TMK m.448) hükmü gereğince vasi tayin ettirilmek suretiyle, davanın vasi huzurunda yürütülmesi ve bunun sonucuna göre karar verilmesi gerektiği sonucuna varmıştır⁶⁰⁶.

Davalının kendisini bizzat savunamayacak durumda olması halinde, iradi temsilin işletilerek, temyiz gücünü haiz kısıtlının, bağımsız olarak, şahsen tayin ettiği bir vekil aracılığıyla davayı yürütmesi kabul edilmelidir. Zira vasi tayin edilen

⁶⁰¹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.119.

⁶⁰² Öztan, *Aile Hukuku*, s.723; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.98; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.120; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.146; Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.245.

⁶⁰³ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.146.

⁶⁰⁴ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.98; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.120.

⁶⁰⁵ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.120; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.98.

⁶⁰⁶ Yargıtay 2. HD., 1986/7091 E., 1986/7709 K., 19.09.1986 T., aktaran Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.98; Aynı gerekçe ile benzer şekilde Yargıtay 2. HD., 1999/1079 E., 1999/3230 K., 08.04.1999 T., (<https://legalbank.net>), (E.T. 20.11.2021).

teyiz gücünü haiz kısıtlı, kişilik alanında kısıtlanmamaktadır⁶⁰⁷. Bu sebeple Yargıtay'ın kararı kanaatimizce hatalıdır.

Yargıtay daha sonraki kararlarında da bu görüşü ekseriyetle devam ettirmiş, 2015 tarihli bir kararında, hükümlülük nedeniyle TMK m.407 gereğince kısıtlanan davalıya, boşanma davasına ilişkin yapılan tebligatın geçersiz olduğu, tebligatın davalının yasal temsilcisine yapılması gerektiği yönünde karar vermiştir⁶⁰⁸.

Bununla birlikte Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, aynı sene verdiği bir başka kararında, yerel mahkemenin davacının hükümlü olması sebebiyle anlaşmalı boşanmasının mümkün olmadığı dolayısıyla davanın reddine karar vermesine yönelik hükmü bozarak, hapis cezası sebebiyle kısıtlanan davacının, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanma noktasında yasal temsilcisinin rızasına ihtiyaç bulunmadığı ve dolayısıyla hapis cezası nedeniyle kısıtlanan kimsenin boşanma davasını yürütebileceği yönünde karar vermiştir⁶⁰⁹.

Yargıtay esasen, boşanma davası açmak ve boşanma davasının takibinin şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğunu kabul etmektedir⁶¹⁰. Fakat problemin, birbirinden ayrı düşünülebilecek konuların bir arada düşünülmesi olduğu ifade edilebilir⁶¹¹. Evlenmenin geçersizliği durumunda da olduğu gibi, butlan davasında malvarlığına ilişkin taleplerin olması halinde yasal temsilcinin temsil yetkisi devreye girmektedir⁶¹². Fakat talep yalnızca boşanmaya ilişkin ise, ayırt etme gücünü haiz sınırlı ehliyetsiz bu konuda tek başına yetkilidir⁶¹³.

Sınırlı ehliyetsiz, boşanma davasına ilişkin iradi temsil yoluyla bir avukata yetki verdiğinde ve vekalet sözleşmesi imzalandığında, bir başka deyişle ortada

---

⁶⁰⁷ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.99.

⁶⁰⁸ Yargıtay 2. HD., 2014/25532 E., 2015/821 K., 03.02.2015 T., (<https://legalbank.net>), (E.T. 20.11.2021)

⁶⁰⁹ Yargıtay 2. HD., 2015/945 E., 2015/11223 K., 01.06.2015 T., (<https://legalbank.net>), (E.T. 20.11.2021)

⁶¹⁰ "...Dosya içerisinde bulunan davacı-karşı davalı kadın vekili Av. ...'ya ait vekaletname genel vekaletname olup, boşanma davası ile ilgili özel yetkiyi içermemektedir. Boşanma davası açmak ve açılan davayı takip etmek kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanımı niteliğindedir. Bu bakımdan vekaletname de bu hususta özel yetkiyi gerektirir (HMK m. 74)..." Yargıtay 2. HD., 2021/4817 E., 2021/6165 K., 16.09.2021 T., (<https://legalbank.net>), (E.T. 20.11.2021); Boşanma davası açmanın şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olduğu ve boşanma kararının tanınması davasının mirasçılar tarafından açılmayacağına ilişkin benzer şekilde bir karar için bkz. Yargıtay 2. HD., 1994/11220 E., 1994/12667 K., 19.12.1994 T., (<https://legalbank.net>), (E.T. 20.11.2021).

⁶¹¹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.121.

⁶¹² Lindegger, *Die Rechte des Mündels im schweizerischen ZGB*, s.19; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.117; Öztan, *Aile Hukuku*, s.724.

⁶¹³ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.121.

ivazlı bir sözleşme bulunduğu durumda dahi yasal temsilcinin iznine bağlı olmaksızın vekalet sözleşmesini yapabilmektedir⁶¹⁴. Aksinin kabulü, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğu için boşanma davası açmak noktasında ehliyet tanınan sınırlı ehliyetsiz için, bu hakkın kullanılmasında gereken vekalet sözleşmesinin ivazlı olması sebebiyle yasal temsilcinin rızasının aranması, boşanma davası için de dolaylı olarak bu rızanın aranması manasına gelebilecektir⁶¹⁵. Dolayısıyla da şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların sınırlı ehliyetsiz tarafından bağımsız olarak kullanılması kuralı bir hayalden ibaret kalacaktır⁶¹⁶.

Sınırlı ehliyetsizin avukata yetki vermek suretiyle boşanma davasının takip edilmesi, boşanmanın şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu sonucunu değiştirmeyecektir⁶¹⁷.

(2) Tam Ehliyetsizler Bakımından Boşanma Davası

Boşanma ve ayrılık davasının şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğu hususunda görüş birliği bulunmakla birlikte, bu hakkın mutlak anlamda mı yoksa nisbi anlamda mı şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu hususu, dolayısıyla hak sahibinin ayırt etme gücünü haiz bulunmaması halinde kanuni temsilcinin bu hakkı kullanıp kullanamayacağı tartışmalıdır⁶¹⁸.

Ayırt etme gücünü haiz olmayan eşin davalı olması durumunda, bu kişinin kanuni temsilci tarafından temsil edilebileceği konusunda görüş birliği bulunmaktadır⁶¹⁹.

Temyiz gücünü haiz olamayan hak sahibinin adına kanuni temsilcinin bu davayı açıp açamayacağı hususunda ise öğretide farklı görüşler bulunmaktadır.

⁶¹⁴ Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.441, N.10d; Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.8; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.147; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.80; Davanın avukat ile takip edileceği durumda, sınırlı ehliyetsizin avukat ile yapacağı ücret sözleşmesinin geçerli olabilmesinin yasal temsilcinin iznine bağlı olduğu aksi görüş için bkz. Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.99; Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.245, dn.10; Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.410.

⁶¹⁵ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.147.

⁶¹⁶ Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.8; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.121.

⁶¹⁷ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.121.

⁶¹⁸ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.122.

⁶¹⁹ Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku*, s.192; Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.248; Öztan, *Aile Hukuku*, s.728; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.122; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.103; TMK m.165 hükmünde akıl hastalığının boşanma sebebi olarak kabul edilmesi sebebiyle, ayırt etme gücüne sahip olmayan davalının boşanma davasında kanuni temsilcisi tarafından temsil edileceği açıkça izin verilmiş olması dolayısıyla davalıyı temsilen davanın kanuni temsilci tarafından yürütüleceği ifade edilmektedir. Fakat kanuni temsilci davayı kabul ve karşı dava açma hakkına sahip değildir ve davadan vazgeçemez. Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.103.

İsviçre hukuku doktrini, genel olarak boşanma davası açma hakkının mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğundan bahisle, temyiz gücünü haiz olmayan hak sahibinin adına kanuni temsilcinin boşanma davası açamayacağını kabul etmektedir⁶²⁰. Bununla birlikte bu hakkın nisbi anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olduğu, temyiz kudreti bulunmayan eşin evlilik sebebiyle zarar görmesi halinde boşanma davasının kanuni temsilci tarafından açılacağı görüşü de bulunmaktadır⁶²¹.

Türk hukuk doktrininde ise, gerekçeler değişken olsa da, hak sahibinin temyiz gücünün bulunmaması durumunda kanuni temsilci tarafından davanın açılacağı, bir başka deyişle boşanma davası açma hakkının nisbi anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğu hususu benimsenmiştir⁶²².

Farklı gerekçelerle, boşanma davası açılması hakkının, ayırt etme gücünü haiz olmayan hak sahibi adına kanuni temsilcinin kullanabileceğini düşünen yazarlardan bazıları, bu hakkın kanuni temsilci tarafından kullanılması, önemli bir zaruret bulunması durumunda mümkün olabileceğini savunmaktadır⁶²³. Bununla birlikte akıl hastalığı sebebiyle ortak hayatın diğer eş için çekilmez hale gelmesine ve evlilik birliğinin temelinden sarsılması nedenlerine dayanarak, kanuni temsilcinin temyiz gücünü haiz olmayan kimse adına boşanma davasını açamayacağı, zira evliliğin, ortak hayatı kendilerinden beklenmeyecek derecede çekilmez kıldığını ancak eşlerin bilebileceği de ifade edilmektedir⁶²⁴. Buna benzer şekilde, TMK m.166'da evlilik birliğinin sarsılması nedenine dayalı boşanma sebebinin düzenlendiği madde hükmünün üçüncü fıkrası dışında, diğer nedenlerle kanuni temsilcinin temyiz gücü bulunmayan eş adına boşanma davası açabileceği yönünde görüşler de mevcuttur⁶²⁵.

---

⁶²⁰ Lindegger, *Die Rechte des Mündels im schweizerischen ZGB*, s.16; Egger, *İsviçre Medeni Kanunu Şerhi*, çev. Tahir Çağa, s.189-190, madde 143 (TMK m.135), N.5.

⁶²¹ Brückner, *Das Personenrecht des ZGB: Ohne Beurkundung des Personenstandes*, N.212.

⁶²² Ataay, "Boşanma Davasında Gayri Mümeyyiz Olan Davacının Kanuni Temsili", s.199-201; Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku*, s.192; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.102; İmre, "Gayrimümeyyizlerin Hakları Kullanma Ehliyetsizliğine ve Bunun İstisnalarına İlişkin Meseleler", s.361; Ataay, "Yaş Tahsisi Davası-Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar", s.32; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.131, N.690; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.53; Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.242; Öztan, *Aile Hukuku*, s.726; Akıntürk/Ateş, *Aile Hukuku*, s.278; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.128; Erdem, *Aile Hukuku*, s.151.

⁶²³ İmre, "Gayrimümeyyizlerin Hakları Kullanma Ehliyetsizliğine ve Bunun İstisnalarına İlişkin Meseleler", s.361; Benzer şekilde Ataay, "Boşanma Davasında Gayri Mümeyyiz Olan Davacının Kanuni Temsili", s.201; Ataay, "Yaş Tahsisi Davası-Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar", s.33.

⁶²⁴ Ataay, "Boşanma Davasında Gayri Mümeyyiz Olan Davacının Kanuni Temsili", s.202.

⁶²⁵ Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.131, N.690; Benzer şekilde TMK m.166 hükmünün üçüncü ve dördüncü fıkrası dışındaki hükümlere dayanarak yasal temsilcinin ayırt etme gücünü haiz

Fakat bu halde dahi, boşanma davasının açılmasında davacının mutlak yararı olup olmadığı hâkim tarafından incelenmeli⁶²⁶, hâkimin re'sen araştırma yapma ilkesi vesayette olduğu gibi istinai şekilde devreye sokulmalı ve davanın açılması noktasındaki kararın yasal temsilciye değil hakime bırakılması gerekmektedir⁶²⁷. Ayrıca olağan kanuni temsilciye başvurmak yerine bu davaya özgü olmak üzere hâkime kayyım atama yetkisi verilmelidir⁶²⁸.

Bu duruma ilişkin ifade edilen bir başka görüş de, kanuni temsilciye, ayırt etme gücünü haiz olmayan hak sahibi adına her durumda değil, ancak mutlak boşanma sebeplerinin varlığında boşanma davası açma hakkı verilmesidir. Zira diğer eşin zinası, ayırt etme gücü bulunmayan eşin canına kast etmesi veya pek kötü muamelelerde bulunması durumunda yasal temsilciye tam ehliyetsiz kimse adına boşanma davası açma hakkı vermemek, tam ehliyetsiz kimsenin aleyhine olacak ve korunması amacına aykırı düşecektir⁶²⁹. Bunun yanında yasada, evlendikten sonra ayırt etme gücünü yitiren eşin boşanma davası açamayacağına ilişkin bir hüküm bulunmadığından, kanuni temsilcinin boşanma davası açabileceğinin kabulü uygun olmaktadır⁶³⁰.

Yargıtay da boşanma hakkını nisbi anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan görmekte ve temyiz gücü bulunmayan kişiler adına yasal temsilcilerinin boşanma davası açabileceğini kabul etmektedir⁶³¹.

Kanaatimizce, TMK m.166 hükmünde ifade edilen, evlilik birliğinin sarsılması

---

olmayan eş adına boşanma davası açabileceği görüşü için bkz. Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.128; Öztan, *Aile Hukuku*, s.727.

⁶²⁶ Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.248; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.128.

⁶²⁷ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.129.

⁶²⁸ Karakaş, TMK m.184'te öngörülen boşanmada yargılama usulünde özel hükümlerin öngörülmesi olmasını ve boşanma davalarında hakimin vicdani kanaatinin vurgulanmasını bu görüşüne dayanak göstermektedir. Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.129.

⁶²⁹ Zevkililer, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.327-328; Saymen, "Yaş Tahsisi - Mümeyyiz Küçüğün Dava Ehliyeti - Kanuni Mümessili Tarafından Temsil Ettirilmesi Lüzumu", s.90; Özsunay, *Medeni Hukuka Giriş*, s.242; İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, s.394; Hatemi ve Serozan, *Aile Hukuku*, s.315; İmre, *Hatemi ve Serozan*, vasisinin bu davayı açabilmesi için sulh hukuk hakiminin de muvafakatinin olması gerektiği görüşündedirler.

⁶³⁰ Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.53.

⁶³¹ "...gerçi boşanma münhasıran şahsa merbut haklardan ise de diğer tarafın haysiyetsiz hayat ve gayri meşru yaşaması hallerinde akıl hastalığına müptela olan karı veya kocanın vasisinin mezkur sebeplerle boşanma davasını kabul hukuken zaruri bulunmasına..." Yargıtay 2.HD., 03.03.1947 T., 5923/1219, (Halit Kömürçüoğlu ve Hilmi Ergüney, *Şahıs, Aile ve Miras Hukuku*, Güney Matbacılık ve Gazetecilik, Ankara 1951, s.252); Davacı-davalı kocada "mental retardasyon" saptanması üzerine resmi sağlık kurulu raporuna dayanılarak kısıtlanması ve vesayet altına alınması ardından boşanma davasının kanuni temsilcisi tarafından vesayet makamının izniyle açılacağı yönünde bkz. Yargıtay 2. HD., 2011/19347 E., 2012/15337 K., 06.06.2012 T.; Benzer şekilde Yargıtay 2. HD., 2012/10007 E., 2012/30147 K., 12.12.2012 T., (<https://legalbank.net>), (E.T. 20.11.2021).

nedenine dayalı olanlar haricinde, diğer nedenlerle boşanma davası açılmasında, temyiz gücünü haiz bulunmayan eşin yararının bulunması halinde ve bu kişinin korunmasına hizmet etmesi halinde, kanuni temsilci temyiz gücünü haiz bulunmayan eş adına boşanma davası açabilmelidir. Zira aksinin kabulü, bu hakka sahip olduğu ileri sürülen ayırt etme gücünü haiz bulunmayan tam ehliyetsizin korunması ilkesine ve haklara ve borçlara ehil olmada eşitlik ilkesine de aykırılık oluştururdu.

Kanımızca, TMK m.166 hükmüne dayalı olarak, kanuni temsilcinin tam ehliyetsiz adına boşanma davası açamayacağı düşüncesinin sebebi ise, ilgili madde hükmündeki boşanma sebebinin kişinin şahsiyeti, iç dünyası ve duygularıyla olan sıkı ilişkisi nedeniyledir. Zira evlilik birliğinin temelden sarsıldığını, bu durumun eşler için ortak hayatı devam ettiremeyecek derecede çekilmez kıldığı gibi hususları, ancak evlilik birliğinin tarafını oluşturan kimselerin bilmesi ve hissetmesi söz konusudur. Bu sebeple, ilgili madde hükmünce kanuni temsilcinin ayırt etme gücünü haiz olmayan tam ehliyetsiz eş adına boşanma davası açamayacağı, diğer boşanma sebeplerine dayalı olarak ise tam ehliyetsiz kimsenin mutlak surette yararına olması halinde açması gerektiği görüşüne katılmak uygun olacaktır.

h. Boşanma Sebeplerinde Eşin Af Beyanı

TMK m.161 ve devamı hükümlerinde özel boşanma sebepleri düzenlenmiş olup, bu sebeplerden TMK m.161 hükmünde düzenlenen zinaya dayalı boşanma ve m.162 hükmünde düzenlenen hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış halleri ile açılacak boşanma davalarında, ilgili kanun hükümleri gereğince affeden tarafa dava hakkı tanınmamıştır⁶³². Buna göre affetme, açık veya zımni bir irade açıklamasıyla yapılabilecek olup, muhakkak affeden eşin özgür iradesi ile gerçekleşmelidir⁶³³. Takdir edilecektir ki, ancak kendisine bu davranış yönlendirilen kişi, bu davranışlara rağmen affedip affetmeyeceğine karar verebilir. Bu beyanın üçüncü bir kişiye bırakılması ise elbette düşünülemez⁶³⁴. Zira af, bir irade beyanının ötesinde, bir duygu açıklamasıdır.⁶³⁵ Bu yönü ile kişinin iç dünyasıyla sıkı bir ilişki içerisinde.

---

⁶³² Erdem, *Aile Hukuku*, s.104-107; Hatemi, *Aile Hukuku*, s.117, N.500; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.247, Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.94; Feyzioğlu, *Aile Hukuku*, s.293.

⁶³³ Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.247; Feyzioğlu, *Aile Hukuku*, s.293; Köprülü ve Kaneti, *Aile Hukuku*, s.152; Erdem, *Aile Hukuku*, s.104-107; Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.204; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.94; Öztan, *Aile Hukuku*, s.651.

⁶³⁴ Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.146.

⁶³⁵ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.130.

Af beyanı, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁶³⁶. Anılan özellikleri sebebiyle, yani kişinin irade açıklamasının da ötesinde bir duygunun ifade edilmesi niteliğinde olması ve hak sahibinin iç dünyası ile olan sıkı ilişkisinden ötürü mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁶³⁷. Hak sahibinin temyiz gücünü haiz olmaması halinde ise kanuni temsilcinin hak sahibi adına bu hakkı kullanması mümkün değildir⁶³⁸. Sınırlı ehliyetsiz ise, bu hakkı yasal temsilcisinin iznine bağlı olmaksızın bağımsız olarak kullanabilir⁶³⁹.

i. Boşanmada Manevi Tazminat Talep Etme Hakkı

TMK m.174/II hükmünde, boşanmaya sebebiyet veren olaylar nedeniyle kişilik hakkı saldırıya uğrayan kimsenin kusurlu taraftan manevi tazminat isteyebileceği düzenlenmiştir. Manevi tazminat talebinin arz ettiği özellikler⁶⁴⁰, boşanma nedeniyle talep edilen manevi tazminat için de geçerlidir. Dolayısıyla boşanma nedeniyle manevi tazminat talebi de nisbi anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁶⁴¹.

j. Birlikte Yaşamaya Ara Verilmesi Hakkı

TMK m.197 hükmünde, eşlerden birinin ortak hayat sebebiyle belli değerlerinin tehlikeye düştüğü durumlarda, o eşin ayrı yaşama hakkının bulunduğu düzenlenmektedir⁶⁴². Bu değerler ilgili hükme göre eşin kişiliği, ekonomik güvenliği veya ailenin huzurudur. Bu hak, hak sahibi eşin şahsiyetinin korunması için verilmiş olup şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁶⁴³.

Kişilik değerlerinin ne zaman tehlikeye düştüğünü ve ortak yaşama ara vermek

---

⁶³⁶ Öztan, *Aile Hukuku*, 652; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.146; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.130.

⁶³⁷ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.130; Öztan, *Aile Hukuku*, 652; Benzer şekilde Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.94.

⁶³⁸ Ataay, “Boşanma Davasında Gayri Mümeyyiz Olan Davacının Kanuni Temsili”, s.199; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.130; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.90.

⁶³⁹ Lindegger, *Die Rechte des Mündels im schweizerischen ZGB*, s.19-22.

⁶⁴⁰ Bkz. İkinci Bölüm, VI, C.

⁶⁴¹ Ataay, “Boşanma Davasında Gayri Mümeyyiz Olan Davacının Kanuni Temsili”, s.201; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.130; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.93; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.239; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.70; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, s.211.

⁶⁴² Öztan, *Aile Hukuku*, s.350; Feyzioğlu, *Aile Hukuku*, s.227; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.209; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.137; Hatemi, *Aile Hukuku*, s.94, N.381; Erdem, *Aile Hukuku*, s.243.

⁶⁴³ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.131.

isteyip istemediğini ancak hak sahibi bileceğinden, bu hak mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olup; eşin temyiz gücünü haiz bulunmaması durumunda bu hakkın yasal temsilci tarafından kullanılmasına imkan bulunmamaktadır⁶⁴⁴.

k. Mal Rejimi Sözleşmesi Yapma Hakkı

Eşler arasındaki mal rejimi, TMK. 202 ve devamı hükümlerinde düzenlenmiştir. TMK m.202 hükmü gereğince edinilmiş mallara katılma rejimi uygulanması asıl olan mal rejimi olmakla birlikte, eşler mal rejimi sözleşmesi yapmak suretiyle diğer rejimlerden birini de kabul edebilmektedirler. Dolayısıyla edinilmiş mallara katılma rejimi, eşlerin bir başka mal rejimi sözleşmesi yapmaması halinde evlilik birliğinin kurulması ile yürürlüğe giren mal rejimidir⁶⁴⁵.

Mal rejimi sözleşmesi TMK m.203 hükmünde düzenlenmiştir. Buna göre mal rejimi sözleşmesi, evlilikten önce veya sonra yapılabilen ve taraflar, mal rejimini yasal sınırlar içinde seçebilmekte, değiştirebilmekte veya kaldırabilmektedirler⁶⁴⁶.

TMK m.204 hükmü ise mal rejimi sözleşmesine ilişkin ehliyet esaslarını düzenlemektedir. Buna göre mal rejimi sözleşmesi, ancak temyiz gücünü haiz kimselerce yapılabilir ve küçük ve kısıtlılar bu sözleşmeyi yapmak için yasal temsilcilerinin rızasını almak zorundadırlar. Sözleşmenin şekline ilişkin TMK m.205/II hükmünde ise bu sözleşmenin taraflarca ve gerektiğinde kanuni temsilciler tarafından imzalanmasının zorunlu olduğu hususu hükme bağlanmıştır.

Mal rejimi sözleşmesi yapma, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁶⁴⁷. Mal rejimi sözleşmesinin taraflarca imzalanmasını düzenleyen

---

⁶⁴⁴ Karakaş, *Kişiyi Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.131.

⁶⁴⁵ Öztan, *Aile Hukuku*, s.435; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.154; Hatemi, *Aile Hukuku*, s.105, N.436; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.267; Erdem, *Aile Hukuku*, s.267; Zeynep Özcan, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine Hakim Olan İlkeler”, *Uluslararası Hukuk Kongresi: Güncel Temalar & Başlıklar*, 5-9 Aralık 2018 Samsun, Legal Yayınları, İstanbul, 2018, s.80; Zeynep Özcan ve Yaren Koç, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Kişisel Mal Grubunun Önemi”, *Legal Hukuk Dergisi*, C. 18, S. 214, Y. 2020, s.4464; Miray Özer Deniz, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiyesi*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2016, s.4; İhsan Makas, *Eşler Arasında Mal Rejimi Davalarında Yargıtay Uygulaması*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s.9; Demet Özdamar, Ferhat Kayış, Burcu Yağcıoğlu ve Aliye Akgün, *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, Seçkin Yayınları, 4. Baskı, Ankara, 2017, s.51; Ali İhsan Özüğür, *Mal Rejimleri*, Seçkin Yayınları, 8. Baskı, Ankara, 2015, s.26; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyi Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.160.

⁶⁴⁶ Özüğür, *Mal Rejimleri*, s.23; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.223; Hatemi, *Aile Hukuku*, s.102, N.419; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.144; Öztan, *Aile Hukuku*, s.396; Erdem, *Aile Hukuku*, s.258; Makas, *Eşler Arasında Mal Rejimi Davalarında Yargıtay Uygulaması*, s.3.

⁶⁴⁷ Makas, *Eşler Arasında Mal Rejimi Davalarında Yargıtay Uygulaması*, s.5; Karakaş, *Kişiyi Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.131; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyi Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki

TMK m.205/II hükmü de bu hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı olduğunu desteklemektedir⁶⁴⁸.

TMK m.462 hükmünün 9. bendi gereğince mal rejimi sözleşmeleri için vasinin yanında vesayet makamının da izni gerekmektedir. Eşin vasi olması durumunda ise, mal rejimi sözleşmesi vasi ile vesayet altında bulunan arasında gerçekleşeceğinden, TMK m.463/VIIb vesayet makamının izninin ardından denetim makamının izni de gerekmektedir.

TMK m.461 hükmü gereğince, temyiz gücünü haiz vesayet altında bulunan kimse, vasinin eylem ve işlemlerine karşı vesayet makamına şikayette bulunabileceği, vesayet makamının kararlarına karşı da denetim makamına itiraz edebileceğinden, vasinin mal rejimi sözleşmesine imzadan imtina etmesi halinde, sınırlı ehliyetsiz vesayet makamına şikayet ve denetim makamına itirazda bulunabilecektir⁶⁴⁹.

Kanuni temsilcinin, vesayet makamının veya denetim makamının iznine bağlanan hallerin olması, mal rejimi sözleşmesi yapma hakkının şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu gerçeğini değiştirmemektedir⁶⁵⁰. Zira hangi mal rejimine tabi olunacağını belirlenmesi, bu mal rejiminin değiştirilmesi veya kaldırılması noktasındaki karar, sınırlı ehliyetsiz dahi olsa hak sahibine bağlı bir karardır⁶⁵¹. Mal rejimi sözleşmesi, eşlerin sahip oldukları malvarlığı haklarına yönelik düzenlemeler içerse dahi, malvarlıkları üzerinde sözleşme yapma hakları taraflara şahsiyetleri dolayısıyla tanınmış bulunmaktadır. Eşlerin sahip oldukları veya olacakları malvarlıkları üzerindeki tasarruf hakları, malvarlıklarını birleştirme yahut ayırma noktasındaki kararları öncelikli olarak duygusal saiklerle verdikleri kararlardan olup, malvarlığına yönelik sonuçlar ise ikinci plandadır⁶⁵². Bu sebeple bu hak, şahsa sıkı

Sonuçları”, s.160; Erdem, *Aile Hukuku*, s.259; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.148; Hatemi, *Aile Hukuku*, s.102, N.423.

⁶⁴⁸ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.132 Benzer şekilde Makas, *Eşler Arasında Mal Rejimi Davalarında Yargıtay Uygulaması*, s.5; Özügür, *Mal Rejimleri*, s.24.

⁶⁴⁹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.132.

⁶⁵⁰ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.160; Erdem, *Aile Hukuku*, s.259;

⁶⁵¹ Şükran Şıpka, *Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2011, s.25; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.160; Erdem, *Aile Hukuku*, s.259; Şükran Şıpka, *Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2011, s.25; Benzer şekilde Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.132; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.148.

⁶⁵² Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.132.

sıkıya bağılı bir haktır⁶⁵³.

Mal rejimi sözleşmesinde ehliyetin düzenlendiğı TMK m.204 hükmü gereğince, ancak ayırt etme gücünü haiz kimseler bu sözleşmeyi yapabileceklerinden, mal rejimi sözleşmesi yapma hakkı, mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağılı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁶⁵⁴.

Temyiz gücünü haiz olmayan eş adına, kanuni temsilci her ne kadar mal rejimi sözleşmesi yapamasa da, TMK m.206 hükmünün son fıkrası gereğince mal ayrılığına karar verilmesini isteyebilecek ve temyiz gücünü haiz olmayan eş açısından mal rejiminden doğabilmesi muhtemel olan hakkaniyet veya dürüstlük kuralına aykırı uygulamaların önüne geçilebilecektir⁶⁵⁵.

Türk Medeni Kanunu, eşler arasında yapılan birtakım sözleşmelerin de mal rejimi sözleşmesi şeklinde yapılacağını hükme bağlamıştır⁶⁵⁶. Bu tür sözleşmelerde de bu bölümde ifade edilen hususlar geçerlidir⁶⁵⁷.

I. Nafaka Talep Etme Hakkı

Türk Medeni Kanunu'nda, farklı durumlarda talep edilebilecek nafaka türlerine ilişkin hükümler yer almaktadır. Buna göre, TMK m.175 hükmünde düzenlenen boşanma sebebiyle yoksulluğa düşecek olan taraf için öngörülen yoksulluk nafakası, TMK m.327'de öngörülen ana ve babanın çocukların bakım ve eğitim giderlerini karşılamaları neticesinde ortaya çıkan iştirak nafakası ve TMK m.364 hükmünde düzenlenen yardım nafakası bu nafaka türlerindedir.

Nafaka talep etme hakkı şahsa bağılı bir hak olmakla birlikte⁶⁵⁸, şahsa sıkı sıkıya bağılı olup olmadığı hususu ihtilaf teşkil edebilir⁶⁵⁹. Zira nafaka talebi, malvarlıksal bir talep olmasının yanında, şahısvarlığının korunması ve devamına da

---

⁶⁵³ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağılı Haklar)*, s.91; Suat Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, Beşir Kitabevi, İstanbul 2007, s.20; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağılı Haklar*, s.132; Şıpka, *Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar*, s.25.

⁶⁵⁴ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağılı Haklar*, s.132-133; Benzer şekilde Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağılı Haklar)*, s.90.

⁶⁵⁵ Şıpka, *Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar*, s.26; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağılı Haklar*, s.133.

⁶⁵⁶ İlgili sözleşmelere TMK m.221, m.237 hükümleri örnek olarak gösterilebilir.

⁶⁵⁷ Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağılı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.160; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağılı Haklar*, s.133.

⁶⁵⁸ Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Umumi Esaslar*, s.249; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.385, N.1805; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağılı Haklar)*, s.39.

⁶⁵⁹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağılı Haklar*, s.134.

hizmet etmektedir⁶⁶⁰. Bu hakkın, aynı zamanda kişinin şahısvarlığının devamı ve korunmasına hizmet etmesi dolayısıyla, gerçekleşmesi hedeflenen bu amaç, hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olarak nitelendirilmesi ile mümkündür⁶⁶¹.

Boşanma sebebiyle yoksulluğa düşen tarafın isteyebileceği, TMK m.175 hükmünde düzenlenen yoksulluk nafakası, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁶⁶². Kişi, evlenme ile ergin kılınacağından, boşanma sebebiyle yoksulluk nafakası talep eden tarafın ergin olmaması mümkün olmayacak ancak kısıtlı olması söz konusu olabilecektir. Boşanma davasını açma noktasında bağımsız hareket edebilen ayırt etme gücünü haiz kısıtlı, yoksulluk nafakası talep etme hususunda da bağımsız olmalıdır⁶⁶³. Temyiz gücünü haiz olmayan ancak yoksulluk nafakasına ihtiyacı bulunan eş için de, kanuni temsilcinin bu talepte bulunabileceğinin kabulü gerekir. Zira belirli sebeplere dayalı boşanma taleplerinde ayırt etme gücü bulunmayan eş adına yasal temsilcinin boşanma davası açabileceği hususu, ayırt etme gücü bulunmayan kimse yararına kabul edildiği gibi, yoksulluk nafakası talebinin de yasal temsilci tarafından ayırt etme gücü bulunmayan taraf adına ileri sürülebilmesinin kabulü gerekir⁶⁶⁴.

Çocuğun bakım ve eğitim giderlerini karşılama noktasındaki ana ve babanın bakım borcuna ilişkin nafaka talebi de şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir. Zira TMK m.329 hükmü gereğince, temyiz gücünü haiz küçük, bu davayı açabilmektedir⁶⁶⁵.

TMK m.364 hükmünde düzenlenen yardım nafakası bakımından da, kural olarak aynı sonuca varılmalıdır. Ayırt etme gücüne sahip olmayan bir kimsenin menfaatinin gerektirmesi halinde kanuni temsilciye bu talepte bulunma hakkının verilmesi, kanun koyucunun ayırt etme gücünü haiz olmayan tam ehliyetsizleri

---

⁶⁶⁰ Öztan, *Aile Hukuku*, s.833; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.134; Rona Serozan, *Çocuk Hukuku*, Vedat Kitapçılık, 3. Bası, İstanbul, 2017, s.248; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.302.

⁶⁶¹ Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.491; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.134; Yargıtay 2. HD., 2012/9858 E., 2013/3484 K., 14.02.2013 T., “*Ayırt etme gücüne sahip küçükler, karşılıksız kazandırmaları ve kişiyeye sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmada medeni hakları bizzat kendileri kullanabilirler. Bu halde veli ya da vasilerinin rızaları gerekmez.(TMK.m.16/l).Türk Medeni Kanununun 329/son maddesi de, ayırt etme gücüne sahip olan küçüğe nafaka davası açma imkanı vermektedir.*”, (<https://legalbank.net>), (E.T.19.12.2021).

⁶⁶² Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.161.

⁶⁶³ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.161.

⁶⁶⁴ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.161.

⁶⁶⁵ Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.491; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.134.

koruma yönündeki düzenlemelere ve hakkaniyete uygun düşecektir⁶⁶⁶.

Sonuç olarak, nafaka talep etme hakkının, nisbi anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğunun ve kişiliğinin korunması amacına hizmet etmek maksadı ile hak sahibinin temyiz gücünü haiz olmaması durumunda nafaka talep etme hakkının, yasal temsilci tarafından kullanılabilmesinin kabulü gerekir⁶⁶⁷.

m. Soybağının Kurulması ve Reddi

Soybağına yönelik şahsa sıkı sıkıya bağlı olan hak ve ilişkiler, ana, baba ve çocuk arasında, evlilik içi ve dışı noktasında ortaya çıkan, ilgili haklar ile hak sahibi kişiler arasındaki bağın sıkı olmasına ve duygusal yoğunluğa yönelik ilişkiler ve haklar olması sebebiyle, ancak hak ile aralarında bu bağ ve sıkı ilişki olan kişilerce kullanılabilir⁶⁶⁸.

Soybağına yönelik şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların ise mutlak veya nisbi anlamda olup olmadıkları hususu, her hak açısından hakkın sahibinin şahsiyeti ile olan bağlantının sıklığına ve hak sahibinin korunma ihtiyacına göre incelenmeli ve buna uygun olarak sonuca varılmalıdır⁶⁶⁹.

(1) Soybağının Reddi

TMK m.285 hükmünde, babalık karinesi düzenlenmiş olup, ilgili madde gereğince evliliğin devamında veya bitiminden başlayarak üç yüz gün içerisinde doğan çocuğun babası koca sayılmaktadır.

TMK m.286 hükmü ise soybağının reddi davasını düzenlemekte ve ilgili madde hükmüne göre koca, bu dava ile babalık karinesini çürütebilmektedir. Soybağının reddi davası koca tarafından ana ve çocuğa karşı açılabilirdiği gibi, çocuk da ana ve kocaya karşı bu davayı açabilmektedir.

Kocanın, evliliğin devamında doğan ancak soybağı kendisine ait olduğu hususunda kuşkusu bulunan çocuk için açmış olduğu soybağının reddi davası, şahsa

---

⁶⁶⁶ Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyi Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.162-163.

⁶⁶⁷ Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.596; Karakaş, *Kişiyi Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.134; Ertaş, aksi görüştedir. Yazar, nafaka talebini şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan saymamıştır. Bkz. Ertaş, "Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar", s.3.

⁶⁶⁸ Karakaş, *Kişiyi Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.134.

⁶⁶⁹ Karakaş, *Kişiyi Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.134.

sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁶⁷⁰. Bu sebeple, temyiz gücünü haiz bulunan koca, bu davayı açarken yasal temsilcisinin iznini tabi olmaksızın bu hakkı bağımsız olarak kullanabilmektedir⁶⁷¹.

TMK m.291 hükmünde, soybağının reddine ilişkin diğer ilgililerin dava hakkı düzenlenmiş ve bu hüküm gereğince dava açma süresi geçmeden koca ölür, gaipliğine karar verilir veya daimi olarak temyiz kudretini kaybeder ise bu kişinin altsoyu, anası, babası veya soybağı reddedilecek olan çocuğun babası olduğunu iddia eden kişiye dava hakkı verilmiştir. Aynı hükmün ikinci fıkrasında ise reşit olmayan çocuğa atanacak kayyımın da bu davayı açabileceği düzenlenmektedir.

Görüldüğü gibi ilgili düzenleme ile tanınan istisnada, çocukla birlikte mirasçı olabilecek veya çocuğun soybağının reddi sebebiyle mirastan yoksun kalabilecek kişilere de koca ile birlikte dava hakkı verilmiştir⁶⁷². Buna göre, kanun koyucu diğer ilgililere dava açma hakkı tanıdığından, temyiz gücünü yitirmesi halinde kocanın yasal temsilcisine de soybağının reddi davası açma hakkı tanınmalıdır⁶⁷³. Bu sebeple, koca tarafından soybağının reddi davası açma hakkı nisbi anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁶⁷⁴.

Soybağının reddi davasının çocuk tarafından açılması durumunda da nisbi anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması söz konusu olacaktır⁶⁷⁵. Küçüğün çıkarları göz önünde bulundurulduğunda, temyiz gücünü haiz olmaması durumunda da soybağının reddi davası kanuni temsilci tarafından açılabilir⁶⁷⁶. Çocuğun temyiz gücünü haiz olması durumunda ise bu dava çocuk tarafından kanuni temsilcinin iznine bağlı olmaksızın bağımsız olarak açılabilir⁶⁷⁷.

---

⁶⁷⁰ Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.288; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.135; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.339; Serozan, *Çocuk Hukuku*, s.192, N.45; Öztan, *Aile Hukuku*, s.883.

⁶⁷¹ Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, s.415; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.135; Serozan, *Çocuk Hukuku*, s.192, N.45; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.340

⁶⁷² Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.137.

⁶⁷³ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.137.

⁶⁷⁴ Öztan, *Aile Hukuku*, s.880; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.137; Soybağının reddi davasının mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğu görüşünde olan yazarlar için bkz. Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.339; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.279, N.1380.

⁶⁷⁵ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s.192, N.45; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.138; Öztan, *Aile Hukuku*, s.883.

⁶⁷⁶ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.138; Ayırt etme gücü bulunmayan çocuğa kayyım tayin edilerek bu davanın açılacağı görüşü için bkz. Öztan, *Aile Hukuku*, s.883; Serozan, *Çocuk Hukuku*, s.192, N.45; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.418.

⁶⁷⁷ Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.280, N.1382, dn.58; Öztan, *Aile Hukuku*, s.882; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.138.

(2) Evlilik Dışı Doğan Çocuğun Tanınması

Tanıma hususu, TMK m.295 hükmünde düzenlenmiş olup babanın nüfus memuruna veya mahkemeye, yazılı olarak başvurması veya resmi senet ya da vasiyetnamede yapacağı beyanla gerçekleşmektedir⁶⁷⁸.

İlgili maddenin ikinci fıkrasında tanıma beyanında bulunacak kimsenin küçük veya kısıtlı olması durumunda bu beyan için veli veya vasinin de rızası aranmaktadır.

Yürürlükten kaldırılan eski TMK m.291 hükmünde, evlilik dışı doğan çocuğun babasının vefatı veya ayırt etme gücünden daimi yoksunluğu halinde tanıma, babasının babası tarafından da yapılabilirdi. Ancak yeni kanunda bu düzenleme ilga edilmiş bulunmakta, babanın babasına tanıma hakkı verilmemektedir.

Baba tarafından kullanılan tanıma iradesi, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁶⁷⁹. Bu hak aynı zamanda mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir haktır⁶⁸⁰. Zira bu hakkın kullanılmasında şahsi düşünceler, ana ile ilişki ve çocuğun doğumunda nedensellik bağının bulunduğu dair bir inanç mevcut olduğundan, tanıma beyanında bulunacak baba dışında bu hakkın bir başkası tarafından kullanılması mümkün değildir⁶⁸¹.

TMK m.295/II hükmünde öngörülen, tanıyanın küçük veya kısıtlı olması halinde yasal temsilcinin rızasının aranmasına ilişkin hüküm, tanıma neticesinde tanıyanın birtakım yükümlülükler sahip olacak olması sebebiyle olup, aranan bu rıza da tanıma hakkının mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı olduğu hususunu değiştirmemektedir⁶⁸².

(3) Tanımanın İptali Davası

Tanımanın iptali davasına ilişkin TMK m.297'de tanıyan kişinin, m.298'de ise ilgililerin dava hakkı düzenlenmiştir. Tanıyanın dava hakkını düzenleyen TMK

⁶⁷⁸ Öztan, *Aile Hukuku*, s.917; Serozan, *Çocuk Hukuku*, s.207; Hatemi, *Aile Hukuku*, s.162; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.433 vd.; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.351 vd.

⁶⁷⁹ Brückner, *Das Personenrecht des ZGB: Ohne Beurkundung des Personenstandes*, N.212; Öztan, *Aile Hukuku*, s.912; Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.289; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.139; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.295, N.1436; Serozan, *Çocuk Hukuku*, s.204; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.432; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.347.

⁶⁸⁰ Brückner, *Das Personenrecht des ZGB: Ohne Beurkundung des Personenstandes*, N.212; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.139; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.348; Öztan, *Aile Hukuku*, s.912; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.432; Serozan, *Çocuk Hukuku*, s.206, N.54.

⁶⁸¹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.139.

⁶⁸² Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.140; Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.147.

m.297 hükmü uyarınca, yanılma, aldatma veya korkutma sebebiyle, tanıyan kişi tanımanın iptalini isteyebilmektedir. İlgililerin dava hakkını düzenleyen TMK m.298 ise, ana, çocuk, çocuğun ölmesi durumunda altsoyu, Cumhuriyet savcısı ve hazineye tanımanın iptali davası açma hakkı tanımıştır⁶⁸³.

TMK m.297’de, tanıyanın irade bozukluğu sebepleriyle tanımanın iptalini dava edebileceğine ilişkin hüküm, Medeni Kanunu’muza 2002 değişiklikleri ile girmiş olup, Eski Türk Medeni Kanunu bu düzenlemeye yer vermemiştir⁶⁸⁴.

Tanımanın iptali davası, bizzat tanıyana tanınmış olan, tanıma hakkında olduğu gibi şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁶⁸⁵. Tanımanın iptali davasında ilgililere dava açma hakkının tanınmış olması, temyiz gücünü haiz bulunmayan kimsenin kanuni temsilcisine de bu davayı açma hakkının verilmesini gerektireceğinden, tanımanın iptali davası nisbi anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁶⁸⁶.

İlgililerin dava hakkının düzenlendiği 298. madde hükmünde ise, ana ve çocuğun dava hakkı ayrıca incelenmelidir. Ana ve çocuğun tanımanın iptali davası açması, bu kişiler bakımından şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁶⁸⁷. Ana veya çocuğun tam ehliyetsiz olması durumunda bu kişilerin yasal temsilcilerine de tanımanın iptali davası açma hakkının verilmesi dolayısıyla bu kişiler açısından da tanımanın iptali davasının nisbi anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğunun kabulü gerekir⁶⁸⁸. Zira ana ve çocuğun korunması gereksinimi, tanımanın iptali davasında da ön plandadır⁶⁸⁹.

Çocuğun ölümü halinde ise altsoyunun dava açma hakkı, çocuk hayatta iken tanınmışsa ve tanımanın iptali davasının süresi geçmeden çocuğun ölmesi ve tanımanın iptaline yönelik hakkını kullanacağına ispatı halinde mümkün olup, çocuk hayatta iken hak düşürücü süre içerisinde dava açmamışsa veya süresi içinde dava açmayacağına ilişkin iradesini açık veya zımni olarak ortaya koymuşsa altsoyunun dava

---

⁶⁸³ Öztan, *Aile Hukuku*, s.923; Serozan, *Çocuk Hukuku*, s.209; Hatemi, *Aile Hukuku*, s.165 vd.; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.435 vd.; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.355.

⁶⁸⁴ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.140.

⁶⁸⁵ Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.289; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.300, N.1459; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.140; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.148; Öztan, *Aile Hukuku*, s.924.

⁶⁸⁶ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.140.

⁶⁸⁷ Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.300, N.1459; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.140.

⁶⁸⁸ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.141.

⁶⁸⁹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.141.

hakkının bulunmadığı kabul edilmektedir⁶⁹⁰. Altsoyun dava hakkının bulunduğu şartlarda yani çocuğun ifade edilen şartlarda ölmesi halinde, altsoy açısından bu davanın açılması şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁶⁹¹.

Diğer ilgililer olan Cumhuriyet savcısı ve hazinenin tanınmanın iptali davası açması hakkı ise, bu kişilerin dava hakkının kamu hukuku karakterli olması, tanınmanın hukuka aykırılığını öğrendiklerinde bu davayı açmak için bir takdir yetkisi kullanmamaları ve kamusal bir görev sebebiyle bu davayı açmalarından dolayı, bu durumda bir şahsa sıkı sıkıya bağlı hakkın varlığından söz edilemeyecek olup hakkın kullanılmasından ziyade kamusal bir görevin ifa edilmesi söz konusu olacaktır⁶⁹².

(4) Babalık Davası Açma Hakkı

TMK m.301 hükmü, ana ve çocuğun, soybağının belirlenmesi amacıyla babaya karşı babalık davası açma hakkını düzenlemektedir. Ana tarafından evlilik dışı doğan çocuğun soybağının belirlenmesi maksadıyla açılan babalık davasında, her ne kadar bu talebin malvarlığına yönelik sonuçları bulunsa da, esas amaç baba ile çocuk arasında soybağının kurulmasıdır⁶⁹³.

Bu özellikleri sebebiyle ana tarafından açılan babalık davası, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁶⁹⁴. Ananın temyiz gücünü haiz bulunmaması durumunda bu davayı ananın kanuni temsilcisi açabileceği için bu hak, nisbi anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir haktır⁶⁹⁵. Zira bu hakkın kullanılmasıyla da ananın korunması zarureti ön plandadır⁶⁹⁶.

---

⁶⁹⁰ Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.301, N.1460; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.149.

⁶⁹¹ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.149.

⁶⁹² Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.149.

⁶⁹³ Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.358; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.142; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.438; Hatemi, *Aile Hukuku*, s.172, N.775; Serozan, *Çocuk Hukuku*, s.211, N.62; “Ayrıca açıkça yetki verilmemiş ise vekil, kişiyeye sıkı sıkıya bağlı haklarla ilgili davaları açamaz ve takip edemez (HMK m. 74). TMK'nin 301. maddesine göre, evlilik haricinde doğan çocukla baba arasındaki soybağı hakim hükmüyle kurulabilir. Bunu sağlayan dava ise babalık davasıdır. Babalık davası, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanımı niteliğindedir.”, Yargıtay 2. HD., 2021/5941 E., 2021/8069 K., 03.11.2021 T.; “Davacı ile çocuk arasındaki soybağı ilişkisi Türk Medeni Kanunu'nun 295.maddesi gereğince 03/10/2006 tarihinde “tanuma” yoluyla kurulmuştur. Başka bir ifade ile davacı, çocuğu tanımıştır.” Yargıtay 18. HD., 2015/21693 E., 2016/1159 K., 26.01.2016 T., (<https://legalbank.net>), (E.T. 20.12.2021).

⁶⁹⁴ Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.288; Öztan, *Aile Hukuku*, s.935; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.142; Serozan, *Çocuk Hukuku*, s.213, N.63; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.149.

⁶⁹⁵ Öztan, *Aile Hukuku*, s.935; Serozan, *Çocuk Hukuku*, s.213, N.63; Benzer şekilde Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.359.

⁶⁹⁶ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.142.

Çocuk tarafından açılacak babalık davasında da yine bu hakkın çocuğa şahsiyeti sebebiyle tanınmış olması nedeniyle bu hak, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁶⁹⁷.

Çocuk tarafından açılan babalık davası da, çocuğu korumayı hedefleyen düzenlemenin gerçekleşmesinin mümkün olabilmesi açısından nisbi anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁶⁹⁸. Dolayısıyla temyiz gücünü haiz çocuk bu davayı yasal temsilcisinin izni olmaksızın açabilecekken, temyiz gücünün bulunmaması halinde bu dava yasal temsilci tarafından açılabilecektir⁶⁹⁹.

(5) Evlat Edinme

Evlat edinme müessesesi TMK m.305 ve devamı hükümlerinde düzenlenmiştir. Küçüğün evlat edinilmesi TMK m.305 ve devamı; ergin ve kısıtlının evlat edinilmesi ise TMK m.313 ve devamı hükümlerinde düzenlenmiş bulunmaktadır.

Tanıma ve babalık davasında olduğu gibi, evlat edinmede de evlat edinen ve edinilen arasında bir soybağı kurmaktadır⁷⁰⁰. Evlat edinme işlemi, hem evlat edinen hem de evlat edinilen için şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁷⁰¹.

Konu evlat edinenler açısından incelendiğinde, evlat edinme işlemi ile evlat edinen ve evlat edinilen arasında soybağı kurulmakta ve dolayısıyla bu hak, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olmaktadır⁷⁰². Evlat edinme hukuki işlemi, ancak temyiz gücünü haiz olan kimselerin yapabileceği bir işlem olmasından dolayı bu hak, mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı olup, temyiz kudreti bulunmayan kimselerce kullanılması mümkün değildir⁷⁰³. Zira ayırt etme gücünü haiz olmayan tam ehliyetsiz kimsenin evlat edinmesi bu müessesenin

⁶⁹⁷ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s.213, N.63; Öztan, *Aile Hukuku*, s.936; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.142; Aksi görüş için bkz. Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.360.

⁶⁹⁸ Öztan, *Aile Hukuku*, s.936; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.142.

⁶⁹⁹ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s.213, N.63; Öztan, *Aile Hukuku*, s.936; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.142.

⁷⁰⁰ Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.447; Öztan, *Aile Hukuku*, s.951; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.142; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.369; Hatemi, *Aile Hukuku*, s.145, N.655; Serozan, *Çocuk Hukuku*, s.219, N.68.

⁷⁰¹ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s.225, N.74; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.119; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.143; Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.164.

⁷⁰² Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.289; Öztan, *Aile Hukuku*, s.959; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.143; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.119.

⁷⁰³ Öztan, *Aile Hukuku*, s.959; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.143; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.119; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.375.

amacına da aykırı olup, evlat edinmenin şartlarından olan menfaat ve diğer haklı sebebin tam ehliyetsizler bakımından gerçekleşmesi mümkün olmayacaktır⁷⁰⁴.

Evlat edinen kimsenin sınırlı ehliyetsiz olması durumunda ise iki durum söz konusu olacaktır. TMK m.308 gereğince, evlat edinen ve edinilen arasında en az on sekiz yaş bulunması gerektiğinden, sınırlı ehliyetsiz küçüğün evlat edinmesi mümkün değildir⁷⁰⁵. Sınırlı ehliyetsiz kısıtlılar ise, TMK m.463 hükmünün ilk bendi gereğince kanuni temsilcilerinin rızası ile vesayet ve denetim makamının izni doğrultusunda evlat edinebileceklerdir⁷⁰⁶.

Evlat edinilen açısından konu incelendiğinde ise, tıpkı evlat edinende olduğu gibi, bu hukuki işlem neticesinde bir soybağı kurulacağından, evlat edinilen bakımından da bu hak şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁷⁰⁷. Nitekim TMK m.308/II hükmü de bunu doğrular nitelikte olup, ayırt etme gücüne sahip olan küçüğün ancak kendi rızasıyla evlat edinebileceğini öngörmektedir.

TMK m.308/II hükmü, ayırt etme gücünü haiz küçüklerin kendi rızalarıyla evlat edinebileceklerini düzenlediğine göre, ilgili hükmün karşıt anlamından ayırt etme gücü bulunmayan küçükler için yalnızca kanuni temsilcilerinin rızasıyla evlat edinebilecekleri ve dolayısıyla bu hakkın nisbi anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğu çıkarımı yapılabilmektedir⁷⁰⁸.

TMK m.309 hükmü gereğince, evlat edinme, küçüğün rızasıyla birlikte ana ve babanın rızasını da gerekmektedir. Bununla birlikte TMK m.308/III ve m.463/İb. gereğince küçüğün vesayet altında olması durumunda ise evlatlık edinilmesinde vesayet dairelerinin izni aranmaktadır. Ana ve babanın küçüğün evlatlık edinilmesine

---

⁷⁰⁴ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.119.

⁷⁰⁵ Öztan, *Aile Hukuku*, s.954; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.143; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.459; Serozan, *Çocuk Hukuku*, s.225, N.74.

⁷⁰⁶ Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.459; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.143; Sınırlı ehliyetsiz kimsenin evlat edinebilmesi mümkünse de bu durumu evlat edinmenin şartlarından olan menfaat şartına aykırı olduğu yönünde bkz. Aytekin Ataay, "Medeni Hukukta Evlat Edinme, Giriş-Evlat Edinmenin Meydana Gelmesi", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C.21, S.1-4, Y. 1957, s.318.

⁷⁰⁷ Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.376; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.144; Serozan, *Çocuk Hukuku*, s.225, N.74; Hatemi, *Aile Hukuku*, s.177, N.801.

⁷⁰⁸ Brückner, *Das Personenrecht des ZGB: Ohne Beurkundung des Personenstandes*, N.218; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.144; Buna karşılık ayırt etme gücünü haiz bulunmayan küçük vesayet altında ise vesayet dairelerinin de izninin eklenmesi ile kanuni temsilci tarafından bu hakkın kullanılması ayırt etme gücü bulunmayan küçüklerin korunması amacına da uygun düşecektir. Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.120; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.120.

yönelik gösterdikleri rıza, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olup ana babanın sınırlı ehliyetsiz olması durumunda bu rıza kanuni temsilcinin icazetine gerek olmaksızın bağımsız olarak açıklanabilir⁷⁰⁹. TMK m.311 hükmünün ilk bendi gereğince ana ve babanın ayırt etme gücünden sürekli yoksun bulunmaları halinde rızanın aranmayacağı ifade edildiğinden, bu kişiler adına yasal temsilci de rıza gösteremeyecek olup bu rızanın açıklanması mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁷¹⁰.

Ergin ve kısıtlıların evlat edinilmesi hususu ise TMK m.311 hükmünde düzenlenmiş bulunmaktadır. İlgili hükmün son fıkrasında küçüklerin evlat edinilmesine ilişkin hükümlerin, ergin ve kısıtlıların evlat edinilmesine de kıyas yolu ile uygulanacağı öngörülmektedir. Bu kişilerin evlat edinilmesi de şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁷¹¹. Bu hususta küçüklük gibi bir durum söz konusu olmayacağından ana babanın rızasından da söz edilemeyecektir. Fakat TMK m.463 hükmünün ilk bendi gereğince vesayet ve denetim makamının izinleri aranacaktır⁷¹².

TMK m.313/II'de evli kimsenin ancak eşinin rızası ile evlat edinilebileceği düzenlenmektedir. Bu rızanın açıklanması da şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁷¹³. Ayırt etme gücünü haiz kısıtlılar bu rızayı kanuni temsilcilerinin izni olmaksızın bağımsız olarak kullanabilirler⁷¹⁴. Rıza verecek eşin temyiz kudretinin bulunmaması durumunda ise TMK m.311 hükmünün birinci bendi kıyasen uygulanmalı ve eşin rızasına gerek duyulmamalıdır⁷¹⁵.

Ergin ve kısıtlıların evlat edinilmesini düzenleyen TMK m.313/I, evlat edinen

---

⁷⁰⁹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.144.

⁷¹⁰ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.144.

⁷¹¹ Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.164; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.144.

⁷¹² Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.144.

⁷¹³ Aytekin Ataay, "Eşinin Evlat Edinmesine Onamını Bildirmesi Gereken Öteki Eşin Ayırt Gücünden (Temyiz Kudretinden) Yoksunluğu", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. 38, S.1-4, Y.1973, s.439; İmre, "Gayrimümeyyizlerin Hakları Kullanma Ehliyetsizliğine ve Bunun İstisnalarına İlişkin Meseleler", s.353; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.120; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.120.

⁷¹⁴ Ataay, "Eşinin Evlat Edinmesine Onamını Bildirmesi Gereken Öteki Eşin Ayırt Gücünden (Temyiz Kudretinden) Yoksunluğu", s.439; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.120; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.120.

⁷¹⁵ Öztan, *Aile Hukuku*, s.981; İmre, "Gayrimümeyyizlerin Hakları Kullanma Ehliyetsizliğine ve Bunun İstisnalarına İlişkin Meseleler", s.353; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.145; Eski Türk Medeni Kanunu'nda madde 255 hükmünde, devamlı ayırt etme gücünden mahrum eşin rızasının aranmayacağını, bu halde hakimin bu kişinin yasal temsilcisini dinlemek suretiyle karar vereceğine dair düzenleme mevcuttu. İlgili düzenleme Türk Medeni Kanunu'na dahil edilmemiştir. Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.145, dn.466.

kimsenin altsoyunun bu işlem için açık muvafakati aranmıştır. Altsoyun evlat edinmeye yönelik açık muvafakati şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁷¹⁶. Altsoyun temyiz kudretinin bulunmaması durumunda ise, altsoyun çıkarlarının korunması gereksinimi bulunacağından bu hak, yasal temsilci tarafından kullanılabilir ve dolayısıyla ilgili hakkın, nisbi anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğunun kabulü gerekmektedir⁷¹⁷. Altsoyun yasal temsilcisi ile, evlat edinilecek kimse arasında çıkar çatışması bulunabileceğinden, TMK m.426/II b. gereğince altsoya bir temsil kayyımı atanması yerinde olacaktır⁷¹⁸.

(6) Evlatlık İlişkisinin Kaldırılması

Evlatlık ilişkisinin kurulmasında olduğu gibi evlatlık ilişkisinin kaldırılması da hak sahibine şahsiyet nedeniyle verilmiş olup evlat edinen ve edinilen açısından şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁷¹⁹. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu da bir kararında bu durumu ele almıştır⁷²⁰.

Türk Medeni Kanunu, evlatlık ilişkisinin kaldırılmasının yolunu büyük ölçüde sınırlandırmıştır⁷²¹. TMK m.317 gereğince yasal sebep olmaksızın rızanın alınmaması halinde, rıza alınması gereken kişiler, küçüğün menfaatinin ağır şekilde zedelenmeyecek olması durumunda bu ilişkinin kaldırılmasını talep edebileceklerdir. Rızası alınması gereken bu kişiler bakımından evlatlık ilişkisinin sonlandırılmasına ilişkin talep de şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁷²².

Evlat edinme ilişkisinin diğer eksikliklerle sakat olması halinde ise TMK

⁷¹⁶ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.145.

⁷¹⁷ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.145.

⁷¹⁸ Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.464; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.145; Dural, *Öğüz ve Gümüş* ise aksi fikirdedir. Yazarlar, altsoyun ayırt etme gücü bulunmaması halinde TMK m.307/2 hükmünün kıyasen uygulanarak, ayırt etme gücünden yoksunluk daimi nitelikte ise rızanın aranmaması gerektiği, ayırt etme gücünden yoksunluk yaş küçüklüğüne dayanıyor ise de evlat edinme kararının altsoy ayırt etme gücüne sahip olana dek ertelenmesi gerektiği fikrindedirler. Dural, *Öğüz ve Gümüş*, *Aile Hukuku*, s.329, N.1580; Kanaatimizce altsoyun ayırtım gücü olmaması durumunda temsil kayyımı atanması suretiyle bu rızasının alınması görüşü daha uygun olacaktır.

⁷¹⁹ Akyol, *Türk Medeni Hukukunda Temsil*, s.35; Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.164; Öztan, *Aile Hukuku*, s.1007.

⁷²⁰ Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu, 1955/11 E., 1955/24 K., 07.12.1955 T., "Evlatlık edinen kimse evlatlığın mirastan ıskatı mucip hallerde bulunduğu bahisle mukavelenin feshi ve evlatlık rabitasının refi hakkında açtığı davanın yargılaması sırasında vefatı halinde bu davayı kendisinin hukuki ve kanuni haleflerinin takip ve intac ettirmeğe yetkileri bulunup bulunmadığı keyfiyetine gelince; Filhakika evlat edinmeye ait mukaveleden doğan haklar münhasıran şahsa merbut haklardır.", (<https://legalbank.net>), (E.T. 24.11.2021).

⁷²¹ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s.234, N.84; Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.165; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.473.

⁷²² Öztan, *Aile Hukuku*, s.1007; Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.165.

m.318 hükmüyle Cumhuriyet savcısı ve diğer ilgililere tanınan dava hakkı şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olmayıp, esasa ilişkin noksanlıklarda birden çok kişi dava açma hakkına sahip bulunmaktadır⁷²³. Cumhuriyet savcısının dava açması da bir hak niteliğinde olmayıp kamusal bir görev ve yetki niteliğindedir⁷²⁴.

(7) Çocuk İle Kişisel İlişki Kurulması

TMK m.323 hükmünde, ana ve baba ile çocuk arasındaki kişisel ilişki düzenlenmiştir. Buna göre velayeti kendisinde bulunmayan ana ve babadan her ikisi de, çocuk ile uygun kişisel ilişki kurulmasını isteyebilmektedir.

Çocuk ile kişisel ilişki kurulmasına yönelik bir diğer kanun hükmü de TMK m.182/II hükmünde düzenlenmiştir. Boşanmanın kararına ilişkin olarak düzenlenmiş ilgili madde hükmü “*Velâyetin kullanılması kendisine verilmeyen eşin çocuk ile kişisel ilişkisinin düzenlenmesinde, çocuğun özellikle sağlık, eğitim ve ahlâk bakımından yararları esas tutulur. Bu eş, çocuğun bakım ve eğitim giderlerine gücü oranında katılmak zorundadır*” şeklindedir.

Çocukla kişisel ilişki, velayet hakkı kendisinde bulunmayan ana veya baba ile çocuk arasında kişisel ilişki kurulması hakkı, bu kişilere şahsiyetleri dolayısıyla verilmiş olduğundan şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁷²⁵. Sınırlı ehliyetsiz olan hak sahibi bu talebi kanuni temsilcisinden izin almaksızın bağımsız olarak gerçekleştirebilecektir.

Ana ya da babanın temyiz gücünü haiz olmaması durumunda ise hakkın kanuni temsilci tarafından kullanılmasına olanak bulunmayacağından bu durumda mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması söz konusu olacaktır⁷²⁶.

(8) Velayet Hakkı

Velayet hakkı, TMK m.335 ve devamı hükümlerinde düzenlenmiştir. Her ne kadar velayetin tanımına ilişkin yasada bir hüküm bulunmasa da, velayetin kapsamını düzenleyen TMK m.339 hükmünden çıkarım yapılarak, velayet, küçüğün ve belli hallerde ergin kısıtlı çocukların kendilerine ve mallarına özen gösterme ve bu kişileri temsil etme noktasında kanunun ana ve babaya yüklediği yükümlülükler ve

⁷²³ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.165.

⁷²⁴ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.165.

⁷²⁵ Öztan, *Aile Hukuku*, s.1028; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.146.

⁷²⁶ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.146.

haklar olarak tanımlanabilir⁷²⁷. Velayet hakkı da, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde bulunan mutlak bir haktır⁷²⁸. Bu hakkın devri ve temsilci aracılığıyla kullanımını mümkün olmayıp, ana ve baba dışında bir kimse de veli olamamaktadır⁷²⁹.

(9) Ergin Kimsenin Dinini Seçme Hakkı

TMK m.341 hükmü çocuğun dini eğitimini düzenlemektedir. İlgili madde hükmü gereğince çocuğun dini eğitimini belirleme hakkı ana ve babaya ait bulunmaktadır. Ancak aynı maddenin son fıkrası ergin kişinin dinini seçme noktasında özgür olduğunu hüküm altına almıştır.

Kişinin dinini seçme hakkı şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olup hakkın bizzat hak sahibi kişi tarafından kullanılması gerekmektedir⁷³⁰. Bu hakkın bir başkası tarafından kullanılması da elbette mümkün olmayacağından temyiz gücünü haiz olmayan kimselerin bu haklarını yasal temsilcilerinin kullanması mümkün olmayıp, bu bağlamda ilgili hak mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir haktır⁷³¹.

n. Hakkında Kısıtlama Talep Edilen Kimsenin İlgili Yargılama Sürecini Yürütmesi

TMK m.420 hükmü uyarınca, vesayet işlerinin zorunlu kılması durumunda vesayet makamı kısıtlanması talep edilen kişinin fiil ehliyetini geçici olarak kaldırabilmekte ve ona bir temsilci atayabilmektedir.

Kişinin sahip olduğu fiil ehliyeti, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak niteliğinde bulunmayıp, bir hukuki özelliştir⁷³². Kişinin fiil ehliyetinin kaldırılması ise şüphesiz kişilik alanındaki en ağır müdahalelerden biri olacağından, bu karara karşı

---

⁷²⁷ Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.496 vd.; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.150; Serozan, *Çocuk Hukuku*, s.250; Öztan, *Aile Hukuku*, s.1074; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.406.

⁷²⁸ Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, s.358, N.1691; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.150.

⁷²⁹ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.150; Elbette evlat edinme ilişkisinde evlat edinen ve varsa eşi de ana baba hükmünde olacağından veli olarak adlandırılırlar. Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.150, dn.121; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, s.407; Benzer şekilde bkz. Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s.447; Öztan, *Aile Hukuku*, s.951; Hatemi, *Aile Hukuku*, s.145, N.655; Serozan, *Çocuk Hukuku*, s.219, N.68.

⁷³⁰ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.146.

⁷³¹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.146; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.142.

⁷³² Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.151.

kısıtlanması haksız bir biçimde talep edilmiş ise kendisini savunma hakkı, kişiye şahsiyeti dolayısıyla verilmiş bir haktır⁷³³. Bu sebeple hakkında geçici olarak kısıtlama kararı verilmiş kimsenin bu kişiye yasal temsilci atanmış olsa dahi kısıtlama sürecinde savunma haklarını bireysel olarak ileri sürebileceği ve bunun da şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak niteliğinde olduğu kabul edilmektedir⁷³⁴. Hakkın mahiyeti gereği bu hak, mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁷³⁵.

o. Koruma Amacıyla Özgürlüğün Kısıtlanmasına İtiraz

Koruma amacı ile özgürlüğün kısıtlanması hususu TMK m.432 ve devamı hükümlerinde düzenlenmektedir. TMK m.435 hükmü ise koruma amacıyla özgürlüğün kısıtlanmasına itiraz hakkını düzenlemiş olup, kuruma⁷³⁶ yerleştirilen kimse veya yakınlarının bu karara karşı denetim makamına itirazda bulunabileceklerini düzenlemektedir.

Bu hakkın kullanılması da şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁷³⁷. Bu hak, mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁷³⁸.

p. Vesayet Altında Bulunan Kimsenin Görüşünün Alınması

TMK m.450 hükmü gereğince, vesayet altındaki kişinin görüşlerini oluşturma ve açıklama yeteneği mevcut ise, vasi, önemli işlerde herhangi bir karar vermeden evvel vesayet altındaki kişinin görüşünü almakla mükelleftir.

Bu hak, ayırt etme gücünü haiz vesayet altındaki kimseye şahsiyeti sebebiyle tanınmış olup, ayırt etme gücü bulunmayan kimsenin bu hakkı kullanması da mümkün olmadığından ilgili hak, mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁷³⁹. Zira kişisel görüş, ancak görüşün sahibi tarafından açıklanabilir.

---

⁷³³ Lindegger, *Die Rechte des Mündels im schweizerischen ZGB*, s.24; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.152.

⁷³⁴ Lindegger, *Die Rechte des Mündels im schweizerischen ZGB*, s.24; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.151.

⁷³⁵ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.152.

⁷³⁶ Kurum ifadesinden kasıt, TMK m.432 hükmünde ifade edilen, kısıtlanan kimsenin tedavisi, eğitimi veya ıslahı amacıyla elverişli bir kuruma yerleştirilmesi ifadesindeki kurumdur.

⁷³⁷ Brückner, *Das Personenrecht des ZGB: Ohne Beurkundung des Personenstandes*, N.213; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.148.

⁷³⁸ Brückner, *Das Personenrecht des ZGB: Ohne Beurkundung des Personenstandes*, N.213; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.148.

⁷³⁹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.149.

q. Vesayet Makamına Şikayet ve Denetim Makamına İtirazda Bulunma Hakkı

TMK m.461 hükmü gereğince, ayırt etme gücünü haiz vesayet altındaki kimsenin ve her ilgilinin, vesayet makamına şikayet ve vesayet makamının kararlarına karşı da denetim makamına itirazda bulunabilecekleri düzenlenmektedir.

Ayırt etme gücünü haiz bulunan vesayet altındaki kimseye bu hak şahsa sıkı sıkıya bağlı olarak verilmiştir.⁷⁴⁰ Bu kişinin gerçekleştirdiği şikayet ve itiraz hakkı, hak sahibi ancak ayırt etme gücünü haiz kimse olabileceğinden, mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir.⁷⁴¹

r. Vesayetin Kaldırılmasını Talep Hakkı

TMK m.472 hükmü, vesayetin kaldırılması hususunu düzenlemiş olup ilgili maddenin son fıkrası gereğince kısıtlı ve ilgililer vesayetin kaldırılması talebinde bulunabileceklerdir.

Vesayetin kaldırılmasını talep hakkı vesayet altında bulunan kimse açısından şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir.⁷⁴² Vesayet altındaki kimsenin vesayetin kaldırılmasını talep edebilmesi için de bu kişinin temyiz gücünü haiz bulunması gerekmektedir.⁷⁴³ Bu hakkı vesayet altındaki kimse bizzat kullanacağından ve hakkın mahiyeti gereği yasal temsilcinin rızası aranmayacağından bu hak, mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir haktır.⁷⁴⁴

s. Vesayet Altındaki Kimsenin Vasinin Görevden Alınmasını Talep Hakkı

TMK m.483 ve devamı hükümleri vasinin görevden alınma sebeplerini düzenlemektedir. TMK m.484 hükmünün ilk fıkrası gereğince ise, ayırt etme gücünü haiz bulunan vesayet altındaki kimse veya her ilgili, vasinin görevden alınmasını talep etme hakkına sahip bulunmaktadır.

Yasa hükmünde de açıkça ifade edildiği gibi, bu hakkın vesayet altında

---

⁷⁴⁰ Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.289; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.149.

⁷⁴¹ Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.107 N.324; *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.150.

⁷⁴² Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.289; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.150.

⁷⁴³ Lindegger, *Die Rechte des Mündels im schweizerischen ZGB*, s.23-24.

⁷⁴⁴ Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.107 N.324; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.150.

bulunan kimse tarafından kullanılabilmesi için hak sahibinin temyiz gücünü haiz bulunması gerekmekte olup aksi halde vasinin görevini yürütmesine ilişkin, görevden alınmasının talep edilebileceği bir sebebin varlığının değerlendirilebilmesi söz konusu olamayacaktır⁷⁴⁵. Bu sebeplerle bu hak, mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁷⁴⁶.

3. Miras Hukukunda Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar

Miras hukukunda, yapılan herhangi bir tasarruf malvarlığı üzerinde olsa dahi, bu tasarrufu yapma hakkı şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁷⁴⁷. Zira mirasbırakan ile mirasçı arasında, boyutlarını ve yakınlık derecesini ancak bu iki şahsın bileceği bir ilişki mevcuttur. Bu sebeple ilgili kararın ancak mirasbırakan tarafından alınması gerekmektedir⁷⁴⁸.

Ölüme bağlı tasarruflara ilişkin kararın mutlaka hak sahibi tarafından verilmesi gereken bir karar olması ve hak sahibiyle sıkı bir bağ içinde olmaları sebebiyle bu haklar mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardandır⁷⁴⁹. Ölüme bağlı tasarrufların şahsa sıkı sıkıya bağlı olmaları, TMK m.531'de düzenlenen vasiyetin mirasbırakan kimsenin el yazısıyla düzenlenmesi ve resmi vasiyetin mirasbırakan tarafından okunup imzalanması gereken hükümden de açıkça anlaşılmaktadır⁷⁵⁰.

---

⁷⁴⁵ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.151.

⁷⁴⁶ Brückner, *Das Personenrecht des ZGB: Ohne Beurkundung des Personenstandes*, N.213; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.151.

⁷⁴⁷ Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s.276, N.22; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.112; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.152; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s.61; Öztan, *Miras Hukuku*, s.165; Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s.102; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s.137; Nuşin Ayiter, *Miras Hukuku*, Sevinç Matbaası, 4. Bası, Ankara 1978, s.39; Atlı, *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü ve Hükümden Düşmesi*, s.24; Hatemi, *Miras Hukuku*, s.81, N.8; Mustafa Dural, *Miras Sözleşmeleri*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No. 605, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1980, s.15; Yargıtay da ölüme bağlı tasarrufların şahsa sıkı sıkıya bağlı hak niteliğinde olduğu görüşündedir. "Ölüme bağlı tasarruflarda bulunma, kişiyeye sıkı sıkıya bağlı haklardan olduğundan, iradi veya yasal temsilci tarafından bu tip tasarruflarda bulunulamaz; bu hak doğrudan doğruya kişinin kendisi tarafından kullanılmalıdır." Bkz. Yargıtay 8. HD., 2017/844 E., 2017/4133 K., 23.03.2017 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr>, (E.T. 03.11.2021); Aynı yönde bkz. Yargıtay 2. HD., 2012/1800 E., 2013/9011 K., 02.04.2013 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr>, (E.T. 03.11.2021).

⁷⁴⁸ Hatemi, *Miras Hukuku*, s.96-97; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.152; Ayan, *Miras Hukuku*, s.116; İşgüzar, Demir ve Yılmaz, *Miras Hukuku*, s.36; Atlı, *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü ve Hükümden Düşmesi*, s.24; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s.259; Eren ve Yücer-Aktürk, *Türk Miras Hukuku*, s.53-54; İnan, Ertaş ve Albaş, *Miras Hukuku*, s.161, N.369; Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s.102; Öztan, *Miras Hukuku*, s.165.

⁷⁴⁹ Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.112; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.152; İnan, Ertaş ve Albaş, *Miras Hukuku*, s.161, N.369; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s.276-277, N.22.

⁷⁵⁰ Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s.277, N.23; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.152; Benzer şekilde Eren ve Yücer-Aktürk, *Türk Miras Hukuku*, s.53-54; İnan, Ertaş ve Albaş, *Miras Hukuku*, s.161, N.370;

a. Vasiyetname

Ölüme bağlı tasarruflar TMK m.502 ve devamında düzenlenmiştir. Türk Medeni Kanun’u gereğince ölüme bağlı tasarrufların vasiyetname veya miras sözleşmesi şeklinde yapılabileceği öngörülmüştür⁷⁵¹.

Vasiyetname ile ölüme bağlı tasarruf yapılabilmesine ilişkin tasarruf ehliyeti TMK m.502’de düzenlenmiş olup ilgili hüküm gereğince vasiyet yapmak için temyiz gücünü haiz ve on beş yaşını doldurmuş olmak şart olarak öngörülmüştür. İlgili hükümden de anlaşılacağı gibi ayırt etme gücüne sahip olan ve on beş yaşını doldurmuş bulunan küçükler, vasiyetname yapma hakkının şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olması sebebiyle, yasal temsilcilerinin iznine ihtiyaç bulunmaksızın bu hakkı kullanabilmektedirler⁷⁵². Tasarrufta bulunan kimsenin hayattaki son arzularını o kişi dışında kimse açıklayamayacağından ve bilemeyeceğinden, bu tasarruf ancak mirasbırakan tarafından yapılabilmektedir ve bu sebeple vasiyetname yapma hakkı mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir haktır⁷⁵³.

Vasiyette bulunma ehliyeti için kişinin on beş yaşını doldurmuş olmasının aranması da, bu hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı olması niteliği ile örtüşmektedir. Zira herhangi bir yaş öngörülmeseydi de temyiz gücünü haiz küçüklerin bu işlemi yapabileceğini söylemek uygun olurdu. Fakat, ayırt etme gücüne ilişkin muhtemel tartışmalara yer vermemek adına bu yaşın belirtilmiş olduğu söylenebilir⁷⁵⁴. Buna ek olarak, TMK m.531 hükmü, vasiyetnamenin düzenlenme şeklini açıklamaktadır. İlgili hüküm “*Vasiyet, resmî şekilde veya mirasbırakanın el yazısı ile ya da sözlü olarak yapılabilir*” şeklindedir. Bu hüküm de ilgili hakkın şahsa mutlak anlamda sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğunu destekler niteliktedir⁷⁵⁵.

Vasiyetin içeriği de, hak sahibi tarafından bizzat tayin edilmelidir. Bu husus da

---

⁷⁵¹ İnan, Ertaş ve Albaş, *Miras Hukuku*, s.163, N.380; Eren ve Yücer-Aktürk, *Türk Miras Hukuku*, s.50; Öztan, *Miras Hukuku*, s.175; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s.260; Atlı, *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü ve Hükümden Düşmesi*, s.23; İşgüzar, Demir ve Yılmaz, *Miras Hukuku*, s.37; Ayan, *Miras Hukuku*, s.110; Hatemi, *Miras Hukuku*, s.81, N.9.

⁷⁵² Zevkliler, Acabey ve Gökyayla, *Medeni Hukuk*, s.289; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.90-112; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.153.

⁷⁵³ Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, s.58, N.283; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.90-112; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.153; Benzer şekilde İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s.61.

⁷⁵⁴ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.152.

⁷⁵⁵ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.152.

üçüncü bir kişiye bırakılamaz⁷⁵⁶.

(1) Miras Sözleşmesi

Ölüme bağlı tasarruflarda bulunabilme usullerinden bir diğeri de miras sözleşmesidir. TMK m.503 hükmü gereğince miras sözleşmesi yapabilme ehliyeti, kişinin ayırt etme gücünün bulunmasına, ergin olmasına ve kısıtlı bulunmamasına bağlıdır. Dolayısıyla kanun hükmü gereğince, kişi ayırt etme gücüne sahip bulursa dahi küçük veya kısıtlı ise, miras sözleşmesi yapamayacaktır.

Vasiyetname ile miras sözleşmesi arasındaki ehliyet farkının sebebi, vasiyetname tek taraflı bir hukuki işlemken, miras sözleşmesinin karşı tarafında ikinci bir şahsın bulunması ve bu şahsın irade açıklamasının mirasbırakan tarafından kabul edilmesidir. Söz konusu kabulde de mirasbırakan bağlanmaktadır⁷⁵⁷.

Miras sözleşmesi yapmak da, tıpkı vasiyetnamede olduğu gibi mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı bir haktır⁷⁵⁸. Bu sebeple ölüme bağlı tasarruflarda bulunan kimse açısından bu sözleşmenin yasal veya iradi temsilci vasıtasıyla yapılmasına imkân bulunmamaktadır⁷⁵⁹.

Miras sözleşmesinde tasarruflarda bulunan kişi için aranan ehliyet şartı, yalnızca sağlararası işlem yapan, ölüme bağlı tasarruflarda bulunmayan karşı taraf için geçerli değildir⁷⁶⁰. Zira bu kişi kısıtlı olsa dahi, sağlararası işlemlerde temsil ve vekalet mümkün bulunduğundan, temsilci vasıtasıyla iradesini beyan edebilecektir⁷⁶¹.

---

⁷⁵⁶ Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s.277, N.23; Hatemi, *Miras Hukuku*, s.111, N.63; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.118; Ayan, *Miras Hukuku*, s.116; İşgüzar, Demir ve Yılmaz, *Miras Hukuku*, s.36; Atlı, *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü ve Hükümden Düşmesi*, s.24; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s.259; Eren ve Yücer-Aktürk, *Türk Miras Hukuku*, s.53-54; İnan, Ertaş ve Albaş, *Miras Hukuku*, s.161, N.369; Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s.102; Öztan, *Miras Hukuku*, s.165.

⁷⁵⁷ Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, s.58, N.288; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.154.

⁷⁵⁸ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.154; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s.276, N.22; Benzer şekilde Öztan, *Miras Hukuku*, s.165; Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s.102; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s.137; Ayiter, *Miras Hukuku*, s.39.

⁷⁵⁹ İşgüzar, Demir ve Yılmaz, *Miras Hukuku*, s.36; Eren ve Yücer-Aktürk, *Türk Miras Hukuku*, s.53-54; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s.276, N.22; Hatemi, *Miras Hukuku*, s.111, N.63; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.118; Ayan, *Miras Hukuku*, s.116; Atlı, *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü ve Hükümden Düşmesi*, s.24; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s.259; İnan, Ertaş ve Albaş, *Miras Hukuku*, s.161, N.369; Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s.102; Öztan, *Miras Hukuku*, s.165.

⁷⁶⁰ Eren ve Yücer-Aktürk, *Türk Miras Hukuku*, s.63; İşgüzar, Demir ve Yılmaz, *Miras Hukuku*, s.40; Çiftçi, *Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali*, s.111; Ancak sözleşmenin her iki tarafı da ölüme bağlı tasarruflarda bulunuyorsa, temsil yasağı ve aranan ehliyet şartları her iki taraf için de geçerlidir. Bkz. Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.116.

⁷⁶¹ İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s.66; Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, s.59, N.290; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s.299, N.52.

Özellikle ölüme bağlı tasarruflarda bulunmayan karşı taraf için yükümlülük içeren bir miras sözleşmesinin yapılmasında sınırlı ehliyetliler için veya karşı tarafın tam ehliyetli olması durumlarında, yasal temsilin zorunlu olduğu ifade edilebilmektedir⁷⁶².

Miras sözleşmesinde, ölüme bağlı tasarruflarda bulunmayan karşı tarafın, ayırt etme gücünü haiz kısıtlı olması durumunda, kendisi lehine yapılan bağışlamayı kabul etmesi ve borç veya taahhüt altına girmemiş olması koşuluyla TMK m.16 hükmü gereğince tek başına yapabilmelidir. Bu durumda yasal temsilcinin rızasına ihtiyaç bulunmamaktadır⁷⁶³.

Ancak ölüme bağlı tasarruflarda bulunmayan, miras sözleşmesinin karşı tarafında bulunan ayırt etme gücüne sahip kısıtlı, bu işlemle bir borç veya taahhüt altına giriyor ise, TMK m.451/I ve m.463/V gereğince, kanuni temsilcinin rızası, vesayet söz konusu ise vesayet makamının rızası ve denetim makamının iznine ihtiyaç bulunmaktadır⁷⁶⁴.

(2) Vasiyetten Dönme

Vasiyetten dönme hakkı, TMK m.542 ve devamı hükümlerinde düzenlenmiştir. Bu hükümlere göre, mirasbırakan, kanunda öngörülen şekillere uyararak yeni bir vasiyetname yaparak, vasiyetnameyi yok etmek suretiyle veya kuşkuyla yer bırakmayacak şekilde önceki vasiyetnamesini tamamlamayı, yeni bir vasiyetname yapmak suretiyle, vasiyetin tamamından veya bir kısmından dönülebilmektedir⁷⁶⁵.

Tıpkı ölüme bağlı tasarruf yapma halinde olduğu gibi, yapılan ölüme bağlı tasarruflardan kısmen veya tamamen dönülmesi hakkı da, mirasbırakana kişiliği sebebiyle tanınmış bulunmaktadır. Vasiyetten dönme hakkı da, vasiyetin yapılmasında olduğu gibi hak sahibiyle sıkı bir bağ içinde bulunan, yalnız hak sahibi

---

⁷⁶² Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.152; Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, s.59, N.292; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s.229, N.52.

⁷⁶³ İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s.66; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s.229, N.52; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.114.

⁷⁶⁴ İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s.67; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s.229, N.53; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.114; Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, s.59, N.293; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s.141.

⁷⁶⁵ Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s.338 vd.; İşgüzar, Demir ve Yılmaz, *Miras Hukuku*, s.51 vd.; Hatemi, *Miras Hukuku*, s.112-113; Öztan, *Miras Hukuku*, s.209 vd.; İnan, Ertaş ve Albaş, *Miras Hukuku*, s.197 vd.; Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s.125 vd.; Ayan, *Miras Hukuku*, s.132 vd.; Eren ve Yücer-Aktürk, *Türk Miras Hukuku*, s.125 vd.

tarafından alınabilecek bir karardır⁷⁶⁶. Bu sebeplerle vasiyetten dönme hakkı da mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı bir haktır⁷⁶⁷.

Vasiyetten dönme noktasında da, vasiyetin yapılması için öngörülen ehliyet şartlarının varlığı gerekmekte olup kişinin temyiz gücünü haiz ve on beş yaşını doldurmuş bulunması gerekmektedir⁷⁶⁸.

(3) Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi Atanması

Vasiyeti yerine getirme görevlisi atanması, TMK m.550 hükmünde düzenlenmiş olup ilgili hüküm gereğince mirasbırakan, vasiyetname ile bir veya birden çok vasiyeti yerine getirme görevlisi atayabilmektedir.

Görüldüğü gibi, vasiyeti yerine getirme görevlisinin atanması da bir ölüme bağlı tasarrufla yapılmakta olduğundan, bu durumda da şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir. Vasiyeti yerine getirme görevlisinin atanması, mirasbırakanın yaşamındaki son arzularının yerine getirilmesini sağladığından, bu husustaki karar ancak mirasbırakan tarafından verilmelidir ve dolayısıyla bu hak, mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olup mahiyeti gereği temsile icazet vermemektedir⁷⁶⁹.

(4) Mirastan Yoksunluk Halinde Af

TMK m.573/IV gereğince, mirastan yoksunluk, mirasbırakanın af beyanıyla ortadan kalkmaktadır. Af beyanı, bir duygu açıklaması olduğundan, mirasbırakan yani affedecek olan kişi dışında kimsenin de bu duyguyu hissedemeyecek olmasından dolayı, ancak temyiz gücünü haiz bir kimsenin mirastan yoksunluk sebeplerinden herhangi birini gerçekleştiren kimseyi affedebilmesi mümkündür⁷⁷⁰.

Bu nitelikleri sebebiyle, mirastan yoksunluk durumunda af, mutlak anlamda

---

⁷⁶⁶ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.155; İşgüzar, Demir ve Yılmaz, *Miras Hukuku*, s.52.

⁷⁶⁷ Brückner, *Das Personenrecht des ZGB: Ohne Beurkundung des Personenstandes*, N.252; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.155; Helvacı, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, s.90.

⁷⁶⁸ Eren ve Yücer-Aktürk, *Türk Miras Hukuku*, s.125; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.155; İnan, Ertaş ve Albaş, *Miras Hukuku*, s.197, N.516; Benzer şekilde Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s.338, N.102.

⁷⁶⁹ İnan, Ertaş ve Albaş, *Miras Hukuku*, s.253, N.740; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.157; Öztan, *Miras Hukuku*, s.321; Benzer şekilde Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s.167; Ayan, *Miras Hukuku*, s.163; Eren ve Yücer-Aktürk, *Türk Miras Hukuku*, s.162; Hatemi, *Miras Hukuku*, s.131, N.62.

⁷⁷⁰ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.156.

şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁷⁷¹. Affedecek kişinin temyiz gücünü haiz olmaması durumunda bu hak, yasal temsilci aracılığıyla kullanamaz. Sınırlı ehliyetsiz kimse ise, bu hak şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğundan, yasal temsilcinin iznine bağlı olmaksızın kullanılabilir⁷⁷².

(5) Mirasın Açılmasından Önce Yapılan Sözleşmelere Katılım veya İzin

TMK m.678 hükmü gereğince, mirasçının, henüz açılmamış bir miras ile ilgili diğer mirasçılar veya üçüncü kişilerle yapmış olduğu sözleşmeler, mirasbırakanın katılımı veya izni olmaksızın geçerli sayılmamaktadır.

Mirasbırakanın, ilgili hükümdede bahsi geçen sözleşmelere katılması veya izin vermesi durumu, mirasbırakanın tamamıyla kişiliği ile alakalı olduğundan, yalnızca hak sahibi olan mirasbırakana ait bulunan bir karardır⁷⁷³. Bu sebeple bu hak da bir şahsa sıkı sıkıya bağlı hakkın kullanılması niteliğindedir⁷⁷⁴. Bu hak mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı bulunduğu için, mirasbırakanın ayırt etme gücünü haiz bulunmaması halinde temsilci aracılığıyla bu hakkın kullanılması mümkün değildir⁷⁷⁵.

4. Borçlar Hukukunda Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, şahısvarlığı alanına ilişkin haklardır. Bu sebeple çoğunlukla medeni hukuk alanında yer bulmaktadırlar. Malvarlığı hakları alanındaki hukuki işlemleri düzenleyen borçlar hukuku alanında ise şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların sayısı oldukça azdır⁷⁷⁶. Ancak, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğu kabul edilen bağışlama ve bağışlama sözü vermenin geri alınması hususları ve kefalette eşin rızası konularına değinmek önem arz

---

⁷⁷¹ Lindegger, *Die Rechte des Mündels im schweizerischen ZGB*, s.19; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.156.

⁷⁷² Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.156.

⁷⁷³ Muhammet Fethi Karabulut, *Mirasın Açılmasından Önce Yapılan Miras Hakkının Devri Sözleşmesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2020, s.38; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.157.

⁷⁷⁴ Cumhuriyet Özakman, *Miras Payının Devrine İlişkin Sözleşmeler*, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul 1984, s.134.

⁷⁷⁵ Özakman, *Miras Payının Devrine İlişkin Sözleşmeler*, s.134; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.157.

⁷⁷⁶ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.157.

etmektedir⁷⁷⁷.

a. Bağışlamanın ve Bağışlama Sözü Vermenin Geri Alınması

Bağışlama sözleşmesi, tek tarafa borç yükleyen, karşılıksız bir sözleşmedir⁷⁷⁸. Bağışlama sözleşmesi de, şahsa sıkı sıkıya bağlı hukuki işlemlerde olduğu gibi, ancak hak sahibi tarafından alınabilecek bir karar sonucunda gerçekleşmektedir⁷⁷⁹. Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar şahısvarlığı haklarından⁷⁸⁰. Bağışlama sözleşmesi ise, malvarlığı haklarına ilişkin bir tasarruftur.

Kanun koyucu, şahısvarlığına ilişkin meselelerde olduğu gibi, malvarlığına ilişkin işlemlerde de koruyucu hükümler getirmiştir⁷⁸¹. Bağışlama konusunda da, kanun koyucu bağışlayan kimseyi koruyan hükümler öngörmüş olup bağışlayanın irade özerkliğini güvence altına almıştır. Zira TMK m.449 hükmü gereğince, bağışta bulunmak yasak işlemlerden sayılmış olup vesayet altındaki kimse ve yasal temsilcisi bu işlemi gerçekleştiremeyecektir. Dolayısıyla sınırlı ehliyetsiz ve tam ehliyetsizlerin ve bu ehliyet grubundaki kişilerin kanuni temsilcilerinin bağışlama sözleşmesi yapılması mümkün değildir⁷⁸². Tam ehliyetli bir kimsenin bağışlama sözleşmesi yapması için iradi temsil yetkisi vermesi durumunda ise TBK m.504/III gereğince verilecek bu vekaletin özel yetki içermesi gerekeceğinden, bağışlama kararı zaten hak sahibi tarafından verilecektir ve bu durumda bu hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı olup olmaması konusu herhangi bir özellik arz etmemekte ve ek bir koruma sağlamamaktadır⁷⁸³.

Bağışlamanın geri alınması, TBK m.295'te düzenlenmektedir. İlgili kanun hükmüne göre, bağışlananın, bağışlayana veya yakınlarından bir kimseye karşı ağır

---

⁷⁷⁷ Ahmet Türkmen, *Bağışlamanın Geri Alınması*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s.102; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.157; Gülşah Vardar Hamamcıoğlu, *Bağışlama Sözleşmesi*, Adalet Yayınevi, Ankara 2016, s.320.

⁷⁷⁸ Ahmet M. Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2020, s.197; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.158; Zevkliler ve Gökyayla, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, s.165; Haluk Tandoğan, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, Cilt I/1, Vedat Kitapçılık, 6. Basım, İstanbul 2008, s.342; Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, s.281; Ezgi Kutluay, *Bağışlama Sözleşmeleri*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2016, s.63; Ercan Akyiğit, *Satış, Mal Değişimi ve Bağışlama Sözleşmeleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2011, s.176; Türkmen, *Bağışlamanın Geri Alınması*, s.6.

⁷⁷⁹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.158.

⁷⁸⁰ Birinci Bölüm, I, E, 2.

⁷⁸¹ Kutluay, *Bağışlama Sözleşmeleri*, s.73; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.24; evkliler ve Gökyayla, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, s.169.

⁷⁸² Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, s.198; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.158 vd.; Vardar-Hamamcıoğlu, *Bağışlama Sözleşmesi*, s.46-49; Kutluay, *Bağışlama Sözleşmeleri*, s.73.

⁷⁸³ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.158.

bir suç işlemesi, bağışlayana veya ailesinden bir kimseye kanundan doğan yükümlülüklerine önemli ölçüde aykırı davranması, yüklemeli bağışlamada haklı bir gerekçe olmaksızın yüklemeyi yerine getirmemesi durumlarında bağışlayan, elden bağışlamayı veya yerine getirdiği bağışlama sözleşmesini geri alabilmekte ve bağışlama konusunun geri verilmesini bağışlananın istem tarihindeki zenginleşmesi ölçüsünde isteyebilmektedir.

TBK m.296 hükmü ise bağışlama sözü vermenin geri alınmasını düzenlemektedir. Bu hükme göre bağışlama sözünün geri alınması şartları “... 1. Elden bağışlanan bir malın geri verilmesini isteyebileceği sebeplerden biri varsa, 2. Mali durumu, sonradan sözün yerine getirilmesini kendisi için olağanüstü ağır kılacak ölçüde değişmişse, 3. Bağışlama sözü verdikten sonra, kendisi için yeni aile yükümlülükleri doğmuş veya bu yükümlülükleri önemli ölçüde ağırlaştırmışsa...” şeklinde düzenlenmiştir.

Geri alma hakkı, tek taraflı bir irade beyanı ile kullanılan, hüküm ve sonuçlarını doğurması için karşı tarafa varması yeterli olan bir haktır. Bu hakkın kullanımında karşı tarafın herhangi bir kabulüne ihtiyaç yoktur⁷⁸⁴.

Bağışlama sözleşmesinin diğer sözleşmelerden farklı olarak kişinin iç dünyasıyla daha sıkı bir ilişki içinde olması sebebiyle, bağışlamanın veya bağışlama sözü vermenin geri alınması hakkı da aynı şekilde kişinin duygu dünyasının ön planda olduğu bir haktır⁷⁸⁵. Buna ek olarak, bağışlamanın veya bağışlama sözü verilmesinin geri alınmasında, hak sahibi kimsenin irade özerkliğini koruyan herhangi bir hüküm de bulunmamaktadır⁷⁸⁶. Bu sebeplerle, malvarlığına yönelik bir hukuki işlem olmasına karşın, bu hakkın kullanılmasında, karar verme yetkisinin hak sahibi dışında bir kişiye bırakılması, kişilik kavramı ile bağdaşmayacağından, hakka yönelik kararın mutlaka hak sahibi tarafından alınması gerekmektedir⁷⁸⁷. Geri alma

---

⁷⁸⁴ Tandoğan, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, s. 377; Ahmet Türkmen, “Yargıtay’ın Bağışlama Yaklaşımı Çerçevesinde Mehir ve Mehrin Geri Alınması”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.22, S.2, İzmir 2020, s.562; Kutluay, *Bağışlama Sözleşmeleri*, s.132; Vardar-Hamamcıoğlu, *Bağışlama Sözleşmesi*, s.306; Akyiğit, *Satış, Mal Değişimi ve Bağışlama Sözleşmeleri*, s.183; Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, s.301; Türkmen, *Bağışlamanın Geri Alınması*, s.101.

⁷⁸⁵ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.159; Türkmen, *Bağışlamanın Geri Alınması*, s.102; Türkmen, “Yargıtay’ın Bağışlama Yaklaşımı Çerçevesinde Mehir ve Mehrin Geri Alınması”, s.562.

⁷⁸⁶ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.159.

⁷⁸⁷ Türkmen, “Yargıtay’ın Bağışlama Yaklaşımı Çerçevesinde Mehir ve Mehrin Geri Alınması”, s.562; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.159.

hakkı, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁷⁸⁸.

Bağışlamanın veya bağışlama sözü vermenin geri alınması hakkı, mutlak olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olup, bağışlayanın temyiz kudretinin sonradan ortadan kalkması halinde bu hak kanuni temsilci tarafından kullanılamaz⁷⁸⁹.

b. Kefalet Sözleşmesinde Eşin Rızası

TBK m.584 hükmü, kefalet sözleşmelerinde eşin rızasını düzenlemektedir. İlgili madde hükmü “*Eşlerden biri, mahkemece verilmiş ayrılık kararı olmadıkça veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı doğmadıkça, ancak diğerinin yazılı rızasıyla kefil olabilir; bu rızanın sözleşmenin kurulmasından önce veya en geç kurulması anında verilmesi şarttır*” şeklindedir.

Kefalet sözleşmesinin de malvarlığına yönelik bir hukuki işlem olmasına karşın, bu sözleşmede de bağışlamaya ilişkin bahsedilenler geçerlidir. Zira kefil, esasen ekonomik çıkarlarına yönelik değil, duyguları baskın bir şekilde hareket etmektedir⁷⁹⁰.

Tıpkı bağışlamada olduğu gibi, kefalet sözleşmesinde de mevcut olan ivazsızlık durumu, hak sahibinin korunmasına yönelik hususi bir önem taşımaktadır. Bu sebeplerle kefil olmak, bağışlamada bulunmak durumunda olduğu gibi, TMK m.449 hükmünce vesayet altındaki kişi ve kanuni temsilcisi için yasak işlemler arasında sayılmıştır. Yine TBK m.504/III hükmü “*Vekil, özel olarak yetkili kılınmadıkça dava açamaz, sulh olamaz, hakeme başvuramaz, iflas, iflasın ertelenmesi ve konkordato talep edemez, kambiyo taahhüdünde bulunamaz, bağışlama yapamaz, kefil olamaz, taşınmazı devredemez ve bir hak ile sınırlandıramaz*” şeklindedir. Dolayısıyla temsil yolu ile kefil olunabilmesi özel yetki şartına bağlanmıştır. Özel yetki verilen halde de bu karar zaten hak sahibine ait

---

⁷⁸⁸ Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, s.305, N.1017; Tandoğan, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, s.377; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.159; Türkmen, “Yargıtay’ın Bağışlama Yaklaşımı Çerçevesinde Mehir ve Mehrin Geri Alınması”, s.562; Zevkliler ve Gökyayla, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, s.182; Vardar-Hamamcıoğlu, *Bağışlama Sözleşmesi*, s.319; Türkmen, *Bağışlamanın Geri Alınması*, s.102; Kutluay, *Bağışlama Sözleşmeleri*, s.133; Yargıtay da bu görüştedir. Bkz. “Bağışlamadan rücu hakkı, sıkı sıkıya şahsa bağlı haklardan olup; istisnaları dışında mirasçılara geçmediği gibi; temlik de edilemez.”, Yargıtay 1. HD., 1997/6212 E., 1997/6822 K., 22.05.1997 T., (<https://legalbank.net>), (E.T. 16.11.2021).

⁷⁸⁹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.159; Benzer şekilde Zevkliler ve Gökyayla, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, s.179; Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, s.305, N.1017; Tandoğan, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, s.377.

⁷⁹⁰ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.159; Benzer şekilde Serkan Ayan, *Kefalet Sözleşmesinde Kefilin Sorumluluğu*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s.16.

bir karar olacaktır. Bu durumda da tıpkı bağışlamada olduğu gibi, hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı olup olmadığı bir önem arz etmemekte ve fazladan bir koruma sağlamamaktadır⁷⁹¹. Zira kefalette eşin rızası, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde de değildir⁷⁹².

Kefalet açısından söylenenlerin ve TMK m.449 hükmünün, kefalette eşin rızası için de uygulama alanı bulup bulamayacağı konusu tartışmalıdır. Tartışmanın kaynağı ise, kefalet sözleşmesinde eşin rıza beyanının şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olup olmadığıdır⁷⁹³. Bir görüşe göre, kefalet sözleşmesi yapmak ile eşin kefalet sözleşmesine rıza göstermesi farklı kavramlardır⁷⁹⁴. Rıza gösteren eş, kefalet sözleşmesinin tarafı olmayıp borç altına da girmediğinden, yasal temsilcinin eş adına rıza verebilmesi mümkündür⁷⁹⁵.

Kanaatimizce de doğru olan bir diğer görüş ise, kefalet bakımından söylenenlerin kefalette eşin rızası için de geçerli olduğudur⁷⁹⁶. Zira kefilin eşinin rızasının alınmaması, hukuken bizzat kefilin rızasının alınmaması ile aynı sonucu doğurur⁷⁹⁷. Evli kişiler bakımından kefalet sözleşmesinde eşin rızasının aranması ile eş de sözleşmeye dahil edilmekte ve eşlere birbirlerinin malvarlıkları üzerinde söz hakkı tanımaktadır. Bu sebeple kefil için aranan koşullar kefalet sözleşmesine rıza hususu için de geçerlidir⁷⁹⁸.

Kefalet sözleşmesine rıza gösterecek olan eş, rıza beyanını iradi temsilci aracılığıyla açıklayacak ise, kefalette iradi temsile ilişkin hükümler burada da geçerli

---

⁷⁹¹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.159; Benzer şekilde Ayan, *Kefalet Sözleşmesinde Kefilin Sorumluluğu*, s.190-191.

⁷⁹² Muzaffer Şeker, *Kefalet ve Avalde Eşin Rızası*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s.26; Seza Reisoğlu, *Türk Kefalet Hukuku*, Ankara, 2013, s.91

⁷⁹³ Burak Özen, *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefalet Sözleşmesi*, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017, s.190 vd.; Arif Burhanettin Kocaman ve Kübra Kaya, “Kefalet Sözleşmesinde Eşin Rızası”, *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Y.6, S.1, İstanbul, Haziran 2020, s.14;

⁷⁹⁴ Özlem Acar, *Türk Borçlar Hukukunda Müteselsil Kefalet Sözleşmesi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2015, s.121; Şeker, *Kefalet ve Avalde Eşin Rızası*, s.26; Benzer şekilde Reisoğlu, *Türk Kefalet Hukuku*, s.91.

⁷⁹⁵ Mahmut Bilgen, *6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Işığında Öğreti ve Uygulamada Kefalet ve Yargılama Hukukuna İlişkin Uyuşmazlıklar*, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s.70; Şeker, *Kefalet ve Avalde Eşin Rızası*, s.25-26; Reisoğlu, *Türk Kefalet Hukuku*, s.91-93.

⁷⁹⁶ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.160.

⁷⁹⁷ Cevdet Yavuz, *Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler*, Beta Yayınları, 14. Baskı, İstanbul 2016, s.787; Ayan, *Kefalet Sözleşmesinde Kefilin Sorumluluğu*, s.89.

⁷⁹⁸ Ayan, *Kefalet Sözleşmesinde Kefilin Sorumluluğu*, s.89; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.160; Yavuz, *Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler*, s.787.

olacaktır⁷⁹⁹.

Kefalet sözleşmesine rıza beyanında bulunması gereken eş, sınırlı ehliyetsiz ise TMK m.449 hükmü kıyasen uygulanmalı ve ilgili işlem yasak işlemlerden olduğundan sınırlı ehliyetsiz de kanuni temsilcisi de bu hakkı kullanmamalıdır. Rızayı verecek olan eşin tam ehliyetsiz olması durumunda da aynı kural geçerlidir⁸⁰⁰.

B. Ticaret Hukuku Alanında Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar

Hayat sigortalarında lehtarın atanması ve değiştirilmesi hususu, TTK m.1493 hükmünde düzenlenmiş bulunmaktadır. İlgili madde gereğince hayat sigortalarına ilişkin sigorta sözleşmesi, sigorta ettiren kimsenin yanısıra gerçek veya tüzel kişiler lehine de yapılabilmektedir. Lehine sigorta sözleşmesi yapılan bu kişiye lehtar adı verilmektedir⁸⁰¹.

Lehtar atanması durumunda sigorta edilen rizikonun gerçekleşmesi halinde sigorta bedelini talep etme, lehine sigorta sözleşmesi yapılan lehtara ait bir haktır⁸⁰².

Lehtar atama hakkının şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olup olmadığı tartışmalıdır. Bir görüşe göre bu hak, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde değildir⁸⁰³. Bu hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olmadığı görüşünde olanlar bu durumu, hakkın temsilci aracılığıyla da kullanılabilmesine dayandırmaktadırlar⁸⁰⁴. Ancak hakkın kullanımında bir temsilcinin yetkilendirilmesi hususu, şahsın sıkı sıkıya bağlı olmadığını sonucunu doğurmamaktadır. Zira iradi temsilciye yetki verilmesi durumunda dahi, lehtar atanmasına ilişkin karar hak sahibine ait olacaktır. Bu sebeple, hayat sigortalarında lehtar atanması hakkında, bu hakkın şahsa sıkı sıkıya

---

⁷⁹⁹ Şeker, *Kefalet ve Avalde Eşin Rızası*, s.25; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.160; Reisoğlu, *Türk Kefalet Hukuku*, s.91-93; Özen, *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefalet Sözleşmesi*, s.175.

⁸⁰⁰ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.160; Aksi görüş için bkz. Şeker, *Kefalet ve Avalde Eşin Rızası*, s.26; Reisoğlu, *Türk Kefalet Hukuku*, s.93; Özen, *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefalet Sözleşmesi*, s.175.

⁸⁰¹ Meltem Ertuğrul ve Gülşah Yılmaz, “Ölüm Rizikosuna Karşı Yapılan Hayat Sigortasında Lehtar Olan Mirasçının Mirası Reddi Halinde Veraset ve İntikal Vergisi Ödeme Sorunu”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 145, Y. 2019, s.424.

⁸⁰² Ertuğrul ve Yılmaz, “Ölüm Rizikosuna Karşı Yapılan Hayat Sigortasında Lehtar Olan Mirasçının Mirası Reddi Halinde Veraset ve İntikal Vergisi Ödeme Sorunu”, s.424.

⁸⁰³ Samim Ünan, “Hayat Sigortasında Lehtar Atama İle İlgili Bazı Sorunlar”, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 16, S. 2-3, Y. 2017, s.299; Ertuğrul ve Yılmaz, “Ölüm Rizikosuna Karşı Yapılan Hayat Sigortasında Lehtar Olan Mirasçının Mirası Reddi Halinde Veraset ve İntikal Vergisi Ödeme Sorunu”, s.426.

⁸⁰⁴ Ünan, “Hayat Sigortasında Lehtar Atama İle İlgili Bazı Sorunlar”, s.299; Ertuğrul/Yılmaz, “Ölüm Rizikosuna Karşı Yapılan Hayat Sigortasında Lehtar Olan Mirasçının Mirası Reddi Halinde Veraset ve İntikal Vergisi Ödeme Sorunu”, s.426.

bağlı olduğu görüşüne⁸⁰⁵ katılmak uygun olacaktır.

Kanaatimizce sigorta ettirilen rizikonun gerçekleşmesi halinde sigorta bedelini talep edecek kişiyi belirlemek, ancak sigorta ettirenin vereceği ve onun şahsiyeti ve iç dünyası ile ilgili bir karardır. Bu kararın temsilci aracılığıyla gerçekleştiriliyor olması, temsilcinin atanan lehtarını bildiriyor olması, lehtar atama işleminin şahsa sıkı sıkıya bağlı olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Çünkü bu durumda da karar veren, bizzat hak sahibi olan sigorta ettirendir.

C. Medeni Usul Hukuku Alanında Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar

Ayrırt etme gücünü haiz küçük ve kısıtlıların, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları tek başlarına kullanabilmelerinin TMK m.16 hükmü nedeniyle mümkün olduğu ifade edilmişti. Bunun yanı sıra, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara ilişkin davalarda da, sınırlı ehliyetsizlerin kanuni temsilcilerine ihtiyaçları bulunmamakta, ilgili davaları tek başlarına açabilmekte, davaya ilişkin usul işlemlerini yaparak davayı tek başlarına takip edebilmektedirler⁸⁰⁶. Zira şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmada tek başına yetkili olan hak sahibinin, o hakların kullanımı dava yolu ile oluyorsa, buna ilişkin davaları da tek başına açabilmesinin ve davaları takip edebilmesinin kabulü gerekmektedir. Aksi halde o hakkı tek başına kullanabileceğinden söz etmek mümkün olmazdı⁸⁰⁷.

Medeni usul hukukunda davalara ilişkin iki tür ehliyet bulunmaktadır. Bunlardan ilki olan taraf ehliyeti, davada taraf olabilme, usuli hukuki ilişkinin süjesi olabilme ehliyetidir⁸⁰⁸. Taraf ehliyeti, medeni hukukta yer alan hak ehliyetinin usul hukukundaki görünüm şeklidir⁸⁰⁹. HMK m.50 hükmü gereğince, medeni haklardan yararlanma ehliyetine sahip olan kimsenin davada taraf ehliyeti de bulunmaktadır. Tüm gerçek ve tüzel kişiler de hak ehliyetine sahip olduklarından, taraf ehliyetine de sahiptirler. Dolayısıyla temyiz gücünü haiz olmayan bir kişinin dahi davada taraf

⁸⁰⁵ Karakaş, *Kişiyi Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.89.

⁸⁰⁶ Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.93 N.479; Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.439, N.10b; Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.8; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.84; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.105 N.320; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.57.

⁸⁰⁷ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyi Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.168; Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.436, N.7d; Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.8.

⁸⁰⁸ Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *Medeni Usul Hukuku*, s.182; Yılmaz, Arslan, Taşpınar-Ayvaz ve Hanağası, *Medeni Usul Hukuku*, s.251; Kuru, *Medeni Usul Hukuku*, s.104; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, s.211; Tanrıver, *Medeni Usul Hukuku*, s.485.

⁸⁰⁹ Üstündağ, *Medeni Yargılama Hukuku*, s.317; Ataay, *Şahıslar Hukuku*, s.94; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.18; Benzer şekilde Kuru, *Medeni Usul Hukuku*, s.104.

olma ehliyeti bulunmaktadır⁸¹⁰. Bir hakkın sahibi ve o hakkı dava etme yetkisinin kime ait olduğu medeni hukuk kurallarına göre belirlenmektedir. Fakat davada, davacının o dava yönünden davacı sıfatını haiz olup olmadığı, bir başka deyişle dava konusu hakkın o kişiye ait olup olmadığı incelenemeyeceğinden, sıfat yokluğundan davanın reddine karar verileceği için, taraf sıfatı usul hukukunun düzenleme alanına giren bir konudur⁸¹¹. Taraf ehliyeti bir dava şartı ve usul işleminin geçerlilik koşuludur⁸¹².

Medeni usul hukuku alanındaki bir diğer ehliyet ise, dava ehliyetidir. Buna göre dava ehliyeti, tarafın bir davayı bizatihi veya vekalet verdiği vekil aracılığıyla yürütmesi ve geçerli usuli işlemleri yapabilmesi ehliyetidir⁸¹³. HMK m.51 hükmü gereğince, dava ehliyeti, medeni hakları kullanma ehliyeti olduğundan, medeni hakları kullanma, bir başka deyişle fiil ehliyetine sahip olan kimselerin dava ehliyeti bulunduğu da ifade edilebilmektedir⁸¹⁴. Dolayısıyla dava ehliyeti, fiil ehliyetinin usul hukukundaki görünüm şeklidir⁸¹⁵.

Fiil ehliyetine sahip olmayan kimselerin ise dava ehliyetleri de bulunmamaktadır. Ancak daha önce de ifade edildiği üzere, TMK m.16 hükmü gereğince ayırt etme gücünü haiz küçük ve kısıtlılar, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara ilişkin davalarda fiil ehliyetli kimse gibidirler. Sınırlı ehliyetsizler, bu haklara ilişkin davaları kanuni temsilcilerinin izni olmaksızın tek başlarına açabilecekleri gibi, bu davaları iradi temsil aracılığıyla bir avukata vekalet vererek de açabilmektedirler⁸¹⁶. Sınırlı ehliyetsizin, kanunen sahip olduğu bu hakkın korunması için, sınırlı ehliyetsizin vekil ile yapacağı sözleşmenin ivazlı olmasına karşın, bu konuda da

---

⁸¹⁰ Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *Medeni Usul Hukuku*, s.183; Yılmaz, Arslan, Taşpınar-Ayvaz ve Hanağası, *Medeni Usul Hukuku*, s.251; Kuru, *Medeni Usul Hukuku*, s.104; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, s.211; Tanrıver, *Medeni Usul Hukuku*, s.485.

⁸¹¹ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.168.

⁸¹² Yılmaz, Arslan, Taşpınar-Ayvaz ve Hanağası, *Medeni Usul Hukuku*, s.251; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *Medeni Usul Hukuku*, s.183; Tanrıver, *Medeni Usul Hukuku*, s.485; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, s.214; Kuru, *Medeni Usul Hukuku*, s.112.

⁸¹³ Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *Medeni Usul Hukuku*, s.184; Tanrıver, *Medeni Usul Hukuku*, s.496; Yılmaz, Arslan, Taşpınar-Ayvaz ve Hanağası, *Medeni Usul Hukuku*, s.258; Kuru, *Medeni Usul Hukuku*, s.112; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, s.217.

⁸¹⁴ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, s.218; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *Medeni Usul Hukuku*, s.184; Yılmaz, Arslan, Taşpınar-Ayvaz ve Hanağası, *Medeni Usul Hukuku*, s.259; Tanrıver, *Medeni Usul Hukuku*, s.498; Kuru, *Medeni Usul Hukuku*, s.112.

⁸¹⁵ Üstündağ, *Medeni Yargılama Hukuku*, s.317.

⁸¹⁶ Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, s.93 N.479; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *Medeni Usul Hukuku*, s.184; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.169; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.78; Helvacı, *Gerçek Kişiler*, s.84; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.105 N.320; Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.8; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, s.54.

yasal temsilcinin rızasının aranmaması gerekir⁸¹⁷.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanımı noktasında, birtakım haklar ancak dava kanalıyla kullanılabilirdiğinden, bu haklar medeni usul hukuku alanıyla da doğrudan ilişki içerisindedirler. Kişiliğin korunmasına ilişkin davalar (TMK m.24 ve devamı), adın değiştirilmesi (TMK m.27), boşanma (TMK m.161 ve devamı), evliliğin iptali (TMK m.148 ve devamı), soybağının reddi (TMK m.286) gibi hususlar şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardandır ve dava yoluyla kullanıldıklarından, medeni usul hukuku alanı ile doğrudan ilişkilidirler⁸¹⁸. Ancak elbette her şahsa sıkı sıkıya bağlı hak, dava yoluyla kullanılmamakta, bazı şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanımı için, irade beyanı yeterli olmaktadır⁸¹⁹.

HMK m.74 hükmü, davaya vekalette özel yetki verilmesi gerekli bulunan halleri düzenlemektedir. İlgili hükmün son cümlesi gereğince, açıkça yetki verilmediği takdirde vekil, hangileri hakkında yetki verildiği açıklanmadığı sürece şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar hususunda dava açamamakta ve davayı takip edememektedir. Buna göre, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanımı hususunda, bir avukata vekalet vererek hakkını iradi temsil aracılığıyla kullanmak isteyen tam ehliyetli veya sınırlı ehliyetsiz kimse, bunu vekaletnamede özel yetki vermek suretiyle gerçekleştirebilecektir.

D. İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Alanında Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar

İş ve sosyal güvenlik hukuku alanı, karma nitelikte bir hukuk dalıdır. Ancak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar hususu ile ilişkisini, özel hukuk alanı başlığı altında incelemek uygun görülmüştür.

İş ve sosyal güvenlik hukukuna ilişkin uyuşmazlıklarda, verilen birçok Yargıtay kararında da, sosyal güvenlik hakkı ve bunun uzantısı niteliğindeki birçok hakkın, şahsa sıkı sıkıya bağlı olarak nitelendirildiği görülmektedir⁸²⁰. Genelde

---

⁸¹⁷ Serozan, *Medeni Hukuk*, §2, s.441, N.10d; Ertaş, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, s.8; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.147; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.80; Kuru, *Medeni Usul Hukuku*, s.112.

⁸¹⁸ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.169.

⁸¹⁹ Nişanlanma (TMK m.118), boşanmada af (TMK m.161-162), ölüme bağlı tasarruf yapma (TMK m.514 ve devamı), evlilik dışı çocuğun tanınması (TMK m.295) gibi haklar bu duruma örnek olarak gösterilebilir, Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.169.

⁸²⁰ Yargıtay HGK, 2016/1365 E., 2020/55 K., 23.01.2020 T., “2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın (1982 Anayasası/Anayasa) 12. maddesinde herkesin kişiliğine bağlı dokunulamaz, devredilemez, vazgeçilemez temel hak ve hürriyetlere sahip olduğu, 60. maddede ise

kararların gerekçe kısmında şahsa sıkı sıkıya bağlı hak kavramına yer verilmekte ve bu esastan yola çıkılarak sonuçlara varılmaktadır.

İş ve sosyal güvenlik hukukunda, fazla çalışma ücretini talep etme hakkı, işe iadeyi talep etme hakkı, İş Kanunu m.21 gereğince geçersiz sebeple yapılan fesih sonucu işe iade hakkının kullanılması durumları, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardandır⁸²¹.

İşe iade ve tazminat taleplerinin kullanılması durumlarının şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olması, birtakım tartışmaları ve karşıt fikirleri de gündeme getirmiştir. Haksız sebeplerle feshe karşılık açılan davada, işe iade davası sonuçlanmadan davacı işçinin ölmesi üzerine mirasçılarının tazminat talebinde bulunup bulunamayacakları hususu Yargıtay kararına konu olmuştur. Buna göre, bir hukuk boşluğunu bulunduğu, TMK m.1 uyarınca bu boşluğun doldurulması gerektiği, hakim kanun koyucu gibi davranarak işe iade talebinde bulunan davacı işçinin ölümünden sonra, mirasçılarının işe iade yerine tazminat talebinde bulunabilecekleri yönünde karar verilmiştir. Ancak ilgili Yargıtay kararının karşı oy yazısında, işe iade talebinin şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu, talep eden kişinin ölümü ile bu hakkın son bulduğu, mirasçıları tarafından talep edilemeyeceği, sağlığında kullanılmayan hakların mirasçıları tarafından kullanılamayacağı, bu sebeple dava devam ederken işçinin ölmesi durumunda mirasçıların dört aylık ücret talebinde bulunamayacakları yönünde fikir beyan edilmiştir⁸²².

Yine bir başka Yargıtay kararında, işe iade sonrasında işe başlama talebinin şahsa sıkı sıkıya bağlı olmadığı, işe iade davasını takip eden avukat tarafından yapılabileceği, bu başvurunun işe iadeye ilişkin kararın uygulanması olarak değerlendirilmesi gerektiği yönünde karar vermiştir⁸²³. Ancak işe iade davasının bir

---

herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu hükmüne yer verilmiştir. Bu iki hüküm birlikte değerlendirilecek olursa, sosyal güvenlik hakkının kişiye sıkı sıkıya bağlı ve dokunulamaz bir hak olduğu sonucuna ulaşılır., (<https://karararama.yargitay.gov.tr>), (E.T. 09.11.2021); Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.167.

⁸²¹ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.169.

⁸²² İlgili Yargıtay kararı için bkz. Yargıtay 9.HD., 2009/21710 E., 2009/22886 K., 15.09.2009 T., İpek Kocagil, “İşe İade Davasında Davacı İşçinin Ölümü-Karar İncelemesi”, *Çalışma ve Toplum Dergisi*, S.28, 2011/1, s.314; Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun bir kararına ilişkin olarak benzer şekilde karşı oy yazısında, işe iade talebinin şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu ifade edilmiştir. İlgili karar için bkz. Yargıtay HGK, 2009/9-232 E., 2009/278 K., 17.06.2009 T., (<https://www.kazancihukuk.net/yhgk-1762009-e20099232-k2009278/>), (E.T. 09.11.2021); Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.169, dn. 186.

⁸²³ Yargıtay 9.HD., 2008/45501 E., 2008/32931 K., 02.12.2008 T., “Yargıtay Kararları”, *Çalışma ve Toplum Dergisi*, S.21, 2009/2, s.204-209, (<https://www.calismatoplum.org/yargitay-karari/avukati->

vekil aracılığıyla takip edilmesi sonucundan, bu hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı olmadığı neticesini çıkarmak mümkün değildir. Zira dava kanalıyla kullanılabilen birçok şahsa sıkı sıkıya bağlı hak, iradi temsil aracılığıyla bir vekile yetki vermek suretiyle kullanılabilmektedir. Burada önemli olan, kararın bizzat hak sahibi tarafından verilmiş olmasıdır.

Kanaatimizce doğru olan görüş, işe başlama talebinin veya geçersiz feshe ilişkin davanın şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğudur⁸²⁴. Zira iş sözleşmesi, işçinin şahsı ile doğrudan bağlantılı bir sözleşmedir⁸²⁵. İşçinin, işe başlama talebi, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğundan, işçinin bu başvuruyu yapmadan ölmesi halinde, geçersiz feshin mali sonuçları da henüz doğmamış bulunacaktır⁸²⁶. İşe iade davası süresinde ölmesi durumunda ise mirasçılarının işe iade davası açması elbette mümkün değildir⁸²⁷. İşe iade davasının vekil ile yürütülmesi neticesinden, işe iadeye talep hakkının şahsa sıkı sıkıya bağlı olmadığı sonucunu çıkaran görüşün aksine, Yargıtay bir kararında, işe iade davası sonucunda işe başlama talebinin avukat aracılığıyla yapılması, ancak vekaletnamenin umumi vekaletname olup, özel yetki içermediğinden bahisle, davacının usulüne uygun süresi içinde işe başlatılması için işverene başvurduğunun kabul edilemeyeceği yönünde karar tesis etmiştir⁸²⁸. Bunun sonucu olarak da kanaatimizce kabul edilmelidir ki, işe iade ve İş Kanunu m.21 gereğince geçersiz fesih sonucu işe iade hakkının kullanılması, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olup, bu hakkın iradi temsil aracılığıyla kullanılması halinde, HMK m.74 gereğince iradi temsilci, açıkça yetki verilmiş özel vekaletname ile yetkilendirilmelidir.

[araciligi-ile-iscinin-yaptigi-ise-iade-basvurusunun-gecerli-olacagi](#)), (E.T. 09.11.2021), Bahsi geçen kararın karşı oyu olarak da işe iade talebinin şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu vurgusu yapılmıştır.; Nazlı Elbir, “Yargıtay Kararları Işığında İşe İade Kararı Sonrası İşçinin Başvurusu Ve İşverenin Davetinde “Samimiyet” Olgusu”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.11, S.1, 2020, s.146.

⁸²⁴ Nezihe Binnur Tulukçu, *İş Mahkemeleri Kanunu ve Arabuluculuk Hükümlerine Göre İş Güvencesi-İşe İade*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017, s.303; Sevede Bulun Tokkaş, “İş İlişkisinde Tarafların Ölümünün Bireysel İş Hukukuna Etkisi”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.29, S.1, Konya 2021, s.203; Umut Topçu, “İşe İade Davası Sürerken Ortaya Çıkan Bazı Olguların (Emeklilik, Ölüm, İşe Davet, İşyerinin Kapanması) Davaya Etkisi”, *Mali Çözüm Dergisi*, S.99, İstanbul 2010, s.270, Kocagil, “İşe İade Davasında Davacı İşçinin Ölümü-Karar İncelemesi”, s.318.

⁸²⁵ Nuri Çelik, Nurşen Caniklioğlu ve Talat Canbolat, *İş Hukuku Dersleri*, Beta Yayınları, 30. Bası, Eylül 2017, s.157.

⁸²⁶ Erdal Gökçe, *Türk İş Hukukunda İşe İade Davası*, Legal Yayınevi, İstanbul 2008, s.88.

⁸²⁷ Sarper Sözek, *İş Hukuku*, Beta Yayınevi, 16. Baskı, İstanbul 2018, s.616; Ömer Ekmekçi ve Esra Yiğit, *Bireysel İş Hukuku Dersleri*, On İki Levha Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul, 2020, s.648.

⁸²⁸ Yargıtay 9. HD., 2005/27660 E., 2006/7836 K., 27.03.2006 T., (<http://www.kazanci.com.tr/gunluk/9hd-2005-27660.htm>), (E.T. 09.11.2021).

AY m.50 hükmü çerçevesinde tanınan dinlenme hakkının bir bölümü, iş hukukundaki yıllık ücretli izin hakkını da oluşturmaktadır⁸²⁹. Ücretli yıllık izin hakkı, İş Kanunu'nda emredici hükümlerle düzenlenmiş olup, İş Kanunu m.53/II gereğince bu haktan vazgeçilememektedir⁸³⁰. İş ve sosyal güvenlik hukuku alanındaki ücretli yıllık izin hakkı da, işçinin Anayasa ile güvence altına alınmış vazgeçilemeyen, devredilemeyen ve şahsa sıkı sıkıya bağlı bir haktır⁸³¹.

İş ve sosyal güvenlik hukuku alanındaki bir diğer şahsa sıkı sıkıya bağlı hak ise sendika üyeliği hakkıdır. AY m.51 ve bu hükme paralel olarak STİSK m.17/III hükmü gereğince, işçi ve işverenlerin, sendikalara üye olmaları serbesttir⁸³². Sendika üyeliği, üye ve sendika arasındaki karşılıklı hak ve yükümlülükleri doğuran hukuki ilişkidir⁸³³. Sendika üyeliği, işçinin sendika kurucusu olması ile veya kurulmuş bir sendikaya katılımı ile kazanılır ve Anayasa ile güvence altına alınmış bulunan, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir. Bu sebeplerle sendika üyeliği hak ve yükümlülükleri, bir başkasına devredilememekte ve miras yoluyla da intikal etmemektedir⁸³⁴. Üyelik, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğundan, hak sahibinin ölümü veya gaipliğine karar verilmesi halinde kendiliğinden son bulacaktır⁸³⁵.

II. Kamu Hukuku Alanında Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar

A. Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Alanında Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar

Türk Ceza Kanunu'nda ceza ehliyeti, medeni hukuktaki fiil ehliyetinden farklı şekilde düzenlenmiş olup, hukuki işlem ehliyeti ile ilgili değildir. Kişinin cezai sorumluluğunun bulunup bulunmadığı, sorumluluğunun bulunması halinde hangi düzeyde olduğunun tespitine yöneliktir⁸³⁶.

Ceza ehliyeti aslında, bir yönüyle medeni hukuktaki haksız fiil ehliyetine benzemektedir⁸³⁷. Hukuki işlem ehliyetinin yargılama hukuku alanındaki görünümü

⁸²⁹ Çelik, Caniklioğlu ve Canbolat, *İş Hukuku Dersleri*, s.689.

⁸³⁰ Çelik, Caniklioğlu ve Canbolat, *İş Hukuku Dersleri*, s.689.

⁸³¹ Ali Bulut, "Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemeleri Kararları Işığında Dinlenme Süreleri", *İş Uyuşmazlıklarında Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemeleri Kararları Değerlendirme Toplantısı*, İntes Yayınları, Yayın Numarası: 31/2019-3, 2019, s.139.

⁸³² Çelik, Caniklioğlu ve Canbolat, *İş Hukuku Dersleri*, s.738.

⁸³³ Fevzi Şahlanan, *Sendikalar Hukuku*, Banksis Yayınları No: 76, İstanbul 1995, s.145.

⁸³⁴ Şahlanan, *Sendikalar Hukuku*, s.145; Ünal Narmanlıoğlu, *İş Hukuku II, Toplu İş İlişkileri*, Beta Yayınları, 3. Baskı, İstanbul 2016, s.161.

⁸³⁵ Şahlanan, *Sendikalar Hukuku*, s.188.

⁸³⁶ Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyi Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.170.

⁸³⁷ Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyi Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.170.

olan dava ehliyetinin karşılığı ise, Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nda herhangi bir düzenleme olarak yer almamaktadır. Bunun sebebi ise ceza yargılamasında, hukuk yargılamasında olduğu gibi usuli işlemler kural olarak taraflarca değil, kamu adına re'sen yürütülmektedir⁸³⁸.

Dava ehliyeti, fiil ehliyetinin usul hukukundaki görünüm şekli olup⁸³⁹, tarafın bir davayı bizatihi veya vekalet verdiği vekil aracılığıyla yürütmesi ve geçerli usuli işlemleri yapabilmesi ehliyetidir⁸⁴⁰. Her ne kadar ceza yargılamasında usuli işlemler kamu adına re'sen yürütülüyor olsa da ve bu işlemler sayıca az olsa da ceza yargılaması söz konusu olduğunda, kişinin bu neviden usuli işlemleri yapma ehliyetinin hangi esaslara göre belirleneceği sorun teşkil etmektedir. Kişinin usuli işlemleri yapabilme ehliyeti olan dava ehliyeti de ceza ve ceza muhakemesi hukukunda yer almadığından, medeni hukuktaki fiil ehliyeti esaslarına başvurmak hukuken zaruri hale gelmiştir⁸⁴¹.

Anılan sebeplerle, ceza ve ceza muhakemesi hukukunun kamu hukuku niteliğindeki alanlar olmaları dolayısıyla, kişiyle bağlı ve kişinin iradesine istisnai olarak tanınan usuli işlem ve hareket alanlarından olan şikâyet, şikâyetin geri alınması, davaya katılma gibi usuli işlemleri gerçekleştirebilme ehliyetini belirlemek için, medeni hukuk alanındaki fiil ehliyeti esaslarından hareket edilecektir⁸⁴².

1. Şikâyet Hakkı

Birtakım suçlardan zarar gören kimseler için, ceza kovuşturmasının sakıncalarından bu kişileri korumak maksadı ile soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlardan dolayı ceza soruşturması ve muhakemesi yapılabilmesi için kanunla konulmuş bulunan şikâyet engelinin bu kişilerce kaldırılması, bir başka deyişle ceza soruşturma ve yargılamasının başlatılması için bu kişilerce şikâyet hakkının kullanılması gerekmektedir⁸⁴³.

---

⁸³⁸ Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.170.

⁸³⁹ Üstündağ, *Medeni Yargılama Hukuku*, s.317.

⁸⁴⁰ Tanrıver, *Medeni Usul Hukuku*, s.496; Yılmaz, Arslan, Taşpınar-Ayvaz ve Hanağası, *Medeni Usul Hukuku*, s.258; Kuru, *Medeni Usul Hukuku*, s.112; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, s.217; Pekcanitez, Atalay ve Özkes, *Medeni Usul Hukuku*, s.184.

⁸⁴¹ Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.171; Benzer şekilde Timur Demişbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Seçkin Yayınları, 13. Baskı, Ankara, 2018, s.349.

⁸⁴² Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.171.

⁸⁴³ Mustafa Albayrak, "Şikâyete Tabi Suçların Özellikleri ve Bu Suçlara Bağlı Sonuçlar", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S.77, 2008, s.281.

TCK m.73 hükmünde, “*soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı suçlar*” kenar başlıklı madde hükmü, şikayette bulunma ve şikayetten vazgeçme hususunu düzenlemekte ancak bu hakları kimlerin kullanabileceğine ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemektedir⁸⁴⁴.

Şikayete ilişkin Türk Ceza Kanunu’nda yer alan ilgili maddede, şikayette bulunma hakkı olan kişi için “*yetkili kimse*”⁸⁴⁵ ibaresi kullanılmış, net bir belirlemeye gidilmemiştir. Maddede sözü edilen yetkili kimseler ise, suçtan zarar görenler, mağdurlar veya bu kişilerin yasal temsilcileridir⁸⁴⁶.

CMUK, “*suçun şahsi dava açmakla takibi halleri*” başlıklı 344. maddesinde, mağdur olan kimsenin yasal temsilcisinin bulunması halinde, şahsi davayı açmanın bizzat bu kişiye ait olduğuna yönelik düzenleme bulunmakta idi. Bu düzenlemenin yürürlükte olduğu dönemde, şikâyette bulunma hakkının hukuki niteliği ve temyiz gücünü haiz olanların şikâyette bulunma hakkını kullanıp kullanamayacaklarına ilişkin uyuşmazlık, eski tarihli bir Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararına konu olmuş ve ilgili kararda, şikâyette bulunma hakkının şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olduğu yönünde karar verilmiştir⁸⁴⁷. İlgili içtihadı birleştirme kararı uyarınca, şikâyete bağlı suçların önemli bir kısmının şahsa sıkı sıkıya bağlı olduğu, zararın, suçtan zarar gören kimsenin şahısvarlığı değerlerine ilişkin olması sebebiyle tespitinin ardından, suçtan zarar gören küçüklerin kendi kendilerine dava ve şikâyette bulunabilecekleri, temyiz gücünü haiz küçüklerin dava ve şikâyette bulunmamaları halinde yasal temsilcilerinin onların yerine bu hakkı kullanabilecekleri yönünde hüküm verilmiştir.

Şikâyet hakkının şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu hususunda doktrinde de

---

⁸⁴⁴ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.160.

⁸⁴⁵ Yetkili kimse ifadesinin kullanılmasının eleştirileri için bkz. Sami Gören, *En Son Değişikliklerle Açıklamalı-İçtihatlı 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu*, Yetkin Basımevi, Ankara 2012, s.428 vd.

⁸⁴⁶ Cihan Şahin, “Küçüklerin Şikâyet ve Şikayetten Vazgeçme Hakkı”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Y.5, S.6, 2014, s.294.

⁸⁴⁷ Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı, 15.04.1942 T., 1940/14 E., 1942/9 K. “...Suçtan zarar gören küçüklerin gerek müdahale yoluyla ve gerek şahsi dâva müddeisi sıfatıyla dâva ve şikâyet hakkına malik olup olmadığını tâyin emrinde Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda ve Kanunu Medenide mevcut olan ahkâm gözden geçirildikte; re'sen takibine cevaz olan veya Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun (344) üncü maddesinde gösterilen ve takibi şikâyete bağlı bulunan suçların gayrisinde küçüklerin dâva hakkına malik olup olmadıkları hakkında mezkûr Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda bir sarahat mevcut değilse de; Kanunu Medeninin (16) ncı maddesinde şahsa merbut olan haklarından dolayı mümeyyiz olan küçüklerin; dâva hakkına malik bulundukları tasrih edilmek suretiyle suçtan zarar gören mümeyyiz küçüklerin, kendi kendilerine dâva ve şikâyette bulunmaları kanunen tecviz edilmiş olmasına...” (<https://legalbank.net>), (E.T. 21.11.2021); Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.161.

görüş birliği bulunmaktadır⁸⁴⁸. Şikâyet hakkı, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğu için, hakkı kullanacak kimsenin temyiz gücünü haiz, şikâyet hakkının anlam ve sonuçlarını anlayabilecek kapasitede olması yeterli olup, ergin olması gerekmemektedir⁸⁴⁹.

Şikâyet hakkı, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğundan, mümeyyiz küçük ve kısıtlılar bu hakkı kullanırken yasal temsilcilerinin iznine gereksinim duymayacaklar ve hakkı tek başlarına kullanabileceklerdir.

Şikâyet hakkını kullanacak kimsenin küçük olması durumunda, bu kişinin temyiz kudretine ilişkin tespit, Yargıtay'ın çeşitli kararlarında ve doktrinde farklı yaş ayrımlarına göre belirleme yapıldığı görülmektedir. On iki yaşını tamamlamış ancak on beş yaşını tamamlamamış mağdurun şikâyet hakkı ile ilgili, bu yaş grubundaki küçüklerin şikâyeti anlama ve isteme yeteneğine sahip olup olmadıkları araştırılmalı ve sahip olduklarının anlaşılması durumunda şikâyet yetkilerinin bulunduğu kabulü⁸⁵⁰, on beş yaşından büyük mağdurlarda ise fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama ve buna ilişkin davranışları da yönlendirme yetenekleri karine olarak kabul edilmekte ve şikâyet hakkının bizzat bu kişilerce kullanılması gerektiği yönünde fikir birliği bulunmaktadır⁸⁵¹.

Şikâyet hakkının kullanılması hususunda, yasal temsilci ile temyiz gücünü haiz

---

⁸⁴⁸ Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, s.107 N.326; Öztekin Tosun, *Türk Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri, Genel Kısım*, Acar Matbaacılık Tesisleri, Dördüncü Bası, İstanbul 1984, s.186 vd.; Devrim Güngör, *5237 Ve 5271 Sayılı Kanunlar Işığında Şikâyet Kurumu*, Yetkin Yayınları, Ankara 2009, s.48; Yener Ünver ve Hakan Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, s.95; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümleri*, s.106; Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s.382; Şahin, “Küçüklerin Şikâyet ve Şikâyetten Vazgeçme Hakkı”, s.295; Yargıtay kararlarında da şikâyette bulunma hakkının şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olduğu hususunda görüş birliği bulunmaktadır. Konuya ilişkin onlarca Yargıtay kararından birkaçına örnek olarak bkz. Yargıtay 2. CD., 30.03.2006 T., 2005/6954 E., 2006/6207 K., (<https://legalbank.net>), (E.T. 21.11.2021); Yargıtay CGK., 2008/5-56 E., 2008/156 K., 02.06.2008 T.; Yargıtay 7. CD., 2021/14555 E., 2021/10834 K., 21.09.2021 T.; Yargıtay 4. CD., 2019/1407 E., 2021/23921 K., 11.10.2021 T., (<https://karararama.yargitay.gov.tr>), (E.T. 11.11.2021).

⁸⁴⁹ Mahmut Koca ve İlhan Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Seçkin Yayıncılık, 12. Baskı, Ankara 2019, s.382.

⁸⁵⁰ Seydi Kaymaz ve Hasan Tahsin Gökcan, *Uzlaşma Ve Önödeme*, Seçkin Yayıncılık, İkinci Baskı, Ankara 2007, s.113; İsmail Malkoç ve Mert Yüksektepe, *Açıklamalar ve Yorumlarla 5271 Sayılı Yeni Ceza Muhakemesi Kanunu*, Malkoç Kitabevi, Ankara 2005, s.461; Haydar Metiner ve E. Ahsen Koç, *5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Genel Hükümleri*, C.II, Ankara 2008, s.2108; Şahin, “Küçüklerin Şikâyet ve Şikâyetten Vazgeçme Hakkı”, s.298; Aynı yönde bkz. Yargıtay 9.CD., 2009/3273 E., 2011/98K., 18.01.2011 T., (<https://legalbank.net>), (E.T. 21.11.2021); Bununla birlikte, on beş yaşından küçüklerin temyiz kudretini haiz olmadıklarını kabul eden bir görüş de bulunmaktadır. Bkz. Nurullah Kunter, Feridun Yenisey ve Ayşe Nuhoglu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, Birinci Kitap, Beta Yayınları, 18. Bası, İstanbul 2010, s.670.

⁸⁵¹ Hakan Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümleri*, Adalet Yayınevi, 15. Baskı, Ankara 2013, s.106; Metiner ve Koç, *5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Genel Hükümleri*, s.2108; Şahin, “Küçüklerin Şikâyet ve Şikâyetten Vazgeçme Hakkı”, s.299

küçüğün iradesi çatışırsa, küçüğün iradesine üstünlük tanınacaktır⁸⁵². Zira bu durum, hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı olma özelliği ile de örtüşmektedir.

Tam ehliyetsiz mağdurun şikâyet hakkını kullanması hususunda ise, kişi velayet altında ise şikâyet hakkını velayet hakkına sahip veli, müşterek velayet söz konusu ise her ikisi⁸⁵³, vesayet altında ise vasi tarafından kullanılmalıdır⁸⁵⁴.

Mağdurun küçük olması ancak yargılama sürecinde erginliğini kazanması halinde, kanuni temsilcinin şikâyetten vazgeçmesi hüküm doğurmayacak ve ergin olan mağdur şikâyet hakkına sahip bulunduğu şikâyetçi olup olmadığı sorulacak ve buna göre karar verilecektir⁸⁵⁵.

Şikâyet hakkına ilişkin olarak, Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı doğrultusunda da, hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğu, bu özelliği sebebiyle öncelikle temyiz gücünü haiz olanların bu hakkı kanuni temsilcinin iznine bağlı olmaksızın bağımsız olarak kullanabilecekleri, yasal temsilci tarafından kullanılabilirliğinin ise, bu hak ancak hak sahibi kimse tarafından kullanılmadığında mümkün olduğu ifade edilmiştir⁸⁵⁶.

Temyiz gücünü haiz olmayanlar için, şikâyet hakkının yasal temsilci tarafından kullanılabilmesi sebebiyle de bu hak, nisbi olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak niteliğindedir⁸⁵⁷.

TMK m.16 hükmü gereğince, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanma

---

⁸⁵² Metiner ve Koç, *5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Genel Hükümleri*, s.2108; On beş yaşından küçük mağdurun şikâyet iradesi ile kanuni temsil veya zorunlu vekilin iradesinin çatışması halinde temsilci veya vekilin iradesinin üstün tutulması yönündeki görüş için bkz. Kunter, Yenisey ve Nuhoglu, *Muhakeme Hukuku Dahı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, s.670.

⁸⁵³ Şahin, "Küçüklerin Şikâyet ve Şikâyetten Vazgeçme Hakkı", s.297.

⁸⁵⁴ Metiner ve Koç, *5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Genel Hükümleri*, s.2108; Şahin, "Küçüklerin Şikâyet ve Şikâyetten Vazgeçme Hakkı", s.298.

⁸⁵⁵ Albayrak, "Şikâyete Tabi Suçların Özellikleri ve Bu Suçlara Bağlanan Sonuçlar", s.287; Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.173; Sedat Bakıcı, *5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Genel Hükümleri*, Adalet Yayınevi, İkinci Baskı, Ankara 2008, s.1563.

⁸⁵⁶ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.162.

⁸⁵⁷; Lindegger, *Die Rechte des Mündels im schweizerischen ZGB*, s.30; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.162; Aynı yönde bkz. Yargıtay CGK., 2002/2-236 E., 2002/358 K., 15.10.2002 T., "CYUY'nun 344/2. maddesinde; "Mağdurun kanuni temsilcisi varsa şahsi dava açmak ona aittir." hükmüne yer verilmiştir. 15.4.1942 gün ve 14/9 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında da; "Sezgin Küçükler, doğrudan doğruya kişiliklerine karşı işlenmiş olan suçlardan dolayı dava ve şikâyet hakkına sahiptir..... Bu küçükleri temsil hakkına sahip olan kişilerin dava yetkisi, sezgin küçükler dava ve şikâyette bulunmadıkları takdirde onların yerine geçerek yararlarını korumaktan ibarettir." denilmektedir. Yine Ceza Genel Kurulumuzun 18.12.1971 gün ve 43-60 sayılı kararında vurgulandığı üzere, sezgin küçükler, kanuni temsilcilerinin rızası olsun olmasın şikâyetten vazgeçebilirler." (<https://legalbank.net>), (E.T. 21.11.2021).

noktasında, ayırt etme gücünü haiz küçük ve kısıtlılar serbest olup yasal temsilcinin iznine ihtiyaçları bulunmamaktadır. Bu hükümden çıkan sonuçlar temyiz kudretinin bulunması halinde hak sahibinin bu hakları bağımsız bir şekilde kullanabilmesi ve kanuni temsilcinin şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanamamasıdır⁸⁵⁸.

Şikâyet hakkına ilişkin olarak, anılan 1942 tarihli Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı ve ardından gelen uygulama ve kabuller, bir başka deyişle bir bütün olarak ele alındığında şikâyet hakkı, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların bu çalışmada anılan ilke ve esaslarına istisna getirmektedir⁸⁵⁹. Başlıca istisnalara, temyiz gücünü haiz olmayan kimse adına şikâyet hakkının kanuni temsilci tarafından kullanılabilmesi, temyiz gücünü haiz hak sahibinin sessiz kalması halinde şikâyet hakkının kanuni temsilci tarafından kullanılabilmesi, istisna olan bazı hallerde hakaret suçu mağdurunun şikâyet hakkını kullanmadan önce ölmesi durumunda veya hakaret suçu ölmüş kimsenin hatırasına işlenmiş ise ölenin belli derecedeki hısımlarının bu hakkı kullanabilmesi gibi durumlar örnek olarak gösterilebilir⁸⁶⁰.

Yasal düzenlemeler, Yargıtay kararları, öğretilerdeki görüşler göz önüne alındığında, ulaşılan sonuçların benzer olduğu görülmektedir. Buna göre, ceza hukuku alanındaki şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olan şikâyet hakkının kullanılması noktasında kanun koyucu ve yargı uygulaması, hak sahibinin kişiliğinin korunması hususunda özel hukuka kıyasen daha ileri gittiği ve bu hakkın

---

⁸⁵⁸ Bazı şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılmasında, kanuni temsilcinin rızasının aranmasının ise TMK m.16 hükmündeki ilkenin bir istinasını oluşturmadığı ve hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı olması mahiyetini etkilemediği ifade edilmiştir., Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.162.

⁸⁵⁹ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.173; Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı, hukuk öğretisi ve uygulamasında genel kabul görmüş ve onaylanmış olmakla birlikte, *Kunter* gibi yazarlarca da eleştirilmektedir. Zira anılan karardaki gerekçenin, temyiz gücünü haiz küçüklerin şikâyet ehliyetlerinin bulunması ile bağdaşmadığı ifade edilmektedir. Bkz. Nurullah Kunter, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, Yaylacık Matbaası, Dokuzuncu Baskı, İstanbul 1989, s.330, dn.31; Bunun yanı sıra yazar, şikâyet hakkına sahip kimsenin bu hakkını yalnızca avukatının vekaleten kullanabileceğini, kanuni temsilcinin ise temsil edilenin temyiz gücünü haiz olmaması veya on beş yaşını tamamlamadığı için temyiz gücünü haiz sayılmaması sebebiyle bizzat kullanamayacağı hallerde onun yerine şikâyet hakkını kullanabileceğini ifade etmektedir. Kunter, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, s.89; Ceza Kanunu’nda şikâyete bağlı suçların sergilediği özellikler değişiklik gösterdiğinden, her bir suç bakımından ayrı inceleme yapılmalıdır. Mesela, TCK m.104 hükmünde yer alan reşit olmayanla cinsel ilişki suçunda temyiz gücünü haiz mağdurun yanında kanuni temsilcinin de şikâyet hakkının bulunup bulunmadığı hususu tartışılmalıdır. Bkz. Fahri Gökçen Taner, *Türk Ceza Hukuku’nda Cinsel Özgürlüğe Karşı Suçlar*, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2017, s.352 vd.; Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.162 dn.509.

⁸⁶⁰ Kamu görevlisine yönelik görevinden ötürü işlenmiş olan hariç, hakaret suçunda soruşturulma ve kovuşturulma, TCK m.131 hükmü gereğince şikâyete bağlı bir suçtur. Hükmün ikinci fıkrasına göre, mağdurun şikâyet etmeden önce ölmesi halinde veya suçun, ölen kişinin hatırasına yönelik olarak işlenmiş olması halinde ölenin ikinci derecede kadar üstsoyu ve altsoyu ile eş veya kardeşleri şikâyet hakkını kullanabilmektedirler.; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.173.

kullanılmasında hak sahibinin yanısıra kanuni temsilciye de yetki verdiği görülmektedir⁸⁶¹.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların iradi temsil aracılığıyla bir avukata yetki vermek suretiyle kullanılması durumunda, genel düzenlenmiş vekaletname yeterli olmayacak olup, özel vekaletname ile yetki vermek gerekmektedir⁸⁶². Bu sebeple şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olan şikâyet hakkının, vekil marifetiyle kullanılmasında, bu hakka ilişkin vekaletnamede özel yetki verilmiş olması gerekmekte veya özel yetki bulunmaksızın avukat tarafından gerçekleştirilmiş olan şikâyet işlemine hak sahibi sonradan onay vermelidir⁸⁶³.

2. Şikâyetten Vazgeçme Hakkı

Şikâyet hakkından feragat, henüz şikâyet hakkı kullanılmamış ve şikâyet hakkı süresi geçmemiş olan şikâyetin yapılmayacağına açıklanması iken, bundan farklı olarak kullanılmış bir şikâyet hakkından, mağdur veya kanuni temsilcinin vazgeçmesi, şikâyetin geçersiz sayılmasının istenmesi şikâyetten vazgeçme olarak tanımlanmaktadır⁸⁶⁴. Şikâyet hakkına sahip olan kimse, kural olarak şikâyetten vazgeçme hakkına da sahip olacaktır⁸⁶⁵.

Şikâyetten vazgeçme hakkı, tıpkı şikâyet hakkı gibi şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁸⁶⁶.

Şikâyetten vazgeçme hakkı, temyiz kudreti bulunmayanlar tarafından kullanılamamakta, temyiz kudretini haiz küçük ve kısıtlıların kanuni temsilcilerinin rızasına ihtiyaç duymaksızın şikâyetten vazgeçmeleri mümkün bulunmaktadır. Sessiz kalmadan kasıt, şikâyetten vazgeçme hakkını kullanan kanuni temsilcinin bu

---

⁸⁶¹ Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, s.163.

⁸⁶² HMK m.74 hükmü “*Açıkça yetki verilmemiş ise vekil; ... hangileri hakkında yetki verildiği açıklanmadıkça kişiyeye sıkı sıkıya bağlı haklarla ilgili davaları açamaz ve takip edemez*” şeklindedir.

⁸⁶³ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.174; Şikâyet yetkili olmayan kimse tarafından yapılan şikâyete, hak sahibinin sonradan onay vermesinin, geçersiz şekilde yapılmış olan şikâyete geçerlilik kazandırmayacağı yönündeki görüş için bkz. Bahri Öztürk ve Mustafa Ruhan Erdem, *Uygulamalı Ceza Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 16. Baskı, Ankara 2016, s.162, N.250; Ancak şikâyet süresinin henüz dolmamış olması halinde şikâyet hakkına sahip kimsenin icazeti, şikâyet hakkının kullanılması olarak yorumlanmalıdır. Bkz. Şahin, “Küçüklerin Şikâyet ve Şikâyetten Vazgeçme Hakkı”, s.295.

⁸⁶⁴ Albayrak, “Şikâyete Tabi Suçların Özellikleri ve Bu Suçlara Bağlı Sonuçlar”, s.290, dn.21; Şahin, “Küçüklerin Şikâyet ve Şikâyetten Vazgeçme Hakkı”, s.303.

⁸⁶⁵ Şahin, “Küçüklerin Şikâyet ve Şikâyetten Vazgeçme Hakkı”, s.305; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.174.

⁸⁶⁶ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.174; Yargıtay 12. CD., 2019/9005 E., 2020/6499 K., 30.11.2020 T., (<https://karararama.yargitay.gov.tr>), (E.T. 14.11.2021).

beyanına küçük veya kısıtlının karşı koymamasıdır⁸⁶⁷.

On beş yaşını doldurmuş ancak reşit olmayan mağdurun şikâyetten vazgeçme hakkını kullanabilmesi için yasal temsilcinin muvafakatini arayan bir görüşe göre, vazgeçme hakkının şahsa sıkı sıkıya bağlı hak mahiyeti gereğince bu hak tek başına kanuni temsilciye tanınmayacak ve öncelik temyiz gücünü haiz küçüğe ait olacaktır⁸⁶⁸.

Bir diğer görüşe göre ise, TMK m.16 gereğince, sınırlı ehliyetsizlerin kanuni temsilcilerinin rızası olmadıkça borç altına girmeleri mümkün olmadığından, şikâyetten vazgeçme hakkı da hukuki külfetler yükleyeceğinden ve dolayısıyla sınırlı ehliyetsizi borç altına sokacağından, bu hakkın kullanılması yasal temsilciye aittir⁸⁶⁹.

Kanaatimizce doğru olan son görüşe göre ise temyiz gücünü haiz küçük ve kısıtlılar şikâyet hakkına tek başına yetkili olduklarından şikâyetten vazgeçmeye de aynı şekilde yetkilidirler. Şikâyetten vazgeçme hakkının kullanılması neticesinde sınırlı ehliyetsizin hukuki haklarından da vazgeçmesi veya bu kişiye birtakım yükümlülüklerin yüklenmesi gibi bir durum söz konusu değildir⁸⁷⁰. Zira şikâyetten vazgeçmeye ilişkin TCK m.73/VII hükmü gereğince şikâyetten vazgeçme beyanında bulunan kişi, şahsi haklarından vazgeçtiğini açıkça ve ayrıca beyan etmiş olmadıkça, şikâyetten vazgeçmenin şahsi haklara herhangi bir etkisi olmayacaktır. Şikâyetten vazgeçme hakkı şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğundan, temyiz gücünü haiz kimse bu hakkı kanuni temsilcinin rızasına ihtiyaç bulunmaksızın kullanabilecek, ancak şikâyetten vazgeçerken açıkça şahsi haklarından da vazgeçtiği beyanında bulunması halinde şahsi haklar açısından yasal temsilcinin rızasına ihtiyaç bulunacaktır⁸⁷¹.

Şikâyetten vazgeçme hakkı da şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olduğundan, iradi temsilcinin bu hakkı kullanması için genel vekaletname yeterli olmamakta,

---

⁸⁶⁷ Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.174.

⁸⁶⁸ Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümleri*, s.106; Şahin, "Küçüklerin Şikâyet ve Şikâyetten Vazgeçme Hakkı", s.306.

⁸⁶⁹ Sulhi Dönmezer, *Genel Ceza Hukuku Dersleri*, Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2003, s.374; Şahin, "Küçüklerin Şikâyet ve Şikâyetten Vazgeçme Hakkı", s.306.

⁸⁷⁰ Kaymaz ve Gökcan, *Uzlaşma Ve Önödeme*, s.124; Metiner ve Koç, *5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Genel Hükümleri*, s.2108; Koca ve Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümleri*, s.742; Şahin, "Küçüklerin Şikâyet ve Şikâyetten Vazgeçme Hakkı", s.306.

⁸⁷¹ Kaymaz ve Gökcan, *Uzlaşma Ve Önödeme*, s.125; Metiner ve Koç, *5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Genel Hükümleri*, s.2108.

vekilin özel yetki ile yetkilendirilmesi gerekmektedir⁸⁷².

3. Davaya Katılma Hakkı

Ceza muhakemesi hukukunda kamu davasına katılma, CMK m.237 hükmünde düzenlenmiş olup ilgili madde hükmünün ilk fıkrası gereğince “*Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanlar, ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikayetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilirler.*”

Ceza muhakemesinde, suçtan zarar gören bir kimsenin, Cumhuriyet savcısının açmış olduğu kamu davasına katılması, Cumhuriyet savcısının yanında iddia makamında yer alması davaya müdahale yolu ile mümkün olmaktadır⁸⁷³.

Ceza muhakemesinde kamu davasına katılma hakkı, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁸⁷⁴. Yargıtay’ın yerleşmiş kararları da bu yöndedir⁸⁷⁵. Davaya katılma noktasında görüşlerini serbestçe ifade etme olgunluğuna erişmiş, temyiz gücünü haiz küçükler bu hakkı kullanabilmekte olup davaya katılma hakkının kullanılması için ergin olma şartı aranmamaktadır⁸⁷⁶. Buna göre ayırt etme gücünü haiz küçüklerin, davaya katılma (müdahale) haklarını kullanabilmeleri için kanuni temsilcilerinin rızasına ihtiyaç bulunmamakta, bu hak, hak sahibi küçük tarafından bağımsız olarak kullanılabilir.

TMK m.25/IV hükmünde manevi tazminata ilişkin düzenlemede olduğu gibi, kamu davasına katılma durumunda da, CMK m.243 gereğince, sağlığında katılma hakkını kullanan kimse için, ölümünden sonra mirasçılarının katılanın haklarını takip etmek üzere davaya katılabilecekleri hüküm altına alınmıştır. Bu sebeple, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların mirasçılara intikal etmemesi noktasındaki kuralın bir diğer

---

⁸⁷² Şahin, “Küçüklerin Şikayet ve Şikayetten Vazgeçme Hakkı”, s.303; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.175; Yargıtay CGK., 2019/371 E., 2020/422 K., 15.10.2020 T., (<https://karararama.yargitay.gov.tr>), (E.T. 14.11.2021).

⁸⁷³ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.175.

⁸⁷⁴ Ali Rıza Çınar, “Ceza Yargılamasında Kamu Davasına Katılma”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.21, Özel Sayı (Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan), s.2812; Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.175; Recep Doğan, “Ceza Muhakemesinde Davaya Katılma ve 6284 Sayılı Kanundan Kaynaklanan Sorunlar”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, S.47, Y.12, 2021, s.155; Akın Boyacı, “Ceza Muhakemesinde Davaya Katılma”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C.71, S.1, İstanbul 2013, s.174.

⁸⁷⁵ Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı, 1940/14 E., 1942/9 K., 14.04.1942 T.; Yargıtay CGK., 2008/9-95 E., 2008/195 K., 15.07.2008 T.; Yargıtay CGK., 02.03.2004 T., 2004/2-44 E., 2004/58 K., (<https://legalbank.net>), (E.T. 21.11.2021); Yargıtay CGK., 2020/38 E., 2020/516 K., 10.12.2020 T.; (<https://karararama.yargitay.gov.tr>), (E.T. 14.11.2021).

⁸⁷⁶ Doğan, “Ceza Muhakemesinde Davaya Katılma ve 6284 Sayılı Kanundan Kaynaklanan Sorunlar”, s.155.

istisnası da kamu davasına katılma hususundaki şahsa sıkı sıkıya bağlı hakkın kullanılmasındır⁸⁷⁷.

Tıpkı şikâyet hakkında olduğu gibi, davaya katılma hakkında da, sınırlı ehliyetsizler bu hakkı, hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı olması sebebiyle kanuni temsilcinin rızasına ihtiyaç duymaksızın bağımsız olarak kullanabilecek, ayırt etme gücünü haiz olmayanların ise kanuni temsilcileri davaya katılma hakkını onlar adına kullanabileceklerdir⁸⁷⁸.

Davaya katılmadan vazgeçme hakkı da aynı esaslara tabi olup, temyiz gücünü haiz olmayan kimsenin yargılamanın devamı esnasında temyiz gücüne kavuşması halinde, kanuni temsilcisi tarafından daha önceden kullanılmış olan davaya katılma hakkından vazgeçebilecektir⁸⁷⁹.

4. Hükümden Önceki Son Sözün Sanığa Verilmesi

CMK m.216/son gereği, hükümden önceki son söz, sanığa verilmelidir. Doktrin ve uygulamada, bu hakkın sanık yönünden şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğu hususunda görüş birliği bulunmaktadır⁸⁸⁰.

Son sözün sanığa verilmesi hususu, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir haktır ve ancak hak sahibi sanık tarafından kullanılabilir bir yetkidir. Sanık müdafii teknik bir yardımcı niteliği taşısa da, son sözün verilmesinin müdafiiye devri yerinde olmayacaktır⁸⁸¹.

---

⁸⁷⁷ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.175; “Katılma hakkı niteliği itibarıyla şahsa sıkı surette bağlı haklardandır. Şahsa sıkı surette bağlı haklar kanunda tek tek sayılmamakla birlikte genel olarak öğretide, kişinin sadece kendisinin kullanabileceği, başkasına devredilemeyen ve miras yoluyla geçmeyen haklar olarak açıklanmaktadır. Bu tür haklar insanın kişiliğini yakından ilgilendirdiğinden, bunların kullanılmasına karar verme yetkisi başkasına bırakılmamıştır. Örneğin; evlenme, nişanlanma, nişanı bozma, evlat edinilmeye razı olma gibi... Katılmanın şahsa sıkı surette bağlı bir hak olmasının bir sonucu olarak katılanın ölümüyle katılma hükümsüz kalacaktır. Ancak mirasçuların katılanın haklarını takip etmek üzere davaya katılabilmeleri de mümkündür.”, Yargıtay CGK., 2020/38 E., 2020/516 K., 10.12.2020 T.; (<https://karararama.yargitay.gov.tr>), (E.T. 14.11.2021).

⁸⁷⁸ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.175.

⁸⁷⁹ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.175.

⁸⁸⁰ Yargıtay CGK., 2012/3-1469 E., 2013/19 K., 22.01.2013 T.: “...Hükümden önce son söz hakkı ise kanunun açık ifadesinden de anlaşıldığı üzere sadece hazır bulunan sanığa aittir. Sanığın hükümden önceki son söz hakkı tıpkı ifade ve sorgu gibi şahsi bir haktır ve sanığın bizzat kendisi tarafından kullanılmalıdır. Sanık müdafii nasıl ki temsilcisi denilip sanığın yerine sorgulanamaz veya ifadesi alınamaz ise sanığın yerine son söz hakkını da kullanamaz...” (<https://karararama.yargitay.gov.tr>), (E.T. 14.11.2021).

⁸⁸¹ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.176.

5. Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması

Hükümün açıklanmasının geri bırakılması hususu, CMK m. 231’de düzenlenmiş olup ilgili hükümün altıncı fıkrasının c bendi gereğince sanığın kabul etmemesi durumunda hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilememektedir. Hükümün açıklanmasının geri bırakılmasını istem kararı bizzat sanığa sorulacak sorulardan olup, sanığın bu hakkı şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁸⁸².

6. Kanun Yollarına Başvurma Hakkı

Kanun yollarına başvurma, CMK m.260 ve devamı hükümlerinde düzenlenmektedir. Ceza yargılamasında kanun yollarına başvurma hakkına sahip olanlar, CMK m.260/T’de sayılmakta olup bu kişiler Cumhuriyet Savcısı, şüpheli, sanık, katılan sıfatı almış olanlar ve katılma istekleri karara bağlanmayan, reddedilen veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş kimselerdir.

Mülga CMUK m.290’da, müdafii, sanığın açıkça yetki vermesi ile kanun yollarına başvurabilmesi hükmü yer aldığından, eski tarihli Yargıtay kararlarında, müdafii kanun yoluna başvurmasını ancak sanığın rızasına bağlı kullanabildiğinden hareketle, dolaylı olarak kanun yoluna başvurma hakkının şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak niteliğinde olduğu görüşüne yaklaşılmakta idi⁸⁸³. Ancak günümüzde bu hakkın, CMK m.260 hükmü de göz önüne alındığına, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğu söylenememektedir⁸⁸⁴.

Yine CMK m.261 hükmü gereğince de sanığın yasal temsilcisi veya eşi de kanun yollarına kendiliğinden başvurabilmektedirler. Görüldüğü gibi hükümde adı geçen kişilerin kanun yollarına başvurabilmeleri için sanık veya şüphelinin rızası aranmamaktadır. Dolayısıyla şüpheli veya sanık açısından kanun yollarına başvurma

---

⁸⁸² Yargıtay’ın da kararı bu yöndedir. Bkz. Yargıtay CGK., 2019/371 E., 2020/422 K., 15.10.2020 T. : “...Hükümün açıklanmasının geri bırakılmasını kabul etmeme de yalnızca sanığa tanınan şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olup vekâletnamede buna ilişkin özel yetki bulunmadığı sürece söz konusu hakkın kullanılması müdafiiye devredilemez...” (<https://karararama.yargitay.gov.tr>), (E.T. 14.11.2021).

⁸⁸³ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyi Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.176; Yargıtay CGK., 1985/6-524 E., 1986/95 K., 10.03.1986 T., “Eğer müdafii kanun yolların müracaat anına kadar cereyan eden muhakemelerde müdafaa vazifesini ifa etmiş ise, bu sıfatı ile kanun yollarına müracaat edebilir, başka suretle selahiyetini ispat etmesine gerek yoktur... Aksi ispat edilinceye kadar müdafii maznun tarafından kanun yoluna müracaata selahiyetli ad olunur. Bu ilke CMUK. nun 290. maddesinde müdafii, sanığın açık arzusunda muhalif olmamak şartıyla kanun yollarına müracaat eyleyebilir.”, (<https://legalbank.net>), (E.T. 21.11.2021).

⁸⁸⁴ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyi Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.176.

hakkının şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğu söylenememektedir⁸⁸⁵.

Ancak CMK m.260/I hükmünde, “*katılan, katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş olanlar...*” için de kanun yollarına başvurma hakkı tanınmış olup, bu kişiler açısından bu hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı nitelikte olduğunu söylemek mümkündür. Zira bu sıfatı haiz kimseler için bu hak, bu kişiler dışındaki kimselere tanınmamıştır⁸⁸⁶.

CMK m.266/II ve HMK m.74 hükümleri gereğince, müdafii veya vekilin kanun yollarına başvurudan vazgeçebilmesi, vekaletnamede bu hususun açıkça belirtilmiş olmasına bağlı olduğundan, kanun yollarından feragat ve vazgeçme hakkının, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğu ifade edilebilir.

B. Anayasa Hukuku Alanında Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar

1982 Anayasa'nın ikinci kısmı, temel hak ve ödevleri düzenlemektedir. İnsan hakları, temel hak ve özgürlükler gibi şekillerle ifade edilen bu haklar, AY m.12/I hükmünde “*Herkes kişiliğine bağlı, dokunulamaz, devredilemez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir*” şeklinde ifade edilmektedir. Anayasa'da yer alan bu hüküm, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların tanımı ve özellikleri ile benzerlik taşımaktadır⁸⁸⁷. Nitekim kişi hak ve ödevlerinin düzenlendiği ikinci bölümde, m.17 ve devamı hükümlerindeki birçok hakkın, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar olduğunu, bu hakların anayasal güvence ile korunduğu görülmektedir. Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı (m.17), din ve vicdan hürriyeti (m.24), düşünce kanaat hürriyeti (m.25), düzeltme ve cevap hakkı (m.32), dernek kurma hürriyeti (m.33), hak arama hürriyeti (m.36), temel hak ve hürriyetlerin korunması (m.40), çalışma şartları ve dinlenme hakkı (m.50), sendika kurma hakkı (m.51), sosyal güvenlik hakkı (m.60), seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları (m.67), siyasi partileri kurma, partilere girme ve ayrılma hakkı (m.68), kamu hizmetlerine girme hakkı (m.70) gibi anayasal haklar bu duruma örnek olarak gösterilebilmektedir⁸⁸⁸.

Görüldüğü gibi anayasada hüküm altına alınan temel hak ve özgürlüklerin bir

⁸⁸⁵ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.177.

⁸⁸⁶ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.177.

⁸⁸⁷ Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.166.

⁸⁸⁸ Benzer sıralama Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları”, s.166.

kısmı özel hukuk alanına girerken, bir kısmı hem özel hem de kamu hukuku alanına girmektedir⁸⁸⁹. Örnek olarak verilen hakların birçoğunun, medeni hukukta şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olarak yansımalarını görmek mümkündür. Bir bölümü Türk Medeni Kanunu'nda da yer almakta ve kişilik hakkı unsurlarından sayılmaktadır⁸⁹⁰. Anılan hakların birçoğunun tanımını da, şahsa sıkı sıkıya bağlı hak nitelendirmesine uygun düşmektedir⁸⁹¹.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, daha önceden de ifade edildiği gibi, ağırlıklı olarak medeni hukukta yer alan ve medeni hukuka ait bulunan bir kavramdır. Ancak hukuk bir bütün olarak değerlendirilmeli ve kavram ayrımlarının sınırları her zaman kesin bir nitelik taşıyamayabilmektedir⁸⁹². Dolayısıyla medeni hukuk alanı dışında ve hatta kamu hukuku alanında, bir başka deyişle diğer hukuk dallarında da şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların bulunabileceği⁸⁹³, medeni hukuk alanında anılan şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların yansımalarının başka hukuk dallarında da yer bulacağı veya Anayasa ile de güvence altına alınmış olabileceği ifade edilebilir.

Buna ek olarak, Anayasa'da düzenlenmiş bulunan temel hak ve özgürlüklerin esas amacı, bu haklar bakımından bilhassa buyurucu güç olan kamu iktidarına karşı bireye güvence sağlamak iken, medeni hukuk alanındaki düzenlemelerin amacı ise hakların ve hak sahiplerinin hem bizzat kendilerine karşı hem de üçüncü kişilere karşı korunmasını sağlamaktır⁸⁹⁴.

---

⁸⁸⁹ Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.166.

⁸⁹⁰ Anayasa m.12 hükmünün, TMK m.23 hükmünde "*Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlaka aykırı olarak sınırlandırmaz.*" şeklinde, Anayasa'da dernek kurma hürriyetine ilişkin düzenlenen 33. maddenin ise TMK m.57 hükmünde "*Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir.*" şeklinde yansımalarını görmekteyiz. Anayasa'da da düzenlenmiş bulunan bu iki hak, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara örnek teşkil eder. Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.166.

⁸⁹¹ Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.166.

⁸⁹² Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.167.

⁸⁹³ Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları ve Hukuki Sonuçları", s.167.

⁸⁹⁴ Zahir İmre, "Şahsiyet Hakkının Korunmasına İlişkin Genel Esaslar, Özellikle İsim Hakkı ve İsim Hakkının Korunması", *Dr. A. Recai Seçkin'e Armağan*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No. 351, Ankara 1974, s.801.

SONUÇ

Hukuk düzeninin en önemli kavramı olan hak, arz ettiği özellikleri, muhtevasını oluşturan konu ve içeriklere göre birçok sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar bu sınıflandırmalarda ait olduğu hukuk alanına göre özel hukuk; düzenlediği konu itibarıyla şahısvarlığı; hak sahibinin ileri sürebileceği çevre bakımından mutlak; devredilebilmesi yönünden yapılan ayırmda devredilemeyen; bir başka hak veya durumla bağlı olup olmaması yönünden bağımsız haklara ilişkin sınıflandırmada yer almaktadır. Hakların kullanılmalari sonucu ortaya çıkan etki bakımından ise kesin bir sınıflandırmaya dahil olmamaktadır. Zira bazı şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar inşai yani yenilik doğuran nitelikteyken, bazıları ise alelade hak niteliğindedir. Son olarak şahsen kullanılması zaruri olan ve başkaları tarafından da kullanılabilen hak ayırımında şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, şahsen kullanılması zaruri bulunan haklardandır.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları, hak ayırımlarındaki diğer haklardan ayıran temel faktör, bu haklara ilişkin karar alma konusunda ölçülebilen, mali değeri olan verilere değil, tamamıyla karar verecek olan hak sahibinin iç dünyasına dayanmasıdır.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların tarih sahnesinde ortaya çıkışı, Roma Hukuku döneminden sonra gerçekleşmiştir. Bu hakların ortaya çıkışındaki temel düşünce Türk Medeni Hukuk'una kaynak oluşturan İsviçre Medeni Hukuku'nda hakim olan irade özerkliği olup şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, diğer tüm koruma yolları ile birlikte kişinin hak ve özgürlüklerini güvence altına alan vasıtalarından biri haline gelmiş ve şahsın karar verme özgürlüğünü ve özel hukukun temelini oluşturan irade özerkliğini güvence altına almak ve korumak maksadı ile oluşturulmuştur.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hak kavramına ilişkin mevcut terim sorunu ve benzer nitelikteki diğer haklarla olan ayırımı göz önüne alındığında, Türk Medeni Kanunu'ndaki düzenlemeye de uygun olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı hak kavramının kullanılması uygun görülmüştür.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hak kavramına ilişkin kanuni bir tanımlama bulunmamaktadır. Bu sebeple doktrin ve uygulamada kavram tanımlanmaya ve esasları belirlenmeye çalışılmıştır. Genel itibarıyla şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, hak sahibinin kişi olması nedeniyle sahip olduğu, kişiliği ile yakından ve sıkı bir bağ içerisinde bulunduğu, hakkın kullanımında duygusal niteliklerin ön planda olduğu,

malvarlığına ilişkin olmayan, hak sahibinin bizzat kullanmasının zaruri olduğu, bu yönüyle bir başkası tarafından veya kural olarak temsilci aracılığıyla kullanılmayan, devredilemeyen, vazgeçilemeyen ve miras yoluyla da intikal etmeyen haklardır.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların benzer nitelikteki diğer kavramlardan ayırt edilmesi noktasına gelindiğinde ise ilk olarak şahsi haklar, diğer bir ifadeyle nisbi haklar ile şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar ayrımına bakıldığında, mutlak haklar herkese karşı ileri sürülebilen haklar iken, nisbi haklar yalnızca belirli kişi ya da kişilere yöneltilebilmektedirler. Bu yönüyle şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar ekseriyetle mutlak haklar kapsamında olsa da boşanma davası gibi bazı şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar nisbi, yani şahsi haklardandır. Bunun dışında şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, doğrudan ekonomik değer taşımaması yönüyle şahısvarlığı haklarındandır.

Şahsa bağlı haklar ile şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar ayrımına gelindiğinde ise şahsa bağlı hakları şahsa bağlı malvarlığı ve şahsa bağlı şahısvarlığı hakları olarak ayırmak mümkün olup, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları bu yönüyle mali bir menfaate yönelmeyen şahsa bağlı şahısvarlığı hakları arasında göstermek mümkündür.

Kişilik hakkı da yine şahsa sıkı sıkıya bağlı hak kavramı ile karıştırılan bir kavramdır. Ancak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, kişilik haklarını da bünyesinde toplayan bir üst kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Son olarak borçlunun bedenen veya fikren bir emek sarf ederek yerine getirdiği şahsi edimler ile şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları ayırmak gerekmektedir. Zira şahsi edimlerdeki şahsa bağlılığın temel noktası, borcun ifası hususunda önem taşırken, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardaki şahsa bağlılık ise hakkın kullanımı noktasındadır.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, kişinin sırf kişi olması nedeniyle sahip olduğu haklar olduğundan, hak ehliyetine sahip herkes bu haklara sahiptir. Yine bu haklar kişinin malvarlığına ilişkin değil, şahısvarlığına ilişkin haklardır. Bu hakların kullanımında esas nokta, kişinin duygusal nedenlerle karar vermesidir.

Maddi olmayan mallar üzerindeki hakların ise şahsa sıkı sıkıya bağlı olup olmadığı hususunda, fikri haklar da denilen bu hakların mali yönleri bakımından şahsa sıkı sıkıya bağlı olmadıkları, ancak manevi yönleri bakımından şahsa sıkı sıkıya bağlı oldukları söylenebilmektedir.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakkın kanunda tanımı yapılmadığı gibi, kullanım esasları da tam olarak ifade edilmemiştir. Kural olarak ve mahiyetleri gereği temsile

icazet vermeyen şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların ise yasal düzenlemedeki boşluk sebebiyle tam ehliyetsizler tarafından kullanılıp kullanılmayacağı sorun oluşturmuştur. Buna göre şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda kural olarak temsil söz konusu değildir. Ancak tam ehliyetsiz kimse aleyhine sonuçların doğması halinde ve ilgili hakların kullanılmamasının tam ehliyetsizi koruma amacına ters düşmesi durumunda bazı haklarda yasal temsile icazet verilmesi gerekmektedir.

Birtakım şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda temsile icazet verilebilmesi amacıyla gerçekleştirilen ilk ayırım, hakların mutlak ve nisbi şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar olarak ayrılması yoluyla olmuştur. Mutlak ve nisbi şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar kavramından kasıt, anladığımız manasıyla mutlak hak ve nisbi hak terimleriyle karıştırılmamalıdır. Zira mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı hak demekle kastedilen, hakkın kullanımında temsile hiçbir şekilde icazet verilmeyen, kişilik ile bağlantısı çok sıkı bulunan evlenme, ölüme bağlı tasarruf yapma gibi haklardır. Nisbi anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı hak ile kastedilen ise, hakkın hak sahibinin kişiliği ile olan sıklığının diğerlerine nispeten daha hafif olduğu, hak sahibi kimsenin temyiz gücünü haiz olmaması durumunda yasal temsilcinin istisnai olarak bu hakkı temyiz gücünü haiz olmayan kişi adına kullanabildiği, ergin kılınma istemi, kişiliği koruyan davaların açılması gibi şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardır.

Bununla birlikte şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların mutlak veya nisbiliği yönünde katalog şeklinde bir ayırma gidilmeksizin her hak açısından temsile icazet imkanının bulunup bulunmadığı haricen incelenmeli ve hakkın mutlak veya nisbi ayrımı o hakkın hak sahiplerinin her biri açısından belirlenerek ortaya konulmalıdır. Ayırt etme gücünün yokluğu halinde hakkın kullanılmaması, temsille bağdaşmazlık kuralı ile kıyaslandığında, tem ehliyetsizin çıkarımın korunması daha ağır basıyorsa ve hakkın şahsiyet ile bağlılığının derecesi de buna müsaade ediyorsa, hakkın yasal temsilci tarafından kullanılmasına icazet verilmelidir.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardaki temsille bağdaşmazlık kuralı öncelikle yasal temsile ilişkin olup; iradi temsilde kural olarak böyle bir yasak bulunmamaktadır. Zira iradi temsilde de hakkın kullanılıp kullanılmaması konusundaki karar, hak sahibine ait bir karar olmakla, temsilci yalnızca hakkın fiili icrasını gerçekleştirmektedir. Bununla birlikte nişanlanma, evlenme gibi şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, mahiyetleri gereği iradi temsile dahi cevaz vermemektedirler.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar ölümle sona eren ve miras yoluyla da intikal

etmeyen haklardır. Ancak bu hakların ölümle sona ermesi noktasında manevi tazminat hakkına ilişkin bir istisna bulunmakta, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olan manevi tazminat davası, karşı tarafça kabulü halinde devredilebilmekte ve mirasbırakan tarafından sağlığında ileri sürüldüğü takdirde de mirasçılara geçebilmektedir. İleri sürülme şeklinin dava yolu ile olması şart olmayıp bu durumu ortaya koyan bir irade yeterli bulunmaktadır.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan vazgeçilememesi noktasında vazgeçilmezlik kuralı hakkın özüne ilişkin olup, hak nedeniyle doğması muhtemel talepler için geçerli değildir.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar kişinin şahsında var olan haklar olduklarından, rehni ve haczi de mümkün olmayan haklardandır.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara ilişkin doğrudan tek düzenleme, TMK m.16/I hükmüdür. İlgili hüküm şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanımında sınırlı ehliyetlilerin yasal temsilcinin iznine bağlı olmaksızın bu hakları kullanabileceklerini düzenlemekte ve genel bir çerçeve çizmektedir. Kanun hükmü bu şekilde olmakla beraber, bazı şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların mahiyeti gereği ve yasal düzenlemelerle getirilen zorunluluklar, bu haklarda hak sahibi ile birlikte yasal temsilcinin izni veya katılımını da zorunlu hale getirmektedir. Yasal temsilcinin izni veya katılımını gerektiren şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardaki istisna, gerçek manada bir istisna değildir. Zira buradaki izin, hak sahibi olan sınırlı ehliyetlinin beyanına ek bir beyan olup, hukuki işlem veya hakkın kullanımı bizzat sınırlı ehliyetli tarafından gerçekleştirilmektedir.

Sınırlı ehliyetli şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanma noktasında kanun tarafından TMK m.16 hükmü ile tanınan ehliyetin, TMK m.448 hükmündeki vesayet altındaki kişinin tüm hukuki işlemlerinde vasi tarafından temsil edilmesi hükmü ile çelişip çelişmediği konusunda, TMK m.16 hükmünün, yasal temsilcinin vesayet altındaki kişiyi tüm hukuki işlemlerde temsil edeceğine dair düzenlemeye bir sınırlama ve çekince niteliğinde olduğu kabul edilmektedir.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılmasında, hakkın kullanılmasına ilişkin birinci basamak olan karar aşaması ve bu kararın verilmesinin ardından hakkın fiilen kullanılması aşaması olmak üzere iki ayrı basamak söz konusudur. Hakkın kullanılmasına yönelik ilk aşama, bizzat hak sahibi tarafından verilmeli veya nisbi

anlamda bir şahsa sıkı sıkıya bağlı hak söz konusu ise hak sahibinin ayırt etme gücünü haiz olmaması durumunda hakkın kullanılması noktasındaki karar, ayırt etme gücünü haiz olmayan hak sahibinin lehine ise yasal temsilci tarafından verilmektedir.

Hakkın kullanımına karar verme ve fiilen kullanılması aşamaları birbirinden farklı özellikler ihtiva etmektedir. Hakkın kullanımına karar vermek konusundaki irade bizzat hak sahibine ait bir iradedir; ancak hakkın fiilen kullanılmasında irade bir temsilciye yetki verilmesi yoluyla hakkın fiili kullanımı gerçekleştirilebilir. Fakat hakkın kullanımına ilişkin kararda olduğu gibi, hakkın fiili kullanımının da hak sahibi tarafından gerçekleştirilmesi gerekli bulunan, evlenme gibi mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar da bulunmaktadır.

Hak sahibinin temyiz gücünü haiz olmaması durumunda, şahsa sıkı sıkıya bağlı hak bu kişinin korunması amacına ve çıkarına hizmet ediyorsa, bu hakkın tam ehliyetsiz adına yasal temsilci tarafından kullanılabilmesi durumunda nisbi olarak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar; ayırt etme gücünü haiz bulunmayan hak sahibi adına kanuni temsilcisinin dahi hiçbir şekilde kullanamayacağı halinde ise mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar söz konusudur. Bununla birlikte, bazı mutlak şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda, hak sahibinin irade beyanı ile birlikte, yasal temsilcinin de izin beyanı aranmaktadır. Bunun sebebi, bazı haklarda kanuni bir zorunluluk olarak yasal temsilcinin de rızasının aranması ve bazı hakların kullanılmaları ile kişiyi yükümlülük altına da sokması muhtemel bulunan şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olmasıdır.

Nisbi olan şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda ise, kanuni bir engel bulunmamakta ve hak sahibinin çıkarları bunu gerektirmekteyse, temyiz gücünü haiz olmayan hak sahibi adına bu haklar kullanılabilir. Bu hakların kimisinde de, ayırt etme gücünü haiz sınırlı ehliyetsizler için de kanuni zorunluluk gereğince yasal temsilcinin katılımı öngörülmüştür. Ancak bu haklarda yasal temsilcinin rolü bulunsa da, hakkı tek başına kullanmaya ehil kişi ayırt etme gücünü haiz kimsedir. Zira yasal temsilcinin katılımı, hakkı sınırlı ehliyetsiz yerine kullandığı yönünde algılanmamalıdır.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların bazılarının kullanımı için irade açıklaması yeterli olmaktadır. Bu haklara nişanlanma, evlenme, boşanmada af beyanı gibi şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar örnek olarak gösterilebilir. Diğer bir kısım şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılmaları ise bir devlet organının katılımını gerektirmektedir. Bu

haklar dava yolu ile veya ilgili kamu kurumuna şikayet, itiraz ya da başvuru yolu ile kullanılabilirler. Mesela kişiliğin korunmasına ilişkin davaları açma, boşanma, evlat edinme gibi haklar bu kapsamdadır.

Gerçek kişilerin fiil ehliyetleri bakımından şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar incelendiğinde ise, takdir edilecektir ki tam ehliyetliler bakımından bu durum herhangi bir özellik arz etmemektedir. Her hakta olduğu gibi bu hakları da tam ehliyetli kimseler bağımsız olarak kullanabilmektedir. Ancak bu durumda tam ehliyetli kimse hakkın kullanımının ilk aşaması olan karar verme hususunda temsilciye yetki verememekte ve hakkın bizzat hak sahibi tarafından kullanılması gerekmektedir.

Tam ehliyetsizler açısından konu incelendiğinde ise öncelikle bu ehliyet grubundaki kişilerin, hakkın bizzat hak sahibi tarafından kullanıldığı şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara sahip bulunup bulunmadıkları belirlenmelidir. Tam ehliyetsizlerin şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara sahip olmadığı gibi düşünce, TMK m.8'de zikredilen tüm insanların haklara ve borçlara ehil olmada eşit oldukları ilkesine ters düşeceği gibi, böylesi bir kabul, tam ehliyetsizlerin fiil ehliyetsizliğini de aşarak belli oranda hak ehliyetsizliklerine yol açacak adaletsiz bir sonuç doğuracaktır. Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kişiyi ve kişiliği koruma ilkesi ile de ters düşecek böylesi bir sonuç kabul edilemeyeceğinden, belli durum ve sınırlar içerisinde, nisbi anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olarak kabul edilen hakların ayırt etme gücünü haiz bulunmayan kimse adına kanuni temsilci tarafından kullanılabilmesi kabul edilmektedir. Dolayısıyla birtakım şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanabilmek için getirilen yasal sınırlamaların dışında, bir başka deyişle kanun koyucunun hakkın kullanımı için ayırt etme gücünün varlığını aradığı durumlar ayrık olmak üzere, hakkın kişiye bağlılığının daha zayıf olduğu ve kişiyi ve kişiliği koruma gereksinimine hizmet ettiği durumlarda tam ehliyetsizler de bazı şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara sahiptirler ve bu hakları kanuni temsilcileri vasıtası ile kullanabilmektedirler.

Sınırlı ehliyetsizler hususunda ise şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılmasına ilişkin yasal hüküm bu ehliyet grubundaki kimseler içindir ve ilgili TMK m.16 hükmü gereğince bu hakları kullanmada sınırlı ehliyetsizlere ehliyet tanınmaktadır. Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar noktasında ehliyet sahibi olan sınırlı ehliyetsizler, bu hakların kullanımının bir devlet organının katılımını gerektirmesi

halinde, mesela dava kanalıyla şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması halinde de dava ehliyetine sahiptirler. Dolayısıyla hakkın kullanımı noktasında kanuni temsilcisinin rızasına gereksinim duymaksızın bağımsız olarak bu hakları kullanabilen sınırlı ehliyetsiz, hakka ilişkin ve hakkın gerektirdiği hukuki işlemleri de yine tek başına yapabilme iktidarına sahiptir. Hakların fiilen kullanımı hususunda sınırlı ehliyetsiz yasal temsilcisinin izni olmaksızın bir avukata yetki de verebilmektedir. Avukatla sınırlı ehliyetsiz arasındaki sözleşme ivazlı dahi olsa, ilgili hakkın kullanımında kendisine ehliyet tanınan sınırlı ehliyetsiz, bu sözleşmeyi de bağımsız olarak yapabilmelidir. Zira ancak bu şekilde sınırlı ehliyetsize bu haklar özelinde tanınan ehliyet görünür hale gelecektir.

Hak ve borçlara ehil olma iktidarı tüzel kişilere de tanındığından, mahiyetleri gereği insana özgü nitelikleri haiz olanlar dışında, tüzel kişilerin de şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanma ehliyetleri mevcuttur. Tüzel kişilerin ilgili hakları kullanırken, tüzel kişiliğin amacı doğrultusunda bu hakları kullanmaları gerekmektedir. Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların büyük bir çoğunluğunun hakkın taşıdığı özellik gereği insana özgü olmasının yanında, sayıca az bir kısım şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar tüzel kişiler tarafından kullanılabilir. Bu haklar kişilik hakkını koruyan davalar, tüzel kişiliğin adının değiştirilmesi gibi durumlar ve yalnızca tüzel kişiliklerin kullanabileceği, topluluk hakkı adı da verilen haklardır.

Tüzel kişilerin de kullanabileceği, kişiliğin korunmasına yönelik davalara ilişkin olarak, kişilik hakkı bünyesine dahil ad, gizlilik alanı, şeref haysiyetlere yönelik hukuka aykırı müdahalelere karşı TMK m.25 hükmünde öngörülen davaları açabilecekleri kabul edilmiştir. Manevi tazminat talebinde ise, manevi tazminat talebinin dayanağını oluşturan elem ve kederin, tüzel kişiliğin organını oluşturan kişilerce hissedebileceği, bu talebin tüzel kişiliğin organını oluşturan kişilerce tek tek açılması halinde ise dava sayısının tüzel kişiliğin mensuplarınca artmasına sebebiyet vereceğinden, mensupları yerine tüzel kişiliğin manevi tazminat talebinde bulunabileceği kabul edilmektedir.

Temsille bağdaşmazlık ilkesi, tüzel kişiliğin şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanması noktasında da geçerliliğini korumaktadır. Zira tüzel kişinin iradesinin açıklanması vasıtası olan organ, tüzel kişiliğin temsilcisi değil, bizatihi kendisidir.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar noktasında ilke, öncelikle kanuni temsile izin verilmemesidir. İfade edildiği gibi, hakkın mahiyetinin elvermesi durumunda, hakkın

fiilen kullanımında iradi temsil hükümlerinin işlemleri mümkün olabilecektir. Ancak bazı hakların fiilen kullanımı noktasında iradi temsil dahi mümkün değildir. Evlenme ve ölüme bağlı tasarruf yapma hakları da bu tür şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olup, kanuni hüküm gereğince geçersizleri için dava yoluna başvurulması gerekmektedir. Bu sebeple hakkın fiilen gerçekleştiği aşamada, hak sahibi yerine herhangi bir temsilci tarafından bu hakların kullanılması durumunda, hukuki işlemin geçersizliğine re'sen karar verilememekte, mahkeme kararı ile geçersizliğin sabit bulunması gerekmektedir.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı olarak doğrudan yapılan tek düzenleme TMK m.16'da yer almakta, dolayısıyla bu kavram bir medeni hukuk kavramı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu hakların kişinin şahısvarlığına ilişkin haklar olması sebebiyle de ağırlıklı olarak medeni hukuk alanında şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar yer almaktadır. Kişiler hukuku, aile hukuku, miras hukuku alanlarındaki her bir şahsa sıkı sıkıya bağlı hak incelendiğinde, genel esasların dışına çıkan ve özellik arz eden bazı haklara ilişkin sorunlar bulunmaktadır. Bunlardan ilki olan küçüğün tıbbi müdahaleye rızası durumunda, temyiz gücünü haiz, gerçekleştirilecek tıbbi müdahalenin kapsam ve önemini algılayacak kapasitede bulunan kimse, bu rızayı yasal temsilcisinin onayına bağlı olmaksızın tek başına beyan edebilmektedir. Üzerinde tıbbi müdahale gerçekleştirilecek kimsenin temyiz gücünü haiz bulunmaması durumunda, tıbbi müdahalenin önemine binaen bu rıza kanuni temsilci tarafından açıklanabilmektedir. Ancak bu türden tıbbi müdahaleler, teşhis ve tedavi amacına hizmet etmelidirler. Zira teşhis ve tedavi amacına yönelik olmayan tıbbi müdahalelere rıza, mutlak anlamda şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğundan, tam ehliyetsizler adına kanuni temsilci bu türden müdahalelere rıza gösteremeyecektir. Sınırlı ehliyetsizler yönünden teşhis ve tedavi amacına hizmet etmeyen tıbbi müdahalelerde, bu müdahalelerin de şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması niteliğinde olmasına karşın, kanunen tam ehliyetli olma şartı aranmıyor ise, sınırlı ehliyetsizlerin iradesine yasal temsilcinin rızası da eklenmelidir. Zira sınırlı ehliyetsizin tanı ve tedavi amacına yönelik olmayan tıbbi müdahaleler açısından korunması gereksinimi, sınırlı ehliyetsizler için karar verme hürriyetini geri plana atmaktadır.

Hakkında tartışmalar bulunan bir diğer şahsa sıkı sıkıya bağlı hak; boşanma davası açma hakkıdır. Ayırt etme gücünü haiz olmayan eşin, şahsa sıkı sıkıya bağlı

bulunan bu davayı ne şekilde ve hangi nedenlerle açabileceği tartışılmıştır. Evlilik kişiyi ergin kılacağından, temyiz gücünü haiz kısıtlılar açısından bu hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı olması özellik arz etmekte, bu kişiler tarafından da bu hak yasal temsilcinin icazetine bağlı olmaksızın bağımsız olarak kullanılabilir. Tam ehliyetsizler hususunda konunun incelenmesinde ise, ayırt etme gücünü haiz bulunmayan eş aleyhine açılan davalarda, tam ehliyetsiz eş kanuni temsilci tarafından temsil edilebilecektir. Tam ehliyetsiz eş adına boşanma davasının kanuni temsilci tarafından açılması ise, boşanmanın TMK m.166 hükmünde ifade evlilik birliğinin temelinden sarsılmış olması nedenine dayanan boşanma nedeni dışında mümkündür. Kanuni temsilci, TMK m.166 hükmü dışında, diğer nedenlerin varlığı halinde, tam ehliyetsiz eş adına boşanma davası açabilecektir. Zira bu, tam ehliyetsiz kimsenin korunması amacına da uygun düşmektedir. TMK m.166 hükmüne dayalı bir boşanma davasının kanuni temsilci tarafından açılmamasının nedeni ise, evlilik birliğinin temelinden sarsıldığını, ancak evlilik birliğinin tarafları olan eşlerin bilebileceği ve bu nedene dayanarak bir boşanma kararı verilmesinin, kişinin şahsiyeti, iç dünyası ve duygularıyla olan yakın ilişkisi sebebiyledir.

Ekserisi Medeni Hukuk'a ilişkin olmakla birlikte, diğer özel ve karma hukuk dallarında, sayıca az da olsa şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar bulunmaktadır. Buna göre Borçlar Hukuku'ndaki bağışlama ve bağışlama sözünün geri alınması, Ticaret Hukuku'nda hayat sigortalarında lehtar atanması, dava yoluyla kullanılan şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar noktasında yakından ilgili olması sebebiyle Medeni Usul Hukuku'nda davalara ilişkin yetki verilmesi gibi haklar, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku'nda işe iadeyi ve iş sözleşmesine yönelik tazminatları talep etme, sendika üyeliği, kamu hukuku alanında Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku'na ilişkin şikayet, davaya katılma, hükümden önceki son sözün sanığa verilmesi, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasını kabul gibi haklar, şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olarak nitelendirilen birçok hakkın anayasal güvence altına da alınması sebebiyle Anayasa Hukuku'nda bulunan şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar bu duruma örnektir.

İnceleme sonucunda elde edilen bilgiler gereğince, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların gerek tanımında gerekse kullanımında, kanuni düzenlemelerin yetersiz olması sebebiyle birçok görüş ve yargısal uygulama farklılıkları bulunmaktadır. Bu Çalışmada ilgili fikir ayrılıklarının dayanakları tespit edilerek, pratikte de fayda sağlayacak sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların

kullanılmasına ilişkin problemlerin çözümünde, her hak açısından göz önünde bulundurulacak kıstaslar bir önem sırasına göre belirlenmeli, hakkın kullanımı gerekliliği, hak sahibinin özgürlüğü, hak sahibinin kişiliğinin korunması gibi amaçlar göz önünde bulundurularak, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakkın kullanımına ilişkin bir sonuca varılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Abik, Yıldız, “Nişanlanma ve Nişanlılık”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.54, S.2, Ankara 2005, ss.65-152.
- Acar, Özlem, *Türk Borçlar Hukukunda Müteselsil Kefalet Sözleşmesi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2015.
- Acar, Faruk, *Rehin Hukuku Dersleri*, Vedat Kitapçılık, 2. Baskı, İstanbul, 2017.
- Akıncı, Şahin, *Roma Hukuku Dersleri*, Sayram Yayınları, 2. Baskı, Konya 2003.
- Akıntürk, Turgut ve Derya Ateş, *Aile Hukuku*, Cilt II, Beta Yayınevi, 21. Baskı, İstanbul 2019.
- Akipek, Jale, Turgut Akıntürk ve Derya Ateş, *Kişiler Hukuku*, Birinci Cilt, Beta Yayınevi, 16. Baskı, İstanbul 2020.
- Akyiğit, Ercan, *Satış, Mal Değişimi ve Bağışlama Sözleşmeleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2011.
- Akyol, Şener, *Türk Medeni Hukukunda Temsil*, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2009.
- Albayrak, Mustafa, “Şikayete Tabi Suçların Özellikleri ve Bu Suçlara Bağlanan Sonuçlar”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S.77, 2008, ss.281-306.
- Altaş, Hüseyin, *Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri*, Yetkin Yayınları, Ankara 2014.
- Arpacı, Abdülkadir, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, Filiz Kitabevi, İstanbul 1993.
- Arsebük, Esat, *Medeni Hukuk Başlangıç ve Şahsın Hukuku*, C. I, Tan Matbaası, İstanbul 1938.
- Ataay, M.Aytekin, “Boşanma Davasında Gayri Mümeyyiz Davacının Kanuni Temsili”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, S.1-4, 1957, s.193-213.
- _____, “Medeni Hukukta Evlad Edinme, Giriş-Evlad Edinmenin Meydana Gelmesi”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C.21, S.1-4, Y. 1957 ss.266-355.
- _____, “Eşinin Evlad Edinmesine Onamını Bildirmesi Gereken Öteki Eşin Ayırt Gücünden (Temyiz Kudretinden) Yoksunluğu”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. 38, S.1-4, Y.1973, ss.439-443.
- _____, *Şahıslar Hukuku*, Birinci Yarım, İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 2095, Üçüncü Bası, İstanbul 1978.
- _____, “Yaş Tahsisi Davası-Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar”, *İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C.1, S.1, Haziran 2011, ss. 29-35.
- Atalı, Murat, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, Yetkin Yayınları, 4. Baskı, Ankara, 2021.
- Atlan, Hülya, *Manevi Zararı Tazmin Yolları*, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2015.
- Atlı, Banu, *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü ve Hükümden Düşmesi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017.
- Ayan, Mehmet, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Adalet Yayınevi, 12. Baskı, Ankara, 2020.
- _____, *Miras Hukuku*, Adalet Yayınevi, 10. Baskı, Ankara, 2020.
- Ayan, Mehmet ve Nurşen Ayan, *Kişiler Hukuku*, Adalet Yayınevi, 9. Baskı, Ankara 2020.
- Ayan, Serkan, *Kefalet Sözleşmesinde Kefilin Sorumluluğu*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013.

- Ayiter, Nuşin, “Şahsiyet Hakları Açısından Organ Nakli”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 25, S. 1, Y. 1968, ss.137-144.
- _____, *Miras Hukuku*, Sevinç Matbaası, 4. Bası, Ankara 1978.
- Bakıcı, Sedat, *5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Genel Hükümleri*, Adalet Yayınevi, İkinci Baskı, Ankara, 2008.
- Bayraktar, Köksal, *Hekimin Tedavi Nedeniyle Cezai Sorumluluğu (Doktora Tezi)*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No:391, Sermet Matbaası, 1972.
- Bilgen, Mahmut, *6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Işığında Öğreti ve Uygulamada Kefalet ve Yargılama Hukukuna İlişkin Uyuşmazlıklar*, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.
- Boyacı, Akın, “Ceza Muhakemesinde Davaya Katılma”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C.71, S.1, İstanbul 2013, ss.157-175.
- Bozbel, Savaş, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2015.
- Bucher, Andreas, *Natürliche Personen und Persönlich-Keitsschutz*, 4. Auflage, Basel 2009.
- Bulun-Tokkaş, Sevde, “İş İlişkinde Tarafların Ölümünün Bireysel İş Hukukuna Etkisi”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.29, S.1, Konya 2021, ss179-217.
- Bulut, Ali, “Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemeleri Kararları Işığında Dinlenme Süreleri”, *İş Uyuşmazlıklarında Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemeleri Kararları Değerlendirme Toplantısı*, İntes Yayınları, Yayın Numarası: 31/2019-3, 2019, ss.119-146.
- Brückner, Christian, *Das Personenrecht des ZGB: Ohne Beurkundung des Personenstandes*, Schulthess, Zürich 2000.
- Can, Mustafa Erdem, *Özel Hukukta Tüzel Kişiler*, 2. Baskı, Ankara, 2019.
- Çelik, Nuri, Nurşen Caniklioğlu, ve Talat Canbolat, *İş Hukuku Dersleri*, Beta Yayınları, 30. Bası, Eylül 2017.
- Çınar, Ali Rıza, “Ceza Yargılamasında Kamu Davasına Katılma”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.21, Özel Sayı (Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan), ss.2801-2836.
- Çiftçi, Hasan, *Ölüme Bağlı Tasaruların İptali*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020.
- Çilingiroğlu, Cüneyt, *Tıbbi Müdahaleye Rıza*, Filiz Kitabevi, İstanbul 1993.
- Demişbaş, Timur, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Seçkin Yayınları, 13. Baskı, Ankara, 2018
- Di Marzo, Salvatore, *Roma Hukuku*, İkinci Baskı, Beşinci Tab’ından Çev. Ziya Umur, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul, 1959.
- Doğan, Recep, “Ceza Muhakemesinde Davaya Katılma ve 6284 Sayılı Kanundan Kaynaklanan Sorunlar”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, S.47, Y.12, 2021, ss.145-178.
- Dönmezer, Sulhi, *Genel Ceza Hukuku Dersleri*, Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2003.
- Dural, Mustafa, *Miras Sözleşmeleri*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No. 605, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1980.
- _____, *Türk Medeni Hukukunda Gerçek Kişiler*, Filiz Kitabevi, Dördüncü Bası, İstanbul 1995.
- Dural, Mustafa ve Suat Sarı, *Türk Özel Hukuku C.I, Temel Kavramlar ve Medeni Kanununun Başlangıç Hükümleri*, Filiz Kitabevi, 15. Baskı, İstanbul 2020.

- Dural, Mustafa ve Tufan Ögüz, *Türk Özel Hukuku C.II, Kişiler Hukuku*, Filiz Kitabevi, 21. Baskı, İstanbul 2020.
- Dural, Mustafa, Tufan Ögüz ve Mustafa Alper Gümüş, *Türk Özel Hukuku C.III, Aile Hukuku*, 14. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2019.
- Dural, Mustafa ve Turgut Öz, *Türk Özel Hukuku Cilt IV, Miras Hukuku*, Filiz Kitabevi, 13. Bası, İstanbul 2019.
- Dursun, Esra, *Türk Medeni Hukukunda Kadın ve Çocuğun Soyadı*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018.
- Egger, August, *İsviçre Medeni Kanunu Şerhi*, Birinci Kısım: Evlenme Hukuku, çev. Tahir Çağa, Kenan Matbaası, İstanbul 1943.
- Egger, August, *İsviçre Medeni Kanunu Şerhi, Giriş ve Kişinin Hukuku*, Cilt I, çev. Volf Çernis Adalet Bakanlığı Yayınları, Ankara 1947.
- Egger, August, *İsviçre Medeni Kanunu Şerhi, Aile Hukuku-Vesayet*, Cilt II, 3. Kısım, çev. Volf Çernis, Adalet Bakanlığı Yayınları, Ankara 1952.
- Ekmekçi, Ömer ve Esra Yiğit, *Bireysel İş Hukuku Dersleri*, On İki Levha Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul, 2020.
- Ekici-Şahin, Meral, *Ceza Hukukunda Rıza*, On İki Levha Yayınları, Ocak 2012.
- Elbir, Nazlı, “Yargıtay Kararları Işığında İşe İade Kararı Sonrası İşçinin Başvurusu Ve İşverenin Davetinde “Samimiyet” Olgusu”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.11, S.1, 2020, ss.139-154.
- Erdem, Mehmet, *Aile Hukuku*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2018.
- Erdoğan, İhsan, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Gazi Kitabevi, 3. Baskı, Ankara, 2017.
- Erdoğan, İhsan ve A. Dilşad Keskin, *Türk Medeni Hukuku (Başlangıç Hükümleri- Kişiler Hukuku)*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2018.
- Eren, Fikret, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Yetkin Yayınları, 18. Baskı, Ankara 2015.
- _____, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, Yetkin Yayınları, 9. Baskı, Ankara 2021.
- Eren, Fikret ve İpek Yücer Aktürk, *Türk Miras Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019.
- Erman, Hasan, *Medeni Hukuk Dersleri*, Der Yayınları, 6. Basım, İstanbul, 2016.
- Ergün, Ömer, *Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinin Ehliyet Durumu*, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2010.
- Erkuş, Ali Selman, “Yargıtay Kararları Işığında Sağlık Çalışanlarının Hukuki Sorumluluğu”, *Tıp Hukuku Dergisi*, S. 6, Y. 3, 2014, ss.115-121.
- Ertaş, Şeref, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, *Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi*, S. 106, 2000, ss. 1-12.
- Ertuğrul, Meltem ve Gülşah Yılmaz, “Ölüm Rizikosuna Karşı Yapılan Hayat Sigortasında Lehtar Olan Mirasçının Mirası Reddi Halinde Veraset ve İntikal Vergisi Ödeme Sorunu”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 145, Y. 2019, ss.421-228.
- Feyzioğlu, Necmeddin, *Aile Hukuku*, İstanbul Üniversitesi Yayınları No. 2575, 2. Baskı, İstanbul, 1979.
- Flume, Werner, *Allgemeiner Teil Des Bürgerlichen Rechts Band-II: Das Rechtsgeschäft*, Springer, 4. Auflage, Berlin, 1965.
- Gökcan, Hasan Tahsin, *Tıbbi Müdahaleden Doğan Hukuki ve Cezai Sorumluluk*, Seçkin Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 2014.

- Gökçe, Erdal, *Türk İş Hukukunda İşe İade Davası*, Legal Yayınevi, İstanbul 2008.
- Gönen, Doruk, *Tüzel Kişilerde Kişilik Hakkı ve Korunması*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2011.
- Gören, Sami, *En Son Değişikliklerle Açıklamalı-İçtihatlı 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu*, Yetkin Basımevi, Ankara 2012.
- Güler, Zeynep, *Türk Hukuku'nda Kadının Soyadına İlişkin Gelişmeler Çerçevesinde Çocuğun Soyadı*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019.
- Güneri, Cemal, *Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2018.
- Güngör, Devrim, *5237 Ve 5271 Sayılı Kanunlar Işığında Şikayet Kurumu*, Yetkin Yayınları, Ankara 2009, s.48.
- Hakeri, Hakan, *Ceza Hukuku Genel Hükümleri*, Adalet Yayınevi, 15. Baskı, Ankara 2013.
- _____, *Tıp Hukuku*, Seçkin Yayınları, 15. Baskı, Ankara, 2019.
- Hatemi, Hüseyin, *Medeni Hukuk Tüzel Kişileri, Cilt I*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No. 514, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1979.
- _____, *Medeni Hukuk'a Giriş*, Vedat Kitapçılık, 7. Bası, İstanbul 2013.
- _____, *Miras Hukuku*, On İki Levha Yayınları, 7. Baskı, İstanbul, 2018.
- _____, *Aile Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık, 8. Baskı, İstanbul 2020.
- _____, *Kişiler Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık, 8. Baskı, İstanbul 2020.
- Hatemi, Hüseyin, Rona Serozan ve Abdülkadir Arpacı, *Borçlar Hukuku Özel Bölüm*, Filiz Kitabevi, İstanbul 1992.
- Hatemi, Hüseyin ve Rona Serozan, *Aile Hukuku*, Filiz Kitabevi, İstanbul 1993.
- Hatemi, Hüseyin ve K. Emre Gökyayla, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, Vedat Kitapçılık, 4. Bası, İstanbul 2017.
- Helvacı, Serap ve Fulya Erlüle, *Medeni Hukuk*, Legal Kitabevi, 5. Bası, Ankara, 2018.
- Helvacı, Serap, *Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1993.
- _____, *Gerçek Kişiler*, Legal Yayıncılık, 8. Bası, İstanbul 2017.
- Huber, Eugen, *Berner Kommentar Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht Band II Materialien zum Zivilgesetzbuch : Schweizerisches Zivilgesetzbuch Materialien zum Zivilgesetzbuch Die Erläuterungen von Eugen Huber Text des Vorentwurfs von 1900*, (yeniden yayınlayan Markus Reber ve Cristoph Hurni), Stämpfli, Bern 2007.
- İnan, Ali Naim, Şeref Ertaş ve Hakan Albaş, *Miras Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 10. Bası, Ankara 2019.
- İnan, Ali Naim, *Türk Medeni Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara, 2014.
- İnan, Ali Naim ve Özge Yücel, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Seçkin Yayınları, 4. Baskı, Ankara, 2014.
- İmre, Zahit, "Gayrimümeyyizlerin Hakları Kullanma Ehliyetsizliğine ve Bunun İstisnalarına İlişkin Meseleler", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi (Prof. Dr. Tahsin Bekir Balta'ya Armağan)*, Ankara, 1974, ss. 335-374.
- _____, "Şahsiyet Hakkının Korunmasına İlişkin Genel Esaslar, Özellikle İsim Hakkı ve İsim Hakkının Korunması", *Dr. A. Recai Seçkin'e Armağan*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No. 351, Ankara 1974.

- _____, *Medeni Hukuka Giriş*, İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 2718, Üçüncü Bası, İstanbul 1980.
- İmre, Zahit ve Hasan Erman, *Miras Hukuku*, Der Yayınları, 13. Basım, İstanbul 2017.
- İnceoğlu, Murat, *Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2009.
- İşgüzar, Hasan, Mehmet Demir ve Süleyman Yılmaz, *Miras Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019.
- Karabulut, Muhammet Fethi, *Mirasın Açılmasından Önce Yapılan Miras Hakkının Devri Sözleşmesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2020.
- Karadeniz-Çelebican, Özcan, *Roma Hukuku*, Turhan Kitabevi, 18. Bası, Ankara 2019.
- Karahasan, Mustafa Reşit, *Sorumluluk ve Tazminat Hukuku*, Ankara Sevinç Matbaası, Ankara 1981
- Karakaş, Fatma Tülay, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar*, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara 2015.
- Karasu, Bülent, *Türk Hukukunda Doğrudan ve Dolaylı Temsil*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018.
- Kavak, Yalçın, *Medeni Hukukun Temel Kavram ve Kurumları*, İstanbul, 2018.
- Kayıhan, Şaban ve Mustafa Ünlütepe, *Medeni Hukuka Giriş ve Türk Medeni Kanunu'nun Başlangıç Hükümleri*, Seçkin Yayınevi, 4. Baskı, Ankara, 2019.
- Kaymaz, Seydi ve Hasan Tahsin Gökcan, *Uzlaşma Ve Önödeme*, Seçkin Yayıncılık, İkinci Baskı, Ankara 2007.
- Keskin, A. Dilşad ve Huriye Reyhan Demircioğlu, *Medeni Hukuk II-Eşya Hukuku ve Miras Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara, 2018.
- Kılıçoğlu, Ahmet M., “Tüzel Kişi Manevi Tazminat İsteyebilir mi?”, *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S.1, 1983, ss.287-294.
- _____, *Şeref Haysiyet Ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırılarından Hukuksal Sorumluluk*, Turhan Kitabevi, 3. Bası, Ankara 2008.
- _____, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Turhan Kitabevi, 22. Bası, Ankara 2018.
- _____, *Medeni Hukuk*, Turhan Kitabevi, 2. Bası, Ankara 2018.
- _____, *Miras Hukuku*, Turhan Kitabevi, 10. Bası, Ankara 2019.
- _____, *Aile Hukuku*, Turhan Kitabevi, 4. Bası, Ankara 2019.
- _____, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2020.
- Kırca, Çiğdem, “Manevi Tazminatın Fonksiyonu ve Niteliği”, *Yargıtay Dergisi*, C.25, S.3, 1999, ss.242-270.
- Koca, Mahmut ve İlhan Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Seçkin Yayıncılık, 12. Baskı, Ankara 2019.
- Kocagil, İpek, “İşe İade Davasında Davacı İşçinin Ölümü-Karar İncelemesi”, *Çalışma ve Toplum Dergisi*, C.1, S.28, 201, ss.311-324.
- Kocaman, Arif Burhanettin ve Kübra Kaya, “Kefalet Sözleşmesinde Eşin Rızası”, *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Y.6, S.1, İstanbul, Haziran 2020, ss.1-29.

- Kocayusufpaşaoğlu, Necip, Hüseyin Hatemi, Rona Serozan ve Abdülkadir Arpacı, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Birinci Cilt*, Filiz Kitabevi, 7. Bası, İstanbul 2017.
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip, “Kişilik Hakkını Koruyan Manevi Tazminat Davasına İlişkin Yeni Gelişmeler”, *Sorumluluk Hukukunda Yeni Gelişmeler I. Sempozyumu*, 21-22 Ekim 1977, Ankara, Basım 1980 İstanbul.
- _____, *Miras Hukuku*, Filiz Kitabevi, 2. Bası, İstanbul 1978.
- Koschaker, Paul ve Kudret Ayiter, *Roma Özel Hukukunun Ana Hatları*, Sevinç Matbaası, Ankara 1977.
- Köprülü, Bülent, *Medeni Hukuk, Genel Prensipler-Kişinin Hukuku*, Acar Matbaacılık Tesisleri, 2. Bası, İstanbul 1984.
- Koç, Nevzat, *Türk-İsviçre Hukukunda Nişanlanma Sözleşmesi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, İzmir 2002.
- Kömürcüoğlu, Halit ve Hilmi Ergüney, *Şahıs, Aile ve Miras Hukuku*, Güney Matbaacılık ve Gazetecilik, Ankara 1951.
- Köprülü, Bülent ve Selim Kaneti, *Aile Hukuku*, Filiz Kitabevi, 2. Bası, İstanbul 1989.
- Kunter, Nurullah, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, Yayılcık Matbaası, Dokuzuncu Baskı, İstanbul 1989.
- Kunter, Nurullah, Feridun Yenisey ve Ayşe Nuhoğlu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, Birinci Kitap, Beta Yayınları, 18. Bası, İstanbul 2010.
- Kuru, Baki, “Haczi Caiz Olmayan Şeyler”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.19, S.1-4, 1962, ss.277-326.
- _____, *Medeni Usul Hukuku (İstinaf Sistemine Göre Yazılmış)*, Legal Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul, 2018.
- Kurt, Ekrem, “Türk Hukukunda Kişiye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar ve Hukuki Sonuçları”, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayısı*, C.15, S.2, 2016, ss. 121-187.
- Kutlu, Ayfer, *Yetkisiz Temsil (Doktora Tezi)*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul 1986.
- Kutluay, Ezgi, *Bağışlama Sözleşmeleri*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2016.
- Lindegger, Marianne, *Die Rechte des Mündels im schweizerischen ZGB*, (Insbesondere der Ausschluss der Vertretungsmacht des Vormundes, das eigene Handeln und die Mitwirkung des Bevormundeten), Stämpfli, Bern 1952.
- Makas, İhsan, *Eşler Arasında Mal Rejimi Davalarında Yargıtay Uygulaması*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020.
- Malkoç, İsmail, ve Mert Yüksektepe, *Açıklamalar ve Yorumlarla 5271 Sayılı Yeni Ceza Muhakemesi Kanunu*, Malkoç Kitabevi, Ankara 2005.
- Mayer-Maly, Theo, *Römisches Recht*, 2. Auflage, Springer, Vienna, 1999.
- Metiner, Haydar ve E. Ahsen Koç, *5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Genel Hükümleri*, C.II, Ankara 2008.
- Narmanlıoğlu, Ünal, *İş Hukuku II, Toplu İş İlişkileri*, Beta Yayınları, 3. Baskı, İstanbul 2016.
- Nomer, Haluk N., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Beta Yayınevi, 16. Bası, İstanbul, 2018.
- Nomer, Haluk Nami ve Mehmet Serkan Ergüne, *Eşya Hukuku*, On İki Levha Yayınları, 6. Bası, İstanbul, 2019.

- Oğuzman, M.Kemal ve Nami Barlas, *Medeni Hukuk Giriş Kaynaklar Temel Kavramlar*, Vedat Kitapçılık, 26. Bası, İstanbul 2020.
- Oğuzman, M.Kemal, Özer Seliçi ve Saibe Oktay-Özdemir, *Eşya Hukuku*, Filiz Kitabevi, 21. Baskı, İstanbul 2018.
- _____, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, Filiz Kitabevi, 19. Bası, İstanbul 2020.
- Oğuzman, M. Kemal ve Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt 1*, Vedat Kitapçılık, 16. Bası, İstanbul 2018.
- Oğuzman, Kemal ve Mustafa Dural, *Aile Hukuku*, Filiz Kitabevi, Üçüncü Bası, İstanbul 2001.
- Olgaç, Senai, *Kazai ve İlmi İçtihatlarla Göre Türk Medeni Kanunu Şerhi*, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1967.
- Oral, Tuğçe, *Tüzel Kişilerin Manevi Zararını Tazmini*, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2018.
- Öğüz, M. Tufan, *Türk Hukukunda Vakıf Tüzel Kişiliğinin Hukuki Esasları*, Beşir Kitabevi, İstanbul 2007.
- Öktem, Niyazi ve Ahmet Ulvi Türkbağ, *Felsefe, Sosyoloji, Hukuk ve Devlet*, Der Yayınları, İstanbul, 2014.
- Özakman, Cumhuriyet, *Miras Payının Devrine İlişkin Sözleşmeler*, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul 1984.
- Özcan, Zeynep, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine Hakim Olan İlkeler”, *Uluslararası Hukuk Kongresi: Güncel Temalar & Başlıklar*, 5-9 Aralık 2018 Samsun, Legal Yayınları, İstanbul, 2018, ss.79-90.
- _____, “Tıbbi Standartların Hekimin Hukuksal Sorumluluğu Üzerinde Etkisi”, *Uluslararası Sağlık Hukuku Kongresi*, 14 Aralık 2018 İstanbul, Legal Yayınları, İstanbul, 2018, ss.213-227.
- Özcan, Zeynep ve Ayşe Betül Özcanoğlu, “Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) Kapsamında Eser Sahibinin Manevi Hakları ve Yargıtay Kararları Işığında Bu Hakların Hukuksal Koruma Yolları”, *Legal Hukuk Dergisi*, C. 18, S. 213, Y. 2020, ss.4091-4146.
- Özcan, Zeynep ve Yaren Koç, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Kişisel Mal Grubunun Önemi”, *Legal Hukuk Dergisi*, C. 18, S. 214, Y.2020, ss.4459-4498.
- Özcan-Büyüktanır, Burcu G., *Çocuğun Kişilik Hakkı ve Çocuğun Kişilik Hakkının Hukuka Aykırı Fiillere Karşı Korunması*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019.
- Özdamar, Demet, Ferhat Kayış, Burcu Yağcıoğlu ve Aliye Akgün, *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, Seçkin Yayınları, 4. Baskı, Ankara, 2017.
- Özen, Burak, *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefalet Sözleşmesi*, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017.
- Özer-Deniz, Miray, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiyesi*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2016.
- Özer-Sarıtaş, Duygu, *Roma Kişiler Hukuku Ders Notları*, Dora Yayınevi, Bursa, 2018.
- Özsunay, Ergun, *Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler*, Sulhi Gören Matbaası, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No. 429, 3. Bası, İstanbul 1974.
- _____, *Medeni Hukuka Giriş*, İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 2425, 3. Bası, İstanbul 1978.

- _____, “Alman ve Türk Hukuklarında Hekimin Hastayı Aydınlatma Ödevi ve İstisnaları”, *Türk Hukukunda Hekimin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu*, Sorumluluk Hukukunda Yeni Gelişmeler V. Sempozyumu, 12-13 Mart 1982, Ankara, Basım 1993 İstanbul.
- _____, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, Der Yayınları, 5. Basım, İstanbul 1982.
- Öztaş, Bilge, *Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı ve Organın Fiillerinden Doğan Sorumluluk*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No.272, Ankara 1970.
- _____, *Şahsın Hukuku, Hakiki Şahıslar*, Turhan Kitabevi, 7. Bası, Ankara 1997.
- _____, *Aile Hukuku*, Turhan Kitabevi, 6. Bası, Ankara 2015.
- _____, *Miras Hukuku*, Turhan Kitabevi, 9. Bası, Ankara, 2018.
- Öztürk, Bahri ve Mustafa Ruhan Erdem, *Uygulamalı Ceza Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 16. Baskı, Ankara 2016.
- Özğür, Ali İhsan, *Mal Rejimleri*, Seçkin Yayınları, 8. Baskı, Ankara, 2015.
- Pekcanitez, Hakan, Oğuz Atalay ve Muhammet Özkes, *Medeni Usul Hukuku*, Yetkin Yayınları, 4.Bası, Ankara 2016.
- Reisoğlu, Seza, *Türk Kefalet Hukuku*, Ankara, 2013.
- Riemer, Hans Michael, *Personenrecht des ZGB*, Stampfli, 2. Auflage, Bern, 2002.
- Sarı, Suat, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, Beşir Kitabevi, İstanbul 2007.
- Saymen, Ferit, *Manevi Zarar ve Tazmini Sureti*, (Doktora Tezi), Hukuk İlmini Yayma Kurumu Telif ve Tercüme Serisi No. 10, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul 1940.
- _____, *Türk Medeni Hukuku Umumi Prensipler*, Cilt I, İstanbul Üniversitesi Yayınları No. 351, İstanbul 1948, s.181.
- _____, “Yaş Tahsisi - Mümeyyiz Küçüğün Dava Ehliyeti - Kanuni Mümessili Tarafından Temsil Ettirilmesi Lüzumu”, Karar İncelemesi, *İstanbul Barosu Dergisi*, S. 2, Y. 1952, ss.89-93.
- _____, *Türk Medeni Hukuku Şahsın Hukuku*, Cilt II, İsmail Akgün Matbaası, 2. Bası, İstanbul 1960.
- Serozan, Rona, “Manevi Tazminat İstemine Değişik Bir Yaklaşım”, *Prof. Dr. Haluk Tandoğan'ın Hatırasına Armağan*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1990.
- _____, “Manevi Tazminat İsteminin Mirasçılara İntikali”, *Prof. Dr. İlhan E. Postacioğlu'na Armağan*, İstanbul Üniversitesi, Bayrak Matbaacılık, İstanbul 1990.
- _____, *Tüzel Kişiler*, Filiz Kitabevi, 2. Bası, İstanbul 1994.
- _____, “Kişiye Sıkı Biçimde Bağlı Sayılan Manevi Hakların Mirasçığa Geçebilirliği”, *Prof. Dr. Özer Seliçi'ye Armağan*, Seçkin Yayınları, Ankara 2006.
- _____, *Çocuk Hukuku*, Vedat Kitapçılık, 3. Bası, İstanbul, 2017.
- _____, *Medeni Hukuk*, Vedat Kitapçılık, 7. Bası, İstanbul 2017.
- Serozan, Rona ve Baki İlkay Engin, *Miras Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 5. Baskı, Ankara 2018.
- Sirmen, Lale, “Nişanın Bozulmasında Manevi Tazminat”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ellinci Yıl Armağanı*, C.1, Sevinç Matbaası, Ankara 1977, ss.359-379.

- _____, *Eşya Hukuku*, Yetkin Yayınları, 9. Baskı, Ankara, 2021.
- Suluk, Cahit, Rauf Karasu ve Temel Nal, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, Seçkin Yayınları, 3. Baskı, Ankara, 2019.
- Süzek, Sarper, *İş Hukuku*, Beta Yayınevi, 16. Baskı, İstanbul 2018.
- Şahin, Cihan, “Küçüklerin Şikayet ve Şikayetten Vazgeçme Hakkı”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Y.5, S.6, 2014, ss.291-318.
- Şahin, Mustafa, “İsviçre Medeni Kanunu’nda Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Türk Hukukunda Ayırt Etme Gücüne Sahip Küçük ve Kısıtlıların (Sınırlı Ehliyetsizlerin) Nişanlanma Ehliyeti (TMK m. 16/I, 118/II)”, *Ankara Barosu Dergisi*, S.4, Y.2014, ss.81-104.
- Şahlanan, Fevzi, *Sendikalar Hukuku*, Banksis Yayınları No: 76, İstanbul 1995.
- Şeker, Muzaffer, *Kefalette ve Avalde Eşin Rızası*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.
- Şenocak, Zarife, “Küçüğün Tıbbi Müdahaleye Rızası”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 50, S. 4, Y. 2001, ss.65-80.
- Şıpka, Şükran, *Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2011.
- Tahiroğlu, Bülent ve Belgin Erdoğmuş, *Roma Hukuku Dersleri*, Der Yayınları, 12. Basım, İstanbul, 2018.
- Taner, Fahri Gökçen, *Türk Ceza Hukuku’nda Cinsel Özgürlüğe Karşı Suçlar*, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2017.
- Tandoğan, Haluk, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, Cilt I/1, Vedat Kitapçılık, 6. Basım, İstanbul 2008.
- _____, *Türk Mes’uliyet Hukuku (Akit Dışı ve Akdi Mes’uliyet)*, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010.
- Tanrıver, Süha, *Medeni Usul Hukuku*, Cilt I, Yetkin Yayınları, 4. Baskı, Ankara, 2021.
- Tekinay, Selahattin Sulhi, Sermet Akman, Haluk Burcuoğlu ve Atilla Altop, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Filiz Kitabevi, İstanbul 1993.
- Tekinay, Selahattin Sulhi, *Türk Aile Hukuku*, Filiz Kitabevi, 7. Baskı, İstanbul 1990.
- _____, *Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku*, Filiz Kitabevi, Altıncı Bası, İstanbul 1992.
- Topçu, Umut, “İşe İade Davası Süreken Ortaya Çıkan Bazı Olguların (Emeklilik, Ölüm, İşe Davet, İşyerinin Kapanması) Davaya Etkisi”, *Mali Çözüm Dergisi*, S.99, İstanbul 2010, ss.267-280.
- Tosun, Öztekin, *Türk Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, Genel Kısım, Acar Matbaacılık Tesisleri, Dördüncü Bası, İstanbul 1984.
- Tulukçu, Nezihe Binnur, *İş Mahkemeleri Kanunu ve Arabuluculuk Hükümlerine Göre İş Güvencesi-İşe İade*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017.
- Tunçomağ, Kenan, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Cilt I, Sermet Matbaası, Altıncı Bası, İstanbul 1976.
- _____, *Bağışlamanın Geri Alınması*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.
- Türkmen, Ahmet, “Yargıtay’ın Bağışlama Yaklaşımı Çerçevesinde Mehir ve Mehrin Geri Alınması”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.22, S.2, İzmir 2020, ss.541-576.

- Uyar, Talih, Alper Uyar ve Cevdet Uyar, *İcra Hukukunda Haciz*, Bilge Yayınları, 3. Baskı, Ankara, 2016.
- Uyumaz, Alper ve Yasemin Avcı, “Türk Hukukunda Gebeliğin Sonlandırılması”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 7, S.1, Y. 2016, ss.579-638.
- Üçer, Mehmet, *Roma Hukuku*, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2018.
- Ünan, Samim, “Hayat Sigortasında Lehtar Atama İle İlgili Bazı Sorunlar”, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 16, S. 2-3, Y. 2017, ss.295-330.
- Ünver, Yener ve Hakan Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Adalet Yayınevi, Ankara 2014.
- Üstündağ, Saim, *Medeni Yargılama Hukuku*, Cilt I, Fakülteler Matbaası, 2. Bası, İstanbul 1977.
- Vardar-Hamamcıoğlu, Gülşah, *Bağışlama Sözleşmesi*, Adalet Yayınevi, Ankara 2016.
- Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet, *Türk Medeni Hukuku Umumi Esaslar*, Cilt I, Cüz 1, İstanbul Matbaacılık, Beşinci Bası, İstanbul 1956.
- _____, *Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku*, Cilt II, Cüz 1, Sermat Matbaası, Dördüncü Bası, İstanbul 1960.
- _____, *Türk Medeni Hukuku Şahsın Hukuku*, Cilt I, Cüz 2, Nurgök Matbaası, Altıncı Bası, İstanbul 1963.
- von Tuhr, Andreas, *Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı*, Cilt 1-2, çev. Cevat Edege, Yargıtay Yayınları No: 15, Ankara 1983.
- Yargıtay Kararları, “Avukatı Aracılığı İle İşçinin Yaptığı İşe İade Başvurusunun Geçerli Olacağı”, *Çalışma ve Toplum Dergisi*, S.21, 2009/2, ss.204-209.
- Yavuz, Cevdet, *Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler*, Beta Yayınları, 14. Baskı, İstanbul 2016.
- Yıldırım, Abdülkerim, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Adalet Yayınevi, 6. Bası, Ankara, 2017.
- Yılmaz, Battal, *Hekimin Hukuki Sorumluluğu*, Adalet Yayınevi, 3. Baskı, Ankara, 2017.
- Yılmaz, Ejder, Ramazan Arslan, Sema Taşpınar-Ayvaz ve Emel Hanağası, *Medeni Usul Hukuku*, Yetkin Yayınları, 7. Baskı, Ankara, 2021.
- Yücel, Yeliz, *Türk Medeni Hukukunda Boşanma Halinde Velayet, Çocukla Kişisel İlişki Kurulması ve Çocuğun Soyadı*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018.
- Zevkliler, Aydın, Beşir Acabey ve K. Emre Gökyayla, *Medeni Hukuk*, Seçkin Yayınları, 6. Baskı, Ankara 2000.
- Zevkliler, Aydın, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, Ankara 1981.
- Zevkliler, Aydın, ve K. Emre Gökyayla, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, Turhan Kitabevi, 18. Bası, Ankara 2018.

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://sozluk.gov.tr> (Son E.T. 21.01.2021)

<https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=10285&pkanunnu marasi=4721>

<http://kazanci.com.tr/gunluk/hgk-2014-2-889.htm> (Son E.T. 27.10.2021)

<http://www.kazanci.com.tr/gunluk/9hd-2005-27660.htm>, (Son E.T. 09.11.2021)

<https://www.calismatoplum.org/yargitay-karari/avukati-araciligi-ile-iscinin-yaptigi-ise-iade-basvurusunun-gecerli-olacagi> (Son E.T. 09.11.2021)

<https://www.kazancihukuk.net/yhgk-1762009-e20099232-k2009278/> (Son E.T. 09.11.2021)

<https://karararama.yargitay.gov.tr> (Son E.T. 14.11.2021)

<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/12049.pdf> (Son E.T. 17.11.2021)

<https://www.anayasa.gov.tr/media/3786/2013-3434.pdf> (Son E.T. 21.11.2021)

<http://kazanci.com.tr/gunluk/2hd-2014-20471.htm> (Son E.T. 28.11.2021)

<https://legalbank.net> (Son E.T. 28.11.2021)

https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/24/233_245_233/de#art_19_c, (Son E.T. 09.12.2021)

https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/24/233_245_233/de#art_270_a (Son E.T. 09.12.2021)

https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/24/233_245_233/de#art_270_b (Son E.T. 09.12.2021)

<https://legal.com.tr/Book/yAMiq1up3kKiHY3MKo7pEg/0fa5eeb7e72741e982f2a6a75eeabc3c?s=Tip+Hukuku+Dergisi+Yil+2014+Sayı+6> (Son E.T.10.12.2021).

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/10/20121006-13.htm> (Son E.T. 10.12.2021)

ÖZ GEÇMİŞ

Kübra Öztekin, Samsun Atatürk Anadolu Lisesi'ni bitirdikten sonra Karadeniz Teknik Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden 2018 yılında mezun oldu. 2018 yılında OMÜ LEE Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans programına girdi. Mezuniyetinden bu yana avukat olarak görev yapan Öztekin, orta derecede İngilizce bilmektedir. Temel ilgi alanları, Medeni Hukuk, İş Hukuku ve Sağlık Hukuku'dur. 27.12.2021.

İletişim Bilgileri

Öğrenci No : 18230179

ORCID ID : 0000-0001-7198-9694

Yayınlar :

1. "Tüzel Kişilerin Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Hakları Kullanma Ehliyetleri", 5. *Uluslararası Selçuk Kongreleri*, 11-12 Aralık, Konya, 2021.

